

Moravan.

Kalendář na rok přestupný 1872.

Ročník dvacátý prvý.

Nákladem Dědictví ss. Cyrilla a Methodia.

Pořadatel :

Jan Křest. Vojtěch,
prof. theologie.

V BRNĚ.

V komisi u Antonína Nitsche v Brně, Bedřicha Grosse v Olomouci
a Františka Řivnáče v Praze.

Tiskem národní kněhhtiskárny J. Šnaidra v Brně.

Leden (měsíc tříkrálový) má 31 dní.

Polsky: Styczeń. Ilirsky: Sečanj. Slovinsky: Prosijec. Rusky: Januar.

Den měsíce	Den v týdnu	Svátky a slavnosti církevní	Slunce		Měsíce		Čtvrti měsíce a počasí	
			východ	západ	východ	západ		
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.		
1	P	S. Fulgencijs b.	7 54	4 6	9 44	11 38	Poslední čtvrt 3. ve středu 11 hod. 8 m. večer. Nové světlo 10. ve středu 4 hod. 7 m. večer. Prvá čtvrt 18. ve čtvrtek 1 hod. 5 m. ráno. Úplněk 25. ve čtvrtek 6 hod. 24 m. večer.	
2	Ú	S. Makarius opat. Spiridion b.	7 53	4 7	10 57	11 52		
3	St.	S. Genovefa p. Anterus ppž.	7 53	4 7	ráno	večer		
4	Č.	S. Titus b. Rigobert b.	7 52	4 8	1 31	0 8		
5	P.	† S. Telesfor ppž. Šimon Styl.	7 52	4 8	2 53	0 24		
6	S.	S. Melanius b.	7 51	4 9	4 16	0 44		
Neděle první po zjevení Páně. O zjevení Páně v chrámě Jeruzal. Luk. 2.								
7	N.	S. Raimund Pen. vyz. Lucian m.	7 50	4 10	5 46	1 10	Foučtnost. "Dá-li Pán Bůh." Leden jest vesměs studený; huště chumelice se střídají, za jasných dnů a noci po prvé čtvrti tuhá sněha; po úplňku větrné a mírné nastává počasí.	
8	P.	S. Severin op. Theofil m.	7 49	4 11	7 9	1 45		
9	Ú.	S. Marcellin b. Julian m.	7 48	4 12	8 20	2 34		
10	St.	S. Pavel poust. Agathon ppž.	7 47	4 13	9 13	3 41		
11	Č.	S. Hyginus ppž. Honorata p.	7 46	4 14	9 51	5 2		
12	P.	† S. Arkadius m. Haštal m.	7 45	4 15	10 19	6 29		
13	S.	S. Veronika p. Leoncius b.	7 44	4 16	10 40	7 56		
Neděle druhá po zjevení Páně. O svatbě v Kánu galilejských. Jan 2.								
14	N.	S. Hilarius b.	7 43	4 17	10 58	9 19		
15	P.	S. Maurus op. Maximus b.	7 42	4 18	11 13	10 39		
16	Ú.	S. Marcellus ppž. Priscilla m.	7 41	4 19	11 28	11 54		
17	St.	S. Antonín poust. Marianus m.	7 40	4 20	11 44	ráno		
18	Č.	S. Priska p. m. Liberata p.	7 39	4 21	večer	2 19		
19	P.	† S. Kanut kr. m. Marius m.	7 38	4 22	0 2	3 30		
20	S.	S. Fabian a Sebastian muč.	7 37	4 23	0 24	4 39		
Neděle třetí po zjevení Páně. O uzdravení mláčenec. Mat. 9.								
21	N.	S. Anežka p. m. Mainard poust.	7 36	4 24	0 49	5 44		
22	P.	S. Vincenc a Anastasius m.	7 35	4 25	1 23	6 43		
23	Ú.	Zasn. p. Marie. S. Emerenciana	7 34	4 26	2 7	7 32		
24	St.	S. Timotheus b. Babillas b. m.	7 33	4 27	3 0	8 11		
25	Č.	Obrác. sv. Pavla. S. Ananiáš k.	7 31	4 29	4 3	8 43		
26	P.	† S. Polykarp b. m. Paula vd.	7 30	4 30	5 11	9 7		
27	S.	S. Jan Zlatoústý b. Avitus m.	7 28	4 32	6 22	9 27		
Neděle čtvrtá po zjevení Páně. O dělnících na vinici. Mat. 20.								
28	N.	S. Flavian m. Valerius b.	7 27	4 33	7 34	9 44		
29	P.	S. František Sal b. Konstanc. b.	7 25	4 35	8 47	9 59		
30	Ú.	S. Martina p. Pam. mod. P. J. K.	7 23	4 37	10 1	10 14		
31	St.	S. Petr Něl. vyzn. Julius kn.	7 21	4 39	11 17	10 92		

Únor (měsíc hromniční) má 29 dní.

Po lsky: Luty. Ilirsky: Velača. Slovinsky: Svečan. Rusky: Februar.

Den měsíce	Den v támd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce				Měsíce				Čtvrti měsíce a počasí
			vý- chod		západ		vý- chod		západ		
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	
1	Č.	S. Ignát b. m. Efrém kn.	7	20	4	41	ráno	10	48	Poslední čtvrt 2. v pátek 11 hod. 19 m. ráno. Nové světlo 9. v pátek 3 hod. 1 m. ráno. Prvá čtvrt 16. v pátek 7 hod. 33 m. ráno. Úplněk 25. v neděli 0 hod. 3 m. ráno.	
2	P.	† S. P. Marie. Kornelius btm.	7	18	4	43	1	57	11 9		
3	S.	S. Blažej b. m. Ansgar b.	7	16	4	45	3	21	11 38		
Neděle I. po dovtítku. (Sexagesima.) O rozsvícení a smenu. Luk. 8.											
4	N.	S. Ondřej Kors. Gilbert vyzn.	7	15	4	46	4	43	večer		
5	P.	S. Hata p. m. Albinus b.	7	14	4	47	5	57	0 19		
6	Ú.	S. Dorota p. m. Pam. umuč. P. J. K.	7	12	4	49	6	58	1 16		
7	St.	S. Romnald op. Richard král.	7	11	4	50	7	44	2 28		
8	Č.	S. Jan M vyzn. Aemilian m.	7	9	4	51	8	17	3 52		
9	P.	† S. Apolonis m. Niceforus m.	7	8	4	53	8	41	5 22		
10	S.	S. Školastika p. Silvanus b.	7	6	4	55	9	0	6 49		
Neděle II. po dovtítku. (Quinquagesima.) Pán Jezis na hoře. Mat. 18.											
11	N.	S. Desiderius b. Amadeus v.	7	4	4	57	9	16	8 13	Povětrnost. „Da-li Pan Báh. v poslední čtvrti zamrznou, chu- tice, pak zima třeskutá a jasná; jo novém světle silné mrazy, ač velké mlhy; na to dešť se sněhem, odmět, po úplňku ubývá zimy a dostávají se bouřlivé větry.	
12	P.	S. Eulalia p. Gaudencius b.	7	2	4	59	9	32	9 33		
13	Ú.	S. Benignus m. Kateřina R. p.	7	0	5	0	9	48	10 49		
14	St.	† S. Valentin m.	6	59	5	2	10	5	ráno		
15	Č.	† S. Faustina a Jovita m.	6	57	5	4	10	25	1 17		
16	P.	† S. Juliana p. Pam. trnové kor. J. K.	6	56	5	6	10	50	2 28		
17	S.	† S. Theodul m. Donatus m.	6	54	5	7	11	21	3 35		
Neděle I. postní. (Invocavit.) Pán Jezis pokoušen od ďábla. Mat. 4.											
18	N.	S. Simeon b. m. Helladius b.	6	52	5	9	večer	4	36		
19	P.	† S. Mansvet b. Gabinus kn. m.	6	50	5	11	0	1	5 28		
20	Ú.	† S. Eucherius b. Nilus b.	6	48	5	13	0	51	6 11		
21	St.	S. Servulus m. Fortunat m.	6	46	5	15	1	51	6 45		
22	Č.	† Sid. s. Petra v A. S. Papias b.	6	45	5	16	2	58	7 11		
23	P.	† S. Petr D. b. P. kopi a hf. J. K.	6	43	5	18	4	9	7 33		
24	S.	† S. Viktoriu m. Modest.	6	42	5	19	5	22	7 50		
Neděle II. postní. (Reminiscere.) Přeměna Krista Pana. Mat. 17.											
25	N.	S. Matěj ap. Montanus m.	6	41	5	20	6	37	8 6	„Da-li Pan Báh. v poslední čtvrti zamrznou, chu- tice, pak zima třeskutá a jasná; jo novém světle silné mrazy, ač velké mlhy; na to dešť se sněhem, odmět, po úplňku ubývá zimy a dostávají se bouřlivé větry.	
26	P.	† Markéta Kort. Justus m.	6	40	5	21	7	52	8 21		
27	Ú.	† S. Alexander b. Diodor. m.	6	39	5	23	9	7	8 35		
28	St.	† S. Leander b. Antigon m.	6	37	5	24	10	25	8 52		
29	Č.	† S. Roman op. Ruffin m.	6	35	5	26	11	45	9 12		

Brezen (měsíc postní) má 31 dní.

Polsky: **Marzec.** Ilirsky: **Ožujak.** Slavinsky: **Sušec.** Ruský: **Mart.**

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce		Měsíce		Čtvrtě měsíce a počasí	
			vý- chod	západ	vý- chod	západ		
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.		
1 P.	†	S. Albinus b. Pam. pohřb. pl. J. K.	6 34	5 27	ráno	9 38	Č Polední čtvrt 2. v sobotu 8 hod. 38 m. večer. Nové světlo 9. v sobotu 2 hod. 2 m. večer. Prvá čtvrt 17. v neděli 6 hod. 24 m. ráno. Úplněk 25. v pondělí 2 hod. 23 m. ráno.	
2 S.	†	S. Simplicius ppž. Herakl. m.	6 32	5 29	2 29	10 13		
Neděle III. postní. (Ondř. Křehavá.) Pán Ježíš vymanil dábelství. Luk. 11.								
3 N.		S. Kunhuta cfs. Tician b.	6 31	5 30	3 45	11 2	Č Polední čtvrt 2. v sobotu 8 hod. 38 m. večer. Nové světlo 9. v sobotu 2 hod. 2 m. večer. Prvá čtvrt 17. v neděli 6 hod. 24 m. ráno. Úplněk 25. v pondělí 2 hod. 23 m. ráno.	
4 P.	†	S. Kazimir vyzn. Lucius ppž.	6 29	5 32	4 49	večer		
5 Ú.	†	S. Hadrian m. Gerazim poust.	6 27	5 34	5 39	0 6		
6 St.	†	S. Bedřich vyzn. Viktorin m.	6 26	5 35	6 15	1 24		
7 Č.	†	S. Tomáš Akv. v. Perpetua m.	6 24	5 37	6 41	2 50		
8 P.	†	S. Jan z Boha v. Pam. 5 ran J. K.	6 22	5 39	7 2	4 18		
9 S.	†	S. Františka Ř. vd. Pacian b.	6 21	5 40	7 20	5 43		
Neděle IV. postní. (Lectare, družbuš.) Pán Ježíš nasytil 5000 mužů Jan 6								
10 N.		40 ss. muč. S. Krescencius m.	6 19	5 42	7 35	7 6	Č Polední čtvrt 2. v sobotu 8 hod. 38 m. večer. Nové světlo 9. v sobotu 2 hod. 2 m. večer. Prvá čtvrt 17. v neděli 6 hod. 24 m. ráno. Úplněk 25. v pondělí 2 hod. 23 m. ráno.	
11 P.	†	S. Kandidus m. Eulogius kn.	6 17	5 44	7 51	8 25		
12 Ú.	†	S. Řehoř Vel. ppž. Theofanius	6 16	5 45	8 7	9 42		
13 St.	†	S. Kristina m. Theodora m.	6 14	5 47	8 26	10 58		
14 Č.	†	S. Matilda cfs. Eutychius	6 12	5 49	8 49	ráno		
15 P.	†	S. Longinus m. Pam. n. krve J. K.	6 10	5 51	9 18	1 22		
16 S.	†	S. Heribert b. Dionysius m.	6 8	5 53	9 55	2 26		
Neděle V. postní. (Ladice, smrtina) Kdo z vás bude mít z hřebů trstiny? Jan 8.								
17 N.		Bl. Jan Sark. m. S. Patricius b.	6 6	5 55	10 41	3 22	Č Polední čtvrt 2. v sobotu 8 hod. 38 m. večer. Nové světlo 9. v sobotu 2 hod. 2 m. večer. Prvá čtvrt 17. v neděli 6 hod. 24 m. ráno. Úplněk 25. v pondělí 2 hod. 23 m. ráno.	
18 P.	†	S. Edvard kr. Eukarpus m.	6 4	5 57	11 37	4 9		
19 Ú.	†	S. Josef, pěst. P. Amancius j.	6 3	5 59	večer	4 46		
20 St.	†	S. Joachim O. P. M. Eugen. m.	6 1	5 0	0 41	5 15		
21 Č.	†	S. Benedikt op. Filemou m.	6 0	6 1	1 51	5 38		
22 P.	†	S. Oktavian m. Slavn. 7bol. P. M.	5 58	6 3	3 5	5 56		
23 S.	†	S. Frumenc m. Theodosia m.	5 56	6 7	4 19	6 12		
Neděle květná. Pán Ježíš na oslavi s vyvoláje do Jeruzaléma Mat. 21.								
24 N.		S. Gabriel archand. Seleukus b.	5 54	6 7	5 35	6 28	Č Polední čtvrt 2. v sobotu 8 hod. 38 m. večer. Nové světlo 9. v sobotu 2 hod. 2 m. večer. Prvá čtvrt 17. v neděli 6 hod. 24 m. ráno. Úplněk 25. v pondělí 2 hod. 23 m. ráno.	
25 P.	†	Zvestování P. MS. Kvirin m.	5 53	6 9	6 52	6 42		
26 Ú.	†	S. Emanuel m. Ludger b.	5 51	6 10	8 11	6 58		
27 St.	†	S. Rupert b. Filetus m.	5 49	6 12	9 33	7 17		
28 Č.	†	Zel. týždek. S. Guntram kr.	5 47	6 14	10 57	7 40		
29 P.	†	Velký pětík. S. Eustasius op.	5 45	6 16	ráno	8 12		
30 S.	†	Bílá sobota. S. Jan Klim. op.	5 44	6 17	1 38	8 56		
Dobrá noc velikonoční. Pán Ježíš vstal z mrtvých. Mark. 16								
31 N.		Největší velikon. S. Kornelia m.	5 42	6 19	2 46	9 54		

Povětrnost.

„Dá-li Pan Bůh.“ S počátku pro severní větry dosti značná síla, náčez v novém světě se vítr obrací, jižni a západní přináší dost tepla, ale i dešť; po prvé čtvrti v noci mrazí, ve dne sucho; po úplňku nastává hezké jasné počasí.

Povětrnost.

„Dá-li Pan Bůh.“ S počátku pro severní větry dosti značná zima, název v novém světě se vír obrací, jižní a západní přináší dost tepla, ale i dešť; po první čtvrti v noci mrazy, ve dne sucho; po úplňku nastává hezké jasné počasí.

Duben (měsíc velikonoční) má 30 dní.

Polsky : Kwiecień. Nizsky : Travanj. Slov. : Mali traven. Rusky : Aprelj.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce				Měsíc				Čtvrť měsíce a počasí
			východ		západ		východ		západ		
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	
1 P.	P.	Sv. Hugo b.	5	40	6	20	3	39	11	8	Polední čtvrt 1. v pondělí 3 hod. 41 m. ráno. Nové světlo 8. v pondělí 1 hod. 41 m. ráno. Prvá čtvrt 15. v pondělí 11 hod. 20 m. večer. Úplněk 23. v úterý 2. hod 46 m. večer. Poslední čtvrt 30. v úterý 9. hod. 30 m. ráno.
2 Ú.	Ú.	S. František a P. v. Urban b.	5	39	6	22	4	17	večer		
3 St.	St.	S. Richard b. Evagrius m.	5	37	6	24	4	45	0	29	
4 Č.	Č.	S. Isidor b. Zosimus poust.	5	35	6	26	5	7	1	55	
5 P.	P.	† S. Vincenc Fer. Irene panna	5	33	6	28	5	25	3	19	
6 S.	S.	S. Celestin. Den úmrtí s. Meth.	5	31	6	30	5	40	4	42	
Kedle I. po Velikonoči. Pán Ježíš se zjevuje učeníkům. Jan 20.											
7 N.	N.	S. Albert v. Herman v.	5	30	6	31	5	54	6	1	Polední čtvrt 1. v pondělí 3 hod. 41 m. ráno. Nové světlo 8. v pondělí 1 hod. 41 m. ráno. Prvá čtvrt 15. v pondělí 11 hod. 20 m. večer. Úplněk 23. v úterý 2. hod 46 m. večer. Poslední čtvrt 30. v úterý 9. hod. 30 m. ráno.
8 P.	P.	S. Dionysius b. Perpetuus m.	5	29	6	32	6	11	7	19	
9 Ú.	Ú.	S. Maria Eg. Demetrius m.	5	27	6	34	6	28	8	37	
10 St.	St.	S. Ezechiel pror. Terencius m.	5	25	6	36	6	49	9	52	
11 Č.	Č.	S. Lev Vel. pp. Izak v.	5	23	6	38	7	15	11	6	
12 P.	P.	† Julius pp. Zeno v.	5	22	6	39	7	48	ráno		
13 S.	S.	S. Hermenegild kr. Justin m.	5	20	6	41	8	31	1	15	
Kedle II. po Velikonoči. Pán Ježíš se zjevuje učeníkům. Jan 19.											
14 N.	N.	S. Tiburcius, Valerian muč.	5	18	6	43	9	23	2	6	Polední čtvrt 1. v pondělí 3 hod. 41 m. ráno. Nové světlo 8. v pondělí 1 hod. 41 m. ráno. Prvá čtvrt 15. v pondělí 11 hod. 20 m. večer. Úplněk 23. v úterý 2. hod 46 m. večer. Poslední čtvrt 30. v úterý 9. hod. 30 m. ráno.
15 P.	P.	S. Anastasia m. Maro, m.	5	17	6	44	10	25	2	46	
16 Ú.	Ú.	S. Kallistus m. Turibius b.	5	15	6	46	11	32	3	18	
17 St.	St.	S. Anicet pp. Rudolf m.	5	13	6	48	večer		3	42	
18 Č.	Č.	S. Apollonius m. Eleutherius b.	5	12	6	50	0	44	4	2	
19 P.	P.	† S. Lev IX. pp. Timon m.	5	10	6	53	1	58	4	18	
20 S.	S.	S. Sulpicius m. Marcan kn.	5	8	6	55	3	13	4	33	
Kedle III. po Velikonoči. Pán Ježíš se zjevuje učeníkům. Jan 18.											
21 N.	N.	Slavn. ochrany s. Jos. S. Anselm b.	5	6	6	57	4	30	4	48	Polední čtvrt 1. v pondělí 3 hod. 41 m. ráno. Nové světlo 8. v pondělí 1 hod. 41 m. ráno. Prvá čtvrt 15. v pondělí 11 hod. 20 m. večer. Úplněk 23. v úterý 2. hod 46 m. večer. Poslední čtvrt 30. v úterý 9. hod. 30 m. ráno.
22 P.	P.	S. Soter a Kajus m.	5	4	6	58	5	49	5	3	
23 Ú.	Ú.	S. Vojtěch b. m. Gerard b.	5	3	6	59	7	12	5	20	
24 St.	St.	S. Jiří muč. Fidelis Sigm. m.	5	1	7	0	8	38	5	42	
25 Č.	Č.	S. Marek Evang. Anian b.	4	59	7	2	10	4	6	11	
26 P.	P.	† S. Kletus a Marcellin m.	4	58	7	3	11	27	6	51	
27 S.	S.	S. Peregrin v. Cita p.	4	56	7	5	ráno		7	46	
Kedle IV. po Velikonoči. Pán Ježíš se zjevuje učeníkům. Jan 17.											
28 N.	N.	Bl. Petr Kan. v. S. Vitalis m.	4	54	7	7	1	38	8	56	Polední čtvrt 1. v pondělí 3 hod. 41 m. ráno. Nové světlo 8. v pondělí 1 hod. 41 m. ráno. Prvá čtvrt 15. v pondělí 11 hod. 20 m. večer. Úplněk 23. v úterý 2. hod 46 m. večer. Poslední čtvrt 30. v úterý 9. hod. 30 m. ráno.
29 P.	P.	S. Petr Veronský m. Antonia	4	52	7	9	2	21	10	15	
30 Ú.	Ú.	S. Kateřina Sen p. Severus b.	4	51	7	10	2	51	11	40	

Poslední čtvrť 1. v pondělí 3 hod. 41 m. ráno.
 Nové světlo 8. v pondělí 1 hod. 41 m. ráno.
 Prvá čtvrť 15. v pondělí 11 hod. 30 m. večer.
 Úplněk 23. v úterý 2. hod. 46 m. večer.
 Poslední čtvrť 30. v úterý 9. hod. 30. m. ráno.

Pováňnost
 „Dá-li Pán Bůh:“ V poslední čtvrť a k novému světlu přeměluje a prcky; v první čtvrť teplo a jasné dny; v úplňku pro severní a západní větry chladno a deštivo, až k poslední čtvrť se opět vyjasní a oteplí.

Květen (měsíc Mariánský) má 31 dní.

Polsky: Maj. Ilirsky: Svibanj. Slovinsky: Velki traven. Rusky: Maj.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce				Měsíce				Čtvrtí měsíce a počasí
			vý- chod		západ		vý- chod		západ		
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	
1 St.		Sv. Filip a Jakub ap.	4 50	7 11	3 14	večer					
2 C.		Sv. Sigismund kr. Athanasius b.	4 48	7 13	3 32	1 4					
3 P.		† Nalez. sv. kříže. Alexandr přž.	4 47	7 14	3 48	2 24					
4 S.		Sv. Florian m. Monika vd.	4 46	7 15	4 2	3 44					
Nadobrá V. po Velikém m. Budečel přesli Últ. Jan 10.											
5 Sv.		Sv. Pius V. ppž. Gothard b.	4 45	7 16	4 17	5 1					
6 P.		S. Jan Dam. Evodius b. m.	4 43	7 18	4 35	6 18					
7 Ů.		Sv. Stanislav b. m. Flavia m.	4 42	7 19	4 53	7 34					
8 St.		Zjev. s. Michala. S. Akathius m.	4 41	7 20	5 15	8 48					
9 P.		Naz. boží. S. Řehoř Naz. b.	4 39	7 22	5 45	10 0					
10 P.		† Sv. Antonýn b. Gordian m.	4 37	7 24	6 24	11 5					
11 S.		S. Mamertus b. František Hier.	4 36	7 26	7 12	ráno					
Dobrá V. po V. denoch. Křt. Últ. últ. d. Jan 11.											
12 Sv.		S. Nereus, Pankracius m.	4 34	7 27	8 20	0 45					
13 P.		S. Servacius b. Glyceria m.	4 33	7 28	9 17	1 19					
14 Ů.		S. Bonifác b. Pachomius pst.	4 31	7 30	10 26	1 46					
15 St.		S. Izidor roln. Žofia p.	4 30	7 31	11 37	2 7					
16 C.		S. Jan Nepom. Ubald b.	4 29	7 32	večer	2 24					
17 P.		† S. Paschal Baylon. Bruno b.	4 28	7 33	0 51	2 39					
18 S.		S. Venancius m. Erik kr. m.	4 27	7 34	2 6	2 54					
Mladá V. po V. denoch. Křt. Últ. últ. d. Jan 12.											
19 Sv.		S. Ivo kn.	4 25	7 36	3 22	3 8					
20 P.		S. Bernardin S.	4 24	7 37	4 43	3 24					
21 Ů.		S. Felix a Kant. Synesius m.	4 23	7 38	6 7	3 43					
22 St.		S. Julia p. m. Rita vd.	4 22	7 39	7 35	4 9					
23 Č.		S. Desiderius b. Florencius m.	4 21	7 40	9 3	4 44					
24 P.		Bp. Maria, pom. kf. S. Joh. kr.	4 20	7 41	10 25	5 34					
25 S.		† S. Řehoř VII. ppž. Urban ppž.	4 19	7 42	11 32	6 40					
Dobrá V. po V. denoch. Křt. Últ. últ. d. Jan 13.											
26 Sv.		S. Filip Ner.	4 18	7 43	ráno	8 0					
27 P.		S. Magdalena Paz. p. Jan I. ppž.	4 17	7 44	0 56	9 26					
28 Ů.		S. Germanus b. Emilius m.	4 16	7 44	1 21	10 51					
29 St.		S. Maximinus b. Theodosia m.	4 15	7 45	1 41	večer					
30 P.		S. Ferdinand kr.	4 15	7 45	1 57	0 13					
31 P.		† S. Angela M. p. Petronila p. m.	4 14	7 46	2 12	1 33					

Nové světló 7. v úterý 2 hod. 30 m. večer.
 Prvá čtvrt 15. ve středu 5 hod. 5 m. večer.
 Úplněk 23. ve čtvrtek 1 hod. 25 m. ráno.
 Č. Poslední čtvrt 29. ve středu 3 hod. 22 m. večer.

Povítrnost

„Dali Pan Báh.“ Z počátku sice tepla přibýva, ale pak se bouřky a přeháňky zhusť a stídnají, a po delší čas jest znázněno a bouřlivo: po úplňku jasně dnové a teplo, na konci parno, bouřky a přeháňky.

Červen (měsíc Božího Těla) má 30 dní.

Polsky: Czerwiec. Ilirsky: Lipanj. Slovinsky: Rožnik. Rusky: Junij.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce		Slunce		Čtvrti měsíce a počasi
			vý- chod	západ	vý- chod	západ	
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	
1	S.	S. Iuvencius m. Firmus m.	4 13	7 47	2 25	2 49	
Neděle II. po sv. Duchu. Četvrtý nedělní čas. Luk. 14							
2	S.	S. Marcellin a Erasmus m.	4 12	7 48	2 40	4 4	
3	P.	S. Klotilda král. Cæcilius kn.	4 11	7 49	2 57	5 20	
4	Ú.	S. František Kar. Kvirin m.	4 10	7 50	3 19	6 34	
5	St.	S. Bonifac b. m. Dorotheus m.	4 9	7 50	3 46	7 47	
6	Č.	S. Norbert b. Paulina m.	4 8	7 51	4 21	8 54	
7	P.	† S. Robert op. Slavn. nejs. srdce J.K.	4 7	7 52	5 5	9 53	
8	S.	S. Medardus b. Salustian vz.	4 7	7 53	6 0	10 42	
Neděle III. po sv. Duchu. Četvrtý nedělní čas. Luk. 15							
9	N.	S. Primus m. Slavn. nejč. srdce P. M.	4 6	7 53	7 3	11 20	
10	P.	S. Markéta kr. Maurinus op.	4 6	7 54	8 11	11 49	
11	Ú.	S. Barnabáš op. Parisius vz.	4 5	7 55	9 22	ráno	
12	St.	S. Jan Fak. Basilides m.	4 5	7 55	10 34	0 30	
13	Č.	S. Antonín Pad. Lucian m.	4 5	7 55	11 47	0 45	
14	P.	† S. Basilus b. Kvinacián b.	4 4	7 56	večer	0 59	
15	S.	S. Vit, Modest a Krescencia m.	4 4	7 56	1 0	1 13	
Neděle IV. po sv. Duchu. Pátý nedělní čas. Luk. 6							
16	N.	S. František Reg. Benno m.	4 4	7 56	2 16	1 27	
17	P.	S. Rainer vzn. Nikander m.	4 3	7 57	3 37	1 45	
18	Ú.	S. Markus a Marcellian m.	4 3	7 57	5 2	2 7	
19	St.	S. Juliana Falk. Gervas Protas. m.	4 3	7 57	6 30	2 36	
20	Č.	S. Silverius ppž. Florentina p.	4 3	7 57	7 57	3 19	
21	P.	† S. Alois Gonz. Alban m.	4 3	7 57	9 13	4 19	
22	S.	10 tisíc mučen. Paulin B.	4 3	7 57	10 13	5 35	
Neděle V. po sv. Duchu. Šestý nedělní čas. Luk. 6							
23	N.	S. Agrippína m. Felix m.	4 3	7 57	10 55	7 2	
24	P.	S. Jan Křest. Firminius m.	4 3	7 57	11 24	8 32	
25	Ú.	S. Vilém opat. Prosper b.	4 3	7 57	11 47	9 57	
26	St.	S. Jan a Pavel m.	4 3	7 57	ráno	11 20	
27	Č.	S. Ladislav kr. Krescens m.	4 4	7 56	0 19	večer	
28	P.	† S. Leo II. ppž. Serenus m.	4 4	7 56	0 33	39 39	
29	S.	S. Petrus a Prokop	4 5	7 55	0 47	55 55	
Neděle VI. po sv. Duchu. Sedmý nedělní čas. Luk. 6							
30	N.	Památka sv. Pavla. S. Lucina vd.	4 5	7 55	1 4	3 10	

Nové světlo 6. čtvrtě 4 hod. 33 m. ráno.
První čtvrt 14. v pátek 8 hod. 28 m. ráno.
Úplněk 21. v pátek 8 hod. 7 m. ráno.
Poslední čtvrt 27. ve čtvrtě 10 hod. 37 m. več.

Pověstnost.
„Dá-li Pán Bůh je v novém světle přijemní
dnové, pak teplo a sucho, načež bouřlivé přehánky;
zamračeno a chladno působené větry severními; k po-
slední čtvrti obloha jasní, parnější dnové nastáváj.

Červenec (měsíc Cyrillomethodějský) má 31 dní.

Polsky: Lipiec. Ilirsky: Sarpn. Slovinsky: Mali Serpan. Rusky: Julji.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce		Měsíce		Čtvrti měsíce a počasí
			vý-	zapad	vý-	zapad	
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	
1	P.	S. Theobald pst. Domician op.	4 5	7 55	1 23	4 25	
2	Ú.	Navšt. P. Mar. S. Martinian M.	4 5	7 54	1 48	5 37	
3	St.	S. Irenej b. m. Heliodor b.	4 6	7 53	2 20	6 45	
4	Č.	S. Prokop op. Udalrich b.	4 7	7 52	3 2	7 47	
5	P.	† S. Cyril a Method ap. slov.	4 8	7 52	3 54	8 39	
6	S.	S. Dominika p. Romulus b.	4 8	7 51	4 54	9 21	
Neděle VII. po sv. Duchu. Varuj se falešných proroků. Mat. 7.							
7	N.	S. Vilibald b. Odo b.	4 9	7 50	6 1	9 53	
8	P.	S. Alžběta král. Kilian b.	4 9	7 49	7 11	10 17	
9	Ú.	S. Veronika Jul. Anastolia m.	4 10	7 48	8 22	10 36	
10	St.	7 bratrů muž. Sv. Rufina m.	4 11	7 47	9 33	10 52	
11	Č.	S. Pius I. ppž. Pelagia m.	4 12	7 46	10 45	11 6	
12	P.	† S. Jan Kvalb. opat. Nabor m.	4 13	7 45	11 58	11 19	
13	S.	S. Anaklet ppž. Silas	4 14	7 44	večer	11 33	
Neděle VIII. po sv. Duchu. Co slyším o tobě? Vydej počít. Luk. 16.							
14	N.	S. Bonaventura b. Cyrus b.	4 15	7 43	1 15	11 48	
15	P.	S. Jindřich cís. Antiochus m.	4 16	7 42	2 35	ráno	
16	Ú.	P. Maria Karmel. S. Faustus m.	4 17	7 41	4 0	0 32	
17	St.	S. Aleš žebr. Marcellina p.	4 18	7 40	5 26	1 6	
18	Č.	S. Kamillus Lel. Symforosa m.	4 19	7 39	6 48	1 56	
19	P.	† S. Vincenc Paul. Symmach ppž	4 20	7 38	7 55	3 5	
20	S.	S. Jeronym Aemil. Markéta m.	4 21	7 37	8 47	4 30	
Neděle IX. po sv. Duchu. Pán Ježíš plakal nad Jeruzalémem. Luk. 19.							
21	N.	S. Praxedes p. Daniel pror.	4 22	7 36	9 23	6 1	
22	P.	S. Maří-Magdalena. Theofilus m.	4 23	7 35	9 48	7 32	
23	Ú.	S. Apollinář b. Liborius b.	4 24	7 35	10 8	8 59	
24	St.	S. Kristina m. Ursicius b.	4 25	7 34	10 24	10 22	
25	Č.	S. Jakob ap. Křištof m.	4 26	7 33	10 39	11 41	
26	P.	† S. Anna, matka p. M. Olymp.	4 27	7 31	10 54	večer	
27	S.	S. Pantaleon m. Konstantin m.	4 28	7 30	11 10	0 58	
Neděle X. po sv. Duchu. O fariseovi a publicánu. Luk. 18.							
28	N.	S. Nazarius, Celsus a Viktor m.	4 29	7 29	11 29	2 14	
29	P.	S. Marta, p. Simplicius m.	4 30	7 28	11 51	3 28	
30	Ú.	S. Abdon a Senen m.	4 31	7 27	ráno	4 38	
31	St.	S. Ignát Loj. Fabius m.	4 32	7 26	1 0	5 42	

Nové světlo 6. v pátek 7. hod 34 m. večer.
Prvá čtvrt 13. v sobotu 8 hod. 57 m. večer.
Úplněk 20. v sobotu 3 hod. 8 m. večer.
Poslední čtvrt 27. v sobotu 8 hod. 28 m. ráno.

Povětrnost.
„Dá-li Pan Bůh“: Po novém světle veliké parno a bouřky; potom severní větrné a protož poněkud chladno, náčoz tepla přídusta, a největší parno v roce až do poslední čtvrti potrvá, a ku konci se něco zmírní.

Srpen (měsíc poutnický) má 31 dní.

Polsky : Sierpień. Ilirsky : Kolovoz. Slov. Veliki Serpan. Rusky : August.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce		Měsíce		Čtvrtě měsíce a počasí	
			vý- chod	západ	vý- chod	západ		
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.		
1	Č.	S. Petr ap. v okov. Bratř. Makk.	4 33	7 26	1 48	6 37	Nové světlo 4. v neděli 10. hod. 45 m. ráno. Prvá čtvrt 12. v pondělí 7 hod. 1 m. ráno. Úplněk 18. v neděli 10 hod. 2 m. večer. Poslední čtvrt 26. v neděli 9. h. 44 m. večer.	
2	P.	† S. Alfons Lig. Slav. Porciunk.	4 35	7 25	2 46	21		
3	S.	Nalezení sv. Štěpána S. Lydia	4 36	7 24	3 52	7 55		
Měsíc srpna 1884. První neděle 1. srpna. Poslední 28. srpna.								
4	N.	S. Dominik vyzn. Perpetua m.	4 37	7 23	5 2	8 22	Nové světlo 4. v neděli 10. hod. 45 m. ráno. Prvá čtvrt 12. v pondělí 7 hod. 1 m. ráno. Úplněk 18. v neděli 10 hod. 2 m. večer. Poslední čtvrt 26. v neděli 9. h. 44 m. večer.	
5	P.	P. Marie sněžné S. Osvald kr.	4 38	7 22	6 13	8 42		
6	Ú.	Proměnění P. Jež. S. Sixtus ppž.	4 40	7 20	7 24	8 59		
7	St.	S. Kajetan vyzn. Afra m.	4 41	7 19	8 35	9 13		
8	Č.	S. Cyriakus, Largus, muč.	4 43	7 17	9 37	9 27		
9	P.	† S. Emidius b. m. Roman m.	4 45	7 15	11 2	9 39		
10	S.	S. Vavřinec m. Asteria m.	4 46	7 14	večer	9 54		
Měsíc srpna 1884. První neděle 1. srpna. Poslední 28. srpna.								
11	Č.	S. Tiburcius, Susanna m.	4 48	7 12	0 19	10 10		
12	P.	S. Klara p. Hilaria m.	4 50	7 10	1 39	10 31		
13	Ú.	S. Hippolyt a Kassian m.	4 51	7 9	3 31	11 0		
14	St.	† S. Eusebius m. Athanasia vd.	4 52	7 8	4 24	11 41		
15	P.	S. Aliphius b.	4 53	7 7	5 37	ráno		
16	P.	† S. Rochus vyzn. Hyacint vyzn.	4 55	7 5	6 36	1 56		
17	S.	S. Liberat m. Eutychian m.	4 57	7 3	7 17	3 24		
Měsíc srpna 1884. První neděle 1. srpna. Poslední 28. srpna.								
18	Č.	S. Agapit m. Helena cfs.	4 59	7 1	7 47	4 58	Dá-li Pán Bůh: "Až do první čtvrti stálé, jasné a teplé počasí, přehánky, proměnlivo, po poslední čtvrti opět plné počasí."	
19	P.	S. Ludvík Tol. b Agapius m.	5 1	6 59	8 10	6 29		
20	Ú.	S. Bernard op. Filibert op	5 2	6 58	8 27	7 56		
21	St.	S. Johanna Ch. vd. Paternus m.	5 4	6 56	8 43	9 19		
22	Č.	S. Timotheus a Hippolit m.	5 6	6 54	8 58	10 39		
23	P.	† S. Filip Ben. Eleazar m.	5 8	6 52	9 13	11 58		
24	S.	S. Bartoloměj ap. Ptolemaeus b.	5 9	6 51	9 31	večer		
Měsíc srpna 1884. První neděle 1. srpna. Poslední 28. srpna.								
25	Č.	S. Ludvík kr. Genesius m.	5 11	6 49	9 53	1 15	Dá-li Pán Bůh: "Až do první čtvrti stálé, jasné a teplé počasí, přehánky, proměnlivo, po poslední čtvrti opět plné počasí."	
26	P.	S. Zefirin ppž Konstancius m.	5 12	6 48	10 21	2 28		
27	Ú.	S. Josef Kal. Rufus b.	5 14	6 46	10 57	3 35		
28	St.	S. Augustin B. Hermes m.	5 16	6 44	11 42	4 33		
29	Č.	Stěti sv. Jana kř. Sv. Sabina m.	5 17	6 43	ráno	5 21		
30	P.	† S. Růžena Lim. Felix m.	5 18	6 42	1 41	5 58		
31	S.	S. Raimund Non. Optatus b.	5 20	6 40	2 50	6 27		

Září (měsíc andělský) má 30 dní.

Polsky: Wrzezień. Ilirsky: Rujan. Slov. Kimovec. Rusky: Septembr.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce		Měsíce		Čtvrti měsíce a počasí
			vý- chod	západ	vý- chod	západ	
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	
Neděle XVI. po sv. Duchu. Pátek J. a B. v. Blh. v. N. Luk. 7.							
1	V	S. Svatý and. Strakon. S. Jiljí op.	5 23	6 37	4 1	6 49	Nové světlo 3. v úterý 2 h. 3 m. ráno. Prvá čtvrt, 10. v úterý 3 h. 10. m. večer. Úplněk 17. v úterý 6 h. 16. ráno. Poslední čtvrt 24. v úterý 2 h. 31. m. večer.
2	P	S. Štěpán král Uh. Elpidius b.	5 25	6 35	5 13	7 6	
3	Ú	S. Serapia p. Mansvet b.	5 27	6 33	6 26	7 21	
4	St	S. Rozalia p. Kandida p.	5 28	6 32	7 39	7 34	
5	C	S. Vavřinec Just. b. Bertinus op.	5 30	6 30	8 53	7 47	
6	P	† S. Zachariáš pr. Petronius b.	5 31	6 29	10 8	8 0	
7	S	S. Regina m. Pamfilus b.	5 32	6 28	11 28	8 15	
Neděle XVI. po sv. Duchu. Slunce a měsíc v období uzda- vati? Luk. 14.							
8	S	S. Nazoz. P. S. S. Adrian m.	5 34	6 26	večer	8 35	Nové světlo 3. v úterý 2 h. 3 m. ráno. Prvá čtvrt, 10. v úterý 3 h. 10. m. večer. Úplněk 17. v úterý 6 h. 16. ráno. Poslední čtvrt 24. v úterý 2 h. 31. m. večer.
9	P	S. Gorgonius m. Dorotheus m.	5 36	6 24	0 49	9 0	
1	Ú	S. Mikoláš Tol. Pulcheria cis.	5 38	6 22	2 10	9 35	
10	St	S. Protus a Hyacint m.	5 40	6 20	3 25	10 25	
12	C	S. Valerian m. Quido op.	5 42	6 18	4 26	11 32	
13	P	† S. Ligorias m. Amatus kn.	5 44	6 16	5 13	ráno	
14	S	Pozdvížení sv. kříže. S. Matern. b.	5 45	6 15	5 47	2 24	
Neděle XVII. po sv. Duchu. Slunce a měsíc v období uzda- vati? Luk. 14.							
15	S	S. Nikomedes m.	5 47	6 13	6 12	3 55	Nové světlo 3. v úterý 2 h. 3 m. ráno. Prvá čtvrt, 10. v úterý 3 h. 10. m. večer. Úplněk 17. v úterý 6 h. 16. ráno. Poslední čtvrt 24. v úterý 2 h. 31. m. večer.
16	P	S. Ludmilla kn. česk. Eufemia m.	5 49	6 11	6 31	5 24	
17	Ú	S. Lambertus b. Hildegardis p.	5 51	6 9	6 47	6 50	
18	St	S. Josef Kup. Tomáš z Vil.	5 53	6 7	7 1	8 13	
19	C	S. Januarius b. Konstancia m.	5 55	6 5	7 17	9 35	
20	P	S. Eustachius a Theop. m.	5 56	6 4	7 34	10 55	
21	S	† S. Matouš ap. Jonáš pror.	5 57	6 3	7 54	večer	
Neděle XVIII. po sv. Duchu. Slunce a měsíc v období uzda- vati? Luk. 14.							
22	S	S. Moric m. Emeram b.	5 59	6 1	8 19	0 12	Nové světlo 3. v úterý 2 h. 3 m. ráno. Prvá čtvrt, 10. v úterý 3 h. 10. m. večer. Úplněk 17. v úterý 6 h. 16. ráno. Poslední čtvrt 24. v úterý 2 h. 31. m. večer.
23	P	S. Linus ppž. Thekla m.	6 0	6 0	8 52	1 23	
24	Ú	S. Jaromír op. Mar. od vyk. kř.	6 1	5 59	9 34	2 26	
25	St	S. Kleofas uč. P. Cyprian b.	6 3	5 57	10 26	3 19	
26	C	S. Justina m. Alban vyzn.	6 4	5 56	11 28	4 1	
27	P	† S. Kosmas a Damian m.	6 6	5 55	ráno	4 31	
28	S	S. Václav. kn. česk. Silvinus b.	6 8	5 54	1 47	4 54	
Neděle XIX. po sv. Duchu. Slunce a měsíc v období uzda- vati? Luk. 14.							
29	S	S. Michal archand. Herakleas m.	6 9	5 52	2 59	5 13	Nové světlo 3. v úterý 2 h. 3 m. ráno. Prvá čtvrt, 10. v úterý 3 h. 10. m. večer. Úplněk 17. v úterý 6 h. 16. ráno. Poslední čtvrt 24. v úterý 2 h. 31. m. večer.
30	P	S. Jeroným uč. c. Honorius b.	6 11	5 49	4 11	5 28	

Ríjen (měsíc posvěcení chrámů Páně) má 31 dní.

Polsky: **Październik.** Nírsky: **Listopad.** Slov.: **Kolopersk** Rusky: **Oktobr**

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce				Měsíce				Čtvrti měsíce a počasí
			východ		západ		východ		západ		
			h.	m.	h.	m.	h.	m.	h.	m.	
1	U.	S. Remigius b. Notburga p.	6	13	5	47	5	25	5	42	Nové světlo 2. ve středu 4 hod. 40 m. večer. Prvá čtvrt 9. ve středu 10 hod. 13 m. večer. Úplněk 16. ve středu 4 hod. 42 m. večer. Poslední čtvrt 24. ve čtvrtek 10 hod. 9 m. ráno.
2	St.	S. Leodegar b. Geriaus m.	6	15	5	45	6	40	5	56	
3	Č.	S. Evald m. Hesichius vyzn.	6	17	5	43	7	57	6	8	
4	P.	† S. František Ser. Aurea p.	6	19	5	41	9	17	6	23	
5	S.	S. Placid m. Flaviana p.	6	21	5	39	11	38	6	40	
Neděle XX. po sv. Duchu. Pán Ježíš uctavěn syna královského. Jan 4.											
6	S.	Slavnost Růžencův S. Bruno op.	6	24	5	36	večer	7	3		
7	P.	S. Markus ppž. Augustus kn.	6	26	5	34	0	30	7	34	
8	U.	S. Brigitta vd. Nestor m.	6	28	5	32	1	17	8	18	
9	St.	S. Dionysius b. Guntér op.	6	30	5	30	2	23	9	19	
10	Č.	S. František Borg. Gereon m.	6	31	5	29	3	13	10	34	
11	P.	† S. Andronikus m. Probus m.	6	33	5	27	3	49	ráno		
12	S.	S. Maxmilian b. Valfrid b.	6	35	5	25	4	15	1	28	
Neděle XXI. po sv. Duchu. Král klade pocty sv. „Růžence“ sv. Mat. 18.											
13	S.	Slav. mateřst. P. Mar. s. Edvard kr.	6	36	5	24	4	35	2	56	Povětrnost. „Dá-li Pán Bůh.“ V novém světle příjemné teplo a suchost; po první čtvrti ranní mblý, ve dne jasno; po úplňku byva často posmourné povětřím chladným a deštivým.
14	P.	S. Kalixtus ppž. Burkhardt b.	6	38	5	22	4	52	4	22	
15	U.	S. Terezie p. Aurelia m.	6	40	5	20	5	6	5	45	
16	St.	S. Havel op. Florentin m.	6	41	5	19	5	21	7	8	
17	Č.	S. Hedviga vd. Viktor b.	6	43	5	17	5	35	8	30	
18	P.	† S. Lukáš ap. Athenodor b.	6	44	5	16	5	54	9	50	
19	S.	S. Petr Alk. Ferdinand kr.	6	46	5	14	6	17	11	6	
Neděle XXII. po sv. Duchu. Slavnost boží dvůrny Mat. 22.											
20	S.	Sl. Posv. chrámů P. S. Vendelin v	6	47	5	13	6	47	večer		
21	P.	S. Voršila m. Hilarion poust.	6	48	5	12	7	25	0	15	
22	U.	S. Kordula m. Salome vd.	6	50	5	10	8	14	1	12	
23	St.	S. Jan Kapist. Severin b.	6	52	5	8	9	13	1	58	
24	Č.	S. Rafael arch. Aretas m.	6	54	5	6	10	18	2	33	
25	P.	† S. Křišpin m. Chrysanth m.	6	56	5	4	11	29	2	59	
26	S.	S. Evarist ppž. Gaudiosus b.	6	58	5	2	ráno	3	19		
Neděle XXIII. po sv. Duchu. Král uctívá sv. Pána Ježíše. Mat. 23.											
27	S.	S. Sabina m. Frumencius b.	7	0	5	0	1	53	3	35	
28	P.	S. Šimon a Juda ap.	7	2	4	58	3	6	3	49	
29	U.	S. Zenobius kn. Narcis b.	7	4	4	56	4	20	4	2	
30	St.	S. Marcellus setn. Klaudius m.	7	5	4	55	5	37	4	15	
31	Č.	†† S. Volfgang b. Lucilla p.	7	6	4	54	6	58	4	28	

Listopad (měsíc všech Svatých) má 30 dni.

Polsky: **Listopad**. Ilirs: **Studenj**. Slovinsky: **Listopad**. Rusky: **Novembr**.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církvní	Slunce		Měsíce		Čtvrti měsíce a počasí
			vý- chod	zapad	vý- chod	zapad	
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	
1 ^h	P.	† S. Cesarius	7 8	4 52	8 21	4 44	
2 ^h	S.	Všech věr. dušiček. S Theodot b.	7 9	4 51	9 46	5 5	
Neděle XXIV. po sv. Duchu. O bouři mořské. Mat. 8.							
3 ^h	N.	Sl. Čistoty P. Mar. S. Hubert b.	7 10	4 49	11 7	5 34	
4 ^h	P.	S. Karel Bor. b. Vitalis m.	7 11	4 48	večer	6 14	
5 ^h	Ú.	S. Emerich K. Zachariáš pr.	7 12	4 47	0 18	7 10	
6 ^h	St.	S. Leonard vyzn. Felix m.	7 14	4 46	1 13	8 22	
7 ^h	Č.	S. Engelbert b. Vilibrord b.	7 15	4 45	1 53	9 45	
8 ^h	P.	† S. Simplicius m. Bohumír b.	7 17	4 43	2 21	11 12	
9 ^h	S.	S. Theodor m. Agrippinus b.	7 19	4 41	2 42	ráno	
Neděle XXV. po sv. Duchu. O poslední z koukou. Mat. 13.							
10 ^h	N.	S. Ondřej Avel. Tryfon m.	7 20	4 40	2 59	2 2	
11 ^h	P.	S. Martin b. Menas m.	7 22	4 38	3 14	3 24	
12 ^h	Ú.	S. Martin ppž. Kristin m.	7 23	4 37	3 27	4 45	
13 ^h	St.	S. Stanislav Kost. Brikcius b.	7 25	4 35	3 42	6 6	
14 ^h	Č.	S. Serapion m. Jukundus b.	7 27	4 33	3 58	7 26	
15 ^h	P.	† S. Leopold věr. rak. Gertruda	7 29	4 31	4 18	8 45	
16 ^h	S.	S. Otmar op. Edmund b.	7 30	4 30	4 44	9 58	
Neděle XXVI. po sv. Duchu. O zrušení hrobov. Mat. 13.							
17 ^h	N.	S. Rehoř divotv. Alfeus m.	7 31	4 29	5 18	11 3	
18 ^h	P.	S. Odo. Posvěc. chrámů sv. Pet. a P.	7 33	4 27	6 3	11 54	
19 ^h	Ú.	S. Alžběta vd. Poncian ppž.	7 34	4 26	6 58	večer	
20 ^h	St.	S. Felix z Valois. Agapius m.	7 35	4 25	8 2	0 33	
21 ^h	Č.	Obětování P. Marie. Kolumban	7 36	4 24	9 11	1 2	
22 ^h	P.	† S. Cecilia m. Filemon m.	7 37	4 23	10 22	1 24	
23 ^h	S.	S. Klement ppž. Felicitas m.	7 38	4 22	11 33	1 43	
Neděle XXVII. a pokrač. po sv. Duchu. O smrti nostř spustě. Mat. 21.							
24 ^h	N.	Sl. ochrauy P. Mar. S. Jan z Kř	7 39	4 21	ráno	1 56	
25 ^h	P.	S. Kateřina m. Erasm m.	7 40	4 20	1 58	2 9	
26 ^h	Ú.	S. Petr Alex. b. Konrad b.	7 41	4 19	3 13	2 21	
27 ^h	St.	S. Vigilus b. Jozafat král.	7 42	4 18	4 31	2 34	
28 ^h	Č.	S. Sosthenes m. Štěpán m.	7 43	4 17	5 53	2 49	
29 ^h	P.	† S. Saturnin m. Filomen m.	7 44	4 16	7 19	3 7	
30 ^h	S.	S. Ondřej ap. Trojan b.	7 45	4 15	8 4	3 32	

Nové světlo 1. v pátek 6 hod. 37 m. ráno.
Prva čtvrť 8. v pátek 5 hod. 0 m. ráno.
Úplněk 15. v pátek 6 hod. 17 m. ráno.
Poslední čtvrť 23. v sobotu 6 hod. 54 m. ráno.
Nové světlo 30. v sobotu 7 hod. 44 m. večer.

Povětrnost.
„Dá-li Pan Bůh“ V novém světle posměurní chladní
dnové, slunce zřídka kdy vidět, pak buště mby, po
úplňku nestálá povětrnost, mžtro, chladno a šněh,
po poslední čtvrti až ke konci zamračeno a deštivo.

Prosinec (měsíc vánoční) má 31 dní.

Polsky: Grudzień. Ilirs.: Prosinec. Slovinsky: Gruden. Rusky: Decembr.

Den měsíce	Den v týd.	Svátky a slavnosti církevní	Slunce		Měsíce		Čtvrtě měsíce a počasí
			vý- chod	západ	vý- chod	západ	
			h. m.	h. m.	h. m.	h. m.	
Neděle I. adventní. O posledním soudu. Luk 21.							
1 N.	S. Eligius b. Natalia vd.	7 47	4 13	10 5	4 7	? Prvá čtvrt 7. v sobotu 0 hod 45 m. večer. Úplněk 14. v sobotu 10 hod. 53 m. večer. C Poslední čtvrt 23. v pondělí 3 hod. 21 m. ráno. Nové světlo 30. v pondělí 7 hod. 45 m. ráno.	
2 P.	S. Bibiana p. Aurelia m.	7 48	4 12	11 8	4 58		
3 Ú.	S. František Xav. Hilaria p.	7 49	4 11	11 54	6 7		
4 St.	† S. Barbra m. Petr Chr. b.	7 50	4 10	večer	7 29		
5 Č.	S. Sabbas op. Potamia m.	7 51	4 9	0 26	8 57		
6 P.	† S. Mikoláš b. Leoncia m.	7 52	4 9	0 50	10 28		
7 S.	S. Ambrož b. Theodor m.	7 53	4 8	1 7	11 50		
Neděle II. adventní. Ty-ty-ty-ty, který přijde má? Mat. 11.							
8 N.	S. Sofron b. S. Sofron b.	7 54	4 7	1 21	ráno	? Prvá čtvrt 7. v sobotu 0 hod 45 m. večer. Úplněk 14. v sobotu 10 hod. 53 m. večer. C Poslední čtvrt 23. v pondělí 3 hod. 21 m. ráno. Nové světlo 30. v pondělí 7 hod. 45 m. ráno.	
9 P.	S. Leokadia m. Valeria m.	7 55	4 6	1 35	2 31		
10 Ú.	S. Melchiáš ppž. Hermog. m.	7 56	4 5	1 49	3 50		
11 St.	† S. Damasus ppž. Eutyeb. m.	7 56	4 4	2 4	5 9		
12 Č.	S. Synesius m. Maxencius m.	7 56	4 4	2 22	6 27		
13 P.	† Sv. Lucia m. Otilia p.	7 57	4 4	2 45	7 42		
14 S.	S. Spiridion b. Eutropia m.	7 57	4 4	3 16	8 49		
Neděle III. and. Palác and. z Jeruzalém Křesť. k. Jan. 1. Jan. 1.							
15 N.	S. Kristina m. Ireneus m.	7 57	4 3	3 56	9 46	? Prvá čtvrt 7. v sobotu 0 hod 45 m. večer. Úplněk 14. v sobotu 10 hod. 53 m. večer. C Poslední čtvrt 23. v pondělí 3 hod. 21 m. ráno. Nové světlo 30. v pondělí 7 hod. 45 m. ráno.	
16 P.	S. Eusebius b. Albina m.	7 57	4 3	4 47	10 30		
17 Ú.	S. Lazar b. Vivina p.	7 57	4 3	5 48	11 3		
18 St.	S. Gracian b. Basilian m.	7 57	4 3	6 36	11 28		
19 Č.	S. Nemesius m. Fausta vd.	7 57	4 3	8 6	11 47		
20 P.	S. Amon m. Theofil m.	7 57	4 3	9 17	večer		
21 S.	† S. Tomáš ap. Festus m.	7 57	4 3	10 28	0 2		
Neděle IV. adventní. Láska 10. církevní Tobiaš. Luk. 3.							
22 N.	S. Zeno m. Florus m.	7 57	4 3	11 38	0 15	? Prvá čtvrt 7. v sobotu 0 hod 45 m. večer. Úplněk 14. v sobotu 10 hod. 53 m. večer. C Poslední čtvrt 23. v pondělí 3 hod. 21 m. ráno. Nové světlo 30. v pondělí 7 hod. 45 m. ráno.	
23 P.	S. Viktorie m. Kleomenes m.	7 57	4 3	ráno	0 27		
24 Ú.	† Adam a Eva. Štědrý večer.	7 57	4 3	2 6	0 39		
25 St.	Narození Páně. S. Anastasia m.	7 57	4 3	3 24	0 53		
26 Č.	S. Simeon m. Marinus m.	7 57	4 3	4 47	1 9		
27 P.	† S. Jan ap. Theofanes m.	7 57	4 3	6 13	1 30		
28 S.	Mladátek. S. Theofila m.	7 56	4 4	7 37	1 59		
Neděle p. narození Páně. Jasná. Matka cívny den všem. Luk. 2							
29 N.	S. Tomáš kant. b. Honoratus m.	7 55	4 5	8 50	2 19	? Prvá čtvrt 7. v sobotu 0 hod 45 m. večer. Úplněk 14. v sobotu 10 hod. 53 m. večer. C Poslední čtvrt 23. v pondělí 3 hod. 21 m. ráno. Nové světlo 30. v pondělí 7 hod. 45 m. ráno.	
30 P.	S. David král. Rainer b.	7 55	4 5	9 46	3 43		
31 Ú.	S. Silvestr ppž. Melania.	7 54	4 6	10 25	5 3		

Pověstnost.

„Dá-li Pan Bůh“. Po hustých mlhách napadá mnoho sněhu, k poslední čtvrti jasná dnové a mírná zima, k novému světlu zimy přibývá a trvá až ku konci roku.

I. Přehled židovského kalendáře na rok 1872.

Dle počtu židovského 5632—5633.

Počet křesťan.	Počet židovský.	Počet křesťan.	Počet židovský.
11. ledna . .	1. Šebat	5. srpna . .	1. Ab.
10. února . .	1. Adar	13. " . .	9. Půst spál. chr.
23. " . .	14. Malý Purim	4. října . .	1. Elul.
11. března . .	1. Veadar	3. září . .	1. Tišri. N. r. 5633 *
21. " . .	11. Půst Esther	4. " . .	2. Druhý svátek *
24. " . .	14. Purim	6. " . .	4. Půst Gedal jah.
25. " . .	15. Šušan Purim	12. " . .	10. Slavnost smř. *
9. dubna . .	1. Nisan	17. " . .	15. Slavn. pod zel. *
23. " . .	15. Zač. sv. velik. *	18. " . .	16. Druhý svátek *
24. " . .	16. Druhý svátek *	23. " . .	21. Slavnost palm.
29. " . .	21. Sedmý svátek *	24. " . .	22. Konec sl. p. zel. *
30. " . .	22. Konec sv. vel. *	25. " . .	23. Radost ze zák. *
9. května . .	1. Ijar.	2. listopadu .	1. Marchesvan.
26. " . .	18. Lag B'omer.	1. prosince .	1. Kislev.
7. června . .	1. Sivan.	25. " . .	25. Posvěcení chr.
12. června . .	6. Slavnost letnic *	31. " . .	1. Tebeth.
13. " . .	7. Druhý svátek *	9. ledna 1873	10. Půst obležení Jeruzaléma.
7. července .	1. Tamuz.	29. " "	1. Šebat.
23. " . .	17. Půst dobytí chr.		

Poznamenání: Slavnosti hvězdičkou znamenáné se u židů přísně slavi.

II. Pohyblivé svátky na rok 1872.

Slavnost nejsl. jména Ježíše 14. ledna.	Slavnost ochrany sv. Josefa 21. dubna.
Neděle devítník 28. ledna.	Prosební dnové 6., 7. a 8. května.
Památka modlitb. P. J. Kr. 30. ledna.	Na nebevstoupení Páně 9. května.
Památka umuč. P. J. Kr. 6. února.	Hod Boží svatodušní 19. května.
Popelční středa 14. února.	Slavnost nejsv. Trojice 26. května.
Památka trnové koruny P. J. Krista 16. února.	Hod Božského Těla 30. května.
Neděle první postní 18. února.	Slavnost nejsv. srdce P. J. 7. června.
Památka kopí a hřebů P. J. Krista 23. února.	Slavnost nejčistšího srdce P. Marie 9. června.
Památka pohřebního plátna P. J. K. 1. března.	Slavnost ss. anjelů strážných 1. září.
Památka 5 ran P. J. Kr. 8. března.	" jména P. Marie 15. září.
Památka nejdražší krve P. J. Krista 15. března.	" růžencová 6. října.
Slavnost 7bolestné P. M. 22. března.	" mateřství P. Marie 13. října.
Neděle květná 24. března.	Obecní posvěcení chr. Páně 20. října.
Zelený čtvrtek 28. března.	Slavnost čistoty P. Marie 3. listop.
Hod Boží velikonoční 31. března.	" ochrany P. Marie 24. listop.
	Prvá neděle adventní 1. prosince.
	Masopůst počínaje dne 7. ledna trvá do 14. února.

III. Dnové postní.

Dnové postní jsou v kalendáři našem pro úplnou jistotu znamenání *trojným znamením*. Dnové *jedním černým křížkem* znamenání jsou takové dnové postní, na kteréž každý kat. křesťan masitých pokrmů se zdržeti má, ale vícekrát za den se nasytiti může. — Dnové *dvojným černým křížkem* znamenání jsou rovněž dnové postní, za kteréž masitých pokrmů jísti se dovoluje, ale poroučí se Církví svatou, *jen jednou za den do syta se najísti*. — Dnové *červeným křížkem* zname-

nání jsou nej přísnější dnové postní, na něž zachovati má *půst dokonalý*, totiž povinno jest se zdržeti masitých pokrmů a spolu jen jednou za den se do syta najísti.

Spolu též připomínám katolickým diecése Brněnské, že nejdůst. pan biskup náš oběžným listem ze 6. listopadu 1865 nejmilostivěji dovoliti ráčil, k maštění a přípravě jídel i v postní dny užívati jakéhokoliv sádla.

VI Čtvero suchých čili kvatembrových dní.

Dne 21., 23. a 24. února.
Dne 22., 24. a 25. května.

Dne 18., 20. a 21. září.
Dne 18., 20. a 21. prosince.

V. Zlatý počet: Nedělní písmena: Epakta:
11. G. F. XX.

VI. Posvátný čas velikonoční.

Trvá od *čtvrté neděle postní* až do slavnosti Nejsvětější Trojice.

V tomto posvátném čase povinnován jest každý katolický křesťan, kněz i k slyšení zpovědi ustanovenému ze všech hříchů svých zkroutě a,

úplně se vyznati čili zpovídati, a nejsvětější svátost oltářní čistým srdcem a pravou pobožností přijmouti. Kdo nehodně přijímá, nevyplní zákon církevní, a nového hříchu se dopustil.

Znamení oběžnic čili bludic větších.

Jmeno	Znamení	Jmeno	Znamení
1. Dobropán (Mercurius)	☿	5. Králomoc se 4 měs. (Jupiter)	♃
2. Krásopaní čili Lada (Venus)	♀	6. Hladiolet s 8 měs. (Saturnus)	♄
3. Země s 1 měsícem (Tellus)	♁	7. Nebešťanka s 8 měs. (Uranus)	♅
4. Smrtonoš (Mars)	♂	8. Vodan (Neptun)	♆

Mimo tyto větší oběžnice jest mnoho jiných menších, podobajících se hvězdám 9.—12. velikosti, to jest tak malým, ano zdánlivě nejmenším hvězdám, které prostým okem, bez hvězdářských dalekohledů nejsou ani k spatření. Posud jich bylo 79 vypátráno, z nichž nemají všechny posud jména, aniž znamení, ba ani čas jejich oběhu není znám. Nazývají se Planetoidy.

VIII. Zatmění slunce a měsíce.

Roku 1872 bude dvoje zatmění slunce a dvoje zatmění měsíce, avšak jen tato zatmění měsíce budou v našich krajích viditelná.

1. Zatmění měsíce dne 22. května, viditelné v Evropě, Africe, západní Asii a východní Americe. Započne v 11 hodin 50 min. a končí v 1 hodinu 6 min.

2. Kruhovité zatmění slunce 5. června, u nás nebude viditelné.

3. Zatmění měsíce 14. listopadu; částečné a příliš nepatrné.

3. Úplné zatmění slunce 30. listopadu, u nás neviditelné.

IX. Roční časové.

Jaro započne 20. břez. 9. h. 13 m. ráno. | Jesen započne 22. září, 7 h. 26 m. večer.
Léto „ 21. červ. 4 h. 15 m. ráno. | Zima „ 22. pros., 1 h. 21 m. večer.

X. Noremní dnové.

Posvátné doby (Tempus sacrum), v nichžto po zákonu církevním zapovězeny jsou všeliké hlučné kratochvíle, plesy čili bály, veřejné hudby čili muziky a těm podobné zábavy, jsou:

1. Doba adventní a svátky vánoční až do slavnosti sv. tří Králův.

2. Celý 40denní postní čas a týden velikon. až do neděle průvodní.

3. O čtveru suchých čili kvatembrových dnech, jakož i v pátek a v sobotu po celý rok.

4. Ve svatvečer před hlavními svátky.

5. Na den sv. apoštolův našich Cyrilla a Methodia, k němuž jistě každý katolík v národě našem dobrovolně přidá den úmrtí sv. Cyrilla a den úmrtí sv. Methodia, 6. dubna.

Všeliké divadelní hry nejvyšším zákonem zakázány jsou na zelený čtvrtek, velký pátek, bílou sobotu, na slavnost Božího Těla, na štědrý večer. Ná Boží hod velikonoční, svatodušní, vánoční (25. prosince) se zvláštním povolením příslušných politických úřadů jen k dobročinným účelům se provozovati mohou.

XI. Letopočet nové doby.

Rok 1872 po narození Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista jest rok přestupný mající 366 dní.

Rok tento jest:	
Od stvoření světa	6037
Od potopy světa	4266
Od založení Říma	2625
Od narození Krista Pána . .	1872
Od zkázy Jeruzaléma . . .	1803
Od císaře Konstantina . . .	1566
Od příchodu sv. Cyrilla a Methodia do krajin československých	1009
Od založení Pražského arcibiskupství	528
Od vynalezení Ameriky . . .	380

Rok tento jest:	
Od bitvy na Bílé Hoře . . .	252
Od smrti císaře Josefa II. .	80
Od založení Rakouského monarchství	68
Od nastoupení císaře Františka Josefa I (dne 3. prosince 1848)	24
Od uvedení jazyka českého do úřadů a do škol	24
Od založení Dědictví sv. Cyrilla a Methodia v Brně (na den sv. Víta 1850). . .	22

XII. Nejnovější kolkové škály.

Škála II.

pro smlovny půjčovací, když
dlužné úpisy zni na doručí-
tele, smlovny služební, spo-
lečnosti akciové, došlé čar-
ně 10 let trvalých, pro vyhlá-
dy komanditův, pro vyhlá-
šené, dlučnou živlovné, smlov-
ný kupné a vyměnovací a. p.

Poplatek	Mimofádná při- rážka	Úhrnem
zlat. r. č.	zlat. r. č.	zlat. r. č.
10	20	30
20	40	60
30	60	90
40	80	120
50	100	150
60	120	180
70	140	210
80	160	240
90	180	270
100	200	300
110	220	330
120	240	360
130	260	390
140	280	420
150	300	450
160	320	480
170	340	510
180	360	540
190	380	570
200	400	600
210	420	630
220	440	660
230	460	690
240	480	720
250	500	750
260	520	780
270	540	810
280	560	840
290	580	870
300	600	900
310	620	930
320	640	960
330	660	990
340	680	1020
350	700	1050
360	720	1080
370	740	1110
380	760	1140
390	780	1170
400	800	1200
410	820	1230
420	840	1260
430	860	1290
440	880	1320
450	900	1350
460	920	1380
470	940	1410
480	960	1440
490	980	1470
500	1000	1500
510	1020	1530
520	1040	1560
530	1060	1590
540	1080	1620
550	1100	1650
560	1120	1680
570	1140	1710
580	1160	1740
590	1180	1770
600	1200	1800
610	1220	1830
620	1240	1860
630	1260	1890
640	1280	1920
650	1300	1950
660	1320	1980
670	1340	2010
680	1360	2040
690	1380	2070
700	1400	2100
710	1420	2130
720	1440	2160
730	1460	2190
740	1480	2220
750	1500	2250
760	1520	2280
770	1540	2310
780	1560	2340
790	1580	2370
800	1600	2400
810	1620	2430
820	1640	2460
830	1660	2490
840	1680	2520
850	1700	2550
860	1720	2580
870	1740	2610
880	1760	2640
890	1780	2670
900	1800	2700
910	1820	2730
920	1840	2760
930	1860	2790
940	1880	2820
950	1900	2850
960	1920	2880
970	1940	2910
980	1960	2940
990	1980	2970
1000	2000	3000
1010	2020	3030
1020	2040	3060
1030	2060	3090
1040	2080	3120
1050	2100	3150
1060	2120	3180
1070	2140	3210
1080	2160	3240
1090	2180	3270
1100	2200	3300
1110	2220	3330
1120	2240	3360
1130	2260	3390
1140	2280	3420
1150	2300	3450
1160	2320	3480
1170	2340	3510
1180	2360	3540
1190	2380	3570
1200	2400	3600
1210	2420	3630
1220	2440	3660
1230	2460	3690
1240	2480	3720
1250	2500	3750
1260	2520	3780
1270	2540	3810
1280	2560	3840
1290	2580	3870
1300	2600	3900
1310	2620	3930
1320	2640	3960
1330	2660	3990
1340	2680	4020
1350	2700	4050
1360	2720	4080
1370	2740	4110
1380	2760	4140
1390	2780	4170
1400	2800	4200
1410	2820	4230
1420	2840	4260
1430	2860	4290
1440	2880	4320
1450	2900	4350
1460	2920	4380
1470	2940	4410
1480	2960	4440
1490	2980	4470
1500	3000	4500
1510	3020	4530
1520	3040	4560
1530	3060	4590
1540	3080	4620
1550	3100	4650
1560	3120	4680
1570	3140	4710
1580	3160	4740
1590	3180	4770
1600	3200	4800
1610	3220	4830
1620	3240	4860
1630	3260	4890
1640	3280	4920
1650	3300	4950
1660	3320	4980
1670	3340	5010
1680	3360	5040
1690	3380	5070
1700	3400	5100
1710	3420	5130
1720	3440	5160
1730	3460	5190
1740	3480	5220
1750	3500	5250
1760	3520	5280
1770	3540	5310
1780	3560	5340
1790	3580	5370
1800	3600	5400
1810	3620	5430
1820	3640	5460
1830	3660	5490
1840	3680	5520
1850	3700	5550
1860	3720	5580
1870	3740	5610
1880	3760	5640
1890	3780	5670
1900	3800	5700
1910	3820	5730
1920	3840	5760
1930	3860	5790
1940	3880	5820
1950	3900	5850
1960	3920	5880
1970	3940	5910
1980	3960	5940
1990	3980	5970
2000	4000	6000
2010	4020	6030
2020	4040	6060
2030	4060	6090
2040	4080	6120
2050	4100	6150
2060	4120	6180
2070	4140	6210
2080	4160	6240
2090	4180	6270
2100	4200	6300
2110	4220	6330
2120	4240	6360
2130	4260	6390
2140	4280	6420
2150	4300	6450
2160	4320	6480
2170	4340	6510
2180	4360	6540
2190	4380	6570
2200	4400	6600
2210	4420	6630
2220	4440	6660
2230	4460	6690
2240	4480	6720
2250	4500	6750
2260	4520	6780
2270	4540	6810
2280	4560	6840
2290	4580	6870
2300	4600	6900
2310	4620	6930
2320	4640	6960
2330	4660	6990
2340	4680	7020
2350	4700	7050
2360	4720	7080
2370	4740	7110
2380	4760	7140
2390	4780	7170
2400	4800	7200
2410	4820	7230
2420	4840	7260
2430	4860	7290
2440	4880	7320
2450	4900	7350
2460	4920	7380
2470	4940	7410
2480	4960	7440
2490	4980	7470
2500	5000	7500
2510	5020	7530
2520	5040	7560
2530	5060	7590
2540	5080	7620
2550	5100	7650
2560	5120	7680
2570	5140	7710
2580	5160	7740
2590	5180	7770
2600	5200	7800
2610	5220	7830
2620	5240	7860
2630	5260	7890
2640	5280	7920
2650	5300	7950
2660	5320	7980
2670	5340	8010
2680	5360	8040
2690	5380	8070
2700	5400	8100
2710	5420	8130
2720	5440	8160
2730	5460	8190
2740	5480	8220
2750	5500	8250
2760	5520	8280
2770	5540	8310
2780	5560	8340
2790	5580	8370
2800	5600	8400
2810	5620	8430
2820	5640	8460
2830	5660	8490
2840	5680	8520
2850	5700	8550
2860	5720	8580
2870	5740	8610
2880	5760	8640
2890	5780	8670
2900	5800	8700
2910	5820	8730
2920	5840	8760
2930	5860	8790
2940	5880	8820
2950	5900	8850
2960	5920	8880
2970	5940	8910
2980	5960	8940
2990	5980	8970
3000	6000	9000
3010	6020	9030
3020	6040	9060
3030	6060	9090
3040	6080	9120
3050	6100	9150
3060	6120	9180
3070	6140	9210
3080	6160	9240
3090	6180	9270
3100	6200	9300
3110	6220	9330
3120	6240	9360
3130	6260	9390
3140	6280	9420
3150	6300	9450
3160	6320	9480
3170	6340	9510
3180	6360	9540
3190	6380	9570
3200	6400	9600
3210	6420	9630
3220	6440	9660
3230	6460	9690
3240	6480	9720
3250	6500	9750
3260	6520	9780
3270	6540	9810
3280	6560	9840
3290	6580	9870
3300	6600	9900
3310	6620	9930
3320	6640	9960
3330	6660	9990
3340	6680	10020
3350	6700	10050
3360	6720	10080
3370	6740	10110
3380	6760	10140
3390	6780	10170
3400	6800	10200
3410	6820	10230
3420	6840	10260
3430	6860	10290
3440	6880	10320
3450	6900	10350
3460	6920	10380
3470	6940	10410
3480	6960	10440
3490	6980	10470
3500	7000	10500
3510	7020	10530
3520	7040	10560
3530	7060	10590
3540	7080	10620
3		

XIII. Svati patronové zemští

Jichžto památka slavně se koná v zemích našeho císařství Rakouského

Svatý <i>Cyrril a Method</i> , dne 5. července na Moravě.	Svatý <i>Michal</i> , dne 29. září v Haliči.
Svatý <i>Jan Nepomucký</i> , dne 16. květ. v Čechách.	Sv. <i>Hedvika</i> , dne 15. říjn. v Slezsku.
Sv. <i>Václav</i> , dne 28. září v Čechách.	Svatý <i>Ladislav</i> , dne 27. června v Sedmihradsku.
Sv. <i>Štěpán</i> , dne 20. srpna v Uhrách.	Sv. <i>Stanislav</i> , dne 7. květ. v Haliči.
Svatý <i>Eliáš</i> , dne 20. července v Chorvátsku.	Svatý <i>Leopold</i> , dne 15. listopadu v Dolním Rakousku.
Svatý <i>Jan Křtitel</i> , dne 24. června v Slavonsku.	Svatý <i>Florián</i> , dne 4. května v Horním Rakousku.
Svatý <i>Jiljí</i> , dne 1. září v Korutansku.	Svatý <i>Ruprecht</i> , dne 14. září v Solnohradsku.
Sv. <i>Jiří</i> , dne 24. dubna v Krajinsku.	Svatý <i>Spiridion</i> , dne 14. prosince v Dalmatsku.
Svatý <i>Josef</i> , dne 19. března v Korutansku, v Krajinsku, v Pomoří, ve Štyrsku a v Sevrném Tyrolsku.	Svatý <i>Virgil</i> , dne 27. listopadu v jižním Tyrolsku.
	Svatý <i>Justus</i> , dne 1. listop. v Terstě.

Nejvyšší císařský rod,

panující v říši Rakousko-Uherské.

J. ap. Veličenst. **František Josef I.**, z Boží milosti Císař Rakouský, král Uherský, Český, Dalmatský, Chorvatský, Slavonský, Haličský, Vladimírský a Ilirský, markrabě Moravský atd. narodil se dne 18. srpna 1830, za plnoletého prohlášen dne 1. prosince 1848. Když byl Jeho strýc, císař Pán Ferdinand I. dne 2. prosince 1848 v Olomouci korunu složil, a Jeho otec, arcivojvoda Karel trůnu se odřekl, nastoupil vládu. — Choť císaře Pána Alžběta, Amalie, Eugenia, dcera Jeho k. Výsosti Maximiliana Josefa, vojvody v Bavořích, a Její k. Výsosti Ludvíky Vileminy, narozena 24. prosince 1837, zasnoubena ve Vídni dne 24. dubna 1854.

Děti Jeho Vel. císaře Pána.

Cís. Výsost arcivévodkyně **Gisela**, nar. dne 12. července 1856.

Rudolf, králevič, narozen 21. srpna 1858.

Cís. Výs. **Maria Valeria**, narozena v Budíně 22. dubna 1868.

Rodičové Jeho Vel. císaře Pána.

František Karel (Jos.), syn císaře Františka I. († 1835), narozen dne 7. pros. 1802. Choť Jeho **Žofie** (Bedřiška, Dorothea, Vilemina), dcera † krále Bavorského Maximiliana Josefa, nar. 25. ledna 1805, zasnoubena dne 5. list. 1824.

Bratři Jeho Vel. císaře Pána

Ferdinand (Maximilian, Jos.) nar. 6. července 1832, císař v Mexiku, usmrčen 19. června 1867.

Karel Ludvík, naroz. dne 30. července 1833.

Ludvík (Josef, Anton, Viktor), nar. dne 3. května 1842.

Bratř a sestra otce J. V. císaře Pána.

Ferdinand I., Dobrotivý, bývalý císař Rakouský, nar. dne 18. dubna 1793. Zasnouben s Marií Annou, dcerou † krále Sardinského, Viktora Emanuela, naroz. dne 19. září 1803, ve Vídni dne 27. února 1831.

Maria Klementina, narozena dne 1. března 1798, zasnoubena dne 18. července 1817 s král. princem obojí Sicílie, Leopoldem.

Stanovy

Dědictví sv. Cyrilla a Methodia v Brně.

(Změněné výberem ve valné schůzi dne 8. června 1869.)

Platnost mající od 1. prosince 1869.

§. 1.

Účel dědictví sv. Cyrilla a Methodia.

Dědictví pečuje o zvedení lidu Moravského, jakého nás čas požaduje; o zvedení všestranné, avšak na základě víry katolické s vyloučením všeliké politiky.

§. 2.

Prostředky k dosažení účelu tohoto.

1. Spisování a vydávání kněh, a sice netoliko výhradně náboženských, nýbrž vůbec vzdělávacích a k duchovním potřebám věku našeho prohlédajících, zvláště dějepisu, zeměpisu, poznání vlasti, přírody, řemesel a orby atd. I v zábavných spisech obsažena býti má buď obrana, buď utvrzování pravdy některé katolické, jížto se odpor časový dotýká.

Vydávati se budou dědictvím, pokud jmění stačí:

- a) Obšírné životopisy svatých,
- b) spisy poučné,
- c) spisy zábavné,
- d) časopisy a všelijaké listy běžné.
- e) predmety umělecké, ku př. obrazy, zeměvidy čili mapy atd.

P o z n a m e n á n í. Organem Dědictví sv. Cyrilla a Methodia jest „Hlas“, týdeník politicko-náboženský.

§. 3.

Šetření zákonův tiskových.

Při vydávání časopisův, kněh běžných, obrazů atd. budou se stávající zákony tiskové zevrubně zachovávat.

§. 4.

Zřízení dědictví.

1. Spoluúdem Dědictví státi se může každý, kdo za sebe jedenkrátě na vždy položí 15 zl. r. m.

2. Vklad tento může se zapraviti buď najednou, aneb ve třech po sobě jdoucích ročních lhůtách ve 5 zl. r. m., které až do dne 31. září každého roku vyplaceny buďtež. Kdo by do této lhůty vkladek nezaplatil, přestává býti údem Dědictví.

3. Kdo však témuž ústavu 105 zl. r. m. věnuje, považován bude za spoluzakladatele a obdrží 4 výtisky věcí Dědictvím vydaných zdarma.

4. Kdo jednou na vždy dá 50 zl. r. m., bude téhož ústavu spoluúdem I. třídy a obdrží 3 výtisky. Kdo 30 zl. r. m. dá, stane se spoluúdem II. třídy a obdrží 2 výtisky. Kdo 15 zl. r. m. položí, bude spoluúdem III. třídy a obdrží 1 výtisk zdarma.

Spojí-li se manžel s manželkou v jeden toliko základ o 15 zl. r. m., vydávati se jim budou knihy jen do úmrtí toho, který první v diplomu poznamenán jest.

P o z n a m e n á n í. Starší až posud přistouplí údové nezavazují se k doplátkům k nově zvýšenému vkladu, avšak vybízejí se, aby sami dobrovolně svůj vklad doplniti ráčili. —

Kdyby bylo zapotřebí II. neb III. vydání některé již vydané knihy, spoluúdobé ji dostávati nebudou, nýbrž knihy ty prodávati se budou ve prospěch pokladnice Dědictví, aby se nákladnější díla vydávati mohla.

Aby úmrtí spoluúda přišlo ústavu tomuto ve známost, žádají se vel. pp. duchovní pastýřové, aby úmrtí takové pokladníkovi Dědictví, třebaš přímo poštou oznámili ráčili. Podobného oznámení písemného zapotřebí jest, kdykoliv spoluúď některý buď k vyšší důstojnosti vynikl, neb se jinam přestěhoval.

5. Věční údové, jako řeholy, děkanství (vikariáty), osady, kněhárny, školy, rodiny, spolky, bratrstva atd. se více nepřijímají.

6. Každému volno, doplněním vkladu u vyšší třídy postoupiti. Zaslě-li tudíž ku př. spolnůd III. třídy k prvním 15 zl. r. m. opět 15 zl. r. m., stane se spoluúdem II. třídy atd. Avšak spoluúdství postoupiti jinému nedovoluje se.

7. Každý přistupující račiž jméno a místo přebývání svého, jakož i biskupství a děkanství (vikariátu) a poslední poštu zevrubně udati.

8. Každý kněz, který jest údem Dědictví sv. Cyrilla a Methodia, běre na sebe povinnost, buď ve slavnost, buď některý den v oktávě sv. apoštolů Cyrilla a Methodia každoročně sloužiti Mši svatou za všechny živé a mrtvé spoluúdy dotčeného Dědictví; a bude-li libo a možno, i jinou Mši svatou za obrácení národův slovanských od jednoty církevní odloučených, kterouž pobožnost jistě každý spoluúď co věrný katolík spolu konati neopomine.

9. Zemřeli, za které někdo vklad k Dědictví učinil, tak jako ti, jižto na smrtelné posteli nejméně 15 zl. r. m. za sebe do Dědictví odkázali, stávají se účastnými duchovních milostí, v předešlém (8.) čísle jmenovaných.

Každý, jenž byl vkladec učinil za mrtvého, pokud živ jest, knihy bez ohledu na velikost vkladu — ovšem nejméně 15 zl. r. m. — po jednom výtisku dostávati má.

10. Správu Dědictví sv. Cyrilla a Methodia vede výbor sestávající z kněží, kteří buď v Brně buď na blízku přebývají.

11. U jiných osob a úradů zastupuje Dědictví sv. Cyrilla a Methodia starosta, a v jeho zaměstnání jeden z jednatelů.

12. Výbor schází se čtvrtletně, a k vyzvání starostovu i častěji v Brně, aby, čeho zapotřebí, v poradě bral, a většinou hlasů přítomných výbornků u nálezích pro celé Dědictví platných rozhodoval. — Výbor má právo, počet úďův svých odcházejících doplniti nebo i rozmnožiti, avšak ne jinak, než katolickými kněžími, a každoročně uveřejňuje zprávu o činnosti své.

13. Každý spolnůd Dědictví má právo písemně návrhy své činiti a přání svá projevovati dotčenému výboru, kterýžto při svých shromážděních zavázán jest, jich svědomitě v úvahu bráti, a dle nich, pokud potřebno, prospěšno a možno jest, se zachovati.

14. Ve sporech z poměru spolkového snad vzniklých, odvolává se k starostovi, a v domněle nedostatečném vyhovění k příslušcím c. k. úradům.

15. Kdo témuž Dědictví obětuje práce své literární neb umělecké, obdrží na výslovnou žádost honorár podle výbornosti, obšírnosti a důležitosti spisu svého, o čemž výbor úsudek pronese.

§. 5.

Rozesílání kněh a výtvorův uměleckých.

O rozeslání kněh, spisův a jiných předmětův Dědictvím vydaných postará se výbor. Každý přistupující k Dědictví ihned račiž oznámiti, ze které z ustanovených expedic si knihy bráti bude.

P o z n a m e n á n í I. Pravidlem u této věci ostane, co na listku tištěno jest: že na poukázání listku svého každý spoluúď v hlavní komisi u pana Antonína Nitsche, kněhkupece v Brně, Františka Růvácě v Praze a

Bedřicha Grosse v Olomouci knihy sobě vybrati má. Kdo by však chtěl poštou knihy své dostati, račiž se obrátiti frankovaným listem na junenovaná kněhkupectví.

P o z n a m e n á n í II. Všecké dopisy v záležitostech Dědictví sv. Cyrilla a Methodia budtež posílány pod adresou na prof. M. Procházku, starostu dědictví; zásilky peněz pak budtež vloženy v listech frankovaných pod adresou:

Pokladnictví svat. Cyrilla a Methodia v Brně, (Dörrrosl č. 8.)

§. 6.

Poměr k vládnímu řízení.

1. Vládnímu řízení se ponechává nahlédnutí v jednání spolku,

Číslo 17131.

Založení toho spolku podle obsahu předstojících stanov se ve smyslu §. 9. zákona ze dne 15. listopadu r. 1867 r. z. čís. 138 dosvědčuje.

Od c. k. místodržitelství

v B r n ě, dne 6. listopadu 1869.

Za c. k. místodržitele:

Chlumecký.

Řídící výbor.

Procházka Matěj, skut. konsistorní rada, gymnásialní profesor v Brně, starosta. — *Frant. Maršovský*, tit. kons. rada, ředitel ústavu pro hluchoněmé v Brně, pokladník. — *Jan Kř. Vojtěch*, profesor mravovědy, titul. konsist. rada v Brně, jednatel. — *Fr. Benet*, farář a děkan v Příboře. — Dr. th. *Jan Ev. Bílý*, titul. kons. rada, farář v Předklášteří Tišnovském. — Dr. fil. *Jos. Chmelíček*, skut. kons. rada, profesor pastorálky v Brně. — *Jan Faborský*, farář v Pohořelicích. — *Bedřich Geissler*, skut. konsist. rada, farář v Telnici. — *Tomáš Hájek*, farář v Kurovicích. — Dr. theol. *Frant. Hošek*, tit. kons. rada, vychovatel. — *Jan Janoušek*, skuteč. kons. rada, děkan a farář v Třebíči. — *Karel Kandus*, čestný kanovník Mikulovský, kons. rada, děkan a farář v Cvrčovicích. — *Guntér Kalvoda*, prelát a opat v Rajhradě. — *Arthur baron Königsbrunn*, kanovník a prelát Olomoucký. — *Pavel Křížkovský*, kněz

bdíti nad zachováním nařízení u propůjčeném potvrzení daných, aneb všeobecnými předpisy stanovených, a uzná-li za potřebu, přidati spolku od příslušícího úřadu určeného císařského komisara.

2. Kdyby se spolek rozejíti měl, rozhodne výbor o jmění v duchu Dědictví sv. Cyrilla a Methodia, a podá o tom předběžnou zprávu vysokému c. k. místodržitelství, a svému P. T. nejdůstojnějšímu panu biskupovi.

V B r n ě, 22. července 1869.

Matěj Procházka,
starosta.

řádu sv. Augustina na starém Brně. — *Beneš Meth. Kulda*, kanovník na Vyšehradě v Praze — *Edvard Kartik*, kanovník a děkan v Mikulově. *Peregrin Obdržálek*, duchovní správce v Tichově. — *Frant. Poimon*, katecheta na hlavní škole ve Slavkově. — *Emanuel hrabě Pötting*, kanovník Olomoucký. — *Jakub Procházka*, tit. konsist. rada, duchovní správce v klášteře Voršulíně, prof. katechetiky a metodiky v Brně. — *Jiří Slota*, farář na Slovensku. — *Jan Soukup*, tit. kons. rada, farář v Doubravici. *Edv. Stuchlý*, tit. kons. rada, děkan a farář v Pavlově. — *Bedřich hrabě Sylva-Taroucca*, kněz církevní v Brně. — *Tomáš Šimbera*, farář v Myslibořicích. — Dr. fil. *Frant. Škorpík*, tit. kons. rada, děkan a farář v Kučerově. — *Karel Šmídek*, tit. kons. rada, gymnasiální profesor v Brně. *Antonín Šubert*, arcibiskupský pražský notář, tit. kons. rada brněnský, farář v Lulči. — *Robert Šuderla*, skutečný kons. rada, děkan a farář v Modřicích. — *Josef Šum*, děkan v Opavě. — *Josef Těšík*, tit. konsist. rada, farář v Telči. — *Ignát Vurm*, vikář Olomoucký, poslanec zemský. *Josef Vykydal*, farář na Velehradě. — *František Veber*, farář v Miloticích, poslanec zemský. — Dr. th. *František Zeibert*, skut. rada kons., prof. církevn. dějepisu a práva v Brně.

Seznam zemřelých údův Dědictví sv. Cyrilla a Methodia.

Od 17. června 1870 až do 1. dubna 1871.

Z arcibiskupství Olomouckého.

5687 Josef Steigerle, zakladatel rodu s manželkou Eleonorou, kovářský mistr ve Velkém Újezdě.	3758 Kubiček Jan, pololáník s Lubenic.
3914 Richter Josef, pololáník s Kelešovic.	10808 Voltner František, výměnkář v Pítně.
8023 Blatný Jakub, domkář s Kelešovic.	478 Matonková Maria ve Zbraslavě.
9733 Blucha Antonín, domkář v Štetině.	13078 Vymřelý rod p. Šebastiána Muselika a jeho manželky Kateřiny.
9941 Uvřa Teresia, výměnkářka s Otlic.	1980 Kudelkova Johanna, domkářka v P. Benkovicích.
12183 Kilianova Veronika, domkářova dcera ve Slavkově.	1983 Rosin Florian s Pr. Benkovic.
12496 Maederle Juliana, domkářova dcera s Kelešovic.	1986 Rosin Jan s Pr. Benkovic.
12713 Zajíček Magdaléna, vdova v Komarově.	8647 Velecký Apolena v Sucholosi.
13102 Kilianova Beata, svobodná ve Slavkově.	11948 Šehnal František, s Malých Přasenic.
13404 Řehulova Beata, chalupnice ve Smolkově.	1324 Klášková Teresia s Roketnice.
5606 Pavlíček Jakub, domkář v Nové Vsi.	13562 Gertruda Pospíšilova s Dluhonic.
5781 Hamsík František, čtvrtník s Bojkovic.	11697 Leonbald Novák ze Skalova.
3754 Seifert Jan, čtvrtník s Husovy.	10447 Zbořilova Barbora v Těšeticích.
3849 Dokoupil Jan, domkář ve Vanovicích.	2174 Kopecka Maria s Duban.
6355 Stejskalova Anna s Hnojic.	2089 Košík Sebastian s Duban.
10195 Frankova Konstantia v Vodky.	6646 Přidalík Šimon s Malicova.
12744 Rouček Leopoldina v Kojetině.	4427 Vyhřídál Matěj z Malicova.
13033 Uher Maria v Kojetině.	10397 Zbožinek Jiří z Vrbátek.
10344 Spát Baltazar, měšťan v Přerově.	
11284 Vlčková Anna s Leskovce.	

Z biskupství Brněnského.

3902 Valčova Maria ve Veverské Bytici.
4292 Strachonova Anna ve Veverské Bytici.
7200 Nešvadba Michal, výměnkář v Dolních Bojanovicích.
10001 Zelinkova Rosalia ve Veverské Bytici.

- Kučera Antonín, půlláník v Hodě-
jicích.
8068 Hrbáček Damian, vzorní učitel ve
Slavkově.
10949 Kučerova Rosalia, výměnkářka z
Křenovic.
5010 Dízka Matěj, čtvrtník v Nových
Hvězdicích.
2845 Martinek Jakub, čtvrtník v Žďáru.
3716 Pokorný Josef, soused z Pistovic.
6748 Nennůl Josef, hospodský z Nemojan.
3898 Nebojsova Viktorina, výměnkářka v
Pavlovicích.
7400 Řeznar František, výměnkář v Mal-
kovicích.
3502 Plchova Barbura z Proseče.
697 Suchý Josef, podrub z Židenicích.
8435 Menšík František, podnájemník v Tiš-
nově.
4761 Šandera Františka v Brně.
8988 Sedláček Marketa v Plešicích.
416 Daněk Šimon, služebník panáky v
Měníně.
2594 Krejčí Josef v Bořitově.
3785 Kubík Tomáš, obchodník v Lohovci.
256 Důstojný pan Josef Draxler, farář
v Chvalkovicích.
2900 Navrátil Ondřej, familiant v Šitbo-
řicích.
1027 Konečný Ondřej, chalupník z Čej-
kovic.
5239 Valčíková Kateřina v Šitbořicích.
735 Tichý Josef v Bohuslavicích.
3022 Prechalova Magdalena v Němcicích.
12240 Havil Augustin, čtvrtník v Pozoří-
cích.
909 Důstojný pan Král Marius, člen ka-
puc řádu v Brně.
3122 Eliáš Josef, půlláník z Biharovic.
1786 Vysoudil Mariana z Podbrázec.
2769 Lamáček Jan, podsedník z Mutenic.
13907 Štiburek František v Koticích.
3305 Latín Jiří, čtvrtník v Hovoranech.
6905 Sedláček František, celoláník v Mo-
ravských Frusích.
8439 Procházka Ignác, celoláník v Ho-
voranech.
9769 Maštera Martin, ševcovský mistr v
Kamenici.
423 Wach Jan, kovář v Mor. Kynicích.
256 Vel. pan Antonín Hejč, farář v Pro-
tivanově.
10128 Pospíšilová Františka, výměnkářka
v Protivanově.
18210 Kucha Kateřina v Čejči.
- Z biskupství Králohradeckého.*
6044 Ješek Jan, sedlák v Rychnovaku.
7689 Pavlovský Antonín z Bobdance.
10017 Josef Köhl, zahradník ze Suchodola.
10155 Velebný pan farář Václav Plaček.
11390 Veinacht Anna v Staré Boleslavě.
- Z biskupství Litoměřického.*
8011 Jelinkova Maria ze Měna.
- Z arcibiskupství Pražského.*
12804 Fuxova Anna v Kolíně.
1938 Vel. pan Týmpt František, kněz
církvní v Řesenicích.
- Z biskupství Baňsko-Bystřického.*
8046 Důstojný pan Hromada Tomáš, fa-
rář v Žarnovici.

Odpočínatí lehké dejž jim Pane, a světlo věčné ať jim svítí — ať odpo-
čívají ve svatém pokoji.

Slovo k p. t. údům Dědictví sv. Cyrilla a Methodia.

V posledním čase učiněný jsou z mnohých stran útoky na řídící
výbor Dědictví sv. Cyrilla a Methodia, jakoby méně činně a méně výdatně
nežli na začátku působil a jakoby z ohromného jmění údům příliš malý
slovesný podíl dával.

Předkládáme zde nejenom letošní účty, anobrž úplný obraz čin-
nosti výboru téhož Dědictví, aby každý jasně seznal, která Dědictví od
začátku r. 1851 až do nynějšího času usilovně spůsobilo a jak toliko ope-
rací finančnou a zařizování mnohých nových podobných slovesných spolků
jmění dotčeného Dědictví na 60,000 zl. skleslo, z jejichžto úroků nelze
ročně leč pouze kalendář Moravan co organ Dědictví vydávati. Patrně
spolu z přehledu toho, že Dědictví doposud 1,436,324 zl. přijalo a
371,420 zl. vydalo a že za to 620,000 výtisků jednotlivých kněch svých
učinilo a údy své jimi podělilo.

Příjem a vydaj dědictví sv. Cyrilla a Methoděje

v Brně od 1. ledna až do 31. prosince 1870.

Rubriky	P ř í j e m	Na úpisech		Na hotovosti		
		zl.	kr.	zl.	kr.	10
	Zbytek z roku 1869	59450		714	41	5
	Nový příjem.					
I.	Úroky			2636	52	
II.	Přistoupením nových údělv			1035	75	
III.	Ztěženo za knihy			321	19	
IV.	Rozličné příjmy			165	80	
	Souhrn příjmů	59450		4873	67	5
	V y d a j.					
	Na nová díla:					
I.	A. Honoraru			411	45	
	B. Za tisk a papír			2023	16	
	C. Za vazbu			791	40	
	D. Na daně			781	20	
II.	Převozného do Prahy a Olomouce			55	46	
III.	Poštovního			4	58	
IV.	Rozličné výlohy			56	28	
	Souhrn výdaje			4123	53	
	Bilance.					
	Když od příjmů	59450		4873	67	5
	odčítají se vydání			4123	53	
	zůstane ukončením roku 1870	59450		750	14	5
	V ý k a z j m ě n í.					
	A. Ve veřejných fondech	59450				
	B. Na hotovosti			750	14	5
	Souhrn roven zbytku	59450		750	14	5

Robert Schuderla,
t. č. skomatel účtů.

Matěj Procházka,
t. č. starosta.

Frant. Maršovský,
t. č. pokladník.

P ř e h l e d

všech příjmů a všeho vydaje při dědictví sv. Cyrilla a Methoděje v Brně od založení svého v r. 1851 až do 31. prosince 1870.

R o k	Počet údáv	Úhrn veškerého příjmu		Úhrn veškerého vydaje		Z b ý v á		Co se tisklo	Kolik exem- plářů	Celkem
		zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.			
od 23. srpna 1850 až do 31. prosince 1851	385	5997	28	1008	57	4988	31	Moravan Diplomky PřiloHy ku Hlasu	5000 3680 1000	9680
1852	512	12330	31	2457	24	9873	7	Moravan Obraz sv. Ludmily	5000 3000	8000
1853	749	19234	57	2691	36	16543	21	Moravan Putování Krista Pána Mapa: Palestina a Černagora	3000 2000 8050	13050
1854	703	27064	36	5350	57	21713	39	Moravan Tichomorské missie Stanovy Předplatné listiny PřiloHy ku Hlasu	4500 3000 4500 2000 2000	16000
Úhrn	2349	64627	32	11508	54	53118	38		46730	46730

Úhrn	2349	64627	32	11508	54	53118	38	46730	46730
1855	1248	53452	17	23779	43	29672	34	6000 3650 2000 2000	46730
								Moravan 1856 Seznamy pro Moravana Přílohy ku Hlasu Předplatné listiny	13650
1856	1238	55916	20	16037	2	39879	18	8000 6000 10000 4200 6000 3500 8000	45700
								Moravan 1857 Diplomy Oznámení Přílohy ku Hlasu Josefus Flavius Život sv. Alžběty Život sv. Cyrilla a Method.	
1857	1805	89740	19	32113	33	57636	46	10000 60000 2400 5000 16000 2000 2000 620 24000	122020
								Moravan 1858 Stanovy Přílohy ku Hlasu Oznámení Věnování sv. Cyrilla a Me- thoděje II. vydání sv. Alžběty Příjmací listky Diplomy Malý obraz sv. Cyr. a Meth.	
1858	1289	82031	14	19609	49	62421	25	10000 2000 8000 4800 2000 8000	34800
								Moravan 1859 Diplomy Mapa Vlach Přílohy ku Hlasu Příjmací listky Fabiola	262900
Úhrn	7929	345767	42	103049	1	242718	41	262900	262900

R o k	Počet úřadů	Úhrn veškerého příjmu		Úhrn veškerého výdaje		Z b ý v á		Co se tisklo	Kolik exem- plářů
		zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.		
Úhrn	7929	363056	8 1/2	109201	46 1/2	254854	62 *		262900
1859	1454	85910	54 1/2	17989	—	67921	54 1/2	Moravan 1860 Diplomy Sv. Kapistran Skutkové mučedníků	12000 3000 10000 10000
1860	1040	91508	92 1/2	17265	58 1/2	74243	34	Moravan 1861 Obraz sv. Vojtěcha Dějepis církve	13000 12000 12000
1861	815	89910	35 1/2	18304	6 1/2	71606	29	Moravan 1862 Sv. Borgias Fr.	15000 12000
1862	695	85079	88	9854	1 1/2	75225	86 1/2	Moravan 1863 Listiny přijímací Diplomy Bl. Sarkander	15000 20000 6000 15000
1863**)	487	154042	48	84338	29	69704	19	Moravan 1864 Život sv. Augustina Život sv. Angely	14000 12500 12500
1864	241	79421	40 1/2	8889	69	70531	71 1/2	Moravan 1865 Oznámení Hospodářská kniha	15000 15000 13000
1865	125	77370	34 1/2	11591	23	65779	11 1/2	Moravan 1866 Cesta do Jeruzalema díl I.	14000 13000
	12896	1023300	02	276433	34	749866	68		526900

*) V nových penězích díli rak. měny. **) V tomto roce provedlo se sloučení statních úpisů.

Úhrn	12806	1026300	02	276433	34	749866	68	526900	526900
1866	129	75271	89	8364	3	66907	86	14000	14000
1867	150	72778	38 1/2	9557	77	63220	61 1/2	14000	27000
								13000	
1868	171	71569	4 1/2	7025	50	64543	54 1/2	14000	14000
1869 *)	109	126081	14 1/2	65916	73	60164	41 1/2	13000	26000
								13000	
1870	64	64323	67 1/2	4123	5	60200	14 1/2	13000	13000
								620900	620900

*) V tomto roce provdlo se sjednocení statních úpisů.

J. Vojtěch,
t. č. jednatele.

Matěj Procházka,
t. č. starosta.

Fr. Maršovský,
t. č. pokladník.

Trnka pláteník.

Povídka od Fr. Pravdy.

I.

Vedla se válka s císařem Napoleonem prvním a trvala, jak každý ví, dlouho. I Rakousko bojovalo proti němu, opět a opět se chopilo zbraní a četná vojska naše měla arciž velké potřeby. Dodávaly se jim, vozily se za nimi a mnohý obchodník za několik let, ano někdy dost brzy nabyl bobatství, že ho nemohl ani přehlédnout.

Sedlák Trnka z Krušína také se stal obchodníkem, byl chytrý a podnikavý člověk a uměl dobře příznivého času ku prospěchu svému použít.

Krušín leží v krajině ne příliš úrodné. Seje se tam žito a oves, ječmena málo, pšenice ještě méně, sotva tolik, co každý sám chce mít pro dům svůj na celý rok v zásobě. Nejvíce se kličí bramborů a lidé pilně pěstují len, přede a dělá plátna, že mu to hodně vynáší.

Tenkrát na předání a tkaní pláten nebylo ještě dříve, v Krušíně v každém stavení měli stav tkalcovský, domkáři všickni byli tkalci a sedláci si tkalce brali do domů, když se sami ani jejich synové v tkalcovství neznali.

Nadělalo se, zvláště v zimě, pláten přemnoho a na jaře nastalo bílení. Na sady a zahrady se vynesly boudy, jedna je pro hlídače, druhá pro psa, plátna jsou venku ve dne i v noci a na blízku musí být voda. Kropení obstarávají mužští i ženské, zabývají se s tím přes celé léto a na podzim se dostavují kupci, často třebas z daleka, jenž kupují připravené zboží a je pryč odvázejí.

Ceny bývají rozličné, vyšší i nižší, přijde to na potřebu a je-li před vojnou, je větší poptávka a větší odbyť a plátna se draž prodávají.

Tak to bylo i před vojnou francouzskou a v čas vojny, kupci běhali po vesnicích, přicházeli i do Krušína a za plátna víc než jindy podávali a platili. Pořád vystupovala jejich cena, lidé seli víc lnu, aby víc pláten měli na prodej a každý rok mnoho peněz za ně utržili.

Sedlák Trnka měl velký statek, len se mu dařil výborně, přivázel si semeno až z Rakous a vždy nejlíp ve vsi pochodil. Má doma dva stavy, za jedním pracuje sám, za druhým najmutý tovaryš, mladší syn chalupníka Škody, jmenem Prokop, ženské předou a soukají a na jaře je tolik pláten hotovo, že u Trnků jich nejvíce mají na bělidle.

Trnka plátnům rozumí, ví dobře, kdy a zač je má prodávat a často sám plátna přikupuje, aby pak na nich vydělal. Kupci si ho předečbázejí, radí jim, doprovází je, o plátna se s nimi sunou. Jsou někdy Němci a Trnka umí německy, naučil se tomu v Rakousích již co chlapec. Otec ho tam dal na výměnu k jednomu Rakušanu do Bejdova a tento dal k nim svého syna do Krušína, aby zase naučil se česky.

Z Krušína do Rakous není daleko a Češi a Němci sousedé na rok a na dvě leta děti své si vyměňují, aby poznaly řeč, již se tu a tam užívá, a mohly spolu domluvit se a jednat, kdyby někdy náhoda neb potřeba je svedla.

Obě strany byly dobře spokojeny. U Trnků neuměl nikdo německy a

tam, kde mladý Trnka byl, neuměl nikdo česky. Chlapci Šimon Čech a Leopold Němec, jsou nuceni vyjadřovati se v cizí řeči, aby jim domáci rozuměli, ustavičné cvičení oblo-milo jim jazyky a než ušel rok, mluvil Šimon německy a Leopold česky.

Arcit mluvili ještě špatně a pro větší prospěch nechali je rodiče druhý rok, kde byli. Potom teprv si je vzali domů a hle, Čech si opravdu přisvojil němčinu a Němec češtinu.

Obdivují se jim krajané a Šimon Trnka v Krušině dělává tlumočnicka, když tam k vůli nějakému obchodu zavítali Němci. Již ho znají, znají ho obchodníci z Němec i z Čech a nikterý dům jeho nemine, je-li v jejich vesnici. Zvlášť ti, co kupují plátna, vyhledávají si ho a on sám plátna mívá pořád větší zásobu, že po nich chodí s tkalcem svým i po okolí a že mu je lidé na prodej přinášejí. Cizí kupci berou je pak od něho a dávají mu hodný výdělek, což ovšem ho činí ještě podnikavějším.

Trnka má koně, najali si ho, aby jim plátna dovezl, kam je odevzdávají a dobře mu zaplatili. Jezdíl s nimi napotom častěji, líbilo se mu to a nabyl při tom mnohou zkušenost. Udělal si nové známosti, býval, kde sídlo měly vojenské komise, co zboží jejich přijímaly, pozoroval, vyptával se, předcházal si pány úředníky.

I pověděli mu, jaké se tu uzavírají smlouvy a ty byly tak výhodné a výnosné, že si to věru ani nepomyslel.

Proč by on k nim nebyl připuštěn, aby mohl mít užitek, co jiní mají?

Zajisté je to možné a Trnka se staral, aby se to stalo skutečně. Není mu lito desítek ani stovek, vždyť mu vydobydou tisíce, páni se těšili z darů, co jim dával, a úmysly a snahy jeho podporovali. Nižší ho odporučili vyššímu, získal si jejich přízeň, vzal se na něj ohled, svěřil se mu samo-

statuý a bezprostřední odvod jistého druhu a jisté částky pláten.

Trnka si již byl uspořil peníze a nyní si peníze ještě vypůjčil, aby mohl vykonat, k čemu se zavázal. Díl jich nechal v zástavě, ano on zástavil i svůj statek, kdyby snad smlouvu učiněnou a pojistěnou nedodržel a nezachoval se věřitelům.

Starší obchodníci, co tím trpěli ujmou a zvlášť ti, jimž až posud sloužil, byli proti němu a všemožně ho hleděli utlačit a zničit. Podvedl a zradil prý je, jsou boháči, nemůže s nimi vejíti v závod, musí ustoupit a padnout.

Sousedé se mu posmívali a ho pomlouvali, míchá se do věcí, s nimiž spojeno je velké nebezpečství, rád by se nad ně povýšil, bude ponížén, přivede se na mizinu.

Sama žena jeho ho měla za lehkomyšlníka, jenž nedbá na svou rodinu, má děti, má ještě malé nedospělé děti, ublíží jim, zkazí je, budou na něj jednou naříkat.

V blízkém městě ho také zle posuzují, je sedlák, proč nezůstane při pluhu, k něčemu jinému se nevzdělal.

Vrchnost v zámku, jež byl poddaným, myslí si o něm, že je stvořen k robotě a umínla si, že ho šetrít nebude, jestli nedostojí svým povinnostem.

Trnka se nedal mýlit ani odstrašit, ví, na čem je a odhodlaně vyvádí dobře proskoumanou úlohu. Již nekupuje plátna jen doma a v okolí, on chodí a jezdí po celé krajině a kdo plátna má, jen jemu je prodává, že za ně platí víc než každý jiný obchodník. Plátna mají cenu, jakou nikdy neměvala, lidé se tomu diví, chválí si výdělek a o Trnkovi hádají, že nevyjde, nýbrž způsobí si škodu.

Vyšel výborně, neminul ho velký zisk a prospěch a ten rostl a množil se, že pořád do rozsáhlejších podniků se ponášel. Nikdo netušil a nikomu nenapadlo, že za každý kus plátna dostává jednu tolik, než za

ně dal, aho že dostává ještě víc, a bylo tomu v skutku tak: Trnka měl nesmírné výhody a v krátkém čase si nadělal velké jmění.

Je třeba zmíniti se, že Trnka neměl příliš útlé svědomí a neštít se všelijakých bohužel dost obyčejných podvodů, šaleb a úskoků. Slyšeli jsme již, že uplácel pány, z nichž záležela komise, již plátna odváděl, a že mu to hodně vynášelo, obětoval na to ještě víc a milá komise mu pak ve všem byla po vůli. Dělal se s ní o užitek, ale také ji šidil, že nepověděl, zač plátna kupuje, nýbrž naříkal si, že jsou drahé a že mu samému málo při nich zbyde. Přijala všecko, co přivezl, ať to bylo dobré nebo špatné, a stejně mu to vyplácela. On tedy také všecko skoupil, měl již své lidi, ti mu nadháněli, mu plátna sušeli a svázeli a mladý tkadlec Prokop Škoda byl jeho stálým společníkem a pomocníkem. Založil si sklady, vysílal se zbožím často mnoho vozů, doprovázel je, pořád trval na cestách. Jezdil do Rakous, do Štokera, do Vídně, žena doma hospodařila sama, vychovávala děti, měla pod dohledem čeledíny.

Muž si domácího a polního hospodářství již nevěřímá, on přestává býti sedlákem, je kupec, říkájí mu „Trnka pláteník.“

Pořídil si napolo městský oblek, má stříbrné hodinky a stříbrnou dýmku, nosí zlatý prsten a klobouk s trápem, přeje si, žije dobře, jí maso a pije víno.

Ve vojně s Napoleonem se pokračovalo, vždy zase a zase vypukla a strojili a připravovali se k ní neustále. Sehnat potřebné zásoby bylo těž než nyní, nepracovalo se na nich v dílnách, odváděli je jednotlivci a ti buďto sami je vyráběli pomocí svých dělučků anebo je přijímali od jiných třeba po kusech. Požadovaly se plátna, sukna, kůže a z těch dělali se oděv a obuv určených k tomu vojákům řemeslníkům, krejčím a ševcům. Zisk z dodaného zboží nešel obecnému lidu a že nyní již hotový oděv

a obuv se odvádí, mohl by lid mít zisk ještě větší, kdyby se mu na tom doprálo podíl. Však ponechává se to fabrikantům, udělují se jim výsady a ty miliony jim vynášejí. Lid se pro ně musí dřít za mzdu, jenž ani před hladem ho nezachrání, oni oplývají bohatstvím a žijí jsou v nádhře a rozkošnictví. Společnost by jistě dokázala co nelibostiví fabrikanti a roznožili by se v zemi blahobyť, kdyby tito všude přednost neměli.

Tenkrát fabrikanti jako nyní Skéne z Moravy a jiní, z většiny dluží, všeho odvodu se ještě nebyli zmocnili, ale poctivosti a spravedlnosti se při tom také nešetřilo, že přijímající komise se dávaly uplatit. Nesvědomití dodaváci toho použili ku svému prospěchu a Trnka pláteník z Krušína tak si to uměl zaříditi, že prosadil, co chtěl, a se zbožím svým, třebaš dost špatným, nikdy nepropadl.

I poznal a přesvědčil se, že dodávati vojsku obilí a mouku také by se mu dobře vyplatilo. Vymohl si na to smlouvu, kupoval oves, žito, kde jaký mlýn byl, mlel pro něj, zásoby jeho se pořád odváděly.

Nezapomněl ani na slámu a seno, ze všeho mu plynul nesmírný užitek a než se vojna ukončila, byl velkým bohatcem. Ač trvala mnoho let a on v tom čase pokladů svých ani nepočítal ukládaje jich do truhel a těžce s nimi bez přestání.

Teprv když Napoleon byl svržen a učinil se stálý mír, chtěl a mohl si Trnka odpočinout a začal požívat ovoce svého namáhání a pachtění.

II.

Trnka již není sedlák, on je pán a chová se jako pán. Obchod v plátech a v obilí vede dále, on kupuje i jiné zboží, jako ku příkladu ryby, a často navštěvuje Rakousy.

Proměnil se skoro za Rakušana, mluví německy po rakousku, má rakouské způsoby, miluje rakouské víno.

O Praze neví nic, ale ve Vídni je jako doma, zná se tam s mnohými kupci, jmenuje hostince, kavárny, divadla, v nichž byl, a do kostela snad nepřišel než k Svatému Štěpánu, že o jiném nikdy nečiní zmínku.

S vojanskými komisemi je v ustavičném spojení a ještě je zásobuje, ačkoliv to již nejde tak na kvap a tak na spěch, že je po vojné a zachovává se pokoj. Vojska je mňí, rozpustili je a potřeb ubylo. Jeden pluk leží v nedalekém městě a ten Trnka zaopatřuje chlebem, dodává mouku pekařům. Plátna pořád vozí do Rakous, ale již se jich tolik nežadá a on si může vybrat a destává je lacině. Vydělává na nich ještě dost, odvedl, nač měl smlouvu, udělal druhou, stará se, aby ji naplnil, a mezi tím trvá doma vynakládaje nabyté peníze k svému oblažení.

Především si opraví, si přestaví své obydlí. Bez odkladu se dal do práce. Vozí kamení a dříví, najal dělníky, bourají staré zdi, zedníci vyvádějí nové, tesaři již napřed připravují krov. Moudrý mistr vede dohledku, nemusí šetřit. Trnka si z výloh nedělá nic, má zlata, stříbra a papíru hojnost, pokračuje se rychle, dílo vyrůstá jako ze země, na jaře se začalo a na podzim ho málo zbylo.

Mnoho se muselo odstraniti, mnoho se přidalo, vše se zřinačilo. Světnice pro čeládku se udělala větší, pokoje pro pána se přistavěly, dole jeden, nahoře čtyry po sobě. Komory a chlívy obdržely klenutí, stodola se přeložila na jiné místo, takéž sýpka, na střechy přišly tašky.

Když toto bylo vykonáno, ohrázily se zahrady před domem a za domem, kopaly se sklepy na víno, sázely se stromy, dlouhá aleje vede až k bělidlu. Bělič má pořádný byt, velké stavení slouží k čistění pláten, jsou v něm kotle a kádě, pumpy a trouby, příhrady na rozličné potřebné a užitečné věci.

Než si Trnka do pokojů postavil nový nábytek, dal si je napřed vymalovati od malíře z města. Ná-

bytek si přivezl z Vídne, je hezký, důkladný, drahý, žádný páu v okolí nemá takový. Vše se leskne, obrazy v zlatých rámech visí po zdích, zrcadla dosahují od stropu až na podlahu. Armáry a schránky, skříně a truhlice, stoly a sesle nalezají se po stranách a uprostřed hustě vedle sebe, ani pohovky nescházejí, i klavír čili fortepiano má vykázané místo.

A což jest tu hodin a hodiunek! Některé hrají vážné a veselé kousky, klepat, cinkat a bít slyšíš je pořád. Peřin je urovňáno asi na pěti postelích, povlaky na nich je viděti bílé a ty ozdobují hedbávné, červené a šírokové pentle.

Trnka sám bydlí v pokojičku dole za velkou světnicí, kde jídají, se zdržují a pracují čeledínové. Připravil si tam také pauskové pohodlí. Postel jeho a postel manželčina, není sice tak vyšňořena jako postele nahoře a přikrývá se jen strakatým kartounem, ale přece se rozeznává od postelí ve vsi a svědčí o zámožnosti domáchoho hospodáře tak jako všechon druhý nábytek.

Nad postelí má Trnka neméně než šest pistolí, ručnic je v pokoji ještě více a dýmek bez počtu.

Ovšem tu také najdeš hodiny, jedny stojí, jedny visí a malé hodinky dívají se na tebe s vyšňvaných podušek.

U okna je psací stůl, má mnoho příhradek a skříšek a v šupletí leží velká kniha, do níž Trnka přijmy a vydání své zapisuje.

Kalendář vždy chce mítí při ruce a zanášá do něj, co se obyčejného hospodářství týká. Ačkoliv toto neobstarává sám, přenechav a svěřiv je ženě, přece, když se vrátil z cest svých, vypřádá se, co se přihodilo, sklídilo, vymělo a pilně si to v kalendáři poznamenává. I co stáli dělníci a ná denníci a co si ze mzdy vyzdvihli čeledínové, kalendář Trnkův obsahuje a jsou v něm také všelijaké přípovědky, jež si Trnka vypsal z knížek, že se mu líbily.

Trnka si na knihách zakládá a

má knihy na svém psacím stole. Jsou z většiny díla německé, přiváží si je z Vídně a víc se jimi chlubí než v nich čítá. Zajisté nemají cenu, ale Truka neví o lepších a nerozuměl by jim ani, tyhle mu úplně postačují a vyhovují.

Je milovník anekdot, malých a krátkých událostí ze života znamenitých lidí, a rád je v společnosti vypravuje. Zná jich mnoho ze svých knih a zvláště těch si váží a ty si pamatuje, co jednají o Marii Terezii, císaři Josefovi, králi Bedřichu a slavných generálech.

On vydává peníze i na romány, třebaš dost špatné a nemravné, když se mu vychvály, a za nejvzácnější poklad má knihy, v nichž se tupí a zlehčuje víra, odpor činí svatému náboženství, podezření vrhá na kněžstvo, do zlé pověsti uvádějí církevní obřady.

Truka je nevzdělaný člověk, prošel jen české a německé školy ve vsích, čte a píše česky i německy, ale o nějakém právo- nebo dobropisu nemá pojmu. Nejlip se zná v počtech a že pořádek musí počítat, nepřichází ze cviku. Jiných vědomostí se mu nedostává a přece by rád slul učeným. Chce se uad sedláky povýšit, chce se pozdvihnout k pánům a proto následuje tyto v jejich způsobech a mravech.

Páni, s nimiž ho obchod leckdes ve světě svádí, jsou obyčejně vlažní a zkouzení křesťané anebo křesťané ani nejsou, nýbrž židé. Slychává od nich všelicos proti víře, neopovírá se a nedovede jim odporovat, přeje si, aby ho měli, za takového, jací oni jsou, a aby se za něj nestyděl.

Ovšem se před nimi nemodlí, on ani nejde do kostela, když je na cestách a ve Vídni chodí radši do divadla, aby s pány mohl o něm mluvit. Umí jmenovati nejslavnější herce a herečky, zvláště ty, jenž vystupují ve veselohrách, obdivuje se jejich vtípům a často o nich povídá.

Tím a že nevěří, co věří sprostý

a selský lid, chce dokázat, že má hlavu otevřenou, ducha osvěceného, že pronikl do hlubokých tajností, k nimž přístup má jen málo vyvolených. Knihy jeho protináboženské vydávají o tom svědectví, však skrývá se s nimi, zavírá je, jsou zapovězené zboží, nesmí je každý vidět. Jen důvěrní přátelé vědí o nich a zavázali se, že budou mlčet, aby mrzutostí a soudů mu nezpůsobili. Takového něco neprodává se ani veřejně, dostal to pod rukou, obchoduji mu to z ciziny, ze Sas z města Lipka přivážíji.

Má také sbírku obrazů, soch a jiných věcí, jenž se u nás zapovídají, a i ty jsou pod zámek, aby si z nich hlupáci nebrali pohoršení. V Krušíně jim nikdo nerozumí a Truka sedlákům jich neukazuje, když jsou u něj na návštěvě.

Přicházejí k němu poradit se a mají ho za velkého mudrce, že vykoná a pořádek vykonává, co se jim zdá býti skoro zázrakem. Neměl víc než oni, nyní je bohaté, jenmuž v celém kraji není rovného.

Dům jeho podobá se zámku, přikopnul si dvě chalupy, v pravo jednu, v levo druhou, zložil je a rozšířil své zahrady. Dobrou a pohodlnou cestu ku svým velkým, černě obarveným a blýskavými hřebíky pobitým vratům si založil a vyvezl sám, vede skrze zahradu před domem na dvě rozdělenou zrovna do průjezdu a za průjezdem je prostranný dvůr.

V zahradě stojí zelená besídka uprostřed vzácných a hezkých květin. Je polepena uvnitř podivnými obrazy, Truka v nich má zalíbení a pořádek počet jejich rozmnožuje. Jsou směšné, zajíc střílí po myslivci, psi a opice mají oblek lidský, troubí, pskají a šmejkají na nástroje hudební. Je tu také mnoho pitvor všeho druhu, oblud a nestvůr, mají dlouhé nosy, tenké nohy, velké hrby, šklebí se, cení zuhy a vedle nich jiné pukají tloušťkou. Obraz přiléhá na obraz, ustavičně se přidává, na stropě a na stěnách již není prázdného místa a

přece toho nahore a dole časem ještě přibýde.

Do besídky se všech stran vedou pískem posypané pěšinky a naproti besídce v druhém oddělení zahrady před domem je kamenná kašna, z níž voda v rozmanitých podobách do výšky vystupuje. Trnka si zjednal trubky, jenž na malý otvor se nasazují, skrze ty voda stříká a v paprsek a v paprsky a v dešť so proměňuje. Je tu pravý vodomot a ten Trnkovi tak je milý, že s každým hostem k němu přichází, když je v zahradě, aby se s ním pochlubil.

U kašny ani u besídky v zahradě před domem není stromů, ty jsou v zahradě za domem, kde se nalézá na jedné straně sklep, na druhé včelník, ve sklepe víno, ve včelníku dvanáct úlů.

Uprostřed je zase cesta, po níž se jezdí ze dvora do polí a k bělidlu, a všude i na mezích je vidět stromy a na stromech ovoce.

Před domem jsou jen květiny na záhonech a hřádkách pěkně upravených a okolo se táhnou rabátka.

Trnka dává přednost květinám, co velikostí svou, ostrými a pestrými barvami a silnou vůní se vyznamenávají. Kupuje a přiváží si semena sám a přátelé mu jimi dělají dary, když se u nich do nějaké květiny zakoukal a zamiloval.

On ovšem nemá času zahradu si obstarávat, často a dlouho nebývá doma a když je doma, zaměstnávají ho jiné práce. Však má své lidi, má rodinu, má služebné a mezi těmito zahrady si nejvíce všímá, na ni dohlíží, ji udržuje v pořádku tkadlec Prokop.

Již u Trnků nedělá za stavem, stavy se vyklidili ze světnice a pracuje se pro ně v jiných domech. Trnka kupuje lou a přízi, dává si plátna dělati, celá krajina daleko široko je v jeho službě.

Prokop ho ve všem zastává, je tak jako jeho tajemník, těší se z úplně jeho důvěry. V skutku ji zastahuje a je Trnkovi pořád potřeb-

nější že sfla o horlivost jeho v obchodu již nák ochábla. Na svou rodinu v té věci se nemůže spolehnout; my ji ještě neznáme a proto bude dobře, když i o ní si promluvíme.

III.

Manželka Trukova je a zůstala selka. Muž by ji rád předělal, ale není možná, nechce přivyknout na panské mravy, není s to naučit se německy, nelíbí se jí mezi pány. Hospodyně je výborná, horlivě se ujímá domácí a polní práce, běhá a poroučí, na všechno dává pozor, jak náleží zastupuje muže hledícího si obchodu. Napřed šetřila a spořila, ale řekl jí, že toho není zapotřebí a dává jí peněz co chce. Přijímá je a neptá se, mnoho-li jich má, že na počty nikdy nedržela a že ani není schopna přehlédnouti a posouditi bohatství mužovo. Že je velká, že je nesmírná, to ví, mohou si přát, muž chce, aby si přáli a sám si ovšem přeje nejvíce.

Kouří celý den, kupuje si dobrý a drahý tabák, Prokop mu jím naplňuje dýmky a on od rána do večera celou řadu jich vystřídá. Je starý kuřák, jednou se spokojil s tabákem sprostým, a byl rád, že ho měl, nyní by mu již nechutnal, okusil lepší a blaží ho to, že ho může vykouřit, mnoho-li se mu ráčí.

Trnka při kouření mívá žízeň a pije víno, aby si ji zahnal.

Pil jindy pivo a kořalku, však jen v neděli a ve svátek, že se mu nedostávalo na útratu, nyní si dá víno přinést ze sklepa, kdykoliv na ně má chuť, stává se to dopoledne i odpoledne a zvlášť večer, když zahálí sedě za stolem.

Má radost, že již nemusí pít vodu a již několik let se jí nenapil, jak udává, aby svou důstojnost dokázal. O pivo nestojí, to se nalivá sedlákům v hospodě, kořalku tam také mají, on již proto s ní pohrdá. Je pán a dělá pána a páni přednost dávají vínu, což on činí s nimi.

Mimo to se víno pít naučil v Rakousích, má ho doma vždy mnoho sudů, prodává je do města kupcům a je pyšný na svůj sklep vinný, jakýchž je málo v Čechách.

Pokrmů jiných než masitých Trnka hrubě ani neví, bramborů, kaší, knedlíků a vdolků najedl se dosti když byl mladý, a maso míval jen o posvícení. Nyní je má každý den třebas třikrát; jí vařené a pečené, poroučí si slaninu a uzeninu.

Manželka mu strojí a slouží, stará se o zásoby, v špižírně vždy chová hojnost všeho. Má se s ním ovšem také dobře, živobyť panské jí víc jde k duhu než jemu, je silnější a tlustší, tváře se jí červenají, nic neškodí jejímu zdraví.

Trnka žádá, aby manželka svůj selský kroj za kroj městský si vyměnila, však nemůže se do toho vpravit a přijala městský kroj jen napolo. Ve všední den nosí šaty, jaké jindy mívala v neděli a v neděli a když se svým mužem někam jede v kočáře, musí arcíř dle vůle jeho se vyšnorit. Je oblečena do hedbáví, přes ramena jí visí velký šátek, ruce jí přikrývají rukavičky, hlavu jí ozdobuje hustě opentlený čepce.

Má dělati paní jako muž dělá pána, ale nedaří se jí to, ačkoliv se k tomu dost nutí; staré mravy a zvyky jí překážejí. Trvalo to dlouho, než po panskou jen drobet mluví se naučila, říká „oni“, dává dobré jitro, dobrý den a dobrou noc, vyptává se, jak se kdo vynachází, poníženě se poroučí. Nicméně jí průpovědky a zdvořilosti tyto nešly od srdce, nersrovnávají se s její povahou, pronášejí se s nespáží, ostýchá se, jakoby na ni nepatřily. Jeli mezi lidem ze vsi, mluví-li a jedná-li se sousedy, plyne jí řeč přirozeně a nenuceně a nečiní si při tom žádného násilí.

Trnka má pět dětí, dva syny a tři dcery a na těch zajisté již nikdo nepozná, že jsou sedláckovy. Napřed arcíř nerozeznávaly se od jiných vesnických dětí nicím, pak se jim jednaly leda lepší šaty a ony přivlast-

hovali si jakousi zevnější uhlazenost, ačkoliv po domácíku vždy ještě žily volně.

Však Trnka chtěl, aby se vzdělaly a vycvičily a že škola v Krušíně k tomu nestačila, dal je jinam. Především si přál, aby se naučily německy, domnívaje se, že kdo německy neumí, není vzdělán, ano on pouhou známost němčiny již měl za vzdělanost.

Ze synů budou páni, šli do města na študie, prošli německé školy tak nazvané hlavní a pak vstoupili do škol vyšších také německých. Jiných tenkrát ani nebylo a starší syn Trnkův Karel již studuje práva ve Vídni a stal se tam dokonalým Němcem. Mladší, jmenem Adolf, je blíž v městě a ještě si neodbyl gymnasium, kde se učí německy, ano i latinsky a řecky, ale nic česky. Jaký stav on si vyvolí, to sám posud neví, otec by se z toho těšil, kdyby také byl právníkem, však on říká, že se mu to nelíbí a že právníkem nebude.

Dvě dcery Veroniku a Johannu dovezl si Trnka na vychovanou do Vídně a to nejvíce k vůli té němčině, každá tam byla tři leta a když se vrátily, nazývala se Veronika Froni a Johanna Žani.

Třetí dcera Amalie je ze všech Trnkových dětí nejmladší a ještě nebyla nikde, ale otec se již strojí, že jí dá tam, kde byly sestry a výborně se, jak myslí, vzdělaly.

Měl je u známého kupce, s nímž ho spojoval obchod, kovaného Němce, platil na ně, posílal jim peníze, dával jim, co chtěli, když ve Vídni byl, nelitoval nákladu. Do školy chodit jim nebylo třeba a nechodily ani do žádného ústavu, jsouce na to již příliš velké a dospělé, nemajíce žádnou přípravu; učily a cvičily se jen doma a učitelky a učitelové jejich byli domácí dcery a kupeckí mládenci, jenž arcíř mnoho jim neprosbali. Ano oni jim škodili kazíce jejich povahy slovy a příklady svými. Nikdo na ně nedohlížel, mládenci k nim mluvili o lásce, jim půjčovali knihy o

zamilovaných, je vodili do divadla, kde také jen o milostných pletkách se jednalo.

Napřed tomu rozuměly málo, ale brzy prisvojily si jazyk německý a vždy alespoň smysl pochopily. Neměly hrubě co dělat, pletly, šily a vyšívaly a když je to omrzelo, procházely se pro ukrácení dlouhé chvíle po městě a zkoumaly a zpytovaly vídeňskou módu. Ovšem se jim zachtělo strojiti se podle ní, jednaly si nové šaty, sukně, kabáty a pláště, kupovaly šátky a zástěry, dávaly si dělat klobouky. Menších ozdob, náušnic, náramků, prstenů a řetězků jim neschází, již mají také slunečníky a v divadle si na oči nasazují sklíčka.

Na chrámu Páně si Trnkovy dcery tak nezakládaly jako na divadle od té doby, co byly ve Vídni. Divná věc, německé knihy, zábavné romány čtou rády, ale německá kázání rády neposlouchají. Na jiná zajisté nechodí, že všude jen německy se káže a do jednoho kostela, kde se káže česky, šlydely by se vkročit. že tam nebyvají leč české děvečky.

Navštívují tedy německé služby Boží, aby si nic nezadaly, a přišly-li náhodou na kázání, vytrvají přes ně třeba až do konce, ale užitek z toho nemají skoro žádný. Někdy nevědí ani, o čem se káže a dovědly-li se, zůstávají chladné a slovo Boží je nic nerozmní. Arciť, němčina jim sotva prorazila k rozumu, k srdci ale nepronikla. Jsou uvnitř ještě Češky, co o Bohu vědí, česky se jim povídalo, do německých myšlének se zabrat, cit jimi povzbudit, k šlechtěným úmyslům se povznést, je jim nemožno.

Škoda ubolých dívek, že ve Vídni připravily se o milosti, jež člověku kázání přináší, když je slyší ve své řeči. Tu přijímá je s otevřenou duší, každé slovo má svůj vlastní účel a záměr, jedno poučuje, druhé napomíná, třetí povzbuzuje, čtvrté kárá, páté naplňuje svatým úžasem. Posloucháme živě a účinně, zdá

se, jakoby kněz ku každému mluvil a každého mnil zvlášť, srdce odpovídá, rozum vyloží a doplní si, i co se mu jen napovědělo.

Kázání v řeči cizé nemá a nemůže mítí takový výsledek a prospěch pro toho, kdo jí dobře nerozumí, kdo se jí teprv přiučil, kdo v ní od jakživa nemyslí a necítí. Chytá slova, těžce je spojuje, hledá smysl, však musí pospíchat za kazatelem, ztratil to, přeslechl ono; kázání ho neuslechtilo, třebaš by se jim byl zotřil úsudek, byl obohatal pamět, byl potravu podal duchu.

Obyčejně ale ani tolik nezpůsobí dobrého, padlo na člověka jako hrách na zeď, svezlo se, zmizelo, zašlo, nezbyla po něm žádná památka.

Čech, ať si po německu vzdělán jest a německou osvětou se honosí, německým kázáním přece nevyzíská, co by vyzískal českým, kdyby na ně chodil. Kým k němu každý i ve Vídni má příležitost a jen ten, kdo ji nemá, jedná dobře, když kázání německé navštívuje s upřímnou vůlí a s pokornou myslí, zachováváje pravidlo, že lepší něco nežli nic.

Dcery Trnkovy ve Vídni začaly také německy se modlit. Modlily se ovšem míň než v Krušíně a často na modlitbu zcela zapomínaly. Vždyť se tam nemodlili jiní, kdo se modlil, měl z toho posměch, upadl do podezření, že je sprosták. Zvlášť česká modlitba ho ponížila a nezkušené dívky z Krušína skryly své české modlitební knížky a koupily si německé. Je na nich mnoho ozdob, mají zlaté ořízky, jedná se o lesk, o parádu a pýchu, nábožnost a vroucnost je věc vedlejší.

Otec Trnka německé modlitební knihy a německá kázání dcerám svým nejen trpí, nýbrž i odporoučí a schvaluje, má na zřeteli tu řeč německou, již se ve Vídni mají přiučit, a myslí, že českých kázání se dost naposlouchaly doma a že tyto německým se nikdy nevyrovnaří.

Tri leta v mladém člověku mnoho mohou zanedbat a pokazit. Veronika

Trnkova a Johanna Trnkova ve Vídni za tři leta se staly právě fileny. náboženství české se jim vykouřilo z hlavy, na místo jeho vstoupily romány německé a zcela je převrátily. Jsou nyní slečny, lichotný svět jim tak přezdívá, jmenují se Froni a Žani a již obě navrátily se domů. Froni dává a Žani později.

Trnka se stará, aby dcery jeho i doma měly co čísti a opatřuje jim knihy ovšem německé k vůli té němčině, v níž nemají přijít ze cviku. Kuptelí mládenci jim z Vídně také posílají a jsou to knihy, jenž vypravují příběhy radostné a žalostné o lásce. Okolo té se všechno točí. Láska mužských k ženským a ženských k mužským velebí se co modla, již se má a může obětovati svědomí, poctivost, víra, pravda, všecken statek časný a věčný. Kdo láskou se rozpálil, má právo páchat i nepravosti všeho druhu, jen když zůstane věrný. Podvod, zapření lidí a Boha, vražda se mu odpustí, když ho k tomu zavedla láska. Zamulované dívky je dovoleno následovati třebaš loupežníků, je na něj upoutána. zadala-li mu lásku, a není jí zapotřebí ani manželství.

Že takové věru bezbožné zásady špatné ovoce musely nésti, samo sebou se rozumí a dvě dcery Trnkovy příkladem svým to dokázaly.

Třetí má vstoupiti v šlapěje jejich, dorostla a otec se již chystá, dáti jí také do Vídně.

IV.

Amalie, nejmladší dcera Trnkova má Vídeň v nenávisti a bojí se jí jako ohně. Proč? Je děvče hodné a nechce se podobati sestrám. Přirozený jemný cit jí praví, že je Vídeň uvedla na nepravou cestu. Než do Vídně šly, milovala je z celé duše, tulila a vinnla se k nim upřímně, nyní je jí těžko mluvi je za sestry a jakási bázeň před nimi jí nutí chovati se k nim jako k cizím. Je jí úzkost v jejich společnosti, nerozumí

jim, nepochopuje jejich řeči a jejich skutky. Vyhybá se jim tedy, nechodí mezi ně a když ji napomínaly, aby na sebe víc držela a dbala, nechala je mluvit, nevědouc v čem by se polepšila, a zůstala dobromyslná a prostosrdečná, jakouž od malickosti byla.

Amalie má zdravý rozum a výborné srdce. Chodila do školy až do dvanáctého roku a učitel s ní každý den opakoval doma. Žádná ze sester neučila se tak dobře a tak pilně jako Amalie. Cvičí se ustavičně, sedává s knížkou v zahradě, říká si až do večera, počítá, píše, nechce jíti spat, dokud s úlohami není hotova. Zbylo-li jí něco na ráno, nemůže usnouti a usnula-li, spí nepokojně a děsivé sny ji vytrhují.

Učitele si Amalie velmi váží a ona si váží i velebného pána, jenž ji vyučuje ve svatém náboženství. Dívčí věruje jim úplně a zakládá si na jejich pochvalu. Jestli domácní je někdy pomlouvají a zvlášť kněze haní a tupí, dává se nad tím až do pláče, nechce to poslouchat, má strach, že by proti dobrodincům, za jakéž je má, se prohřešila.

Amalie mezi školáky je nejbohatší a všickni se jí proto koří a ji vyznamenávají, však ona není pyšná, nepohrdá s nikým, chudé dívky jsou její přítelkyně. Nejradší má Nevákovu Barboru, dceru sousedovu, hrává a vodívá se s ní, jedna bez druhé ani půl dne by neobstála.

Trnka má v kostele svou vlastní stolicí. Staříček farář, který již je nebožtík, mu dovolil, postaviti si ji za zábradlí zrovna k oltáři, však nyní Trnka kostel již málo kdy navštěvuje a v stoličce sedávají jen jeho dcery, chtějí se v neděli ukázati osadníkům ve své parádě. Trnková také bývá v kostele na ranní mši svatě, čepce její vidí i vzadu u dveří stoličce, ano kdo ze hřbitova přes hlavy druhých do kostela se dívá, snadno může pentle na čepci rozeznat.

Školáci Krušňští v kostele klečejí v řadě, chlapečci v pravo, děv-

čata v levo a Amalie Trnkova vždy se k nim přidružuje, ačkoliv jí sestry, otec i matka v tom brání, posílajíce ji do stolice, kam prý patří.

Nikoliv, patří mezi školáky, je smutná, prosí, aby ji mezi nimi nechali, museli jí to trpěti.

Nelíbí se jim, že je v páru s dcerou podruhou, nedostatečně a chudě v strakaté plátuo. oblečenou, však nedala se jim přesvědčit, že hy mezi nimi v kostele mohl býti ňáký rozdíl a za společnost chudých dítek se nikdy nestyděla.

Sestry jí chtěly strojit, jí nabí- zely šperky, jichž doma měly hoj- nost, jí opatřily šaty, jakéž ve Vídni nosily dívky: kratičky sukně, hed- bávny klobouk, živůtek a límec, krajky a pentle, ale ona všecko za- vrhla a když jí do toho oblekli proti její vůli, plakala a naříkala, až jí z toho zase vlekly.

Nejmín jí domlouvala a jí nu- tila matka, ačkoliv také byla toho míněná, že se musí povznést k star- šímu dcerám, když již Pánbuh jim udělil to velké bohatství. Že se zdráhá, neměla jí za zlé, vždyť jí ten panský kroj také netěší a ona bez- pochyby zdařila se po ní a má její povahu.

Otec si odporu jejího mnoho ne- všímá, je ještě dítě, Vídni jí obrátí, na tu on skládá svou naději.

Amalie šla ponejprv k svatému přijímání a sestry jí chtěly pověsit na krk zlatý řetěz a zastřít do vlasů blyskavé jehlice.

Zase se bránila a zastal se jí sám velebný pán, přimluvil se za ni a vymohl jí, že místo řetízku jí na krk daly kříž a v čistých bílých ša- tech jí k stolu Páně poslaly.

Od té doby otec i sestry v po- dezření měly ctihodného kněze, že Amalii učí nezakládati si na bohat- ství a že jim z děvčete vychovává modlítku a pobožnůstkačku. Do očí mu neřekly ničehož, ale po straně mu vytýkaly, že je prejpatec.

Óvšem, jim svědomitost v du- chovním úřadě byla prejpatestí a po-

božnustkářem jim byl, kdo svaté ná- boženství měl v uctivosti a příkázání Boží plnil.

Pan farář Krušínský byl svědo- mitý, horlivý a přísný ve svých po- vinnostech, ale nebyl morous, nepře- pínal a nepřeháněl, úbrž bral ohled na slabost a křehkost lidskou. Za- jisté nechtěl, aby osadníci jeho sklo- ňovali blavy, kvíleli a lkáli a všechny radosti na světě měli za bezbožné a hříšné. On miluje veselou mysl, ne- pohrdá bohatstvím, nikoliv, boháč mu není horší než chudas a žebrák. Ať má každý dostatek, ať mají někteří větší jmění, ať je mezi nimi, kdo se těší z hojnosti, pan farář mu to přeje ze srdce, jen když nezapomíná na duši a nezneužívá statků svých ku své a ku svých bližních zkáze.

Tolik peněz co pláteník Trnka nemá na osadě, nemá v celém okolí nikdo, ani páni, jimž patří třebaš pauství nějaké, se mu nevyrovnají. Hodný farář to ví, zuá Trnku i jeho dům a je přesvědčen o smýšlení všech údů jeho rodiny.

Dcery, co byly ve Vídni, nemo- hou se mu líbiti, ano on se pozasta- vuje nad jejich jednáním a opravdu se z nich rmoutí. K němu sice v mládí nevhodily do školy, nebyť ten- krátě ještě v Krušíně, ale nyní je má před očima a vidí, že jsou marné a že jim nezáleží na pokladech jiných než na těch svých časných a pomí- jejících, v nichž jedině přednost a blaho vyhledávají.

Chtěl se přičinit, aby je obrátil a napravil, však nebylo mu to možná, nic nedokázal a proto se s nimi radši nescházel. Bývá u Trnků jen málo kdy a to jen z důležitých příčin, ač- koliv se k nim vždy chová aktivě. Práli by si, aby je narstěvoval čas- těji, chtěce z toho míti chloubu u sousedů, a vážený a vzdělaný spo- lečník byl jim milý. Však musel by jim pochlebovat, musel by ke všemu mlčet, co dělají špatného, ano žádali by, aby to uznal za dobré.

Nejvíce by se jim arcí líbilo, kdyby s nimi tajně mluvil a brojil

proti víře a kdyby se jí aspoň neza-
stával, když oni ji zlehčovali a tu-
pili. V pátek schovali by mu rádi
kousek pečeně od oběda, ale pro
všecko všudy by nepřestoupil púst,
třebas by se to nikdo nedověděl. Va-
ruje se žít s nimi v nepřátelství, ale
nikdy se jim nekloní a dávají-li osad-
níkům pohoršení, kárá je a při každé
příležitosti jim připomíná pravdu.

Panuje tedy mezi nimi nucenost
a chladnost, pan farář se jich o nic
neprosí a oni dobrovolně mu nepro-
ukazují žádných milostí.

Z toho si mnoho nedělá, že mu
vytýkají sprostotu, jakoby jen luzy a
chatry se přidržoval a s pořádnými
lidmi neměl společnost. Kdo je po-
řádný, rozeznává on předobře a posu-
zuje člověka dle vnitřní ceny.

Dávali mu často na srozuměnou,
že náboženství jen pro hlupáky se
hodí a má je udržeti v poslušnosti
a poddanosti a rádi by byli slyšeli,
že oni patří k vzdělanocům a nemu-
sejí se o náboženství starat. To by
je bylo ospravedlnilo a jemu by to
bylo přineslo chválu, že je osvícený
a spolu i upřímný pán a nenechává
si pro sebe nic za lubem.

Hádali totiž, že kněží své pravé
přesvědčení skrývají a myslili si, že
žádný z nich není tak obmezený, aby
sám věřil, co sedlákům káže.

Však výborný farář z Krušina
pro sedláky i pány měl jeden zákon
Boží a tomu se také podroboval.
Proto ho u Trnků měli za pokrytce
a za svatouška a říkali o něm do-
brým známým, že není k ničemu.

To ani Trnka nemohl a nesměl
zapírat a nezapíral, že jejich pan fa-
rář ve škole je bedlivý a pilný a vý-
tečně vede a cvičí děti. Amalie ví
mnohem víc než sestry její a vykládá
moudře a zřetelně, nač se jí ptají.
Arciť se jim vyklady její málo li-
bily, ale přece se radují, že je
schopná a vtipná a slibují si od ní
ještě větších pokroků. Až doroste,
vykouří se jí z hlavy, co dle uáhledů
jejích do ní nepatří a znáti svět ji
naučí Vídě.

Velebný pán Amalii půjčuje také
knihy, ale nechodí si k němu pro ně
sama, že jí to zakázali, úběř posílá
přítelkyni svou Barboru Novákovu,
s níž milovati se ještě nepřestala.
Otec proti čtení knih není, čísti knihy
je mu mravem panenským a po obsahu
jejich se netáže, jen když nejsou —
modlitební!

Modlitebních knih si Amalie
domů nenosí, čítá povídky a povídky,
říkají u Trnků, jsou málo mňů než
romány. Že i knihy ku vzdělání a
poučení jí do rukou přicházely, dově-
děla se mnoho dobrého a prospěla v
bohumilých cnostech.

Mezi tím pořád i tělesně pra-
cuje, šije, plete, přede, pomáhá
matce hospodařit! Tato vidouc její
horlivost má ji ráda okolo sebe a to
tím více, že druhé dcery ji v ničem
nepodporují. Může si s ní promlu-
viti, jak si to srdce přeje, povídá jí,
co ví a umí, Amalie se jí sama vy-
ptává, ale Froni a Žani se mají za
moudřejší a nestojí u nich ve váž-
nosti, jakž jí co matce přísluší.

Však i Trnkové bohatství zasle-
pilo oči, domnívá se, že to s Amalií
tak zůstati nemůže a přeje si s dru-
hými, aby ve Vídni se vycvičila. Ne-
rozumí sice, co jí vytýkají a ví jen,
že neumí německy, nezná se klonit,
líbezně rozprávět, upejpavě chodit,
vášnivě zpívat a na fortepiano drn-
kat jako sestry. Také se tak nefintí
jako ony, netrpí na sobě přílišné pa-
rády, nezakrývá si obličej závojem,
nenosí v ruce stidlo, nepouští ze
zadu skrovný šátek až na zem, ne-
strká si klobouk v týl, nenechává si
vlasy v kudrlinkách viset po tváři.
Což je toho všeho zapotřebí a musí
se to učit ve Vídni? Pracovat umí
líp než sestry a pracuje víc než ony,
proč ji tedy dají od sebe?

Hodnější se zajisté nestane, ano
stane se horší, matka je o tom pře-
svědčena a přece svolila, aby otec
dceru dovezl do Vídne, myslíc, že to
musí být, když jsou tak velcí boháči.

Oznámili Amalii, kdy domov
opustí a ona s pláčem je prosila,

aby s ní měli útrpnost a před Vídní ji zachránili.

Otec sedí ve svém pokoji za stolem, pije víno a kouří a Amalie stojí před ním.

„Proč nechceš jít do Vídně?“ ptá se.

Děvče neví, co má říci a když je nutil, aby odpovědělo, dí: „Nerada bych byla jako sestry.“

„Co se ti na sestrách nelíbí?“

Amalie se vymlouvá, že to nedovede vyslovit a na rozkaz otcův, aby pověděla, co má na srdci, přiznala se: „Sestry jsou divné, mnoho se strojí, málo pracují a nic se nemodlí.“

Otec se rozlobil, že z ní mluví farář, že ji zavádí, kazí a že nyní jemu na vzdor musí jít a půjde do Vídně.

Odbyl ji, přetřhl s ní řet a ona do náručí se vrhla matce a bolestně a žalostně se k ní přitulila.

I praví k ní: „Já velebnému pánu o Vídní jsem se ani nezmínila a on mne před ní nevaroval.“

Otec to slyšel, chce vědět, odkud vzala, co o sestrách řekla, a jí Bůh je svědek, že to poznala sama.

Matce je jí líto, nemůže vroucnost dcerinu snést bez pohnutí, cítí slzy její na ruce, chvěje se s ní na celém těle.

Nabyla smělost a odvahu proti muži svému, opřela, postavila se mu, Amalie není jen dítě jeho, nýbrž je také její a ona nechce, aby ji tou Vídní trýznili.

Trnka se podívil, že žena opovážila se mít jinou vůli než on a řekl, jakoby ji chtěl potrestat: „Tak si ji tedy podrž, má vina to nebude, když zůstane hloupou a sprostou.“

V.

Můžeme si pomyslet, jak šťastna byla Amalie, že nenáviděné Vídní ušla. Matka se z toho také těší, ale otec je nespokojen a ještě nespokojenější jsou sestry, že za Amalii se budou muset stydět, když k nim

zavítají vzácní hosté, ku příkladu ženy a ona slušně ani mluvit s nimi nedovede.

Ještě v Krušné a to zrovna u Trnků je někdo, kdo se velmi stará o Amalii. Nepatří sice k rodině, ale stojí v její službě již mnoho a mnoho let a bere vřelý a upřímný podíl na jejich osudech.

Je to tkadlec Prokop Škoda, pomocník a důvěrník otcův, a ten zvláště je nakloněn Amalii. Ona mu také přeje, byla ještě dítě a vážila si ho a nyní, když vyrostla, má ho za svého přítele.

Prokop je arciť starší než Amalie a na mladém děvčeti má proto zalíbení, že po křesťanskou slouží Pánu Bohu, nenásledujíc zlý příklad v domě. Měl o ně velký strach, že je dají do Vídně, kde sestry se pokazily, a když se to nestalo, má velkou radost.

On také je dobrý křesťan, přišel k Trnkovým od otce chalupníka ve vsi, když tam ještě proti svatě víře a životu křesťanskému se neprobřešovali, nejsouce boháči a nedělající pány, nýbrž sedláky, a on tenkrát jim byl roven.

Verůnka, dcera jejich, nosila se jako jiné dívky selské, sousedé jí říkali „ty“, dívky se s ní scházely a chlápci si ji namlouvali. Chodila mezi ně do hospody k muzice, tančila a vyřázela se s nimi a každý ji ctěl a miloval.

Nejvíce na Verůnku držel tkadlec Prokop a rodiče nic proti tomu neměli, když s ní býval u muziky a hodně ji tam prováděl. Ji to opravdu blažilo. Prokop byl hezký a pořádný člověk a výborně se znal v tanci. Stály o něj i druhé dívky a ačkoliv neměl svůj statek, přece se mohl snadno někam přiznít. Umí pracovat, doma konal práce selské, přiučil se tkalcovství, Trnka si ho vzal k sobě a hleděl si ho u sebe zachovávat. Dává mu velkou mzdu, již si uspořil peníze, od otce také malou pomoc dostane, má podíl na chalupě a že k tomu všemu ještě sluš-

nými a počestnými mravy se vyzna-
menával, všude ho rádi viděli.

Prokop si zakládá na Verůnce a hned jak rozdíl počal činiti mezi ženskými, dal jí přednost přede všemi. Je vášnivý, rozpálil se k ní láskou, nemyslí než na ni, nechce než ji. Ona je mu také z celého srdce oddána a žádný chasník domácí ani cizí se jí tak nelíbí jako jejich tkadlec Prokop. Je s ním, vidí ho, souká mu na civky přízi, mluví, žertuje s ním a brzy vroucnost a náruživost přemohla ji, že lásku mu splatila láskou.

Začátek byl učiněn, známost jejich tuží se a roste, Verůnka v Prokopovi nalezá takové blaho a takovou rozkoš, že nechce a nemůže býti bez něho.

Není mu to tajemstvím, slyšel od ní tisíckrát, slíbil si, že nic na světě jich nerozlučí.

Verůnka miluje Prokopa ještě prudčeji a ohnivěji než on ji a sama se stará o prostředky, jak by si ho pojistila. Kdykoliv jsou spolu a jsou spolu každý den, když je doma, musí jí opakovati, že mezi všemi pannami ji nejvíce má rád, a mluví-li o překážkách, jež jim snad její rodiče budou klásti v cestu, přísahá ona jemu na krku, že si ho nedá vyrvat z náručí.

Jsou ještě mladí, Prokop nemá pro ženu ani pro sebe vlastního přístřeší, Truka ho na svůj dům neožení, je sám v nejlepších letech, jak říkáme, má malé děti, neschází mu syn dědic, proto musejí říkat, až nějaká příhodná živnost se jim vyskytne, a zatím se budou jen tak milovat. Dostanou se jistě za sebe, ale je třeba, tajiti úmysly své rodičům, aby jim nebránili scházeti se a býti spolu, kdyby poznali náklonnost jejich k sobě a měli ji za záhubnou a marnou. I tak jsou šťastni, vyznávají si to, a šťastni budou až do smrti jeden v druhém, o tom oba jsou přesvědčeni.

Šťastí mladých milenců se pojednou přetrhlo a porušilo.

Verůnka odjela na vychovanou do Vídně a Prokop zůstal doma u Truku.

Než Verůnku odvezli, museli ji ošatit po městsku a vzali švadleny a krejčí ku pomoci. Zjevnat jí klobouk, to ještě opominuli, stačil čepce, a jiných panských ozdob se jim prozatím také nezachtělo.

Kousek po kousku se přináší a dodává Verunce, a hle, probudila se v ní marnivost, hledí do zrcadla, jak jí to a ono sluší, a konečně se zcela přestrojila.

Ukáže se Prokopovi, překvapí ho, snad ji ani nepozná, a pozná-li ji, bude se jí obdivovat.

Prokop Verůnku poznal dřív, než se jí podíval do obličeje a neobdivuje se jí, nemá radost z jejího proměnění. Překvapen je, však je mrzut, upíná zrak na její nové šaty a nic nemluví.

Ona sama ukončila mlčení a vytýká mu: „Ty těch hadrů mi nepřeseš, nevidíš mne v nich rád a přestaneš mne milovat, až nebudu v Krušíně.“

To Prokop ovšem nechtěl připustiti, povzdychl si a praví: „Bude tomu asi naopak, ne já na tebe, nýbrž ty na mne zapomeš a oblíbíš si nějakého švábáka, jenž k tvým městským šatům lépe se hodí než syn chalupníkův, sprostý tkadlec a sedlák. Odporovala mu dokazující, že i v městských satech mu zůstane věrna a když o tom pochyboval, slíbila, že je zajisté zavrhne, až se z Vídně vrátí.

Věřil jí rád; láska se dá snadno omámiti, ale všech vrtochů z hlavy přece nevypudil, boje se, že budoucnost nic dobrého mu nenadělí.

Verůnka nezdraláh se, jíti do Vídně. Spatří velké město, jíti slyšela, jak příjemně se tam žije, skoro se nemůže dočkat novot, jichž prý se nikdo nenadál, kdo ponejprv Vídeň navštívil.

Nejtíž se loučila s Prokopem. Bolest jeho je hluboká, nechce ji pustit z náručí, pořád opakuje, že se mu zdá, jakoby ji naposled vinul k

srdci. Neprosnělo chlácholit ho. Zavázala se mu slibem a přísahou, že na věky se ho neodfěkne, dala mu na památku svou knížku modlitební. Odrhli se od sebe, zase k sobě přistoupili, stalo se to nejméně desetkrát a konečně jí Prokop přinesl svůj růženec, aby prý také měla něco od něho.

Rozešli se v pláči a ráno Verunka s otcem opustila Krušin. Prokop jí ještě podal ruku, vyjela od Trnků a on předběhl kočár, oběhl ves a pod širokou lipou u cesty si u ní počkal. Viděli se, ukázali si modlitby a růženec, kočí praskl do koní, Verunka zmizela za kopečkem a Prokop smutně se odebral domů.

Ubohý chasník chodí jako pomaten, nikde nemá pokoje, práce se mu nedaří, neobráá se než s Verunkou. Tato je na cestě roztržitá, vidí nové krajinu, potkává neznámé lidi, pozoruje všelicos v hospodách, co ji vyrazí. Šťastně se dostala do Vídně a tam byla u kupce, jenž také měl dcery a jedna je s ní stejně stará.

Víme již, jak ji Vídeň proměnila a nyní uslyšíme, jak se zachovala k Prokopovi.

Po dvou letech uzavřel Trnka, že i Johannu, druhou dceru svou dá do Vídně a Veronika pro ni přijede, aby si ji tam vzala s sebou. Při té příležitosti navštíví je s ní dvě dcery kupcovy, ustanovil se den a kočí jim jel naproti.

Prokop ještě vždycky miluje Verunku a těší se na ni, že není lze to vyslovit. Od té doby, co odjela, uctíval si známost se žalmými děvčetem, ačkoliv si ho dost předcházely, o hospodu ani nezavádil, tanco se zcela vystříhal. Láska jeho je nepoškvřená, odevzdá jí srdce čisté a bude to blažené okamžení, až se na něj usměje, ruku mu podá a ho políbí a obejmě.

I představuje si to, nemůže spát, má Verunku jako před sebou, ovšem v selských šatech a jen někdy se mu zakrčila v obleku městském, v jakém odjela z domova.

Již ji očekávají, odpoledne přijede a Prokop pospíchá pod lipu, aby ji tam sám nejdříve spatřil. Chvěje, třese se, chce kouřit, nemůže, radši se počal modlit z knížky od ní. Pořád obrací zrak ku kopečku, okolo nějž se táhne silnice a konečně na rovinu vyjel kočár. Zná ho, zná i koně, věděl, že přijede a prece se tak lekl, že až duch se mu zastavil.

Kočár se blíží, má střechu spuštěnou, sedí v něm několik ženských. Již je může spočítat, jsou tři, dvě vzadu, jedna napřed, která pak je jeho milá Verunka?

Těm vzadu již vidí do obličeje, žádná z nich není Verunka, sedí jim tedy naproti.

Kočár jede okolo, ano Verunka sedí po koních, zahlídl i její tvář a neví, má-li radost smát se nebo plakat.

Však proč ona se nedívá k lípě? Což zapoměla, že tu byl, když do Vídně odjížděla? Což jí nenapadlo, že tu bude zase, když nyní z Vídně přijíždí?

Snad to přece není! Odvrátila hlavu u lípy, má klobouk, boupá se jí na něm bílé péro, ve větru plápolá zelený závoj. Vlasy jí plynou dolů v kudrlinkách, proti slunci drží v ruce stínidlo. Otočila je zrovna proti němu, což se mu nechce ukázat?

Hle, je to Verunka, chce se mu ukázat, natáhla ruku se stínidlem a má na ní — růženec.

Je to jiný růženec, než co jí dal, trpět, leskne se, zrnka jsou ze zlata nebo ze stříbra.

Prokop tlačí k srdci její knížku a šeptá sám k sobě: „Dala si růženec ode mně pozlatit nebo postříbit, dobrá holka, zajisté mne tím překvapí. Však škoda, že ho nenechala tak, jak byl černý a sprostý, byl by mi skoro milejší!“

Prokop z růžence měl předce radost, plesá, že Verunka zachovala ho v paměti a je ještě jeho, touží, chce jí říci, že on zůstal také její.

Nastojte, Verunka se mu vyhýbá, zdráhá se býti s ním sama, dělá, ja-

koby ho dobře neznala, chodí okolo něho, potkává ho a ještě se s ním nedala do řeči. Sotva ho pozdravila, když se sešli ani ruky mu nepodala a slečny z Vidně jsou pořád s ní, aby na ni nemohl pronluvit.

„Nevydržím to, učiním tomu konec“ pomyslel si a uzavřel, šel do zahrady, kde byla s dívkami z Vidně, a zastoupil jí tam cestu.

Praví zdvořile sice, ale pevně a odhodlaně: „Popřej mi chvilku, družky tvoje jsou sice Němkyne a nemohou rozumět, o čem spolu jednáme, ale přece si přeji, abys ji nechala pryč odejít.“

Smála se, řekla jim něco po německu a ony odstoupily na stranu.

Prokop se bystře Verúnce podíval do očí a dí: „Ty se mne straníš?“

Verúnka oči sklopila, hoří v tváři a stojí před ním němá.

Prokop pokračuje: „Nepřicházím k tobě co žebrák a k ničemu tě ne nutím, pouze pravdu, chceš, abych se tě oděkl?“

Sebrala všechnu sílu, co měla, zapřela srdce, jestli se předce ještě ozvalo, a prohlásila určitě: „Nedělejte si na mne žádné naděje, časy se změní, přenáhliji jsme se, já vaše nikdy nebudu, rodiče by nesvolili.“

Světila jsi se jim?“

„To ne, ale není toho zapotřebí, vždyť se k sobě nechodíme, já již nejsem selka.“

„Aba“, trpce se naklíbl Prokop, „vidím, vidím, však kde jsi pochovala sliby?“

„Ty jsem učinila z nerozumu.“ „Já tě miloval a proto jsem ti věřil.“

„Mohl jste povážít, že si vás nevezmu.“

„To jsem nepovázil, lhala jsi, že mne také miluješ.“

„Nyní jsme se domluvili, pusťte mne a nedávejte pohoršení, není to nic platné, vy si vyhledáte nevěstu sobě rovnou a já si vyvolím, koho budu chtít, tkalce a sedláka jistě ne.“

„Dej ti Pánbůh štěstí“, zoufale

vyrazil ze sebe Prokop, vytáhl modlitby od ní a vrátil jí je řka: „Nech si je na památku, že tě miloval sprostý, ale hodný a věrný člověk. Dávám ti s nimi i slovo tvé nazpátek a již nikdy ti nebudu obtížný.“

Požádala ho ještě, aby jí netykal, že prý se to nesluší, on pravil: „Arcit, já jsem „vy“ a ty jsi „ony“ a opustil ji nečekaje, dá-li mu ještě nějaká pravidla, jak se budoucně k ní má chovat.

Že Verúnka růženec jeho neměla a nemívá na ruce, Prokop již věděl, bylo to něco jiného, co on nedovedl pojmenovat a my se ovšem dovědli, že to byla náruční zlatá zápona, jenž se nosí pro parádu.

VI.

Veronika Trnkova odjela na rok do Vidně a vzala s sebou sestru Johannu, jak bylo ujednáno, aby tam také pobyla tři leta.

Již byly obě dlouho doma, než řada přišla na nejmladší sestru Amalii a ta před Vidní šťastně se zachránila.

Nyní víme, proč se z toho radoval zvláště Prokop, který pořád je u Trnků, koná svou povinnost a nikoho z rodiny si neváží a neváží než matky a Amalie. Amalie je jeho miláček, bývají spolu často, jeden vyhledává druhého a opravdu přátelsky se vyrážejí.

Prokop již není sedlák a nepoznáš v něm ani tkalce ze vsi, on se nosí po městsku a šat jeho je vždy hezký a slušný. I mravy Prokopovy se ušlechtily, nemá zalíbení v prostých radovánkách, nepije, nehraje, netančí, neblázní se po děvčatech. Ano Prokop se ženským vyhýbá, on se žádnou nemluví, se na žádnou ani nepodívá, jen malá Amalie těší se z důvěry a lásky jeho.

Froni a Žani, jak se nyní Veronika a Johanna jmenují, nemají s Prokopem nikdy společnost, Žani ho pokládá jako za svého sluhu, Froni se ho bojí a se před ním stydí. Však

nechává ji na pokoji, je k ní lhostejný, chová se, jakoby na všechno byl zapomněl, co se mezi nimi stalo. Ani jednou se jí o tom ještě nezmínil, nedal na jevo, že by k ní měl nárok lásku, že by na ní mu záleželo. Nikdo neví o poměru, jaký ho s ní spojoval, on se nikomu nesvěřil a ona ovšem také mlčela.

Lidé ve vsi arciť povídali, že Prokop Trnkovu Verunku měl rád než ji dali do Vídně a mnohý soudil a zastával, že ona ho také měla ráda. Však nyní se již nemají rádi, to všem je jisté věc, a věru by se k sobě ani nehodili.

Verunka je hrdá a pyšná, nelíbí se k starým známým; pobrdá i s těmi, s nimiž v mládí obcovala, nechce patřit k vesničanům. Nejradši mluví německy, českou řeč má za sprostou a má za sprostého každého, kdo jinak než česky mluvit neumí. Prokop se němčině přiučil a to teprve v posledních letech, když mu Verunka svou přízeň byla vypověděla. Přiležitosti k tomu měl dost, kupoval i od Němců len, přizí a plátna, jezdil s Trnkou do Rakous, slyšel doma mnoho německy hovořit. Již dříve drobet lámal němčinu a s Němci se domluvil, ale to nestačilo, chtěl německy umět dobře a přičinil se, aby i v četění a psaní se vycvičil.

Učí se tomu s Amálií od té doby, co se rozhodlo, že do Vídně nepůjde. Trnka chce, aby přece německy uměla a přichází k ní učitel, jenž ji vyučuje za peníz. K paní jeho dochází ona sama, aby s ní trochu ženským potřebné práce konala, že sestry buďto se v nich neznají, anebo se s ní zabývat nechťejí.

Pracují jen pro vyrazení, dělají všelicos na ukázkou, ale je to víc zahálka než práce a obvykle k ničemu nevede a nic z ní nepojde. Amálii je práce potřebou, nestítí se žádně, vyvádí i díla obtížná a doma a na poli se zaměstnává. V zahradách ona sama nejvíce dokazuje a sestry se tam jen chtějí bavit, berou jí květiny na kytky a věnce, jsou veselé v společnostech.

Přijíždějí hosté z města, z víkolních zámků, páni a úředníci, a často mívají návštěvu až z Vídně. V letě vždy zavítají k nim dcery kupcovy, v jejichž domě Froni a Žani každá tři leta trvaly a pak u Trnků odbyvají se samé kratochvilé.

Prokop se na to všechno dívá jako z daleka, nemíchá se do ničeho, jen s Trnkovou posedí si někdy stranou a poslouchá, když si stýská a když varíká, že tomu panskému životu nerozumí a že ji pranic netěší. Ano on je jí odporný, ale musí prý se mu podrobiti k vůli mužů a k vůli děrám, aby také to velké bohatství, co jim Pán Bůh dal, si zasloužila.

Amalie přidržuje se matky a Prokopa a je v domě jako popelka, již ukázat hostům vznešeným sestry se ostýchají. Ani v kostele ji nemají rády vedle sebe, když tam jsou v stolici u oltáře, aby svou parádu na odív vystavily. O modlitbu a pobožnost se jim nejedná nikdy, ale jedná se o to Amálii, jenž službami Božím vždy pozorně a vroucně bývá přítomna.

To také má na zřeteli Prokop a když je doma, nikdy nezanedbává mši svatou ani kázání. Velebný pán je jeho dobrý přítel a on skoro jen sám Trnkův dům spojuje s farou. Dochází si tam pro knihy a že nyní již pochopuje, jaké knihy má v zásobě Trnka a jaké čítají jeho dcery, shání se po knihách dobrých a vydává za ně i peníz, aby ty špatné vyvrátil a vytlačil a učinil neškodné.

Však Trnka se o knihy již mnoho nestará a jiná kniha ho nevábí než náká zapovězená. Chce ji mít pro chloubu, tajně ji ukazuje známým a zajisté ji ani nepřičte. On již málo čte, málo čte vždycky, ale nyní knihy ho již tuze namáhají a proto je, když je sám, pokojně nechává ležet v šupletě.

I psátí již opomíná a zanedbává, těžko udržuje pořádek v knihách obchodních a Prokop pořád víc a víc mu musí přispívat.

Trnka jen kouří a pije, pije mnoho,

pije víno, ať je doma nebo na cestách.

Prokop ho zastává, za něj jeduá, kupuje a suší, vydává a přijímá peníze. On též vede účty, je ve všem spolehlivý a spravedlivý a pán štědrě mu odměňuje jeho službu.

Má již malé jmění, to ustavičně roste, dává je do obchodu, bere hojně úroky. Hospodář je výborný, marně neutralí a zdá se, že je prost vš náruživosti a vášně.

Trnka je přesvědčen o jeho hodnotě a svěruje mu často tisíce, ale za člověka vzdělaného a osvíceného ho nemá, že mu tuze drží na víru a na náboženství, modlí se, chodí k zpovědi a přijímání, zachovává posty, hledí si církevních obřadů, čte všelijaké hloupé knihy.

Trnka do nich již nahlídl, měly je v rukou i Froni a Žany, však udělaly si z nich posměch a potupily a odsoudily je i s Prokopem.

Jen Amalie jim dává přednost před knihami jejich a nedělá si z toho nic, že je sestry zavrhuje. Ona ví, že je pravda, co v nich stojí, a že jejich knihy lhou a člověku jsou na škodu.

Mluvil o tom často s Prokopem, však otec ani sestry na ně neobabí a nechtějí se přidat k jejich straně.

Prokop je spokojen, že Amalie s ním stejně smýšlí a ve všem dobrém pokračuje a se utvrzuje. Pomáhá jí v tom dle možnosti, miluje ji, jakoby byla dítě jeho a na celém světě s nikým se tak rád nebabí jako s ní.

On jí je také nejmilejší společník, žertují spolu, vypravují si, do-rozumívají se třebas v němčině.

Prokop s Amalií ochotně mluví německy, ale sestrám německy ani neodpovídá, když ony německy se ho na něco tážaly. Zvlášť s Froni německy mluvit se zdráhá, mluví s ní málo kdy a jen, když to musí být a tu vždy stává se to po česku jako naschvál a jako ze zásady.

Slyšeli jsme již, že Trnka má

také dva syny, Karla a Adolfa, a že jsou študenti. Jestě jich bliž neznáme, ale povíme-li o nich, že Karel má ducha a chová se jako Froni a Zani a Adolf jako Amalie, již jsme tím dost jasné a určitě vyřídili jejich povahy.

Bývají doma na prázdninách a neřekl bysi, že jsou bratři.

Karel je skutečný Vídeňák, zije vesele a nenuceně, mnoho utrácí a pořád se mu nedostává peněz. Vždyť je otec boháč, proč by se zapíral, proč by si nepřál, dostává vždy co chce, oč píše a co potřebuje. Štíroji se dle módy, má vkusné a drahé šaty, je švihák a umí si vykračovat.

Snadno uhadneš, že se vycvičil ve společnostech a on sám se přiznává, že ve Vídni navštěvuje hostince a kavárny, bývá na bálkách, prochází se a dělá výlety so slečinkami.

Bydlí také u kupce, kde bydlely sestry a vyráží se s jeho dcerami a s jejich známými.

Dovede to výborně, je jako na drátku, klouí, točí se, slova mu plynou z úst, jakoby je sypal z pytle.

Jsou to ovšem slova německá, Karel Trnka je Němec a má jazyk obratný, že se mu každý Čech musí podívat. Učil se, co študuje, pořád jeu německy a že již mnoho let j ve Vídni a jen německy tam rozpráví, stal se mistrem v němčině.

Proto předce německé jeho študie velký prospěch nevykazují, již se v nich opozdl, několik škol opako- val a je nejisto, kdy a která je ukončí. Neuf pilný, hledí si jiných věcí než učení, vyhledává zábavy.

Je to vidět v čas prázdnin, když je doma v Krušíně.

U Trnků panuje veselá a hloucné živobyť. Karel má pořád nějakého přítele študenta anebo více jich u sebe, toulají se po okolí, navštěvují nedaleké město, vracejí se pozdě, ráno třebas až do poledne vyspávají. Pít a brát a kouřit je jejich vyražením, dýmky a doutníky, iu k útistům jáko přirostly, mimo to náruživě se

oddávají tanci a plesy a bály střídají se bez přestání.

I u Trnků se často tančí, Froni a Žani ve študentech mají zalíbení a všecko s nimi vyvádějí.

Karel zná dívky vznešenější v celé krajině a běhá za nimi, dívek ve vsi si ale nejméně styděl se za ně a promluvil-li s některou, má na mysli jen žert a někdy dost neslušně se vyjádřuje. Jsou mu tuze nízké a sprosté a on i svým sestrám Froni a Žani odepřel vzdělanost, ačkoliv byly ve Vídní, naučily se německy, čtou romány a po pausku se strojí. Proto přece velmi málo vědí a sestra Amalie by je skoro převyšila, kdyby byla víc Němkyně než Češka, dbala na sebe a v náboženství tak nepřepínala.

Karel na náboženství také neudrží, pokazil ho příklad otcův a německé študie mu českou víru zcela vypudily ze srdce.

Otec a sestry nemají žádného přesvědčení, schází jim důvody a zásady, on ale pravdě přišel na stopu a náboženství zavrh, že je umí posoudit jsa člověk učený a vzdělaný. Matka těm věcem nerozumí, není studená ani horká a kloní se na obě strany. Jí si dočista nevází, ale Amalie si musí vážit, že povně stojí na svém, vede život křesťanský a zachovává Boží příkázání, ačkoliv se jí činí odpor a v cestu kladou překážky.

Bojuje proti všem a jen bratr Adolf ji následuje a podporuje, že si ho, bychom tak řekli, sama vychovala.

Je sice mladší než on, ale jen o pul druhého leta, vyrostli spolu a vždycky se měli rádi.

Adolf je hodný, živý a veselý hoch a zvykl si na sestru Amalii, že pořád bývali a ještě bývají nerozdílní společníci.

Ve škole ho Amalie brzy dohonila, ano ona ho přestihla, jsouc bystřejší a přičinlivější a pak se stala jeho vůdcem.

Šli najednou k první svatě zpovědi a k prvnímu svatému přijímání,

chystali, připravovali se, vykonali to s největší vroucností. Nábožně modlit učil se on od ní, klečel vedle ní, viděl ji ruce spínat, oči k nebi obracet, žehnat se svatým křížem, bít se v prsa, to mu pronikalo duši, ho nesmírně povzušelo. Zdála se mu býti světicí, chtěl se jí zachovat, chtěl se jí vyrovnat, chtěl, aby s ním byla spokojena.

I řídil se jejím příkladem a když přišel od ní pryč do města na študie, dopisoval si s ní a listy jejích jevily útlou a něžnou lásku. Stýská se jím po sobě, těší se, až zase spolu budou doma a když se toho dočkali, mají radost jeden v druhém a pokračují v bohumilých cnostech.

Adolf je študent, nabyl mnohé vědomosti a nyní sám učí sestru, co ve škole poznal dobrého. Čtou spolu knihy české i německé, on jí je vykládá, ji zasvěcuje do země, děje i přírodopisu, s ní píše a počítá, ji ve všem cvičí, co se pro ni hodí, je užitečné, srdce ušlechťuje.

Ona nepřestává býti jeho strážným andělem, povzbuzuje ho k mravnosti, slouží s ním Pánu Bohu.

Adolf mu slouží i v městě, kde je, nedá se zavest a pokazit, čistota srdce je mu nadevšecko drahá a byl by velmi nešťasten, kdyby navrátil se domů a nemohl sestru obejmout, jsa si vědom, že zůstal Bobu a jí věrný a že neporušil svou nevinnost.

Jako Amalie zakládá si i Adolf na Prokopovi a ve vsi má přítele Antonína Nováka, jehož sestra Barbora přítelkyně jest Amalii, jak jsme již podotkli.

Antonín je selský synek, přibuzný Prokopův, a on i Barbora vzdělávají se pomocí prostředků, jakýchž se jim dostává z domu Trnkova.

VII.

V Krušíně byly dcery kupcovy z Vídně a vzaly si s sebou na několik neděl Žani Trnkovnu. Odjela s nimi na podzim, přidávala si týden po týdně, uplynuly vánoční svátky,

ještě ve Vídni zůstane přes masopust, pak se tam zdržela až do svátků velikonočních a teprv pozdě na jaře se vrátila domů.

Nastalo léto, Žani mnoho bývá sama, čemuž se jí vyhybala, a nikdo neví, čím se zaměstnává. Má za lubem nějaké tajemství a Froni vyptávala, že pořád čítá a píše listy. Odkud je dostává a kam je posílá, to jí není známo a nemůže se toho dopídit. Z pošty se jí neodovzdávají a ona jich poště také neodovzdává, přikládá k listům otcovým jen takové listy své, o nich každý smí vědět.

Jednoho dne byla Žani tuze roztržitá a nepokojná, vybrala si své nejhezčí šaty, přistrojila se a pak sem tam přecházela. Je právě v zahradě, dívá se na silnici, jakoby někoho očekávala, a tu pojednou přiblížil se kočár, jede k Trnkovům na dvůr a von vylízá mladý vyšňožený panáček.

Žani již je u něho, vítá, pozdravuje ho a on jí bez ohledu a bez odkladu obejmul.

I vede ho rovnou cestou k rodičům, vrhli se jim spolu k nohoun a Žani praví, vyznává a prosí: „Milujeme se upřímně a věrně, dovolte, abychme se za sebe vzali.“

Truka na tuto komedii není připraven a ptá se: „Kdo jste, pane, já vás neznám?“

Cizinec vstal, ale Žani zůstala klečet volající: „Já na místě umru, jestli mne nevyřyšíte.“

Otec ji nechal kde byla, ale podivného hosta si dovedl nahoru do pokoje, žádaje od něho vysvětlení celého výstupu.

Kdo je?

Kupecký mládenec, stojí v službě ve Vídni, hoří láskou k jeho dceři, nechce a nemůže žít bez ní.

Má jmění?

Má, založí si někde obchod na venku, až se ožení.

Jak se jmenuje?

Lustig.

Odkud pochází?

Z pořádné rodiny, znají ho kupci ve Vídni, nikdo mu nic zlého nedokáže.

Truka nedal na holé jeho zprávy, chce mít důkazy a dí: „Dnes arciž nic nevyjednáme a nebudeme spolu jednat, dokud se o všem nepřesvědčí.“

Kdy to bude?

Dřív sotva, než za čtvrt leta.

Lustig činí námítky, ale Truka mu přetrhl řeč slovy: „Nechte toho, pane, není to nic platné, za čtvrt leta vám dám odpověď, smíte-li se o mou dceru ucházet, nyní jste náš host a já vás poctím sklenicí dobrého rakouského vína.“

Víno přinesla Trnková. Lustig je Němec, mluvil na ni, ovšem německy, ona mu odpovídala, ovšem česky, a jeden druhému ani slova nerozuměl. Smáli se tedy na sebe, kývali hlavou, dělali si poklony a Lustig byl zdvořilý k otci i matce.

Žani to nemůže dole vydržet a přišla také nahoru a sice podívat se, co Lustig pořídil. Tento vychvaluje dobrotu, moudrost a prozřetelnost Trnkovu a praví: „Čtvrt leta mám čekat na nejšťastnější dobu života, zatím se vážený pan otec přesvědčí, že jsem hoděn jeho krásné dcery a dá mi poklad, nad nějž není ve světě.“

Žani opojena radostí, padla otci okolo krku a než se otec zpamatoval, již visela na matce, majíc bezpochyby v úmyslu spustiti se do náručí také ženichovi.

Však otec ji zarazil řka: „Ještě nejsi nevěsta a snad nevěstou tohoto pána ani nebudeš, proto ti radím, ahy si se nepřeháněla a se do něčeho nepouštěla, napřed já rozhodnu a pak teprv na tebe přijde řada, domluvit se se ženichem a opakovat mu moje ne nebo ano.“

Návěští toto Žani drobet ochladilo, sedla na pohovku, podepřela hlavu o dlaň, nemluví, ale vzdychá a snad pláče nebo se mračí.

Rodiče na to nedbali, ale Lustig nemohl v nesnázi a lítosti viděti svou

milenkou, vstal, přistoupil k ní, a těšil ji: „Upokojte se a vyjasněte svou spanilou tvář, za krátký čas otevře se nám ráj a vyplní chťení a toužení naše.“

Žani odměnila se Lustigovi za lbezná slova jeho vděčným pohledem, ale otci vroucností jejich se nelíbily a zavolal hosta, aby zase přisedl k němu, pil víno a jedl cukráčka.

I pošeptal Žani, že ona je nejsladší jeho cukrátko a vrátil se do společnosti otcovy.

Pokračuje se v řeči a vstoupila do pokoje Froni, jsouc zvědavá, co se tam děje.

Lustig hned byl na nohou, dělá poklony a je přestasten, že poznal nového úda ctěné rodiny.

Pověděli mu totiž, kdo Froni je a on hledí zachovat se rodičům i dcerám.

Ovšem by byl radši u dcer, než u rodičů, však Trnka ho chce mítí pořád sám, mluví s ním, jednají o rozličných věcech.

Nejvíce se dotýkají obchodu, života na cestách a života ve Vídni.

Trnka je blažen, že může o Vídni si pohovořit, probírají jedno po druhém: divadla, hostince, kavárny a zpomínají si, co kde viděli.

Ve Vídni se člověk pořád může vyrazet a Rakusan je vždycky veselý.

Což Čech?

Lustig v Čechách ještě nebyl nikdy a neví, na čem si Češi zakládají.

Trnka mu podal nepěknou zprávu. Řekl, že Češi jsou ještě tuze pozadu, panuje u nich velká nevědomost, a zvláště lid okolo Krušína je až hanba obmezen. Udržují ho v temnotě kněží, věří na peklo a na čerta, modlí a zpovídá se, chodí na poutě, louská růženec.

Tu milý Trnka Lustigovi pošeptal, že nepatří k růženečkářům a domluvil se s ním o zapovězených knihách.

Lustig jich znal víc než on, chlubil se, že je všechny prošel a

Trnku pochválil řka: „Věru divím se, že jste mezi divochoy zde k takové moudrosti se povzněl. Muže osvěceného jako vás nedoufal jsem naléztí v Krušíně. Naplňuje mne to k vám hlubokou úctou.“

Lustig se Trnkovi několikráte poklonil a Trnka si ho odvedl dolů, aby mu své tajné poklady ukázal. Vytahuje jednu knihu po druhé ze šuplete, Lustig si je prohlíží, se vptává, odkud je má, se přiznává, že ani ve Vídni jich není lze dostat.

Trnka má z toho radost, již se naklohuje Lustigovi a když tento se ptal po hospodě, kde prý by mohl zůstatí přes noc, navrhl mu, aby zůstal u nich a dcery hned připravovaly pro něj pokoj a matka strojila večeri.

Páni se baví hovorem, pitím a kouřením a Lustig vyzvídá na každé ženské, která se k nim přiblížila, není-li jí kouř z tabáku protivný, sice že by hned kouřiti přestal, ačkoliv prý je kuřák náruživý.

Ovšem mu kouřiti dovolily a po večeri přinesly mu zase ony své knihy, aby se na ně podíval a řekl, co o nich soudí, a pak mu každá zazpívala několik písniček.

Tvrdil, že se mu zdá, jakoby byl ve Vídni, vyrázel se s nimi a s otcem až do půlnoci a matka usnula, že ji to pranic nezajímalo. Tím víc to zajímalo dcery a vymohly si na otci, že Lustiga pozval, aby se u nich pozdržel ještě přes druhý den. Přislíbil jim to velmi rád a pozdržel se. Ráno byla neděle a Trnka místo do kostela vedl hosta svého do zahrady, ukázal mu květiny a stromy, besídku a kašnu a pak s ním zašel do sklepa s vínem dle rakouského způsobu založeného. Musel okusiti víno z každého sudu, vstoupilo mu do hlavy, strkalo s ním, když vystoupili a on opravdu vrávorál.

To Trnka chtěl, maje ve zvyku podnapit cizince, když s ním sklep svůj navštívil a kdo se mu nedal, přivedl ho do špatného rozmaru. Lustig tedy u Trnky zase měl o jednu

zásluhu víc, stydí se, že málo sues, a Trnka ho podporuje, veď se s ním k belidlu, aby se mu také podivil.

Vrátili se spolu a právě seznámili do kostela na velké služby Boží.

Lustig již byl střízliv a posmíval se s Trnkou mužským a ženským, co do kostela se hrnuli, aby prý tam dřímali a zívají.

Však i Trnkovy dcery Froni a Zani mají v úmyslu v kostele se ukázat a čekají na pana Lustiga, aby je doprovodil. Je na nich parády, zajisté za mnoho set zlatých, jsou vystrojeny a ozdobeny a Lustig již zase jim pochlebuje, že se vyrovnají všem dívkám ve Vídni. Do kostela s nimi arciť půjde, pokládá si to za čest a ony řekly, že není třeba pospíchat, chtějí prý přijít až po kázání, jenž trvá víc než půl hodiny a za nic nestojí.

Lustig jim přisvědčoval, bojí se také, že by v kostele měli dlouhou chvíli, jsou andlíkové a andlíkům se nekáže, on se bude dívat na ně místo na oltář a na obrazy a to bude pro něj to nejlepších kázání, ta nejkrásnější modlitba.

Velebný pán kázal déle než jindy, a Trnkovy dcery s Lustigem přišly ke kostelu ještě mezi jeho řečí. Druzí lidé, co zameškali, zůstali venku a poslouchali kázání u dveří chrámových nechtíce dělati výtržnost, ale ony na nikoho neberou ohled, Lustig se tlačí napřed, jdou za ním, musí ustoupit, kdo stojí v cestě, dostaly se prostředkem kostela až k oltáři do své stolice.

Každý se na ně dívá, se na ně zlobí, jim v duchu nadává, ano bylo slyšet i hlasité reptání.

Nedělají si z toho nic, sedly a Lustig si na oko nastrčil sklíčko, stojí a zevluje po kostele. Zevloval stojí i mezi mší svatou, nemodlil se, neželhal se svatým křížem, nebil se v prsa, neklekl a nesklonil hlavu ani při pozdvihování: všickni se nad tím hořáli.

Nejvíce se hořší Trnkova Amalie, je také v kostele, byla na celém ká-

zani, stála před kazatelnou. Do stolice nešla schválně vědouce, že tam bude Lustig se sestrama, bojí se ho a ještě s ním nepromluvila slova. Nikdo mu neřekl, že je také Trnkova dcera, nezavolaly ji a nepředstavily mu ji dnes ani včera a ona dobrovolně mezi ně nešla.

Ještě ji tedy nezná, ale nastojte, spatřil ji v kostele, viděl, že je mladá a hezká, upel na ni zrak, ozbrojil si ho sklíčkem.

Bože, pořád se na ni dívá, si ji prohlíží, nemůže se před ním skrýti. Několikrát se setkala jejich oči, je jí zle, přicházely na ni mdloby, musela pryč z kostela.

Utekla domů, je v zahradě, natrhala si květin, plete si z nich věnec. Sedí v trávě na sluníčku, že jí bylo zima, má vedle sebe ležeti knížku modlitební, ale neřká si z ní, že ji rozbolely oči, je slabá, je churavá, snad se v kostele rozstala.

Věnec je hotový, zvoní se po ledne a lidé ubírají se ze služeb Božích do svých stavení. Okolo zahrady Trnkovy jdou Froni a Zani s Lustigem a Amalie si přeje, aby ji nespátlili.

Však spatřil ji Lustig, poznal v ní dívku, jenž pozornost jeho byla zbudila v kostele, ptal se, kdo a čím je.

Vyznaly, že je to jejich sestra, ale styděly se za ni, že prý neumí ani dobře německy, nechce se učit a vzdělávat ve Vídni a dělá jim hanbu sloužíc Pánu Bohu v kostele a doma zrovna tak, jako ti hloupí a sprostí lidé ve vsi.

Lustigovi se přece líbila, potěšil je, že jí napraví hlavu, když se hněd, tak zajisté, až bude mužem Žaniným a vyžádal si na nich, aby ho k ní dovedly.

Nebylo jim to sice milé, ale musely mu učiniti vůli a vstoupily s ním do zahrady k Amalii.

VIII.

Amalie by ráda přehla, ale již je pozdě, Lustig jí zastoupil cestu,

těší se, že i s ní si udělá známost, je mu líto, že se to ještě nestalo. Musí mu odpustiti, nevěděl o ní, chce napravit, co pronedbal, nabízí jí své přátelství.

I bere ji za bradu, aby si ji předešel a se k ní přilichotil, ale ona odstrčila mu ruku, ustoupila na stranu a celá se začervenalá.

Lustig běduje, že se na něj zlobí, žádá, aby se s ním smířila a na znamení své přízně mu dala pěkný věnec. —

Nechce mu ho dáti a sestry volají: „Hned mu ho dej a buď zdvořilá, aby si pana Lustiga neurazila.“

Odpověděla jim česky: „Pro něj jsem tento věnec heplela.“

Lustig noví, co praví, hádá, že se jen upepá, musí si její věnec vydobyt. Vydobyde si ho mocí, ovšem ne v pravdě, nýbrž v žertu, již k ní přiskočil, jednou rukou sevřel její ruku a druhou sáhá po věnci.

Nemohla se mu vytrhnouti, ale věnec mu přece nedala, drží ho v ruce, mrštila jím, letěl a padl do kašny.

Sestrám se pojednou rozvázaly jazyky české, nadávají Amalii, haní a tupí ji, je hrubá, nebroušená a neotesaná, zasluhuje, aby jí hodně vybuchaly, mají z ní jen ostudu, hořem a želeu by se propadly.

Tu obrátily se k Lustigovi, se-pjaly ruce a prosily ho, ovšem zase jazyky německými, aby prominul, co to hloupé děvče vyvedlo, radši si ho nevšímal, jím a sobě nepůsobil mrzutost a zármutek.

Lustig se směje, praví, že boj ještě není ukončen, on zvítězí a musí zvítěziti, však ona se mu ta čtveračivá krasotinka konečně přece podrobí.

I vytáhl tyčku ze záhonu a loví v kašně po věnci. Amalie stojí na druhé straně a také po věnci dosahuje. Vylezla až na kašnu, aby se ho zmocnila, však Lustig již ho má na tyčce, již ho zdvihá, již se ho chce chopit. Jí se zajiskřily oči, nespouští jich s věnce, třese, chvěje se,

oddechla si, učinila skok s kašny dolů, věnec šťastně zachytila a v největší rychlosti s ním utíká ze zahrady.

Má vyhráno, ale nejde s věncem domů, nýbrž na náves, kde je socha Panny Marie. Sedla si pod ni, opravuje pomačkaný věnec a mluví sama k sobě: „Pro Tebe jsem ho plotla Matko Boží, a nemohla jsem dopustiti, aby on ho dostal. Snad se na mne nehněváš, že toho cizince nemám ráda? Viděla jsem ho dnes v kostele, je škaredný, nemiluje a nectí Tebe ani Tvého syna.“

Panenka Maria jakoby se usmívala na děvče šlechetné u svých nohou. Má v náručí dítětko své milé, ale zajisté do náručí pojala i tu duši krásnou, ctitelkyni svou dole.

Amalie urovnala věnec, ozdobila jím Matku Boží, pak klekla a pomodlila se, aby Pán Ježíš na přimluvu Její nedal jí nikdy upadnouti v mar-nost a převrácenost, zachránil jí a příbuzné i toho lehkomyšlného hosta.

Je veselá, je potěšená, musí pospíšiti k obědu a již se nebojí a neostýchá nikoho.

Sestry na Amalii nemluvíly celé odpoledne, ale Lustig byl přívětivý, jakoby se nic nebylo stalo, a hleděl i ji upoutat na svou společnost.

Nepodařilo se mu to, hráli, zpívali, den uplynul v samých radovánkách a Amalie na nich nebrala podílu. Vyráželi se ještě večer, ještě v noci, Amalie šla spat a ráno Lustig se s nimi musel rozloučit.

Žani doufá, že ho otec nepropustí a když ho nezdržoval, chtěla, aby mu aspoň její ruku příslibil.

Ani to se jí nepovedlo a proto padá do mdlob, nemůže se upokojit, neví, jak by Lustiga si pojistila.

I vyznala rodičům, že je s ním již zasnoubena, pod širým nebem prý si přísahal věrnost, nemůže a nesmí zrušiti slovo, zastihla by ji kletba, a otcí nezbyvá, než na věky ji spojit s Lustigem.

Pronesla to tak vážně, že až

hrůza ji obešla, ale otec zůstal chladný a prozatím se Lustigovi k ničemu nezavázal. Není sice proti němu, nikoliv, on se mu líbí, se mu dobře zachoval, ho přesvědčil o své vzdělanosti, však na tom není dost, chce-li, aby mu dal dceru, musí mít peníze, musí být bohatý, musí nejmeně s tolika tisíci se vykázat co dostane ona. Dokud Trnka v tom ohledu nenabude jistoty, Lustig u nich nic nepořídí a Žani slyšíc to podávala se již zoufalství.

Nic nebylo platné, Lustig se chystá k odchodu, kočár již stojí na dvoře a kočář zapřahá.

Žani lomí rukama, počíná si jako divá, běduje a zaklíná se: „Já Lustiga budu následovat, ať si má co nebo nic, žebrota s ním je mi bohatstvím, peklo nebem, bez něj celý svět za nic nestojí!“

Lustig ji těšil, ji napomínal k trpělivosti a ona přivěsila se mu na krk, ho držela a tlačila, že sama matka řekla: „Dej pozor, vždyť ho uškrtnáš!“

Museli ji mocí odtrhnouti, on slíbil, že ji nenechá, bytby nebesa se na něj sesypala, prodere se k ní, bytby byla uvnitř země, vrhne se za ní do moře, skočí do propasti, nebojí se ohně, hladu, moru, jen když ona mu bude odměnou.

Políbil ji na ústa, bradu a čelo, vyskočil na kočár a plápolaje bílým šátkem, odjel z Krušína.

Žani padla a zůstala ležet, až ji matka polila studenou vodou, a pak celý týden stonala žalostí a touhou po Lustigovi.

Otec psal do Vídně, aby se tam na Lustiga vyptal a netrvalo to dlouho, obdržel psaní od něho samého a od dvou jiných pánů. Byl v městě, přivezl si je domů a rozmrzen, ano rozvzteklén vstoupil do pokoje.

Sedl, dal si přinést víno, zapálil si dýmku, zavolal Žani a promluvil k ní takto: „Již vím, co za ptáka je ten tvůj Lustig. Dareba, sám se přiznává, že nemá viny. Vyjel si na mne chytře. Bohatství přej se

mu pohne, až bude mít v rukou věno od nás a založí si vlastní obchod. Tlachal, takových hloupostí mi nepotřeboval psát! Je prý bohatý ale nikoliv na peníze, nýbrž na lásku, nemůže za náklonnost svou k naší krvi, rozumí svému zaměstnání, má zkušenost, která stojí za tisíce. Šlak ho vzal! Čím pak mne o tom přesvědčil? Již dlouho je v službě, byl tu a byl tam, proč si nic neuposil a nezachoval? Proč? Tu je to napsáno. Výstrahu mu dávají známí, na už jsem se v té věci obrátil, abych nebyl podveden.“

Trnka vyložil před sebe listy z Vídně, ukazuje, klepá na ně prstem, ano on pěsti udeřil do stolu volaje: „Lustig je útrata, marnotratník, schází mu stálost, přechází od pána k pánu, o všechno se stará víc než o obchod. Do hospody chodit, na biljar chodit, do divadla chodit, na procházku chodit, to se mu líbí. Já mu na jeho fuky mám dáti peníze! Nech si ty, milý Lustigu, chuť na ně zajít, a ty, Hano, se mi o něm již ani nezmiň!“

Žani vykřikla, se dala do pláče, si přikryla obličej a škytajíc utekla nahoru do pokoje.

Trnka sedí dole němý, kouří, pije víno, Prokop mu cpal a nalíval.

Odešly ženské jedna po druhé, Trnka je sám s Prokopem, zavřel listy z Vídně do psacího stolu a praví jako k sobě: „Pochoval jsem je i obsah jejich i Lustiga, již nechci jméno jeho slyšet a sám je nikdy nevyslovím.“

U Trnků jde vše zase obyčejnou cestou a Žani podala se svému osudu. Otec se nedal uprosit, ani ohměkčiti, pokusila se o to několikrát a když ji pořád zpurněji odhýval, nechala toho být a mlčela, jakoby na Lustiga již zapomínala.

V skutku si to všichni mysleli a to tím více, že Žani již zase byla veselá a se vyrážela, s kýmkoliv ji náhoda svedla.

Sama Froni se jí divila, nemo-

houc pochopiti, že přemohla lásku tak prudkou a ohnivou. Jí se Lustig také lsbil, výborně se s ním bavila a věru by si přála, aby i o ní ucházel se žních jako on je. Mrzí ji to, že ho Žani nedostane, je hezčí, je mladší, kdo k nim přijde na námluvy, vyvolá si ji a kdyby již byla zadána, mohla by ona následovati, že Amalie ještě nedorostla. Tak se to s ní jen zdržuje a proto musí chtít, aby se Žani vdala a všemožně jí v tom přispěje.

Že Žani něco má za lubem, to nešlo pozornosti její, zase je mnoho sama, čte a píše, přijímá a odesílá listy. Zajisté je něčím překvapí, jedná tajně, Lustig asi o tom ví a vrátil se, aby ještě jednou s otcem promluvil, před ním se ospravedlnil, ho smířil a udobřil.

Nestalo se to, ale stalo se něco jiného, co nikdo neočekával a co ani Froni netušila.

Žani přehla.

Schází ráno v posteli, není nikde v domě, držela se bedlivě prohlídka, je opravdu tatam.

Nastojte, i šaty její, ozdoby a šperky jsou pryč, vše, co měla od zlata a od stříbra, vzala si s sebou.

Že se zaopatřila také penězi, o tom nikdo nepochybuje, však nevyptávalo se, jak si k nim pomohla.

Každý povídá, kdy ji viděl na posledek, co slyšel a čeho večer a v noci sám byl svědkem.

Froni praví: „Odpoledne si snášela věci a řekla, že je musí prověřit, aby se jí do nich nedalymoly.“

Jeden čeledín zvěstoval: „Když jsem šel od bělidla, potkal jsem ženskou s mužským, ale nepoznal jsem jich, že bylo tma jako v pytli.“

Od hajného se dověděli, že u lesa stál krytý kočár, když již dávno slunce zašlo. Promluvil prý na kočárho a ptal se, co tam dělá. Odpověděl mu: „Čekám na pána, zastavil se ve vsi pro svou paní.“

Jiný člověk ze vsi tvrdil, že na toho pána přišel, když chodil okolo Trukovy zahrady. Dal prý mu po-

zdravení a on děkoval po německu, což prý měl za žert, že německy nerozumí.

Z toho všeho Trnka soudil, že Žani utekla s Lustigem anebo s ně-
kým, koho si Lustig pro ni poslal, aby ji k němu doprovodil.

I dal si zapráhuouti, jel do města a když tam o poběhlčích žádná zpráva se nedopídil, podstoupil cestu to s ní jen zdržuje a proto musí až do Vídně.

Ve Vídni Lustiga nebylo a Žani také ne a ubohý Trnka odebral se na uherské hranice, kde Lustigův otec byl jakýmsi úředníkem.

Nevěděl o synu on ani matka, ale tato dávala na jevo, že se jí syn své-
jedná tajně, Lustig asi o tom ví a řil o lásce své k dceři Trnkové a že Trnku vyhlásil za nesmírného bo-
promluvil, před ním se ospravedlnil, háče. Proto si ho velmi předcházela a syna svého obsypala chválou, že je dobrák a má výborné srdce.

Byl její mazlíček a když jí Trnka vyjevil, v jakém ho má podezření, zastala se ho i jeho dcery, řkouc: „Nebudte proti nim a nekažte jim štěstí, milují se a zabynou, jestli jich nespojíte.“

Trnka se přiznal, že by to učinil, kdyby mladý Lustig měl nějaké jmění a byl lepší hospodář.

To matku popudilo.

Praví: „O našem synu řeklo se vám něco zlého. Však není to pravda. On špatně nehopodář, nemarní a neutráčí, ačkoliv také neskrblí. Je veselý a těší se ze života, to se na mládež patří a až bude mužem, ustál se jeho povaha.“

Tu otec Lustig se chopil slova a vyjádřil se vážně: „Můj syn nemá jmění a já mu nedám tisíce jako vy své dceři. Ale dovolte, vaše dcera zajistě tolik nedostane, co já již na syna vynaložil, než se vyučil kupectví a než se v něm zdokonalil. Je tedy bohatší, má jistý stav a schopnost k němu, s tím vystačí a co mu zaneše, nevěsta, zaneše sobě a své nastávající rodině.“

Trnka těmto důvodům dobře nerozuměl, ale přece pochopoval, že jsou jen napolo pravdivé a Lustigovým

nic nepřislíbil. Odjel od nich s ne-
pořízenou a jen to si vyžádal, aby
mu psali, kdyby snad syn jeho s dce-
rou jeho k nim přijel aneb kde jsou
jim oznámil. Jel zase přes Vídeň a
ve Vídni se zdržel u syna Karla, aby
tam s ním učinil potřebné kroky k
vypátrání Lustiga a Žani jeho milenky.

Vše bylo marné, Lustigovi ne-
přišli na stopu, ale otec přišel na
stopu Karlovi, že ve Vídni již celý
rok neštuduje, nýbrž živ jest daremně
a nezdrárně.

IX.

Karel Trnka študoval, jak již
víme, ve Vídni práva a byl bytem
u kupce, kde před tím byly jeho se-
stry. Otec chtěje se s ním sejit šel
arcit ke kupci a tam dlouho musel
čekati, než mu syna přivedli.

Nebyl doma, otec myslil, že je
ve škole a nic na něm nevyzvídal.

Chodili spolu po Vídni, jedli v
hostinci, večer navštívili divadlo a po
divadle se ve společnosti známých
ještě pobavili.

Trnka zůstal ve Vídni dva dni
a druhý den činil pořádnost s kup-
cem, jenž Karla živil a penězi zakládal.

Mnoho-li pak je mu dlužen?

Musel zapraviti velký účet a
když se divil, že syn tolik potře-
boval, řekl mu kupec: „Já se také
divím a oznamuji vám, že s vašim
synem nejsem a nemohu býti spo-
kojen.“

„Proč?“ ptal se Trnka.

Kupec odpověděl: „Bydlí u mně,
ale jeho pokoj je obyčejně prázdný
a on i přes noc bývá jinde. U mně
se také stravoval, ale již nestravuje
a já nevím, kde nyní snídá, obědvá
a večerí. Učiti se již dávno ho nikdo
neviděl, u nás se to aspoň nestává
a učil-li se na jiném místě, mně není
známo. Však slyšeli jsme, že se již
nedostavuje ani ku přednáškám a že
přestal býti studentem. Již prý je
vymazán, ztratil zase rok a snad již
ani přijat nebude. Sděluji vám smutné
zprávy a nejhorší je ta, že si zde
udělal známost s hákou herečkou od

divadla, s níž se veřejně vodívá a v
jejímž bytu se celé dny a noci
zdržuje. Když ho někdo hledá, ne-
najde ho než u ní a my tam také
pro něj poslali, když vy jste se po
něm sháněli. Já již se ostýchám a
zpouzím dávati mu peníze, že žádá
pořád víc a víc, a nyní to na vás zá-
leží, jak se rozhodnete a co ustanovíte.“

Trnka byl zaražen a zarmoncen,
Žani mu zasadila první a Karel mu
zasadil druhou ránu, jenž obě ne-
smírně ho bolely.

Co udělá a co si počne?“

Kupec mu poradil a došel s ním
k profesorům, od nichž se dověděl,
že Karel již v skutku neštuduje práva.

Dověděl se i všelicos jiného, což
otce nepotěšilo, nýbrž ještě víc pole-
kalo a musel ku výsledku povolati
lehkomyslného syna.

Přiznal se mu ke všemu a nic
nezapíral, jsa toho mínění, že je-
dnáň jeho spíš zasluhuje chválu než
hanu.

Právníkem býti nechce a co by
z toho měl, kdyby jím byl? Dostal
by hákou službičku a ta by mu věru
málo vynášela. Napřed by arcit sloužil
za darmo a třebaš mnoho let by zů-
stal písařem a praktikantem. Má on
toho zapotřebí? Otec nemá nikoho,
kdo by po něm převzal obchod a
tím si zajisté vydělá víc než právní-
ctvím. Studie uvedou vůbec k ni-
čemu a proto se jich zprostil, aby
nastoupil jinou dráhu.

Že se zamíloval do herečky, je
to něco zlého? Vždyť otec je také
přítel divadla a sám ho do divadla
poslal a vodil, aby prý se vzdělal.
Vyvolená jeho je hodná a učená o-
soba, oddala se vznešenému umění a
vyvolila si stav, v němž přispívá k
ušlechťení člověčenstva. Vezme si ji
za manželku, již to s ní má unlu-
veno, a je šťasten, že si ji získal,
což prý dost vysokým a bohatým pá-
ním se nepodařilo. Oženit se musí a
to na statek Trnkův, že je Trnkův
starší syn, bude otce zastávat a pod-
porovat, bude za něj pracovat a ne-
věsta jim všem připraví nebe.

Trunka tomu arcí nevěřil, ale syn si na něm přece vymohl, že šel s ním na tu jeho bohyni, jak ji také nazval, se podívat. Ovšem měl v úmyslu, odvrátiti ji nák od Karla a chystal se, že k ní bude hodně hrubý.

Karel ho k ní uvedl, řekl, že je jeho otec a ona všemožně se mu hleděla zachovat a zalíbit. Je přívětivá, je úlisná, je milá a Trunka musí chtít nechť být takové zdvořilý. Začal několikrát vyjádřovati bez ohledu přisně a příkre, však měla mu to za zlé, jevila nad tím lítost, stýskala si, že dívkám u divadla je nejhůř, poněvadž se jim často bez příčiny odepírá úcta a vážnost. Ještě panují proti nim všelijaké předsudky, ale ty pocházejí z dřívějších časů, když lid byl hloupý, tupý a obmezený a herce při divadle měl za komedianta. Bohu díky, je to již jináč, rozšířila se vzdělanost a osvěta a herce divadelní stojí na stejném stupni s umělce. Žije-li drobet svobodněji než mravopůstní šosáci, přináší to s sebou jeho stav, ale kdo ho pochopil, kdo mu rozumí a kdo ducha svého z temnoty a hlodu vybavil, neodsoudí ho proto, nýbrž je mu vděčen, že odstraňuje okovy, co ještě vždycky svět poutají.

„Kněží kážou v kostele“, řekla herečka, „my kážeme v divadle, pan Trunka ví, kde je víc moudrosti a pravdy a co víc potěšuje a oblažuje.“

Trunka to věděl, má radost, že to herečka uhodla a chce jí dokázat a chce ji přesvědčit, že nepatří k mravopůstným šosákům.

Mluvili a vyrazili se neuceně, herečka překypuje dobrými nápady a vtípem, je puvabná, je přijemná, pohybuje se, ano ona hraje jako na divadle. Má na sobě skvostný a vkusný oblek, prstenů na prstech mnoho, ve vlasech podivně upletených jehlice, v uších náušnice, na rukou náramky. Řekl otec, „nebudeme se hádat a zde obydli její je opatřené slušným nábytkem, nescházejí v něm obrazy a ozdoby, nikde není vidět nouzi a chudobu. Ano je vidět dostatek a hojnost, má svou služku, poslala pro cukroví a víno, postavila na stůl dout-

níky. Jedla, pila s pány, se starým i s mladým Trunkou si fukla na zdraví a konečně si s nimi také zakouřila. Dobrému otci by se to vše líbilo, jen kdyby si ji syn nechtěl vzít, ta myšlenka mu pořád dělá nesnáze a nemůže se jak se patří upokojit a rozveselit.

Herečka se k němu lichotí, ano ona ho hladí, mu líbá ruce, ho nazývá nejmilejším tatínkem. Cítil v srdci, že se jí nakloňuje a radši odešel pryč, aby ho zcela nezajala a nevynutila na něu náké přenáhlení. Rozloučil se s ní skoro po přátelsku, ona se těší, že se brzy zase shledají a odporoučí se do jeho ochrany a přízně.

Karel ho doprovázel plesaje v duchu, že na něj učinila výborný dojem a nezdržel se k němu říci: „Zajisté jste pochopil, jak jsem se do ní mohl zamilovat a nebudete láse naši klásti žádných překážek.“

„Zamilovat se do ní je něco jiného, než pojmout ji za ženu“, odpovéděl mu otec a dosadil: „Z toho nebude nic, pusť to z hlavy.“

„Není možná a nestane se to“, tvrdil Karel a otec mu oznámil, že si ho s sebou vezme domů, kde přý na ni brzy zapomene.

Karel tomu odporuje, je jeho, on je její, jen smrt svazek jejich může přetrhnout. Již je mu přes čtyřadvacet let, je tedy plnoletý a nemusí ohled brát na otce, nesrovnává-li se jejich vůle.

„Ovšem“, pravil otec, „však co si počneš, jestli já na tebe také nebudu hledět a přestanu ti dávat peníze?“

„Jednou mi je přece dáte“, donfal syn, „vždyť jsem vaším prvním dědicem.“

„Dám nebo nedám, jsi nebo nejsi“, řekl otec, „nebudeme se hádat a zde nic uvyjednáme, připrav se, zejtra bytkem, nescházejí v něm obrazy a odjedeme domů, tam uslyšíš poslední slovo.“

Karel navrhl, aby ho otec ještě alespoň měsíc nechal ve Vídni, musí přý všelicos ukončit, leckdes u dělat

pořádek, chce se poohlédnout v kuppetví a účetnictví, aby prý otci v skutku mohl býti podporou. Mimo to za měsíc všem študentům nastanou prázdniny, a přijede-li s nimi, nebude nikdo vědět, že on již není študent, což prý by mu škodilo na pověsti. Kdyby ho otec po prázdninách ještě na rok dal do Vídně, bylo by arcif nejšp, prošel by tam náskou školu obchodní a oba by z toho měli velký prospěch.

Otec nic nepřislíbil a k ničemu se nezavázal, to se určí až doma, je na to času dost, ale do Vídně ho již sotva dá, že je tam jeho herečka, již by se mu neodfekl. Nyní ať si tam zůstane ještě měsíc a zbaví se jí a osvobodí se od ní nákým dobrým způsobem.

Karel se smál, že to asi nedovede, nechal otce odjet a sám ještě víc se oddal herečce.

Na Trnku čekaly v Krušíně čtyry listy od Lustiga a Žani, každý byl od někud jinad a každý něco jiného obsahoval.

Lustig píše, že ho láska přivedla ku kroku, co učinil, lčí své zoufalství, prosí za odpustění, připovídá pokání. Vytrhnou-li mu Žani z náručí, vezmou mu život, je zkažen, je ztracen, zahyne časné i věčné.

Žani oznamuje, že je s Lustigem velmi blažena a že teprv nyní ví, co člověku dopomáhá a slouží k štěstí. Navrátí se k rodičům leč co Lustigova zasnoubená nevěsta anebo co utopená, zastřelená, otrávená mrtvola. Slunce, měsíc a hvězdy jsou jí svědky, že se s Lustigem obejmou a vrhnou do Dunaje, nesmiluje-li se otec nad nimi, že Lustig má pistoli nabitou, že lahvičku s jedem pořád nosí u sebe.

Trnka váhá s odpovědí, chtějí si ji vyzdvihnout v městě Štokeravě, bezpečný posel prý se tam přihlásí na poštu.

Přišlo od nich ještě jedno psaní. Lustig ztratil trpělivost a vyjevuje Trnkovi, že Žani je již jeho a že ji má za ženu, ačkoliv je kněz ještě nespojil, což prý je bez toho jen ze-

vnější a vedlejší obřad. Odejme-li mu ji, bude mít v domě vdovu a Žani k tomu přidala, že s Lustigem chce radši snášeti hanbu než žiti bez něho ve cti a slávě.

I otec Lustigův psal a to k vůli manželce, jak praví, chce synu svému býti nápomocen, aby se někde co kupce usadil, ale žádá, aby mu Trnka napřed dal dceru.

Froni přimlouvá se a oroduje za sestru, aby ji Lustiga nechali. Jedná prý se také o ni. Prozradí-li se, že s Lustigem utekla, celá rodina bude potupena a i jí se ženiši budou štítit. Šnad útěk její bude mít truchlivé následky a vyjdou-li i tyto najevo, nikdo o Trnhův dům již ani nezmádl. Nyní se to dá ještě odvrátiti, povolají se nazpátek, vstoupí do manželství a zachovají dobré jméno. To prospěje všem a jí nejvíc, že je starší než Žani a musí se starat, aby se již jednou vdala.

Těmto důvodům porozuměla i matka a domluvila otci, aby dceři povolil, co se jí líbí; jak si ustele, tak bude spáti a když obdrží svůj podíl, nesmí napotom nic víc požadovat.

Jen Amalie nepletla a nemíchala se do této záležitosti, ba ona dobře ani nepochopila, co se děje.

Po dlouhém boji a velkém odporu se všech stran sevřený otec se poddal. Napřed se ovšem ještě hodně vyzlobil, vynadal Lustigovi i Žani, zapřisahal se, že jim za živa, při smrti ani po smrti nedá než patřící věno, a pak jim odepsal, aby Žani se vrátila domů a to bez prodlení, bezc všeho hluku a bez vší výtržnosti, a Lustig aby se dostavil po krátkém čase, že z nich učiní ženu a muže.

Tak se stalo. Žani přijela v noci, Lustig ji doprovodil až ke Krušínu a sám se odebral k svým rodičům.

Žili spolu v jedné hospodě blíž Štokera, vše zůstalo tajemstvím a větší pohoršení se šťastně zamezilo.

Spíš než ženich Lustig zavítal k Trnkovým syu Karel a nastojte'

přivezl si s sebou Vídeňskou herečku.

I hlásí se k otci jako k starému známému, předchází si matku, pochlebují dcerám.

Tyto si ji nejdříve oblíbily a zamilovaly, může být jejich učitelkou, cvičí je, jak mají mluvit, jednat, tvářit, dvorit, strojit se, je v tom pravá mistryně.

Trnka neví, jak by ji dostal z domu, nejde to po dobrém ani po zlém, Karel od ní neupustí.

Když si Žani může vzít Lustiga, proč by on si nemohl vzít herečku? Což je horší než Lustig? Což má méně jmění než kupecký mládenec?

Mají asi oba stejně: málo nebo nic a ubohý otec již nebyl s to protiviti se a tak jako dcera i syn nad ním zvítězil.

Je mrzut, je sklíčen, je nespokojen, pije víc než jindy. Syn a dcera si toho nevšímají. Karel se ženě, Žani se vdává. Otec ke všemu řekl „ano“ a dvě svatby u Trnků odbyly se na jednou.

X.

Lustig paničku svou nechal v Krušíně a odjel, aby si někde zařídil obchod. Trnka mu dal peníze, on byl ve Vídni, byl tu a tam, peníze utratil a nic si nevyhledal.

Měl ho zase na krku a museli ho znova založit, aby se něčeho chopil.

Nepodařilo se mu to ani po druhé a když pořád jezdil nadarmo a u nich zahálel, najal mu Trnka dům v blízkém městě, koupil potřebné zboží, připravil krám kupecký a on začal prodávat.

Žani arciž chtěla mít pěkné pokoje a skvostný nábytek v nich, objednala si ho z Vídně a otec ho musel zaplatit. Je paní kupcová, drží si kuchařku a služku a pán se v krámě od pomocníků dává zastupovat. Sami si hledí procházek a zábav, jsou první v městě a dávají často hostiny. Dcera boháče Trnky a manžel její mohou,

si ještě víc dovolit a opatřili si koně a kočár, aby se po panskou také vozili. Co jim obchod vynáší, to Lustig ani sám nevěděl a nestaral se o to, spoleháje se na velké jmění Trnkovo.

Jako Lustig hospodařil i Karel a manželka jeho za Žani zajisté nezůstala pozadu. Vydávají oba dost, jsou živi nádherně a rozkošně a berou ze zásob otcových.

Výdělnku ubývá, že otec již není tak podnikavý a opatrný jako dříve a že časy přestaly být obchodu příznivé. Vede ho ve jmenu Trnky tkadlec Prokop Škoda sám, již má v něm velkou jistinu, kupuje a prodává také na svůj účet, že Trnka často není při penězích, a směle se může tvrdit, že si již nashromáždil tisíce.

Karel a Žani otci od tisíců pomáhají a sestra jejich Froni má strach, že jí málo zbude. Ráda by se vdala, ale divná věc, ještě se nikdo neucházel o její ruku. Již není mladá, je nejstarší z Trnkových dětí a doufala, že bude mít ženichů na vybraní. Řekla jednou k Prokopovi: „Vyvolím si, koho budu chtít“, a hle, nemůže volit, že nemá koho, a stydí se za to před Prokopem. Vždy jí to napadne, když ho potkala, ale Prokop nedává na sobě znáti, že by ji měl na mysli.

Froni bývá u sestry v městě třebas mnoho neděl po sobě chtě si tam ženicha ulovit, když to nešlo v Krušíně.

Uplynul zase háký rok a ona je pořád svobodná. Však má se jí dostati odměna, že tak dlouho čekala, a z čista jasna otevřela se před ní skvělá vyhlídka.

Dvě míle od Krušína leží statek barona Kordíka z Pernškova, patřily k němu tenkrát tři vesničky, dva dvory, pivovar a vinopalna, jež měl v nájmu žid. Fara a škola jsou v místě, baron Kordík byl patron, zámeček jeho je dost velký a pohodlný, okolo se táhnou zahrady; vedle stojí dům pro správce a písaře, jenž v

zvláštním kanceláři za pána svého nadpoddanými vládli.

Baron z Perníkova mimo statek svůj nema jmění, ano statek prý je zadlužen a nejvíc na něm má ležeti žid nájemník.

Páni z Perníkova pro lepší zaopatření sloužívají ve vojště a když hodně vysoko postoupili, jdou do pensí, aby doma veselý život vedli. Nejstarší se vždy na Perníkov ožení a pečuje o zachování svého vznešeného rodu a druzí, synové i dcery dostávají malé podíly a všelijak se ve světě protloukají.

Pán, co tenkrát Perníkov měl ve svém držení, byl také vojákem, vysloužil, šel do pensí, ale ještě se neoženil. Potřeboval hodně bohatou nevěstu, aby o Perníkov nepřišel, z něhož mu snad již nic nepatřilo. Byl od jakživa marnotratný panáček, v mládí študoval a že mu byli milejší psi a koně, než knihy, nechal toho a šel k vojanskému stavu. Tu žil prostopášně, hrál a pil, známosti si dělal s necudnými ženskými.

Stal se mrzákem na těle i na duši, je hubený, vyzáblý, nohy má tenké jako tyčky a o moudrosti a šlechetnosti jakési nemůže u něj býti ani řeči, ačkoliv mluví a chová se po vysokopanskou.

V Perníkově je ho často viděti ve společnosti zhýřilých druhů, jezdi na koni, jezdí v kočáře, dává honby, myslivci a lokajové ho doprovázejí.

Ovšem se mu často nedostává peněz a správce není s to dáti mu něco z důchodu. Až posud se z nesnáze vždycky vytrhl žid, založil ho, půjčil mu, co žádal, na Perníkově je to pojištěno.

Však žid již se zpouzí ještě víc, mu svěří a říká, že by přišel o své, kdyby milostpánovi statek se prodal chovi za sniženou cenu. Je na něm mnoho dluhů, kteréž předcházejí a milostpán se musí dobře oženit, aby se jich zprostil a nemusel celý výnos statku obětovati na úroky.

Milostpán zajisté také na to myslil, aby se dobře oženil, ale nešlo to,

již mnoho pokusů se mu nezdařilo. Chtěl mít bohatou nevěstu od stavu, hraběnku nebo baronku, zkazoval, psal jim, vyhledával je, jezdil za nimi a žádná si ho nevzala. Nákou chudou na Perníkov mohl arciž dostati, ale s tou by si byl nepomohl a proto uzavřel, že nebude hleděti na stav a že pojme za ženu nevěstu jakoukoli, jenž když mu zaneše hodně mnoho peněz.

I vypytał se, není-li tu nikde otec, který by své dceři chtěl dáti asi padesát nebo čtyřcet tisíc.

Nájemník jeho žid jmenoval mu všechny statkáře, obchodníky, mlynáře a sládky ve vřkolf a konečně si zpomněl na pláteníka Trnka z Krušína. Ví o něm, že je ze všech nejbohatší a je-li pravda, co se o něm povídá, měří zlato a stříbro na korce a má papírů balíky. Jaké úroky táhne z uložených jistin, hádá se rozličně, ale v tom se již mnozí shodli, že má několikrát sto tisíc, není-li dokonce milionář.

Takové zprávy se panu baronovi líbily, tekla mu voda do úst, statek byl v nebezpečení, pláteník Trnka ho musí vybavit a zachovat.

Poslal napřed k němu žida na vyzvědy a ten zajisté chytře vyvedl svou úlohu.

Trnka myslil, že přichází k vůli náké koupi anebo k vůli nákému prodeji, zatím se ho žid ptal: „Nechtěl byste dobře prodat dceru?“

„Mám dvě svobodné“, řekl Trnka, „ale jedna je ještě mladá.“

„Suad by se již také mohla vdávat?“ mnil žid.

„Mohla“, odpověděl Trnka, „ale spíš musím zaopatřit starší.“

„Já bych Vám pověděl o ženě, chcete-li se mi odměnit.“

„Přijde na to, kdo je ten ženich.“

„Velký pán.“

„Jen jestli má jmění.“

„Má panství.“

„Panství?“ zarazil se Trnka, „to asi žertujete.“

„Není to žert“, zadušoval se mu žid, „má panství a je baron.“

„Ten by si mou dceru vzal?“

„Vezme si ji, když jí dáte slušné věno.“

„Vždyť ji ani nezná.“

„O zná ji“, lhal žid, zná vás a celou vaši rodinu a je naplučen k vám vážností a úctou.“

„Je-li pak možná?“

„Je tomu v skutku tak, zde u nás v městě a ve Vídni měl příležitost obdivovat se kráse a vzdělanosti dcer daleko široko vyhlášeného pana Trnky.“

„Proč si nevybere nevěstu od stavu?“

„Nechce, dost se mu nabízejí, ale on s urozenými pány nadrží, je přítel lidu a řekl, že snadno dokáže, aby se z vás také stal baron a pak by dcera vaše byla dcera baronova.“

Trnka se tomu smál, ale přece mu lichotilo, že by mohl být baronem a že by za zetě měl barona. Syn se mu špatně oženil a dcera se mu špatně vdala, sňatek třetího dítěte může všecko napravit, dostane se na panství.

Dal se tedy se židem do bližšího vyjednávání, slyšel, že baron Kordík to je, co se o jeho dceru uchází a ovšem mu bylo známo, že mu patří Perníkov.

Žid chválil barona i Perníkov, nezapřel, že tu jsou háké dluhy, ale vymluvil to řka: „Musí vyplatit podíl, však Perníkov to snese a vynášá tolik, že brzy nebude vědět kam s penězi.“

Trnka si pomyslel, že mu vypočítá, kdyby někdy na penězích měl nedostatek a doufal, že se ujme celé jeho rodiny, kdyby někdy upadla do nouze.

I nemá nic proti tomu, aby ho baron Kordík navštívil.

Žid si dal ukázati ještě jeho dcery Froni a Amalii, promluvil i s Trnkovou a odebral se domů.

Netrvalo to ani týden a k Trnkovým přijel skvostný kočár, kočář byl přemovaný, vedle něho seděl vyšňo-

řený sluha, pán kouřil, měl uchy daleko před sebe natáhnuté a zády se opíral o podušky.

Sluha obratně skočil dolů, otevřel kočár a pánovi sestoupiti pomohl. Tento si zakroutil kníry, dívá se po domě a neví, kam má vstoupit.

Vyběhla na dvůr Froni, kloní se a vítá neznámého pána a na otázku, je-li otec doma, praví, že není.

„Já jsem baron Kordík z Perníkov“, řekl pán a dosadil: „Vy jste slečna Froni, dcera pana Trnky.“

Froni se zarděla, že ji zná, a prosí, aby ji následoval nahoru do pokojů.

Učinil tak a nahoře se ptal: „Co dělá sestra vaše slečna Amalie?“

Odpověděla mu, že je s matkou dole.

Nechtěla by je přivesti do jejich společnosti?

Jsou nesmělé a matka nic neumí německy.

Já umím drobet česky“, oznamil baron.

Froni se bojí, že matka a sestra by se mu snad dobře nezachovaly a neráda by je nahoru přivedla.

Však baron vida její rozpačivost, navrhl: „Pojďme k nim dolů, sluší se, abych si je sám vyhledal.“

Nemohla mu v tom brániti, dovedla ho dolů a tam se sešel s matkou a Amalií. Pozdravil je zdvořile, sedl na pohovku a matka musela přisednouti k němu.

Neporoučí víno a cukroví?

Nic nepřijme, chce si na nich pochutnat.

I pochutnával si na nich, nasadil na oko sklíčko a hledí s jedné na druhou. Jmenuje nahlas, co na nich vidí hezkého a půvabného. Froni má pausový nos a panské čelo, kulatou bradu, ohnivé oči, bělavé a jasné vlasy, vlasy věru převzácné.

Byla totiž drobet zrzavá, to se mu zvlášť líbilo a pravil k ní: „Slečno, nalezám ve vás celé své potěšení.“

Nyní se obrátil k Amalii a mluví: „Oko vaše je černé, vlas tmavý, tváře vám květou jako růžičky, jste mladá,

výtečně zrostlá, plná a přece štíhlá, skládal svou neoddanější poklonu.“

Amalie se stydí, není na takovou řeč zvyklá, ještě jak živa ji neslyšela, pán, co ji povznáší, je jí na nejvyšší odporný. Utekla z pokoje a matka šla za ní nevědouc, co by si tu počala.

Baron je s Froni sám, vstal, přistoupil k ní a pravil: „Byl jsem voják. Nebudu dělati mnoho slov a okolků. Mám panství Perníkov. Urozenou manželku nechci. Nadarmo jsem mezi panstvem hledal nevěstu, která by libostí mě vyhověla. Je to samá pleva. Abych našel zrno, vydal jsem se mezi vás krásotinky městské. A hle, již jsem přemožen. Jste pro mne stvořena. Na první pohled poznal jsem ve vás vzdělanou dámu. Ani na rozumu, ani na srdci vám neschází, máte vlastnosti, jichž se nedostává milostivým našim slečnám. Proto zasluhujete, bych vás povýšil a mimo to si přeji, abyste čerstvější krev a ráznost zanesla aspoň do mého rodu. Bude-li vůle vaše a vašich rodičů, učiním vás baronkou Kordíkovou, paní na Perníkově.“

Froni hoří v obličeji, srdce jí tluče, hlava jí jde kolem. Barou jí vzal za ruku, musí a chce mu něco říci a praví mu ostýchavě: „Jen jestli o mne stojíte z lásky?“

„Ovšem z lásky,“ usmál se a dodal: „Byl jsem raněn, hned jak jsem vás spatřil, jestli pak vy mne také milujete?“

Pošepřala mu: „Miluji“ a on řekl: „Tak tedy jsme svoji a vy učiníte žádost mou o vás u rodičů sama prosadíte.“

Sehnul se k ní a políbil ji. Ona neodporuje, takový pán si to může dovolit, je omámena, štěstí, co se jí ukázalo, udělalo ji ke všemu volnou.

XL.

Dověděl se mladý Trnka, že je baron Kordík u nich a nemeškal představit se mu se svou paní. Zvláště

tato barona zajímala a on ji zajímal také, spatřili se, promluvili na sebe a již se znali. Nikdo s baronem se neumí vyrazeti jako ona a zdá se, že jeden druhého problídl hned na počátku.

Karel s baronem také dovedl jednat, byl student, vycvičil se ve Vídní a baron se k němu chová přátelsky a důvěrně.

I pozval, ano prosil ho, aby s ním jel na Perníkov a slíbil mu, že ho doveze nazpátek, až otec bude doma.

Karel s ním jel, v Perníkově se mu náramně líbilo, byl hostem v zámku, měl svůj pokoj, lokaj mu sloužil, správce a písař se mu klaněli. Kouřil baronův tabák a baronovy doutníky, pil jeho víno, jezdil v jeho kočáře, chodil s ním na honbu. Již si spolu tykají a Karel je blažen, že si vezme jeho sestru. Přiciní se, aby to opravdu přišlo k sňatku a baron s ním v Krušině vykonal svou druhou návštěvu.

Otec je doma, je tu také Lustig a Žani, jeho manželka, všichni až na matku a Amalii, mají nesmírnou radost, že budou přátelé pana barona.

Podal jim ruku, promluvil ku každému několik vřelých slov a hned odvedl otce, aby s ním byl sám a přednesl mu svou záležitost.

Žádá o dceru a otec mu ji nechce přiknouti, ani odpřítí, dokud prý se nepřesvědčí, co má a v čem záleží jeho příjmy.

To barona urazilo, zahanbilo a popudilo.

Praví pyšně: „Já jsem baron Kordík, pán na Perníkově, to se ví v celých Čechách. Že mne i paní mou, i rodinu, budeme-li mít jakou, panství Perníkov užívá, nebudu a nechci vám dokazovati. Neočekávejte, že se před vámi tak snížím.“

Trnka je zaražen, baron ho vážností a uctivostí svou překvapil, nedá se s ním tak zacházeti jako s Lustigem, musí obrátit a začít jinak.

Přece myslí, že baron snad dovolí, aby nahlídl do knih, zač Perníkov stojí, mnoho-li se musí vyplatiti

a mnoho-li je dluhů, však baron o takových nedůstojných a čest jeho hanobících věcech nechce ani slyšet a on odevzdal se svému dobrému osudu a na žádost jeho, dá-li mu dceru, odpovéděl: „Ano“.

Na tom baronovi není ještě dost, neštítí se, nesetří ho, žádá s dcerou tolik a tolik tisíc věna.

Truka se lekl, má víc dětí, musí pamatovati na sebe a na ženu, baron chce polovičku jeho jmění.

Není s to býti mu po vůli a baron neslehl ani krejcaru, lituje, že se v něm omýlil, a zdvořile se mu poručil.

I vrátil se do společnosti druhých, je v dobrém rozmaru, žertuje, směje se, zvlášť s Froni se baví.

Že s otcem se neshodli, nedověděl se nikdo, až baron odjel a tu bylo křiku, bědování a litování v domě, jakoby to největší neštěstí je bylo potkalo.

Nejvíce ráčila Froni, takový ženich již nepříjde, snad již nepříjde žádný, nevdá se, zůstane opuštěna. Mohla býti baronkou, milostpaní u Perníkové, nyní nebude nic, mohla jini všem pomáhati a nyní aby oni jí pomáhali.

Karel se svou ženou a Lustig se svou ženou jsou velmi nespokojeni, že se baron nestane jejich švakrem, Karel již život v Perníkové okusil, Lustig tam chtěl jezdit jako domů a těšil se na baronské kratochvíle.

Karlova žena nemůže na barona zapomenout, je prý pravý kavalír, jen ve Vídni taková a Lustigova žena v duchu si již pomyslíla, že by si zajisté vzal ji, kdyby byla ještě svobodna.

Matku hledí jen na osobu a ne na sláv, ji se baron nelíbí a Amalie si ho skutečně zošklivila.

Druzí všickni doléhali na otce, aby mu povolil a donutil ho, že s Karlem odjel na Perníkov, aby tam uzavřel svatební smlouvu.

Byli hned hotovi, baron chtěl peníze, ty mu Truka dá a pak bude svatba.

Truka peníze sháněl, kde a odkud mohl, musel si i vypůjčit, a když je baronovi vyplatil, tento se k svatbě předce nechystal.

Do Krušína jezdil pořád a Krušíňští jezdili k němu, ale k svatbě to nepřicházelo, že se musely odstranit rozličné překážky.

Froni je nevěsta, již má všechno připraveno, strojí, cvičí, učí se dělati baronku. Bude mluvit jen německy, česky z nouze hodně špatně jako milostpaní hraběnka ze zámku, k němuž patřil Krušín, jenž se jí ptávala, když ještě byla mladá, co dělá otec a matka; bude míti pod sebou úředníky a služebnky, faráře a učitele; bude si dávat šaty křbat od poddaných; bude vyjíždět s lokajem napřed a s lokajem vzadu. Je již plná hrdosti a pýchy a zvlášť vypíná hlavu před tkalcem Prokopem, jakoby mu chtěla ukázati, že se konečně toho svého povýšení přece dočkala.

Však nastojte, baron si jí pořád míň a míň všímá a pořád víc a víc si všímá manželky Karlovy. Karel mu ji vozí do Perníkové, domnívá se, že je baron vyznamenává, a Froni se rimouti a soužití doma. Je na bývalou herečku zárlivá a když jednou zmínila se svému ženichovi, že jedná, jako by o ni nestál, byl od té doby k ní ještě chladnější.

Posteskla si otcí a žádala, aby tlačil na svatbu, když baron má již penize; otec to učinil a baron místo svatby dal otcí na peníze dlužní úpis.

Což si Froni nevezme?

Je na to dost času, počká a Froni také může čekat.

Čekala, až baron s Karlovou ženou odjel do lázní a Karel se vztekem a hanbou se jí odřekl. Ví již, že je mu nevěrná, chtěl spolek její s baronem přetrhnouti, bránil jí, scházeti se s ním; ona k vůli baronovi ho opustila, je s ním v lázních a do Krušína se bezpochyby již nevrátí.

Byla to smutná rána pro Tru-

kovu rodinu a nyní nehoda po ne-
hodě je stíhala.

Otec se oddal malomyslnosti,
sedí, pije, kouří, již není k ničemu.

Soudil se s baronem o své pe-
níze, baron mu je neupírá, ale ne-
vrátil mu ničehož. Má je na Perníkově,
musel žalovat a domáhat se dražby
a když to k ní přišlo a Perníkov se
baronovi prodal, nedostali za něj ani
tolik, co na něm bylo pojištěných po-
platků.

Dluh Trnkuv propadl a s Trnkou
přišli o peníze ještě jiní věřitelové,
jenž nestáli v první řadě. Jen tyto
obdrželi všechno, druhí málo nebo nic;
mezi posledními byl Trnka a dlouhá
pře mu způsobila ještě útraty.

Zatím udělal v městě bankrot
kupec Lustig, zabavili mu, co měl,
a on se Žani přistěhoval se do Kru-
šína s prázdnou.

Trnka již není schopen vésti dále
obchod, ztratil všechnu paměť, je jako
pomaten. Vede ho Karel však beze
všeho prospěchu a zisku, Lustig se
mu do toho míchá a oba dva si při-
vlastňují zbytek jmění otceva. Brali,
schovávali, odnášeli, až nic nezůstalo,
i statek Trnkův přišel na prodej.

Matka se na to dívá lhostejně a
chce vše zlé odvrátiti modlitbou, jenž
mnoho a mnoho let se zanedbávala v
jejich domě. Probudila se v ní stará
víra a nábožnost, bojí se Boha, má
strach o svou duši a o duše svých
příbuzných.

Kam to přivedli na dráze, po
níž kráčeli?

Jsou na mizině a statek jejich
má — tkaelec Prokop Škoda.

Ten setrval věrný Pánu Bohu a
Bůh mu žehnal. Jim odejmul, co
bylo jejich, poklady časné jsou pryč
a běda, pokladů věčných nemají.

Na ty z nich snad jen Amalie
dcera a Adolf syn jsou bohatí a A-
dolf bude knězem a chce být knězem,
aby je snad všechny smířil s Pánem
Bohem.

Adolf Trnka se opravdu připravuje
ku stavu kněžskému a když

otec již nemohl, podporoval ho Pro-
kop, u Trnků ještě nejísa pánem.

Koupil statek jejich a zaplatil
ho dost drazé, však přece jim nic
nezbylo, než co pro sebe uchvátili Ka-
rel a Lustig. Druzí jsou žebráci a
Karel a Lustig si také nepomohli a
každý musí chopiti se práce, aby
nezahynul v nouzi.

Lustig má děti, odjel do Vídně,
stal se tam zase kupeckým mláden-
cem, najal malý byt a děti a ženu si
vzal k sobě. Živí se dost bídne a Žani
musí vynasnažiti se s ním, vaří, pere,
vykondává všechno sama, že jí muž ne
drží ani děvečku.

Karel se stal finančním stráž-
níkem, má službu malou a nemohl
s ní na počátku vystačiti, však když
mu nikdo nepřidával, musel se za-
pírat a naučil se hospodařit.

Trnku a Trnkovou si Prokop
nechal u sebe a zavázal se, že jim
bude dávatí až do smrti výmínek,
ačkoliv k tomu nebyl povinen.

Co učiní s Froní?

Froni se bojí, že se jí Prokop
bude mstíti a očekává s jistotou, že
ji z domu vypoví.

Povolal ji k tajné rozmluvě a
chtěl vědět, jestli by si ho nyní
vzala.

Nepřestala být marná, má na
paměti jeho dům a jeho hospodářství
a svou chudobu, přijme ruku, již je-
dnou pyšné byla odstrčila, nezděráhá
se říci: „Ano.“

Prokop si povzdychl, vstoupily
mu do očí slzy, zakryl si je a dlouho
nemohl promluvití.

Však zvítězil nad citem a praví
pokojně: „Nemohu vás chtítí a nechci
vás. Opovrhla jste mnou a nyní já
opovrhnuji vámi. Dnes jsem vyvedl
úmysl svůj mnoholetý. Bůh mi od-
pust, že jsem toto okamžení vyhle-
dával. Jsme v pořádku. Nezůstal
jsem vám nic dlužen. Do smrti se
vám o tom, co jsme si jednou byli,
již nezmíním. Svět nemá vědětí, co
jste učinila mně a jak jsem já splatil
vám. Z domu vás nevyháním, buďte
zde s rodičemi a s hodnou svou se-

strou, ale zanechte pošetilství, vraťte se k sprostému a počestnému, křesťanskému a bohumilnému životu, jsem hotov přispěti vám v každé potřebě.“

Froni je překvapena, a vydivena, neví, má-li plakat nebo zlobit se a Prokopa proklínat.

Nezbývá než podrobiti se trpkému osudu a odhodlaně snesti potupu.

Učinila tak a Prokop s ní nakládal věru milosrdně.

Domnívala se, že snad pojme za manželku sestru její Amalii, ačkoliv byl víc než o dvacet let starší a v skutku se o tom Amalii zmínila.

Amalie se toho lekla, miluje Prokopa jako dítě otce a na manželství s ním zřejmě nikdy nepomyslela. Věak je jejich největší dobrodinec a požádá-li o ruku, neodepře mu ji, nýbrž chce se mu — obětovat.

Prokop šel na námluvy a Amalie před ním trne.

Pravil k ní: „Mám pro vás ženicha a statek Trnkův bude váš, jestli si ho vezmete.“

Padla mu okolo krku a řekla: „Vezmu si vás, když to chcete a když to musí být, prokazujete nám milost nad milost.“

Prokop se smál: „Mne byste si tedy vzala z vděčnosti a ne z lásky?“

„Z lásky, z lásky“, volala Amalie, „jakou má dcera k otci.“

„Dobře“, odpověděl Prokop, „jsem spokojen s takovou láskou a lásku, jakou má milénka k milenci, ponechávám Antonínovi Novákovi a toho přišel jsem navrhnout vám za ženicha.“

Amalie se stydí, schovala tvář do zástěrky a pak příteli a otci svému Prokopovi obě ruce zlobala. Je pravda, že Antonína Nováka miluje, Antonín je Prokopův přibuzný, Prokop sám si ho vychoval, bratr Adolf mu přeje, mu pomohl vzdělat se, nyní statek Trnkův bude jejich a oni se vezmou za sebe.

Antonín má sestru Barušku, jenž Amalii vždy věrnou byla družkou, a ta také má milého, s nímž pro chudobu zasnoubiti se nemůže. Antonín

ji za statek Trnkův přepustil statek Novákův a ona se vdala na tento.

Dvě svatby byly zase najednou a Adolf Trnka jsa již kněz, miláčky své oddával.

Z čeho nyní bude živ Prokop?

Má u Trnků byt, podržel si bělidlo, vede obchod v plátnech a vydělává víc, než potřebuje. Pomáhá ještě jiným a po smrti jeho zbyly po něm peníze, jež odkázal k dobrým účelům.

Trnka a Trnková pilně navštívují kostel, sedávají ve své stolici, poslouchají slovo Boží, modlejí se nábožně, Trnka na růženci, Trnková z knížek.

Trnka je zase sedlák, ponhý výmínkář, malomocný a slabý na duchu a těší se, že již není pláteník. Byl špatný co pláteník a co sedlák je zase hodný, chodí k zpovědi, váží si velebného pána, lituje svých poklesků, činí za ně pokání.

Věru šťastná je Trnková, vyvázla ze stavu, do něhož nikdy se nehodila, tíž jí spadla ze srdce, slabost a shovívavost její proměnila se v sílu a ráznost, přesvědčila se o pravdě a chovala se dle ní, dokud živa byla.

Trnka a Trnková uměli v Krušíně, ale Froni čili Verůnka, jak ji zase nazveme, uměla u Adolfa, je muž dělala hospodyní, když se stal farářem. Také se napravila, růženec i modlitby Prokopovy má v uctivosti a ovšem největší zásluhu si o ni získal kněz bratr.

Lustig ve Vídni vytrval a brzy sešedivěl. Velkého jmění nenabyl, ale přece sebe, manželku svou Žani a děti své zachránil před nedostatkem. —

Karel Trnka obdržel po čase trafikku na tabák co vysloužilý strážník finanční a dělal v městě písaře. Ženiti se již nesměl, že byl ženat, ale žena nebyla u něho, zůstala u barona Kordíka, dokud co měl, pak se vrátila k divadlu a o baronovi se povídalo, že se zastřelil.

Amalie a Antonín žili ve svatém

klidu a pokoji a oba jsou vzorem! Nepřestali sloužiti a kořiti se
pravých křesťanů. Bohu, jenž žehná dělníkům svým a

Prokop u nich sestárnul a arcib boří, co v službě jiné se vystavělo,
nikdy nezapomněli, co pro ně byl ctuost odplací blažeností a hřích
učinil, odměňující mu to všemožné, tresce zkázou.

0 lesním hospodářství.

Dluh má nohy, pole oči, les uši:
Na ty tři věci posor miti sluší.
(Přísloví.)

(Na večr u lesa.)

Vávra. Proč pak sta nebyl Zavadile! — ale lidé nejvíc se zlobí
kmotře! onehdy při schůzi hospodář- pro pravdu. Rádné pěstování lesů
ského spolku v T. má v době nynější veliké důležitosti,

Jura. Musel jsem právě jeti do a naše venkovské obce mají v tom
města za našim Frantikem, co štud- ohledu mnoho na svědomí, neboť ne-
duje na realce v Brně. dbalostí a nerozumným hospodářstvím

Vávra. Zafekl jsem se, že ne- přivedly lesy k velikému úpadku.

půjdu do žádných schůzek hospodář- *Vávra.* I aby vám jazyk zdře-
ských až do mé nejdelsí smrti. — věněl, Jeřábku! že i Vy nectný ja-
Jura. No, copak Vám tam udě- zyk si o nás otíráte. —

lali? Co se Vám tam přihodilo zlého? *Jura.* Slyšíte kmocháčku! ne-
— Vypravujte. durdíte se, hajný Jeřábek mluví

Vávra. Inu! jsme tam vysta- pravdu. To nepovídá jenom on, to
veni na pranýř potupy, pořád tam do je všeobecný nářek a na to se vede
nás rolníků střelej, jako do terče ha- stížnost se všech stran. Kde před
nou a důtkami; vytýkají nám kde málo léty spatřovali jsme bujně lesy,
kterou chybu, za kterou nemůžeme, jež činily krajinu příjemnou a zdra-
a jen pořád učí nás hospodařit. vou, a obecní pokladně pojišťovaly
Jen ať začnou hospodařit ti velcí pěkné příjmy: tam nalezáme holé
páni, co naše daně mají ve správě, stráně neb neúrodnou poušť! Co před-
my se potom od nich učít budeme. kové nám jako veliké bohatství za-

Rádní Jura. Jim je lehkó ho- nechali, to potomci jejich lehkovážně
spodařit, milý brachu! sbírají bez promrhali, nestarajíce se o budoucí
starosti. Náš krajan tuhle p. Dr. občany, kterým zanechají vyschlý pram-
Giskra za několik let stal se millio- men příjmů, obecní dluhy a větší
nářem a když otevřel v Brně krá- vydaje.

Vávra. Tohle vidím, že jsem *Vávra.* Tohle vidím, že jsem
do vosho hnízda páchl, a vás oba na
na svou řeč — jsem se Vám tak na sebe pošťval, ale nepodám se tak
to pořádně rozlobil při té schůzi. Co lehce. Rád bych jen věděl předně,
tam chodím, při každé schůzce je jak lesy činí krajinu i zdravou,
jedna otázka: Co by se mělo díti a jaká to je medicina, kterou ty lesy
nedítí, aby se zvelebily obecní lesy? našemu zdraví poskytnou.

Hajný. Však Vám to neškodí, *Hajný.* No, to přece je známou

zkušeností, že lesníci, kteří se pořád po lesích potloukají, jsou pravidelně velice zdraví a silní lidé, nebo stromoví lesní vydychuje ze sebe zdravý výpar, plný pryskyřicového koření a zápachu — Vávro! Vávro! Vy nejste člověk študovaný; ale páni, jako p. polesný a jeho příruční, ti to ví ze knih, že stromy svým listím pohlcují do sebe ze vzduchu, co je v něm škodného (dusík), a vydychují ze sebe, co je v něm zdravého (kyslík).

Vávra. Vida, vida, hajný Jerašek nám mluví jako kniha, už se z něho stal vědař a —

Hajný. Inu, vtipkujte si a popichujte si jak chcete, já setrvám na svém, že tomu tak jest; ano ještě to přidám, že kde jsou lesy, tam jsou v okolních místech lidé více zabezpečeni před jasnou střelou hromu; les je lepší hromosvod nežli předměty jiné. Když udeří hrom, udeří zajisté ráděj do vysokého kmene; a proto se dává výstraha, abychom zastížení byvše bouřkou, nepostavili se pod strom, vyběř zůstali ráděj pod šířým nebem. Také lesy přitahují deště na krajinu, stínem a mokrem svým mírní velké parno letního času. Slyšte doklad toho z našich dnů. Podnebí egyptské je, jak známo, tak suché, že skoro nikdy v horním Egyptě neprší a že se na Deltě*) nikdy více než 5 neb 6 dešťů v roce nečítalo. Avšak místokrál Mehmed Ali dal na Deltu vsaditi 20,000,000 stromů. Od té doby vyrostly stromy ty a počet dešťů vzrostl tam z 5—6 na 40 dešťů v roce. Cestující, kteří na Deltě žili, potvrzují tuto událost, jmenovitě chvalně známý pozorovatel Pouchet. A pročť budiž heslem naším „Nekácejme lesy!“

Vávra. Ať už si je to, jak chce; ale to sám musíte uznat a vyznat, že to není v pořádku, že to rozhořčuje, když nás venkovany tam při

těch hospodářských schůzích vystavují na pranýř potupy. Jeden takový mudrc trousil tam rozumem, že přý to hospodářství lesní při lesích obecních jest tak nedostatečné a zanedbané u nás venkovských obcí, a že na první pohled každý uhodná, zde tohle je obecní les.

Radní Jura. A což neměl-li pravdu? Boží pravda je to. Kde vidíš les z a k r n ě l ý, ř í d k ý a h l u b o k o vyhrabaný, to je jistotně — a mohl bych se sadit na to — obecní les. On poskytuje obraz ouplné spousty, občanstvem samým zavinilé, v němž ani h o u b y neroste. Když obec potřebuje peněz, a není právě, kde jich brátí, obecní výbor není dlouho na rozpácích, kde jich vzítí. Zajede se do lesů, poráží se nejlepší kmeny, a dříví se prodá; rok po roce chodí se do lesů; když není dorostlého dříví, poráží se napořád, až nezůstane leč nepatrné mláží; i to vezme za své, poněvadž to nestojí za to, aby se nechalo růsti. Takovým způsobem skončil již mnohý les, na jeho místě však nepovstal už žádný více.

Hajný. Bohužel! p. radní! tak jest tomu; a právě proto nikterak za zlým úmyslem se nestává, že tato otázka tak často na přetřes brána bývá ku prospěchu obcí samých, nebo obecní výbor, který dobře ví, že obec bude mítí vždy a většf výdaje, nestará se pak hrubě o to, aby na místě bývalého lesa povstal les nový; aneb aby půda jinak užítku nesla. Málo kde bývá o to postaráno, aby nověles byl p o d s e t nebo v y s á z e n, anebo se to stane teprv po dlouhých letech, a jest tak nedostatečné a chybné, že to nemá výsledku žádného. Obecní výbor, který dost často nemá ani jednoho člena, který by lesnímu hospodářství rozuměl, jako se prvé neptal zkušeného lesníka, mnoho-li se může ročně udělat dříví, aby to lesům neškodilo: tak i nyní nejde nikam o radu, když se osévá neb vysazuje nový les. Po-daří-li se práce, je dobře; nepodaří-li se, opakuje se ještě jednou, dvakrát,

*) Nil, znímá to řeka egyptská, než do středního moře se vlévá, dělí se ve dvě raméná hlavní, a tak tvoří velký ostrov, a tento se nazývá Delta.

a pakli bez výsledku, zanechá se všeho a řekne se, že půda se na les nehodí, ačkoliv na témž místě stával pěkný les.

Vávra. Za to, milý brachu! nemohou obce, za to mohou nejvíce představení; nebo se trpí všechno, co se páchá na lesích. Ve dne v noci krade se bez ustání; mladé stromky se kácí, kořeny vyčnívající se odsekávají, kůra se loupá, větve se lámou a t. d. jako by tím žádná škoda se nedělala. Nedivil bych se tomu, kdyby nějaký podnikatel a domkář žebračky a chudina vůbec těchto hříchů se dopouštěli; víme, milý brachi! že nouze železo láme, tím spíše dřeva! ale dělají takové škody i záměrněji myslíce si: Je to naše, z obecního krev neteče! Hospodář usedlý nezjednav si dovolení zajede do lesa, a naseká tu, čeho potřebuje, neohlížeje se na to, jaké škody činí. — Onehdy postižen čtvrtník K os, proč pak jste ho nepokutovali, p. radní, he? Má tam ve výboru švagra Valentu, že ne? — Já sem nu potom domlouval na potkání, on mi na to zhurta: Co Vám je do toho? — Když výbor krade, proč bychme my nebrali? — Já bych do lesa páchl, a takové škody nadělal a byl postižen, hned budu nejméně v chládku, ale výbori mezi sebou oko zamhouří, a nadělají v lesích více škody, než veškerá obec dohromady. Pak jest ovšem těžko, pohnati škůdce lesa k zodpovídání, nebo odsouditi ho k pokutě. Těm chudákům nepřejí ani trochu toho steliva.

Jura. V tom máte pravdu, kmotře Vávro! a já na to od jakživa žehral, a žehrali nepřestanu, tento zlý příklad pokazuje mnoho. Co se pak strouháanky týče, také tím se veliké škody nadělávají po lesích. Nechci říci, že by se vůbec nemělo hrabati žádné strouháanky; jsem ale proti nerozumnému hrabání. Měla by se hrabati jen čas od času, a pak v lesech dorostlých. U nás však hrabe se každý rok bez

mála, a neušetří se ani nejtělejšího mláží. Zvláště letos, kde je nouze o stelivo, byly lesy bez milosrdenství tak vydrěny, že na jaře r. 1871 budeme toho patrné následky viděti. Letos nehrabala se jenom strouháanka, ale také zem dosti hluboko; slabší kořeny jsou namnoze přetrženy, silnější vykukávají holé a žalují na nerozum lidský. Obecní výbor této věci si ani nevšimnul, ano obecní výbori činili taktéž; dřel, kdo mohl. Byla povinnost obecního výboru, aby dohlídl. —

Vávra. Což výbor! ten řekne, nač pak máme obecního hospodáře, než aby na to dohlížel? —

Jura: A ten zase se omlouvá: Proč bych to dělal, vždyť za to nic nemám, než maření času a mrzutosti s lidmi. Ať si dělají, co chtějí, a dají mi pokoj!

Hajný. Takové jest bohužel! z většího dílu lesní hospodářství v našich obcích venkovských. S lesy zachází se příliš po macešně: hospodářství nerozumné přivede lesy k úpadku a mnohou obec na mizinu. Až lesů nebude, potom teprv poznáme cenu jejich; budou nám scházeti v hospodářství, i pokladna obecní bude pro ně nafíkati. Kéžby obce naše brzo přišly k poznání, jaké boha ství promrhávají, hubíce lesy obecní; les brzy se zmaří, dlouho však nenaroste. Mnohé obce zakoušejí již následky nerozumného hospodářství, jiné nemají za nimi daleko.

Vávra. Avšak vy mlčte s tím Vaším kázáním, pane hajný! Vaše hospodářství také nestojí za šafku tabáku. Pustošíte lesy panské šmahem, aby se z lesů vytlouklo hodně peněz. Však Vy za to nemřžete — víme to dobře! — za to zodpovídati mají jiní. —

Hajný. Víte vy co? O tom Vy mlčte. Vám do toho pranic není, do toho Vy nestrkejte svůj všetečný nos. Vůbec známo, že se v lesích při vši pozornosti a dohlídce nejvíce krade, že však má les uši a že ko-

nežně každá nepoctivost a nespravedlnost na jevo přichází. Poctivostí zajisté se nejdál dojde, kdežto se se džbánkem dotud chodívá ke studni, až se ucho ulomí.

Vávra. Než ale potom, až nás pro ty obasně lesy hodně zahanbili, hlásil se o slovo pán, který mluvil o ostraze lesů, a to se mi jak náleží líbilo. Tím neurazil, to byla moudrá řeč, kterou poučil.

Hajný. Ale jděte s Vaším zahanbením, jen nebuďte tak citliví; jak pak se má vykořeníti zlořád, když se o něm nemluví? a co je krvavá rána, to se přede nemůže jmenovat řádem zlatého rouna? Raději nám dejte něco ochutnat o té lesní ostraze, co ten pán vykládal.

Vávra. Kdybych něco nedobře řekl, tedy mto, pane hajný, opravte, prosím Vás. Tak ten moudrý pán řekl takto, že lesům našim může škoděno býti 1. přírodními událostmi, 2. rostlinami, 3. zvířaty, 4. lidmi.

Jura. Jaké pak uvedl ty události přírodní?

Vávra. To je lehce si zapamatovat. Vidíte přátelé! řekl: přijde prudký věchor, začne vyvracet a káceti kmeny, jako tam padají ti Francouzi a Prusi na bojištích; přijde povodeň, kterou se odplaví úrodná prst, a je-li veliká, podvrací se i skácení stromy; zahučí hrád či krupobití, a utluče ratolesti, květ a semeno. Tu zase vzplane požár, a ztráví lesa velkou či menší plochu; konečně škodí jiní, mráz a apřílišné sucho, toto jmenovitě mýtém čili pasekám, sečem a mlazinám.

Hajný. Zda-li a jakých pak udáno prostředků, jimiž může lesní hospodář takové škody od lesa odvrátiti či aspoň zmírniti?

Vávra. Co se týče větrů, praveno, že se může předejít škodám obezřelým vedením pasek; co se týče ohně, proti tomu, aby se v lese nemohl šířiti, mohou se vésti široké průseky, u kterých se musí oheň staviti; choullostivé mlaziny chrániti

se před mrazem a parnem ponecháním stromů zástinných. Co se však povodní týče, to se může předejít upravením běhu řek, potoků, a upevněním jejich břohů.

Hajný. Jak pak ale, když les není na rovině, nýbrž na svahu pohorí, tenkrát není možná povodní brániti, která při velikých lijavcích lesem se valí? — Předce však bývalo lépe, když bývaly stráně více lesami porostlé nežli nyní, kde jsou holé, nebo tu je těžko, aby se nová vytvořila půda lesní, jelikož na těchto lijavac spláchně poslední prst, takže vyčnívá potom úskalí holé.

Vávra. Co se týče rostlin škodlivých, upozorněno na ty, které hubí stromovi tím, že mu odjmají světla a potravu.

Hajný. Takové slovou v řeči lesní „buření“. Jsou to všeliké rostliny, které vzrůstu lesního stromovi překážejí; kře, polokře, traviny atd. — Některé z nich škodí v meýtech, odjímajíce mladým stromkům místa i světla: V odrostlejších lese a řídkých kmenovinách jsou méně na škodu, ano kde panující dříví půdě málo stínu poskytuje, jsou užitečné k. p. svid a líska v boročinách.

Časem škodí jen tím, že odejmají místa výnosnějšímu dříví, časem překážejí lesní setbě, protože nedávají pro hustý zárost svůj semenu klíčiti, což zvláště škodí tam, kde se les podsévacími pasekami nebo ručním setím omazuje.

Vávra. Už jsem řekl, že často slouží buření, zvláště křoviny a vřes mladým stromkům za ochranu proti mrazu a slunci, hájí na stráněch, čehož jste vy želel, aby se zcela nespláchl a nevyplavila půda, ano slouží i k polepsení půdy.

Hajný. Nedá se zapřít, že jedna a táž věc je buď užitečnou nebo škodlivou podle okolností, jako: sluneční světlo zdravému oku lahodí, bolavému však jest nesnesitelné. Tak to i ohledem buření lesní. Za neškodlivější se považují rostliny, které v

hustých skupeních pohromadě rostou (jako starček, třešalka), aneb hojným lupením vynikají (jako divizna, náprstník), čímž škodí zvláště těm druhům stromoví, které z mládí mnoho světla potřebují a pomalu rostou.

Jura. Nejvíce škodí trávy, nebo vyssávají půdu, překážejí setbě, tísní stromky, odejmají půdě vláhu ze vzduchu. Také je těžko, trávu vymýtit. Avšak i trávy mohou prospěti půdě proti holomrazům, pak upevněním sypkých písčin.

Hajný. V lesech setím omlazovaných předejde se rozšíření buřeni, když se les až do času mýtní v náležitém zárostu a zásloně udrží a když se vrstva napadalého lupení půdě neodejme; buřen se nevzmůže, až se tato mrtv rozloží, teda ve 2—4 letech, kteréhož času třeba užítí k zasetí. — Pod sávací paseky pak mají se zakládati taprv, když je semeno již tu, aneb když se s jistotou očekávají dá. — Při vysazovaných lesích buřen málo škodí, zvláště když se mrtv zachová. — Ve školkách předejde se buřeni, pokryje-li se půda mezi sazenicemi mechem nebo mrtví.

V vyplnění buřeně je už nákladnější. Děje se v s e k á n í m; prvé než semeno vydá, a která ráda vyrazí od pařezu a kořenu, vyská se v letě, aby pak útlé omladky pomrzly. — Často pomáhá jen pletí a vytrhání i s kořenem. Byliny 1—2leté plení se požetím, mnoholeté vykopáním. V řes se nemá vyplet úplně, jen pro setbu se vytrhá a vykope místy. Tráva se musí vyplet s kořením, nebo pouhým požetím jen zhoustne. Též tím se vyplení buřen, když se jedno léto upotřebí lesní půda za roli.

Radní. A co bylo řečeno o těch čtverných škůdcích, srstnatých a domácích, kteří ukusují vršky stromků a haluze, odhlodávají kůru a mlásají semena? — Co o ptáciích, ježto zobají semena a uštípují pupeny? — Co o hmyzu, který ohlodává listy

a kořeny, provrtává kůru, blánu, dřevo a semeno? —

Vávra. Na to se řeklo, aby k tomu nemohla zvěř, musejí se sázeti stromky o d r o s t l e j š í, v y š š í; meytě a mlaziny mají se ohraditi jako zahrada, aby do nich ti nezvaní hosté nemohli se dostat; za tímže účelem mají se též hlubokými p ř í k o p y obehnati.

Hajný. Za škody domácími zvířaty zplozené jsou v případě postižení odpovědní jich majetníci nebo hlídačové. Před p t a c t v e m chrání se rozsetá semena, dokavad neklíčí, tím, že se pokryjí kletí nebo chvojnami. — Aby se škodlivý h m y z příliš nerozmnožil, tomu se předejiti má časným vyklizením pasek, odstraněním všech chorých kmenů, v nichž se hmyz rád zabývá, jakož i šetřením zvířat hmyzem se živících, jmenovitě p t a c t v a zpěvného. Když tyto předstížené prostředky nevystačí, musí se bez odkladu sbírat i hubiti hmyz samý.

Polesný (objeví se za hranicí dřev.) Pozdrav Vás P. Bůh, sousedé milí! Já Vás poslouchal tiše za tonto hranicí dřev. Vidíte zase, že les má uši, a blaze těm, kdož o tak užitečných věcech rozmlouvají jako vy jste tady posud mezi sebou hovor vedli.

Všichni. Pěkně vítáme, p. polesný! Přejeme dobrý večír. —

Polesný. Nyní se ubírejte se mnou k domovu, neboť slunce se schyluje k západu. Co jste nyní vypravovali, o tom i já Vám musím pronesiti nějaké slovo. Není věci na světě, která by měla tolik nepřátelů, jak ta lidská majetnost, která slove l e s. Což proti těm nepřátelům, které chová příroda v lůně svém, to by se člověk už nějak ubránil, a kde není možno, inu! děj se vůle Boží! Ale největší nepřítel, pod jejichž útoky lesy budou muset zahynout a lesní hospodářství vzíti za své, jsou d v a. Jednoho Vám už hajný oznámil, ten Vám zhubí lesy obecní.

Hajný. To je lidský nerozum, na který obecní lesy plácejí a naří-

kají; a to já pořád povídám a povídám nepřestanu, že půjde-li to lesní hospodářství tak dále, nebudeme mlti brzo lesů obecních.

Polesný. Ty jsou příteli! ztracené. Ať je dohlídka, ať jsou tu i lesní zákony: pro obecné lesy je všechno marné, ty časem vyhynou; nebo zdárné lesní hospodářství lze provést jenom ve velkých objemech lesních, jako jsou lesy panské. Ale i těm hrozí veliké nebezpečí a rád bych věděl, jest-li uhodnete odkud? —

Rádní. Já bych tak hádal, že jim hrozí bezedný pytlík státních daní. —

Polesný. Inu! to myslím každý hospodář uhodná, proto že každý už toho nepřítelá cítí, jak vezme dankovou knížku do ruky a porovná, jak během několika roků na daních přiskakuje.

Rádní. Ale jak by to možná bylo při lesích, toho nechápu.

Polesný. Hned to pochopíte. Jen poslouchejte! To je vůbec známo, že naše lesy nevynášejí čistého užítku více než 3%, a nyní se ukládají na lesy krom gruntovní daně, která už 32% celého užítku vynáší, ještě takové daně v dělkové a důchodkové, že by 70% z toho, co les vynáší, plynulo do státní pokladnice, a jen zbyteček 30% by zůstal majetníkovi, a kdo by potom mohl při takové škodě hospodářit? — V tom případě by se na lesy obrátil novomódní zákon o volném dělení gruntů (krom těch, co jsou fideikommissní) a pak dobrou noc vy lesy stinné! budete pak tak ztraceny, jako ty kousky obecní na vzdor zákonům o ostraze lesní. Co v nich nepokácejí větrové, kterým jen veliké lesiny odolávají, to pokácí lakota a nerozum lidský! —

Hajný. I tak daleko to předce nesmí dojít, p. polesný! vždyť pak se jedná také o zdravotu celého polehí; nebo kde není lesů, tam málo prší, tam není pořádné zdravoty a úrody, jak to už o mnohých krajích

víme, na které prstem ukázati možno, že svou neúrodu tím zavinily, proto že v nich lesy na dobro vyhubeny jsou. —

Polesný. Já Vám uvedu jen jediný příklad, a hned se vám vše vysvětlí. Vidíte, ten velký hospodář svezl si svou sklizeň do stodol. Aby mohl obilí na trh vésti, musí je předce vymlátit; ať to cepem, či strojem se děje, ať stroj se žene parou, či lidskou obsluhuje silou — je jedno-stupňové. Hospodář zaplatí gruntovní daň, a za to, jakým způsobem si obilí připravuje pro trh, nedá ani krejcaru.

Vávra. No! to je zcela slušná a známá věc!

Polesný. Ovšem, nyní poslouchejte. Jinak se měří majetek hospodáře lesního. Když on skácí les, tož také nemůže ten kmen hned odvesti na trh; on ho musí pro odbyt na trhu připravit, nechá k. p. posekat dříví, a nechá ho potom plavit po vodě do Prahy a. t. d. Už to stojí mnoho peněz. Ale nyní slyšte! když si postaví pílů, aby si dříví své pořezal na prkna, desky a fošny, za to musí platit, a sice tisíce, krom gruntovní daně.

Rádní. Skutečně, nyní se pamatuji na to, že tomu tak. Bylo v novinách, jak jich jeden statkář (mně se zdá, ten baron Liebig z Liberce) vyplatil. Předepsali mu p. úředníci finanční daně výdělkové z jeho pily 16.000; on se proti tomu bránil, představoval v dobrém, že je to proti zákonu: nic platno; odpovědno mu, že musí zaplatiti. Tedy on propustil dělníky, a zavřel pílů, a státní pytlík nedostal ani krejcaru.

Polesný. No tak vidíte, skutečně se to stalo v Čechách. Ale jiná zase chytrá kopa, ten zase je šidí tak. On má lesy v Čechách, ale pílů si vystavěl za hranicemi v cizině, na půdě nerakouské; on tento závod provozuje co výhradně a vlastně průmyslový podnik, ještě právě jen takové dřevo obdělává, jehož řezání se již samo sebou vyplácí; onť tedy sice

podlehá dani výrobové své země, ale on platí od toho podniku jen 18 zl. daně, kdežto Liebigovi předepsali 16.000 zl.

Rádní. An nové ministerstvo máme, které věci té dokonale rozumí a dobrou vůli má, lze doufat, že co v zákoně bylo doposud křivého nebo nesprávného, se bohdá co nejdříve

napraví a všecko v pravou kolej uvede, aby tak veliká škoda, jakou by zničení lesův bylo, od nás odvrácena byla.

Polesný. Pán Bůh rač navrátiti nám lepší časy, jakých uáš předkové užili. S Bohem přátelé. Dobrou noc!

—x.

Missionáři.

„Můj Bože, zda si opustil
Nás věrné služby svoje,
Že marné naše práce jsou
A marné všechny boje?!
Že tam, kde sejem cnosti květ,
Jen bodlák hříchů zkvítá,
A tam, kde Kristus sídlét má,
Leť pekél lidem zmítá?
O Hospodine, slituj se
A vyslyš naše hlasy,
My v oběť dáme život svůj
Když národ jen se spasí.“

Tak úpí v cizé krajině
Dvě mužů věrověstů,
Jež Bůh byl z vlasti povolal,
By razili mu cestu.
Než k surovému národu
Vše marné posud řeči.
Dnes kázati se strojí zas
A proto v prosbách klečí. —
A se všech stran už ve hluku
Se valí houfy lidí,
Ach v těchto tvářích žádný cit,
Ni svatého tam klidu!

Kol věrověstů klečících
Se s smíchem v řady staví:
„Ha borci bohů, kaďte nám
Své cizokrajné mravy!“
I rozléhá se šum a hluk
A svévol nepřestává,
An z věrověstů klečících
Převážně jeden vstává.
Máť oko bohem zkalené
A čelo těžké trudem,

Než uslechlilá tvář se rdí
Mu ve plameni rudém.

Slyš jara milokrásný zpěv,
To nezaznívá v háji,
Tot sladké Krista učení,
Jímž lid svůj kněz napájí.
Aj tomu zpěvu tvrdých skal
Hlas odpovídá z dály, —
Žel Bohu a ten hříšný lid
Je tvrdší nad ty skály.

A zas — to není blesk a brom,
Jenž do pralesů bije,
Tot slovo pravdy pověčné,
Jež v ústech kněze žije.

Aj s rachotem tam klesá strom,
Ježž rozdrtily hromy,
Žel bohu a ten pustý lid
Je tvrdší nad ty stromy.

Již hlasateli božím
Hlas unavením slábne,
Mrak temný oči obšťrá,
Již síla všchna chabne.
A z prsou vzdechy bolestné
Se derou z přehluboka,
Vždyť nikde stopy pohnutí
Ni slzícího oka.

Však zmužil zas se Apoštol
A k nebi vroucně hledí,
Než v proudu vázne náhle řeč,
A tulnou rtové bledí.
Proud krve, běda, řine z úst,

A v náručí bratra klesá:
 „Každá dále“ — dí — a v nebesích
 Již vazeb prost duch plesá.

I kleká v kruté bolesti
 Brat' zemřelému drubu,
 A vzhledna k Bohu poroučí
 Mu převěrného sluhu.
 Pak nad mrtvolou povstává,
 Ať slze skví se v oku,
 A již se řinou odo rtů
 Mu slova v bujném toku:
 Viz krutý lide obět svou
 Tvým činem, tvou to hanou!
 Tak odměňuješ péči těch,
 Jenž láskou k tobě planou?
 Hle tato krev zde prolitá,
 Jež barví vůkol trávu,
 Tať žila v srdci horlivém
 Pro zdar tvůj, Boží slávu.
 Tať žila v srdci, vedoucím
 Tě ku věčnému blahu,
 Než — tys to srdce zavraždil
 A duši's prodal vrahui!
 Ba k mukám věčným obracíš
 Se od rájského stola,
 Ach lide můj, zda neslyšíš,

Že krev ta zpět tě volá?
 Zda necítíš, že zbarvena
 Tou krví duše tvoje,
 Že každá krůpěj odvírá
 Muk pekelných ti zdroje?
 Ó smiluj se sám nad sebou
 A zjednej sobě spásu,
 Pak se ta krev ti promění
 Ve věčné slasti řásu.

Tak mluví kněz a nadšeně
 Řeč plyne v hlučném proudu,
 A zřít srdce jako plam,
 Kdy zplane v suchém troudu.
 A milost Boží ve plamen
 Ten větrem lásky vane,
 Že po těch tvářích surových
 Již žalu slza kane! —
 Kněz dokončil a všecken lid
 Se v pláči k zemi shýbá,
 A kajícně tu svatou zem
 I drahé tělo líbá.

A statný Páně Apoštol
 Tu v zanícení stane:
 „Ať setba krví svlažena,
 Jen zdaru dodej Pane!“ —

Vlad. Štastný.

Cesta J. V. císaře ku slavnému otevření průplavu Suez- ského dne 17. listopadu 1869.

I.

K událostem největšího dosahu náleží bez sporu vystavení průlivu, ohromným jest dílem, kteréž veledů-
 jímž dvě moře, rudé a středozemné, ležité následky pro obchod celé Evropy
 spojena jsou a jímž cesta z Evropy a tudíž i Rakouska má, nelze nikte-
 do Indie o dva tisíce mil se zkracuje. rak se tomu diviti, že ke slavnému
 K tomu účelu byla úžina zemská, otevření průlivu toho náramně se či-
 kteráž Asii s Afrikou pojila obnášející nily přípravy a že ku slavnosti té i
 v délce asi 21 mil, prokopána a celé korunované hlavy pozváný byly, z
 velkolepé dílo to od 26. dubna 1859 nichžto i naše c. kr. Veličenstvo cí-
 až do 17. listopadu 1869 pod říze- sať Pán k dotčené slavnosti zavítal.

ním francouzského inženýra Lessepse
 s nákladem asi 404 milionů frankův
 šťastně provedeno. An podnik takový

Nemáme úmyslu do podrobná úplný podati obraz cesty, jižto císař pán k tomuto účelu podnikl, an toho úzké meze, ve kterých se kalendář pohybovatí musí, nedovolují, ale chceme toliko některé děje cesty té, zejména děje v Cařihradu, ve svaté zemi a v průlivu Suezském zevrubněji vylíčiti.

Dne 25. října 1869 o 6. hod. k večeru vydal se Jeho ap. c. k. Veličenstvo po blahopřejném pozhánání, jež knížepřinas Uherský, arcibiskup Simor nad ním vyřknul, v průvodu četném z Pešti na cestu po železnici a dojel o 5. hodinách ráno dne 26. října do Baziáše, kde s průvodem svým na loď vstoupil, kteráž náleží společnosti parních lodí Dunajských a kteráž „korunní princ Rudolf“ se nazývá. Druhá loď, která ji vyprovázela, slove „Gisella“. Snadno pochopiti, že společnost úmyslně tyto lodě vyvolila pro J. V. císaře, aby mu tím povinnou počtu prokázala. Baziáš, poslední to stanice jihozápadní železné dráhy, jest od Vídně 86 mil vzdálen, a byl před několika ještě léty jen klášterem, nyní však jest již znamenitou osadou. Na všech stanicích a tudíž i v Baziáši byl císař Pán, ač si byl toho zakázal, přece slavnostnou střelbou, četnými deputacemi a hymnou národní uvítán.

Plavba po Dunaji od Baziáše až k srbským hranicím poskytuje sice utěšený pohled na veliké krásy přírody pobřežních krajín, ale za příčinou úskalí a peřejí čili prudkých proudů není nikoli bez nebezpečnosti. Takovými úskalími v Dunaji jsou zjevně čtyři: Izlaz, Tachalia, Jug a Priprada. Nedaleko srbského města Milanovače tam, kde srbská řeka Porečka do Dunaje vtéká, jest úskalina Jug 330 sáhů dlouhá, jejížto břeben se šikmo Dunajem táhne, tak že řekoté jeho zde na 420 sáhů jest zúženo. U Blaševce zúžují skaliny tok Dunaje na 85 sáhů. Nejinak táhne se i skalina Priprada jako nějaká barikáda příčně Dunajem a nutí jej velmi úzkým řekotem (60 sáhů širokým) se prodráti.

Blíže vsi Ogradiny nad Dunajem nachází se ve vojnách Tureckých vojskem naším pod jenerálem Veteráním proslavená jeskyně Veteranská, v nížto 600 mužů pohodlně se skrýti může. Na protější srbské straně Dunaje zvedá se skála Trajanova s nápisem z r. 101 po Christu dosvědčujícím, že císař Trajan zde skalinami jak horskými tak Dunajskými prorazil cestu. V novější době zanáší se vláda myšlénkou, aby se vystavením průlivu na pravém břehu Dunaje čtyřem největším úskalíům vyhnulo a plavba u tak nazvané „železné brány“ se všemožně usnadnila. Železná brána jest úžina pod starou Ršavou (Orsovou), která tím povstává, že se srbské strany mohutná skála do středu řekoté vystupuje, kdežto z rakouské strany pohorí Alibeg kolmo do Dunaje se končí. Mocná řeka, zúžená takto na 200 kroků šířky, proráží tu skalami, z nichž u Kladošnice (Gladova) vystupující rozšiřuje se opět s velikou rychlostí. Odtud teče Dunaj mnohými oklikami k jihu, až za Vidínem (tureckým městem) znova nastupuje východní směr, v němž setrvává až k městu tureckému Svištovu, odkudž se na severovýchod obrací. Od Ršavy, turecké to pevnosti, jest běh Dunaje přímo severný až ku Galci (Galaczi), městu to multanskému. Tvořiv od ústí Timoku až potom hranici mezi Valachií a Tureckem, teče už stále směrem východním, poněkud k jihu nachýleným a dělí Turecko od Multan. U Tuldži počíná Dunajské delta či tříhran; nebo dělí se tu řeka na tři hlavní ramena, jimiž do Černého moře se vylévá. Ramena tato tvořící Dunajské delta (asi 47 čtverečných mil) slovou: Kilijské, Sulinské a Svato-Jirské.

Stará Ršava (Orsova) jest poslední město rakouské nad Dunajem, kde J. V. císař slavně uvítán byl od řeckého biskupa, od plukovníka tamější posádky vojenské, od náčelníkův úřednických a deputace měšťanův. Odtud jel císař Pán na těžé parní lodi sprovázené třemi jinými lodmi

beze vší nehody k nejbližší stanici multanské, k Večerovu. Právě mezi Starou Řávou a mezi Večerovem jest tak nazvaná „železná brána“ a turecká tvrz Nová Řava, z nížto též císař Pán slavnostně 101 ranou z děl tureckých uvítán byl. Večerov asi půl hodiny od Nové Řavy, jest už na půdě Rumunska, knížetství to Turecku poplatného. Bylo to asi okolo 3. hod. odpoledne, když parní loď, na níž J. V. císař jel, dorazila k Večerovu. Zde zvaly rány z děl, zvuky vojenských trub a bubnův mocnáře našeho, aby vystoupil na břeh na stanici slavnostně okrášlené přijal cihlův a sůl podle zvyku rumunského a výraz nejhlubší úcty a blahopřání rumunským ministrem vnitra zastupujícím knížete Rumunského Karla i vojenským velitelem Večerova. Podobně přijat a uvítán císař Pán u Gurajové, kde vstoupil na jiný parník „Žofii“ jel okolo slavnostně okrášlených stanic Kladošnice a Turn-Severina, pak okolo tureckých pevností Vidína a Kalafatu též slavnostně osvětlených k Ruščuku, kamž se dorazilo ráno dne 27. října. Odtud jelo se zase po železnici až k Černému moři do Varny, přístavného města. Ruščuk jest už město na turecké půdě stojící a přes 30.000 obyvatelů počítající. Sotva císař Pán do jeho přístavu vjel, uvítal ho ještě na lodi jsoucího se strany turecké vojny sultana Omer Paša, velký maršál s jinými náčelníky turecké vlády a se strany rumunské president ministerstva Ghika. Pak vstoupili před J. V. císaře deputace bulharských židův, děkujících za vydatnou ochranu jich spoluvěrcům v Rakousku propůjčenou, dále deputace všech rakouských občanů zde na půdě turecké aneb rumunské se zdržujících, podávše J. V. císaři na památku medailky zlaté, stříbrné a bronzoové (zpěšové), které na památku příchodu jeho raziti dali; konečně bral se císař Pán vystoupit na pevnou zem, ve slavném průvodu městem slavnostně ozdobeném k nádraží železnice. Vojsko turecké, tvoříc špalír,

vítalo panovnicka našeho střelbou a voláním blahopřejným: „Čok jaša“, t. j. „mnoho let“ aneb „bin jaša!“ t. j. „tisíc let“ (panuj), kteréžto blahopřejné volání setnina po setnině třikráte opakovala. I národní hymna rakouská zazněla, na to však hned hrán „čárdas“ co výraz úcty ke králi uherskému a posléz přidána i pravá turecká hudba, z nížto zumara, nástroj hudebný našemu klarinetu podobný a píšťalka zvuky sluch rozdírající vydávaly. I slavnostná brána s císařským znakem a latinským nápisem: „Vivat Franciscus Josephus primus!“ (Ať žije František Josef I.) byla od národovcův rakouských v Ruščuku obývajících aneb na čas zde prodlívajících vystavena. Co zvláštnost turecká neminula zajisté pozornosti žádného křesťanského cestovatele nepřítomnost pohlaví ženského, kteréž u nás při podobných slavnostech ve valných zástupech shledáno bývá. Toľiko zdaleka na horách bylo několik skupin ženštin tureckých viděti, kteréž s tvářmi zastřenou v ohyzdných jednobarevných pláštěch pospulo zde na boběčku sedíce duměly a ani maličko nehlesly. Tot věrný výraz žalostného otroctví, ve kterém ženské pohlaví až posud všady se nachází, kamž požehnání vykoupení Christova nevniklo. Jenom křesťanstvím vymáňena jest žena z otroctví mužova a vrácena jí prvotná důstojnost i úplná s mužem rovnoprávnost. Kam však vykoupení Páně s blahodárným a spásnosným ovocem svým doposud nevniklo, tam až posud ženská za pouhou věc se pokládá a co pouhá věc se prodává a kupuje, tam až posud svírá kletba hříchu a z něho jdoucí otroctví ubohé pohlaví ženské.

Po obědě na nádraží železnice jel císař Pán dále do Varny, čili jak Slované říkají do Vraný, kamž o půl šesté hodině na večír (27. října) stihnul. Odtud plavil se po Černém moři na lodi „Sultanieh“ do Cařihradu, kamž ve čtvrtek dne 28. října o polednách při krásné povětrnosti přibyl.

II.

Z Černého moře jede se Bosporom do Cařihradu. Bospor jest úžina mořská, tři míle dlouhá, a tytýž jen 1500 kroků široká. Dělí Evropu od Asie a tvoří sedm křivin, které co jezera vypadají. Všude na březích Bosporu stáli v dlouhých řadách kromě tisíců jiných lidí vojáci turečtí, vítající buďbou, ranami z děl a radostnými blahopřejnými pokřiky císaře našeho na palubě lodi „Sultanieh“ stojícího. Okolo 1. hodině odpoledne přistála loď před hradem sultanovým „Dolma-Bagdže“. Sultan turecký vstoupiv na loď „Sultanieh“ uvítal císaře našeho podáním ruky a uvedl jej na turecko-císařskou, bohatě pozlacenou, pavilonem (přístřeškem) na čtyřech sloupech spoléhajícím opatřenou a perskými koberci pokrytou lodičku, kamž sultana jen velkovezír následoval. Ostatní komonstvo, vystoupivší z velké lodi plavilo se na jiné lodičce ku pevné zemi. Na břeh vystoupivší císař Pán byl opět ranami z děl a od tureckých ministrů i od úředníků vyslanectví a konsulátů rakouského slavnostně uvítán a do hradu sultanova uveden, kde se v komnatách jemu vykázaných v přítomnosti sultanově ministři turečtí císaři našemu poklonili, načež tento odvetiv návštěvu uvedl sultanovi v jeho komnatách své komonstvo ku podobné pokloně.

Nemůžeme zde mlčením pomínouti krásy Bosporu a Cařihradu. S obou stran Bosporu rozkládají se rozkošné krajiny, jakýchž zřídka kde viděti. Vysoké hory podélmo břehů ozdobené cypresy a sosnamy, údolíčka se zelenými koberci luk, s javory a vlaškými ořesinami, kiosky čili kulaté aneb čtyřhranné na sloupech vzdělané stány zahrady, letohrádky obdané zahradami, lesíky a vinicemi, hrady ze starších časův a celé řady osad dávají krajinám těm zvláštní půvab.

Krásou pak právě čarovnou vy-

niká tak prozvaný „Zlatý roh“ přístav Stambulský, tržiště to tří dílů světa, sídlo bohatství a bujnosti, předmět to neustálé zárlivé obtivosti a závisti všech národův. Hlavní tři části Cařihradu, které dohromady jeden velkolepý celek tvoří, jsou Stambul, (vnitřní město) Pera a Galata.*) Pohled na ně ze Zlatého rohu jest tak půvabný, že dle výroku cestovatelův, kteří Cařihrad viděli, už sám o sobě dostatečnou jest odměnou za všechny útrapy cesty. Kouzelně však bývá cestovatel překvapen, když jedá bosporom okolo předhoří Serailského se stálými věžemi měšity Žofie a uviděv na straně asiatské město Skutari a na straně evropské zářící Peru nenadále vyukne do širokého ústí mezi vystupujícími pohoří Serailským a mezi příkrými vrchy Pery, kde se před jeho zrakoma rozvíjuje přerokošné divadlo; nebo vidí zde okolo celého širokého ústí čili zátoky mořské jako nějaký amfiteatr se zvedající a na zátoku s vysoká pohlížející nesmírný okruh domův, před sebou pak vidí celý les vedle sebe plujících stežíň lodiček pokrývajících tichou zátoku, kteráž hluboko do města vniká. Toť ten tak prozvaný „Zlatý roh“. Dle vypravování všech cestovatelů není na světě většího, krásnějšího a bezpečnějšího přístavu nad Zlatý roh. Spolu má přístav ten tak znamenitou hloubku, že i nejtěžší lodě válečné až k samému břehu přiraziti mohou a že zrovna z lodi můžeš po západném prku vystoupiti až ke dvéřím domův, ješto jinde všude v přístavech mořských musí loď mnoho set krokův od břehu v moři se zakotviti a lid odtud na člunech ku pevné zemi se přeplavovati. Ačkoli však Cařihrad zvenku poskytuje pohled velkolepý, čarokrásný, přece uvnitř neuztíš leč hnusné ovoce tureckého hospodářství, totiž ohromnou špinu, spustlost a nepo-

*) Dvoje hlavní předměstí, z nichžto první — Pera — jest sídlem cizích vyslancův a druhé — Galata — sídlem kupcův ze všech krajin světa.

řádek. Nejkrásnější ještě část města jest serail, sultanovo sídlo na nejjižnější konci města ze třech stran mořem otočené, skládající se z množství palácův a zahrád a velikostí svou vnitřnímu městu Vídní se rovnající; jedna z předních bran jeho zavadala příčinu ku pojmenování turecké vlády „vysokou portou.“

V jednom z těchto paláců sultanových, totiž v Dolmė Bagdži, byl J. V. císař náš bytován a zdržoval se zde od 28. října až k osmé hod. na večír dne 1. listopadu. V těchto dnech shlédlul sobě císař Pán všechny památnosti tohoto města, mezi nimiž i mešitu Zofie, původně křesťanský to chrám r. 532 od císaře řeckého Justiniana velenádherně vystavený a po dobytí města (r. 1453) od Turkův i mešitu proměněný. Chrást tento i co mešita podržel podobu řeckého kříže se čtyřmi rameny stejné délky. Vrcholní konec jeho, kde druhdy hlavní oltář stál, čelí k východu, dolní k západu. Na severu, na jižně i na západní straně mešity přistavena jsou předdvorí, z nichžto předdvorí západní jako nějakou přední chrámu tvoří, ješto předdvorí severné a jižné hroby sultanův obstituje. Přední na západě tvoří tři otevřené a kopulemi přikryté sloupové chodby; v prostředku přední, kde druhdy veliký vodojem býval, stojí teď vodomet k zákonitým očistám Turkův. Čtvrtá východní strana tohoto předdvorí tvoří spolu prvou přední chrámu, k němuž z předdvorí tři měděné brány vedou.) Pět bran vede z přední ze- vnější do druhé přední vnitřní a devět bran vede do chrámu samého, jehož podlaha hlouběji leží nežli ze- vnějšek základné půdy, tak že se na

jižné straně po 12 schodech do vnitř sestupovati musí. Veliký a krásný hlavní dóm má velmi ploskou kopuli (kupu), tak že výše její neobnáší více nežli $\frac{1}{6}$ průměru. K tomuto hlavnímu dómu řadí se k východu a západu dva malé polodómy, z nichžto každý zase tři malé kopule má, tak že v celku devět kopulí na chrámě tom stojí. Těchto devět kopulí vystupuje schodovitě až ku hlavnímu dómu, jenž jako vrchol tvoří. Toto schodovitě kup vystupování jest obrazem stupňů hierarchických či svatovlád- ných, jednomu nejvyššímu stupni se podřizujících a v něm se sbíhajících. Průměr veliké kupy či kopule, jejížto střední bod se 180 střevečů nad podlahou chrámu zvedá, obnáší 115 stře- věčů; délka kostela od severu k jihu 250, šířka 228 střevečů. Klenba dómu spoléhá na čtyřech velikých pilířích, šestero polokulatých kup opírá se o čtyry menší pilíře. Mezi pilíři stojí sloupové, mezi nimi osm velikých monolitů (z jednoho kusu kamene tesaných) z tmavočerveného teba- ského porfyru, kteřížto monolitové původně pro pohanský chrám slunce v Balbeku zhotoveni byvše pod cí- sařem Aurelianem (270—275) do ří- ma přivezeni a odtud pod křesťan- ským císařem Theodosiem († 395) do Cařihradu odvezeni jsou. Kromě těchto osm sloupů nese ještě jiné osmero sloupů z tmavozeleného mra- moru tessalského, vzatých z pohan- ského chrámu Diany, a nad to 24 sloupů z egyptské žuly celé břímě galerií či chodeb neb výstupkův podélmo zdi ve výšce na obou stranách běžících. Na těchto 40 sloupích stojí 60 ga- lerií, sedm jiných sloupů slouží bran- nám, tak že počet všech sloupů 107 obnáší.

Veliká klenba dómu dostává světa svého 24 okny, úhlové ozdo- bení jsou čtyřmi musivnou prací čili dílem vysazovaným zhotovenými se- rasy, ješto dříve (za časů křesťanských) na obloucích klenby obrazy Marie a svatých zřítí bylo. Novou tureckou ozdobou jsou obrovské nápisy s pís-

*) Zrovna v pravo u brány při hlavním vchodu stojí stará zvonice chrámu sv. Zofie, která svou nepatrnou výškou proti čtyřem po bocích vystaveným minaretům (tureckým štihlým několika- patrovým věžím, z nichž tak nazvaný mezzim pětkrát denně vyzývá lid k modlení) náramnou protěvu tvoří.

menami 10 loket dlouhými, jež vyhotovil krasopisec Mustafa Čelebi za sultana Murata IV. (1623—1640). V kopuli lze čísti slova koranu (svätého písma Turků): „Bůh jest světlem nebes a země.“ Slova ta bývají v tureckém postním měsíci ramadanu po celou noc několikerym tisícem lamp, ve třech kruzích nad sebou visících osvětlena. S klenby domu visící neosvětlené fetěže a hedbné šňůry, na nichž kytky umělých květín a pozlátka čili cetky upevněny jsou.

Přeměněním stavby této v mešitu tureckou vzal chrám sv. Zofie veliké škody a byl nemálo zpotvořen. K takovým zpotvořilostem náležel především položení a směr výklenku a schránky pro koran, Mihrah nazvané. Poněvadž schránka ta veždy ke kábě v Mekce, v Cařihradu tedy k jiho-východu polohou svou směřovati musí, tedy nemohl výkleuek ten právě na místě hlavního oltáře křesťanského zdělán býti, an tento zevrubně jen k východu čelí. Tím pak pravidla symetrie čili souměrnosti byla valně porušena. Uprostřed mešity stojí obyčejná na čtyřech mramorových sloupech spoléhající kazatelna, Minber turecky prozvaná, s dvěma prapory po stranách co významích vítězství islamu nad křesťanstvím a židovstvím. V dolejší částce mešity stojí mezi dvěma porfyrovými sloupoma ohromné vodou naplněné mramorové žbány k oběťstvení a k ochlazení muhamedanův. Každý prý z těchto žbánův jest tak velik, žeby se 1000 měřic pšenice do něho vešlo. Sultan Murat III. (1573—1595), jenž tyto žbány z ostrova Marmary sem dovezti dal, vystavil také dvě proti sobě uprostřed mešity na sloupech stojící kruhy, určené pro čitatele koranu a povzbuzovatele k modlitbě. Třetí kruha pro sultana určená nachází se na levé straně skoro proti výklenku pro koran určenému na místě, kde stávala stolice pro křesťanské císaře. R. 1847 byla veliká náprava s důkladným očištěním obzvláště dolejška této stavby chrámové, podlahy, stěn a

sloupův podniknuta. Tenkrátě opět objevilo se v celé kráse své osm svrchu dotčených monolitů; podobně ukázaly se po odhrnutí vrstvy vápenné překrásné stěny a přecetné mozaiky čili obrazy vysazované, mezi nimi proslulý obraz, jenž císaře Konstantina a Juliana představuje, an nejbl. Panně Marii dary své obětují. Fossati, křesťanský umělec, který s jinými křesťany nákladem turecké vlády opravy a očištění stavby chrámové prováděl, dal ihned obrysy těchto mozaik vyhotoviti, pak ale, jak mu dle koranu od turecké vlády rozkázáno, mozaiky ty zase vápnem obšíl a na něm fresky t. j. obrazy na omítkce podle vkusů Turkův provedl. Jakmile oprava dokončena byla, očištěli Turci modlitbami mešitu od domnělého poškvrnění, jež na ní prý lpělo, protože nečistí daurové t. j. křesťané tam půl druhého roku byli pracovali. Náš císař Pán prohlídkou tuto mešitu jen se do prostředku pustil, na místo však, kde koran sněrem k Mekce ve výklenku položen, před nímž dva svícny s voskovicemi stojí, nevstoupil ani císař Pán ani jeho komonstvo. Pak navštívil císař ještě staré řecké několika sty soch a jiných uměleckých děl vyzdobené rejdiště At-mejdan, mešity sultanův Achmeda I., Sulejmana II., paláce ministerstva války (seraskeriat), zbrojnice tureckou a jiné znamenité stavby. Cařihrad počítá 1,075.000 obyvatelů, z nichžto dvě třetiny jsou muhamedanské a jedna křesťanská. Muhamedáni mají zde asi 5000 mešit. I vojsko turecké, kteréž si J. V. císař náš shlédl, prokázalo mu svou slavnostnou poctu.

Dne 31. října byla neděle. Jelikož katolické kostely jen na předměstí Péře se vyskytají, nezbyvalo císaři a jeho komonstvu leč tam se ke službám Božím odebrati. Cesta na Peru vedoucí jest velmi příkrá a drsnatá. Ku počtení vznešeného hosta dal sultan zvláštní silnici raziti, která u vojenského špitálu a kasárny dě-

lostřecké do Péry vbíhá. Aby pak silnice ta až ku paláci rakouského vyslanectví provedena byla, velel sultan mnoho dřevěných v cestě stojících domků zbořit a zříceniny odstraniti.

Služby Boží, jimž císař P'án ve Františkánském kostele Panny Marie obcovati chtěl, byly ustanoveny na 10. hodinu. Už o 9. hodině vydal se J. V. císař na cestu, jeda ve dvorském otevřeném šestisprežném kočáře. Jewu po boku seděl vyslanec rakouský baron Prokeš, na zadním sedadle kníže Hohenlohe s hrabětem Bollegardem. Ostatní kononstvo jelo za císařem v osmi čtyřsprežných kočárech dvorských. V prvním voze za císařem jeli hrabě Beust, hrabě Andrássy, v. Plenar a v. Hoffmann. Už záhy z rána postavilo se turecké vojsko v dlouhých řadách od Galaty až k Františkánskému kostelu Panny Marie s vojenskou hudbou; domy, okolo nichž se jeli mělo, byly rakouskými i tureckými prapory a vavřínovými věnci ozdobeny a nečíslné množství lidu očekávalo příchod císaře. U vchodu do předměstí Pery vystaven slavnostný oblouk, kde stannula obecní rada se starostou. Zde císařský vůz se zastavil a Salih Bey, přednosta obecní rady šestého okresu, odevzdal mocnářovi našemu vítací adresu v červeno-aksamitové, zlatošité stříbrem okované obálce, na nížto vyražen byl orel císařský s jménem panovnickovým a s letopočtem tureckým 1284 = 1869. V adrese samé arabsky psané vyslovují se císaři našemu vroucné a neuctivější díky Turkův za hostinství, jehož se před tím jejich sultanovi ve Vídni od císaře našeho bylo dostalo. I dokládá se, že tato návštěva utvrdí přátelství mezi vládou naší a mezi vládou tureckou. Císař náš děkoval starostovi tureckému za přátelské uvítání žádaje, aby starosta díky jeho také obci samé oznámil.

Co zatím hymna rakouská se hrála, dojel císař až ke schodům Františkánského chrámu. Zde uvítali

císaře apoštolský provikář latinského obřadu, monsignor Ploym, jenž i slavnou mši svatou pro císaře sloužil, pak primas sjednocených Armenův, Hassun, a patriarcha sjednocených Bulharův, Jossif. Všickni tyto tři náčelníci církevní mají své sídlo v Cařihradě. Vedle nich stáli všickni úředníci rakouského vyslanectva a konsulátu. V pravo i v levo cesty koberci a vavřínovými ratolestmi pokryté stáli marináři čili lodníci válečných rakouských lodí a před nimi bíle oblečená děvčátka, děti to zdejších rakouských osadníků, kteréžto děti císaři květiny na cestu sypaly. Jedno pak z nich odevzdalo císaři P'ánu kytku z libovouných květů, kterouž panovník císařovně do záuku Gödelského v Uhřích poslal. Císař vstoupiv do chrámu zaujal trůn zde pro něho postavený, ješto se kononstvo jeho v presbyteriu před hlavním oltářem postavilo. Ku konci slavnostné mše, jižto svrchu dotčený provikář sloužil, ještě se zapělo: „Domine salvum fac imperatorem (zachovejž Bože císaře) a dámo požehnání. Odtud odehrál se císař pán pěšky do budov rakouského vyslanectví. I zde očekávalo mocnáře nesmírné množství lidu. Na rovině před palácem vyslanectvím stáli námořníci vojáci z francouzské lodě Ajaccio se svými důstojníky a prapory, aby císaři našemu počtu vzdali. Ve dvoře paláce uvnitř postavili se v kole Chorvaté zdejší rakouské osady ve svém pestrém, bohatě ozdobeném národním kroji. Dlažba a schody byly červeným sukneni pokryty a květinami posety. Průčelí a zdi dvoru ovínuty byly vavřínovými věnci a kde jen pohodlného k tomu místa bylo, zastřešen jest prapor nějakého rakouského národu. V pravo i v levo zvedají se tribuny čili pavlany k dívání se a četní hudební sborové hráli národní hymnu „Bože zachovej nám krále“ a s nimi mísili se hlasové z tisícův úst, vřtajících císaře. Při jeho příchodu ku vyslanectvím paláci vztyčen vysoko prapor rakouský

s císařským orlem na důkaz, že panovník do svého domu vtáhnul,

Zde v komnatách uděloval císař Pán audience, především francouzskému vyslanci, pak svrchu uvedeným nádelníkům duchovenstva katolického, mechtaristům, velerabínovi carhradskému, deputaci švýcarské, která na cestě ku průlivu Suezskému byla, ředitelstvu paroplavecké společnosti Lloydů, vicepresidentovi komory obchodnické a m. j. Pak vstoupiv do trůnního sálu, přijal slavně ze 40 osob sestávající deputaci zdejší osady německo-maďarské, kterážto deputace majíc v čele bankéře Franka, císaři ve jménu celé osady holdovala a jemu mimo přeskvostné album s fotografiemi i holdovnou řeč na krásně vyzdobeném archu odevzdala. Jenerální adjutant císaře, hrabě Bellegarde, vedle mocnáře stojící, přijal oba dary ve jménu panovníkovu. Po malém snídání, jež baron Prokeš císaři a komonstvu jeho poskytl, bral se opět J. Veličenství mocnář náš nazpět do sultanova paláce Dolmy-Bagdže, I zpáteční cesta byla v pravdě vítězoslavnou; nebo v pravo i v levo stáli na tribunách (pavlačích) i na samých střeších tisícové lidí radostným blahopřejným pokřikem císaře vítajících. Na konci budov rakouského vyslanectví vystavila osada německo-maďarská obrovský slavnostný oblouk, při němž císař vystoupiv z kočáru, navštívil rakouskou školu, zde před několika léty od barona Prokeše vystavenou. Odtud navštívil císař také ještě na zpáteční cestě tureckou vojenskou nemocnici a kasárnu turecké gardy.

Druhého dne byl svátek všech Svatých. Císař Pán obceval katolickým službám Božím v kostele svat. Jiří na předměstí Galatském, dojevitam jen jako podtaji. Po službách Božích navštívil rakouský k tomu kostelu přistavený špitál, pak arsenal v Tofané a bazar čili tržiště. Navráťiv se do Dolmy-Bagdže, podnikl ještě po snídání výlet k vodotoku v poblížké vesnici Bělehradu, na večer

pak po svém opětném do zámku návratu o 6. hod. strojil se k odeplutí do Athen, což se také o půl devátě hod. při slavnostné střelbě z vícera než 3 lodí v přístavu jsoucích a při velmi skvělém osvětlení pobřežních domův a palácův skutečně stalo.

III.

Noc z prvního na druhý den listopadu byla na moři tichá. Ráno o 8. hod. sloužena na lodi při císařském oltáři, jež mocnář s sebou na cestu vzal, černá mše co na den dušiček. Císař pán s celým komonstvem a s důstojníky námořskými, se stráží a s hudebním sborem obcovali službám Božím. Oltář ten pochází už z časův císaře Rudolfa II. († 1612); císař Ferdinand II. modlíval se při něm, i císař Josef II. brával ho s sebou na cestách. Skládá se z podlouhlé železem silně okuté skříňné dřevěné, jejížto víko, pozvedne-li se, ukazuje starý obraz večeře Páně. Aby se oltáři potřebná délka zjedнала, zvednou se oboje pobočné části co křídla a spustí se čtyry ku dolejšku skříňně připojené nohy, položí se posvěcený oltární kámen v prostřed, rozprostrou se tři předepsané ubrusy na něm, upevní se kříž a svíčky, a oltář ku pobožnosti povzbuzující jest připraven. Tak se stalo i nyní. Císař pán jak vždy tak i zde příkladem své pobožnosti předcházel, na kolenou klaněje se živému Bohu. Nikdo z přítomných neopovážil se posvátné ticho porušiti.

Pak se jelo druhou úžinou mořskou Dardanelami zvanou, do moře egejského. Slavný vítěz v mořské bitvě u Visu, vice-admiral Tegetthof, který právě v dubnu t. r. umřel, byl tenkrát řiditelem lodi, na níž císař Pán jel. Druhého dne (3. listop.) o půl devátě ráno šťastně vplula loď do přístavu Athenského Pyréu, urazivši asi 90 mil za 36½ hod. plavby. Všecky zde zakotvené lodě řecké, anglické, ruské a turecké vítaly císaře našeho slavnostnou střelbou z děl. V

Atenách pohyl sobě mocnář až do spustili se s velké lodi člunové, na devíti hodin večir druhého dne (4. nichž se ku břehu jezdívá. Brzo po- listop.), ubytován jsa na hrade krá- tom přibyli na člunech ku hlavní lodi lovkém a odtud vyjížděje do všech k uvítání císaře nejprve rakouští kon- částí města, kde nějaké starožitnosti sulové z Jerusalema, pp. Weckbecker neb památnosti nové doby jsou. Králi a hrabě Caboga, pak turečtí guverne- i královna řecká vši snažností k tomu rové Kiamil paša z Jerusalema, Said prohlídali, aby vznešeného hosta co paša z Nablusu (Sichemu), a Rašid nejslavněji významovali. O 9. hod. paša, guverner Syrie a Damašku. () na večir (4. list.) jelo se zase po že- čtvrt na deset dopoledne odplul císař leznici do přístavu Pyrén a o 11. hod. a komonstvo na člunech ku břehu. Odplula císařská loď při brozném bly- Císař pán byl první, jenž na břeh skání-se a hřmění opět do širého vystoupil, po něm následovali hrabě moře. Za tou příčinou začala loď ne- Bellegarde, kníže Hohenlohe a jiní. málo se kolibati a skoro všickni ce- Hned na staníši pobřežním byl cí- stující kromě hraběte Bellegarda moř- sař od četné shromážděného lidu a skou nemocí (vrhnutím) zachráněni od Františkánů, kteří v Jaffě pout- byli. Ještě v pátek o polednách nický dům mají, s blahopřejným po- (5. list.) po bouři kolíbala se loď a křikovánm uvítán a do chrámu fran- když v noci od pátku na sobotu (6. tišánského uveden, kde se Te Deum list.) opět vítr s deštěm započal, (Bože tebe chváľme) zapělo a obvy- zvětšilo se kolibání a trvalo ještě v klé modlitby vykonaly. neděli (dne 7. list.) tak, že nebylo Po službách Božích sedl císař na možná v ten den mši svatou na lodi koně a rovněž tak veškeré komonstvo sloužiti. O polednách dne 7. list. (v a jelo se koňmo městem do ležení, neděli) zvětšovala lodická anglická, kde se karavana čili pontnická spo- kteráž se svou hlavní loď byla loď lečnost shromažďovala. Karavana ta, císařskou předběhla, že už Jaffa, pr- s kterouž císař pán putoval, sklá- vní námořské město ve svaté zemi, dala se asi z jednoho tisíce jezdců. není daleko. A skutečně dorazila loď Napřed jeli kavasové čili turečtí čet- o 9. hod. na večir šťastně do polo- uci rakouského konsulátu v Jeruza- přístavu čili do rejdy Jaffy, urazivši lémě v kroji orientálském, bohatě zla- za 73 hodin 167 mil. Okolo 11 hod. tošitěm, majíce dlouhé hole stříbr- spustila kotvy a všickni cestovatelé nými hlavicemi opatřené. Po nich zůstali na ní až do rána (dne 8. list.) hned jel císař Pán s celým svým ko- Slunce ranní vzešlo nad Jaffou monstvem a oběma říditeli konsula- jasné a zářivě i pozlatilo svými tův rakouských ve sv. zemi. Za nimi paprsky město amfiteatralně na břehu jeli náčelníci Beduinův a Drusův, se zvodajíc. Obšlené domy s mno- kteří z rozkazu pašeta Jaffského tro- lými pilokými kopulemi zdvihají se řili čestnou stráž našeho císaře, všickni v malebném kroji v arabských sedlech sedíce a krásné zlatobité ča- braky či pokrývky na koních svých majíce; po nich následovala kavalerie turecká asi 100 jezdců silná co stráž, pak soumaři s třemi vozy a se dvěma nosítkama, posléz více než sto jezd- cův na velbloudech. Jelo se rovinou velmi úrodnou

*) Nemohouce se zde v obsírnější popi-

sování svaté země pustiti, odkazu- jeme čtenáře na výborné dílo p. Dr. Chmelníka: „Cesta do sv. země“, kterážto dílo Dědictví naše vydalo.

(v písmě sv. Saronskou nazvanou), kde se zahrady citronůků střídají se sady stromův olivových a dobře obdělávaných rolí; za půl čtvrté hodiny došlo se při velkém parnu odpoledne o dvou hodinách do Ramlehu, staré to Arimathéy, kde vně města dle rozkazu tureckého guvernera z Jaffy dva stany pod stinnými olivami pro císaře a komonstvo jeho připraveny byly, aby vznešený host a jeho družina pod nimi posnídati a se poněkud zotaviti mohli. Veliké množství zdejšího lidu v pestrém kroji očekávalo zde císaře našeho, ješto vzácnější osoby města už napřed vznešenému hostu až ko vsi Serfendu vstříc přijeli a jemu tím holdovali, že se nejprvé jeho střešene dotknouše ruku na prsa, na ústa a čelo položili.

Po jednohodinném odpočinku v Ramlehu vydala se opět karavana na cestu, vystupujíc vzhůru pohořím pustým až k místu Abu Goši, kde se přenocovati mělo. Jmeno to (Abu Goš) jest vlastně jmenem zloprověrného a brozného náčelníka loupežnických Beduinův, jehož hlavním sídlem poblížká ves Kiriet el Enah bývala. Starší cestovatelé chovají ještě v dobré paměti, kterak tento náčelník se svou tlupou zde na cestě na poutníky číhával, vymáhaje na nich poplatek, ježž mu tito, chůlce zachránití sebe a zavazadla svá, zapraviti museli. To vše dále se pod očima vlády turecké, které on zase z oněch poplatkův nějakou část odváděl. Tento Abu Goš žije nyní bezpečně co soukromník v Jerusalemě a vynacházel se tenkrát, když císař pán na místo podle něho jmenované přibyl, také mezi čelními tureckými velmoži, kteří zde císaře našeho s vysokou počtou uvítali.

Stany, z nichžto tábor čili ležení se skládalo, byly velmi nádherny a krále Jerusalemského, jímž se až posud císařové rakouští nazývají, úplně důstojny; pro komonstvo však byla prostora příliš těsná a kromě toho nedostávalo se také vody. Protož hnulo se celé ležení časně

ráno, aby se nepohodlného těsná sprostilo a vydalo se dále na cestu do svatého města Jerusalema, kteráž odtud jen tři hodiny vzdáleno. I tato cesta jest velmi pustá.

Abý pak karavana s císařem Pánem ještě před polednem do Jerusalema došla, bylo ustanoveno, aby v úterý (9. list.) sluhové se zavazadly před 7. hod. napřed odešli, velká karavana pak až o 8. hod. se na cestu vydala; v údolí terebintův (stromův s listím zpeřeným a s výbornou léčivou šťávou) však měla se karavana zastaviti a slavnostně obléci, aby v plném skvostu do Jerusalema vjela; k tomuto účelu nařízeno sluhům, aby se slavnostným oblekem napřed šli a v údolí dotčeném karavanu očekávali. Ale komorník Jeho apoštolského Veličenstva neporozuměl tomuto nařízení a odjel s oblekem až do samého Jerusalema. Když tedy došelší karavana do údolí terebintův, sluhův tam nenalezla, nezbylo leč pro ně do Jerusalema poslati, čímž se slavnostný výjezd do sv. města o hodinu opozdil.

Jak mile jízdný posel císařskou maršalskou uniformu (stejnokroj) nazpět přinesl, dala se zase karavana z pěkného a příjemného údolí terebintův a olivových stromův na pochod. Hned za potokem ocitá se noha opět na půdě pusté a kdyby nebyl sultan dříve pro našeho vznešeného cestovatele silnici voznou raziti dal, hylaby karavana jen pomalu a pracně kráčela vpřed.

Konečně zastíral jen pahorek ještě poutníkům pohled na posvátné město. A divno! dříve nežli císař Pán město uhlídal, byli už židé odtud přibylí prvními, kteří jemu holdovali. Stojíce na skalnatém výběžku, vztýčili obrovský trojbarevný prapor, na němž v maďarčině čísti bylo slova: „Eljen císaři! Eljen Němcu! — Maďarská, moravská a česká obec židovská“. Tento prapor spolu s praporem rakouským nesli židé před císařem až ku prvním slavnostnému oblouku, kterýž vystaven byl na vy-

šině, odkudž poutník svaté město (el Kuds tam říká) poprvé uzříti může. Ob'ouk ten byl ratolestmi olivovými a vavřínovými ozdoben, aby se naznačilo, že pout' ta zjednává mír a slávu. Došel císař pán k tomuto oblouku, sestoupil s koně, poklekl na zem a líbal svatou půdu a několik minut kleče se modlil. Veškeré četné shromáždění, krácejíc za příkladem panovníkovým, padlo též na kolena a setrvalo tak, až císař Pán opět vstal. I sami Turci co průvodci přítomní, slezli s koní a neodvázili se přerušiti posvátné ticho, když císař se modlil. Samoslunko, na ten den jasné a hřevné jako se zálibou se dívalo na tento slavnostný úkon.

Pak vystoupiv panovník opět na kůň, jel dále k městu, z něhož ohromné množství lidu se bylo vyhrnulo, aby jemu vstříc jdouc, při druhé bráně radostným pokřikem holdovalo. Dojev pak právě o polednách (dne 9. list.) až ku bráně, kteráž slove Jaffská, sestoupil opět s koně, aby pěšky všel do Jerusalema. Před branou dotčenou stálo veškeré katolické duchovenstvo s biskupem světicím, aby mocnárce uvítalo. Biskup oslovil jej v'asky a podav mu kříž ku políbení, vedl jej v slavném průvodu do města a do chrámu svatého hrobu Páně. Turecká stráž činila pořádek při ohromném náhrnu a nátlaku lidstva. Císaře sprovázelo komonstvo i turečtí velmožové, nad císařem pak nešen baldachyn. Slavnostné zvonění a sířelha z děl hlásala světu, že zase po 600 letech křesťanský císař na posvátné místo co poutník přišel. Koptové, Melchité rozkolníci kněží Řekův a Armenův, kteří též některé části tohoto chrámu v držení mají, stáli v přední chrámové v nejpěknějších ornátech a holdovali korunovanému poutníkoví.

Přijav císař holdování lidí počal nyní sám holdovati králi všech králů, Pánu světa. Hned při vchodu do chrámu pokleknuv políbil kámen, na němž tělo s kříže sňatého Spasitele pomazáno bylo, a s toutéž pokorou

odebral se také do kaply svatého hrobu. Vchod do ní jest nízký a úzký a za ním nelze modlíciho-se viděti. Zde tedy neviděn od ostatních klečel a modlil se vznešený panovník, co zatím vůkol něho zaznívalo slavné Te Deum. Po více než po půl hodině vyšel mocnár, ana tvář jeho jevila hluboký dojem jeho srdce a vroucný zápal citův, s kterýmiž se byl modlil.

Navštívil ještě oltář bolestné Matky Boží a pahorek Kalvarii, odebral se do rakouského poutnického domu, kde se také ubytoval. Posnádav (po jedné hod. odpoledne) navštívil veden jsa ctihodným otcem kvardianem Františkánův ještě jiná posvátná místa. Odebrav se branou Štěpanskou přes potok Kidron a dolinou, od nížto v pravo Getsemane jest, putoval panovník se svým komonstvem na horu Olivetskou, kde až posud osm olivových stromů ohradou obehnaných stojí na památku, že zde to místo, kde se Pán a Vykupitel náš před svým zajetím modlil, kde Jidáš jej políbením zradil a kde katané jej zajali, aby jej před soudnou stolicí nepřátel odveklí.

Zpáteční cesta vede okolo turecké strážnice s malou mešitou, z jejížto minaretu příjemná vyhlídka do dálky jest. Místo, kde Christus Pán učenky své Otčenáš se modliti učil, hrob Lazarův, hřbitov v údolí Josafatském, hrob Absalonův, bídná ves Siloah se soujmeuným pramenem, studnice Nehemiášova, tot' předměty, které se poutníkům na cestě zpáteční naskytaly. Při každé této památce dal sobě mocnár podání ústné s ní spojené vyložiti; sám pak na všelicos své komonstvo upozorňoval. Ohzvláště ale obracel se mrumilovný zrak jeho jednak od hory Olivetské přes dolinu Josafatskou k Jerusalemu, jednak přes Betanii ku břehům Mrtvého moře. Když v komonstvu saský diplomat, protestant, úsměchem projevovav pochybnost, odbyl ho císař slovem rázným a křesťana i mocnárce zcela důstojným,

tka: „Zpytatelé starožitnosti mohou ovšem o poloze toho kterého svatého místa v pochybnostech a na rozpacích býti, co však se hory Olivetské týče, jistě žádných pochybností nemají, a zde jest v pravdě až podnes tentýž kámen, totéž nebe, tatáž vyhlídka jako za času, kdy Pán a Vykupitel náš horu tuto přítomností svou posvětil.“

Okolo 6. hod. k večeru vrátil se vznešený poutník s komonstvem do rakouského domu, kde sultan jemu i jeho komonstvu oběd ustrojití dal, poslav k tomu až z Cařihradu skvostné nářadí stolní. Císař pán záhy se odebral z večeradla do své komnaty, aby dílem si odpočinul, dílem aby se na příští den připravil.

Učinilť slib, že chce v Jerusalemě u svatého hrobu vykonati svatou zpověď a přijmouti tělo Páně. K tomu se tedy připravoval. I vykonáno to skutečně ve středu dne 10. list. 1869. K tomuto účelu přál sobě císař Pán, aby hned zrána o 7. hod. mše svatá jak za něho, tak za jeho říši sloužena byla, při níž chtěl sám také s většinou komonstva svého přijímati. I vyhověno jeho přání; jelikož ale kapla sv. hrobu, kde mše sv. se sloužila, jen velmi úzounká jest a tudíž jen málo osob obsáhnouti může, tedy museli přijímatelé nejsv. svátosti druh po druhu do ní vstupovati, čímž služby Boží přes hodinu prodlouženy. Jaké to asi myšlenky a zpomínky vznikaly a proudily v srdci panovníkově, ana plotna, která kryla hrob Páně, ozdobena byla drahocennými dary bratra císařova, císaře Mexického Maximiliana a jeho manželky Karoliny; tolikéž ubrus s oltáře visící ukazoval erb císařovny Karoliny, svícny pak a mešná kniha nesly na sobě erb císaře Maximiliana. Kalich byl darem Španělského krále Filipa II. a zlatá lampa, která s jinými lampami na stropě zavěšená dnem a nocí zde svítí, jest dar rakouské císařovny Marie Teresie. Jaký to dojmavý obraz vznášel se zde před zraky vznešeného poutníka!

A jaké to pocity obouzely se v pobožném srdci jeho!

Po svatých úkonech prohlídl sobě panovník ještě všechny místnosti chrámu sv. hrobu a pak navrátil se do domu poutnického u Františkánův malíčko posnídal. Na to prohlídl si kláštery a veřejné ústavy, zejména klášter Františkánův, domy latinského a armenského patriarchy s klášterem sv. Jakuba, kostel protestantský, jenž na místě hradu Davidova a paláce Herodesova stojí, pak i čtvrt židovskou se synagogou, se školou Lámelovou a s nemocnicí Rotšildovou, kde všady se od židův císaři našemu veliké počty prokazovaly. Tato obec židovská počítá asi 8000 duší a žije skoro výhradně z almužen.

Císař rakouský má co král Jerusalemský právo, jmenovati rytíře sv. hrobu. Tohoto práva poníž také císař náš a udělil vcelekfíž tohoto řádu svému adjutantovi plukovníkovi panu z Bechtolsheimu, komturní kříž d. p. dr. Bed. Dufkovi, dějepisci Moravskému, z jehož obšírného vypravování jsme tento stručný cestopis čerpali, a rytířský kříž dvěma duchovním představeným rakouského poutnického domu, Františkovi Horvatovi a Štěpánovi Rosenbergerovi.

Odpoledne (dne 10. list.) učiněn výlet do Betléma, rodiště Páně. Cesta tam vedoucí jde Jaffskou branou okolo krvavého pole, jež koupeno za třicet stříbrných Jidášových, pak po příkré skále dolův, což velmi nepřijemnou jest chůzi. Přes to vše nepoužil ani císař pán, ani kdo z komonstva, kromě Beusta, kancléře říšského, silnice, kterouž sultan schvalně pro našeho mocnáře raziti dal. Po Šalomounovi nikdo nejel z Jerusalema do Betléma; hrabě Beust, tentýž, jenž na hoře Olivetské jevil své pochybnosti o poloze svatých míst, byl zase prvním, kterýž cestu tu vzmo vykonal. Konečně začíná cesta býti příjemnější a po dvouhodinné jízdě dostihne se k cíli, do posvátného Betléma.

Místo toto, zvedajíc se na hoře, za příčinou mnohých stromů olivových a fíkových, které boky její ozdobují, velmi přívětivé a pokojné se zrakům naskytá. Popelavá a smutná půda u Jerusalema a jeho okolí ustupuje zde štávnatě zeleni, kteráž tuto dosti dobře obděláné polnosti pokrývá. Mezi chrámy palestinskými, kteréž přírodnou tvářností svou zachovaly, vyniká pětিলодný basilika Betlémská co nejstarší. Řekové i Armenové jsou spoluhajiteli této svatyně. S kůru Řekův sestoupil císař už s komonstvem do jeskyně Armennům náležité, kdež se Pán a Spasitel náš narodil. Kámen, hadcem prozvaný, bílým mramorem obroubený, naznačuje věčně památné místo toto. Velmi mnoho lamp na stropě zavěšených osvětluje malou tu prostor, z jejíhož pozadí chodba dosti dlouhá ale křivá k oltáři sv. Jeronyma, otce a učitele církevního (v Betléme r. 420 zemřelého) vede. S chodbou touto skalnatou stojí ve spojení též malý sice ale krásně vyzdobený chrám sv. Kateřiny, jež císař Pán rovněž tak jako zdejší klášterní školu františkánskou navštívil. Pak vrátil se, opět do Jerusalema, zanechav všudy hojných dobrodiní a štědrých almužen.

Ve čtvrtek (dne 11. list.) prohlídl sobě ještě svatyně a památnosti muhamedánského Jerusalema, totiž mešitu na hoře Moriah, Šalamounovu stolicí soudnou, zlatou bránu a jiné památné věci, odpoledne pak podniknut ještě obtížný výlet k Jordánu a k Mrtvému moři. Okolo 6. hod. na večír došlo se ku prameni Eliševu na místo stinné a příjemné, kde se přenocovalo. Časně ráno o 6. hod. (12. list.) už se opět vstalo a šlo se nejprve k Jordánu a pak k Mrtvému moři. Na večír k 6. hod. vrátil se panovník opět do Jerusalema i rozdány jsou od něho hojné dary chrámům ve sv. zemi.

Dne následujícího (13. list.) ráno obchoval panovník ještě službám Božím, odporoučaje sebe na další cestu do ochrany Hospodinovy. Na to hned

o 8. hod. hnula se karavana, s kterouž mocnáf cestoval, a vydala se branou Damašskou na zpáteční cestu do Jaffy, odkudž byla vyšla. Jak církevní tak svěští náčelníci města a nesmírný zástup lidu, jmenovitě chudých Arabův a židův, děkujících blasitě za prokázaná jim dobrodiní, vyprovázeli panovníka našeho před město. Došel císař na pahorek, odkudž ještě jednou možná bylo svaté město viděti, obrátil se nazpět a ponofil se několik minut v uyslénky a city, kteréž proudily v srdci jeho na hrobě Vykupitelově, vroucně díky vzdávaje za milosti, jichž se mu na tomto posvátném místě dostalo. Pak se šlo dřívější cestou k Abu-Goši a odtud do Ramlehu při velikém parnu, kamž se o 4. hod. po západu slunce dorazilo. Zde na pahorku byly už stany pro karavanu císařskou připraveny a pod nimi také většina přenocovala; ostatní z komonstva ubostili se v poblížkém klášterku Františkánském s chrámečkem sv. Nikodema z Arimathey, v kterémžto ráno o 7. hod. dějepisec moravský Dr. Dudík mši sv. sloužil, které také císař Pán obchoval. Po snídani v klášteře došlo se k 11. hodině do Jaffy, kde už zase lodě na ponovníka a družinu jeho čekali. Císař propustiv milostivě turecké náčelníky, kteří ho byli sprovázeli, vstoupil při nebezpečně se zdvihajících vlnách na lodičku, aby se po ní až k veliké lodi přeplavil; nebo řekl těm, kteří ho z toho zrazovali: „Slíbil jsem, že zítra (dne 15. list.) budu v Port-Saidě a chci dostátí slovu svému.“ Po nesmírném zápasu lodičky, na nížto císař jel, dostala se tato přece šťastně ku hlavní lodi „Greifu“, na kteréž mocnáf sem do Jaffy byl přijel. Četní diváci na břehu stojící trnuli strachem nad nebezpečenstvím, ve kterém se císař nacházel, any vlny lodičku náramně smítaly, brzo ji do výšky zdvihajíce, brzo ji do hlubiny vrhajíce.

Vyvážnův císař z očitého nebezpečení, poznamenal se svatým křížem a děkoval Bohu za toto po-

divuhodné zachránění. Okolo 2. hod. odpoledne vytáhly se kotvy velké lodi a jelo se dále ku Port-Saidu, námořskému městu s 12.000 obyvateli, kde se dne 16. list. posvěcení a dne 17. slavnostné otevření průlivu vykonati mělo.

V.

Válečná loď „Greif“, na úřto J. V. jel, šťastně za 18½ hod. při krásné povětrnosti ráno o 9. hod. do Port-Saidu stihla. Všechny ostatní zde stojící lodě uvítaly císařskou loď s hromovou střelbou a z francouzské lodi voláno silným hlasem: Vive l'Empereur! (Ať žije císař!) i zahrána národní hymna rakouská. Po zakončení lodi císařské přijel hned vícekrát egyptský s velikým komonstvem k lodi císařské, aby mocnáře našeho uvítal. Po něm přišel k témuž účelu králevic Níozemský, pak slavný inženýr a ředitel prokopání průlivu Suezského hrabě francouzský Lesseps, po něm členové řiditelství rakouského Lloydů a velká deputace rakouských osadníků v Alexandrii a Egyptě.

Zatím dojely o 7. hod. ráno v úterý 16. list. ještě ostatní dvě lodě, které komonstvo císařovo vezly, totiž loď „Alžběta“ a loď „Gargnano“, kteréžto lodě se blízko císařské lodi Grifu zakotvily. Okolo 9. hod. zvěstovala střelba z děl, že přijela na lodi „Aigle“ císařovna francouzská a poněvadž brzy na to francouzský princ Murat s důstojníkem francouzským na císařskou loď byli přišli, aby panovníkovi našemu svou poctu prokázali, odvětil to císař Pán návštěvy císařovny francouzské na její lodi. Navrátil se mocnár nás na loď svou, byl navštíven proslulým náčelníkem Arabův, Abdel-Kaderem, jenž 16 let odolal přemoci Francouzův a potom jat a do Francouzsko přivezen několik let u vězení držán, ale od Napoleona III. na svobodu puštěn se závazkem, aby nikdy více proti Francouzům nebojoval, kterémuž závazku Abdel-Kader doposud také do-

stál. Císař pán podal tomuto 62letému kmetovi přívětivě ruku a uvedl jej do pavillonu. Za 5 minut přijela císařovna francouzská, provázena jsouc princem Muratem a dvěma damama. Císař pán, šed jí vstříc až k nejnižšímu stupni schodův, po nichž se na loď velkou vstupuje, podal jí ruku a uvedl ji do svého salónu v lodi. Abdel-Kader se odporučil. Návštěva císařovny trvala 10 minut, načež vznešená společnost císařovny francouzské ještě korunního prince pruského na jeho lodi „Hertė“ navštívila. —

Odpoledne o 3. hod. (v úterý dne 16. listop.) měl průliv Suezský zasvěcen býti. K tomuto účelu severně při ústí přístavu průlivného na dlouhém nábreží, jemuž dán název „nábreží Františka Josefa“, vystaveny jsou dva stany kapelné, jeden turecký a druhý katolický. Tento poslední spolčal na sloupích půlměsícem a palmovými ratolestmi ozdobených, nad nimiž bylo modro- a bílopruhované přístřeší, kteréž jen potud dolů viselo, pokud zapotřebí bylo, aby voskové svíce na velkých šesti mosazných svícních nastrčené neshasly. Na prostředku oltáře vynikal mosazný kříž a za oltářem viděti bylo tichou hladinou mořskou, v níž se jasné a mírně hřející slunce obraželo. V průčelí kapelního stanu vlály prapory téměř všech národův a uprostřed nich spatřiti bylo obrovský štít s erbem Jerusalemským.

V čas ustanovený shromáždilo se kolem oltáře četné duchovenstvo, v jehož čele stál apoštolský náměstek pro Egypt, monsignor Ciurcia Slavnostnou řeč čilil chvalně známý kazatel a nyní apoštolský protonotář, monsignor Bauer. S hlasem velezvukným připomínal řečnick podivuhodné skutky křesťanské civilizace, při čemž se nejprv obrátil k vícekráli egyptskému, pak k císařovně francouzské a napotom k našemu císaři a králi, i mluvil spolu o prostředcích, které bezděčně ku křesťanskému vzdělání vedou.

„Budiž mi dovoleno, řekl, tvrditi, že přišla hodina nejslavnější tohoto století. Na tomto místě, kde Asie a Afrika se stýkají, shromažďují se všechna plemena lidská, aby se dívala na netušené podivuhodné dílo! U nohou našich viděti provedení podniku obrovského, průliv spojující dva díly světa, což za nemožné pokládáno. Lodě všech národů hotoví se proloniti ohrady, které dva světové díly od sebe dělily a překonati nejhoršího nepřítele člověčenstva a civilisace — totiž prostoru. Nebo tomuto nepříteli průlivem tím vzato 2000 mil (o které plavba do Indie východní zkrácena.) Indický ocean a rudé moře mají nyní toliko jedno koryto a jako se odekrytí Ameriky za dějepisovou epochu (dobu) pokládá, tak se od nyníčka tolikéž říkati bude: To nebylo se stalo před anebo po 16. listopadu 1869 t. j. před anebo po otevření průlivu Suezského.“ Potom připomenul řečník i Ferdinanda Lessepsa dokládaje, že jako slavně připomíná se odkrytel Ameriky, tak nesmrtelné a slavné bude i jmeno Lessepsovo, a Francie, jejímž on synem jest a kteráž jej v podniku tom všemožné podporovala, že na takového syna hrdá býti může. Obrátiv se konečně k našemu císaři děkoval řečník, že přítomností svou projevili účastenství své v tomto podniku a vzýval Boha, aby hojné požehnání vylil jak na něho samého tak na celou jeho říši.

Ku konci zavzněla slavnostná střelba z děl a započala hudba zuřavův, kteráž půl hodiny trvala. Vítězkrál egyptský (muhamedan) obcovoval s oběma synoma svými slavnosti, kteráž ukončena s Te Deum a s požehnáním. Pro vznešené hosti vystaven překrásný na sloupech spoléhající stan (kiosk.) Zde seděla císařovna francouzská, jí v pravo náš císař Pán, v levo korunní princ pruský, pak princ Nizozemský, princ Hessenský a princ Murat.

V druhé řadě seděli Abdel-Kader, naši pp. ministrové rakouští,

kteří císaře Pána sprovázeli, a vyslancové vlády ruské, anglické a rakouské, pak dva vysocí rakouští úředníci a několik evropsky oblečených dám, mezi nimiž princezna Nizozemská Luisa, lady Elliot-ova a paní ruská Ignatievová. Pro jiné hosty byly ještě dva jiní pěkní otevření stanové vystaveni. Krajina sama, v níž se ta slavnost vykonávala, jest velmi pusta, nejsouc nic jiného nežli písčovina s rozsáhlými bařinami. Všickni evropští národové, kteří plavbu mořskou provozují, byli zde zastoupeni; naše rakouské loďstvo mělo tu tři obrněné lodě a 6 korvet (válečných lodí majících méně než 26 děl). Okolo 4. hod. odpoledne ukončena celá slavnost při nejkrásnějším počasí.

Panu Lessepsovi dostalo se té cti, že od našeho V. císaře pozván byl k tabule na lodi Greifu a že mu udělen velký řád Leopoldský. Na večír bylo město Port-Said slavnostně osvětleno a rovněž tak i všechny lodě v přístavu.

Ve středu dne 17. listopadu počala slavnostná plavba lodí průlivem; účastnilo se v ní 36 lodí ve čtyřech skupinách. V první řadě byly lodě, kteréž vezly mocnáře, prince, vyslance a ministry, v druhé byly všechny přítomné lodě válečné, ve třetí parní lodě soukromníků s pozvanými hostmi a ve čtvrté byly lodě obchodnické, které za příčinou slavnosti beze cla průlivem jely. Okolo 9. hodině dopoledne vjelo se při jasném nebi a mírném teplu do průlivu, kterž jde nejprve v přímém směru a ve stejné šířce, potom však u stanice El-Ferdane se skoro o polovíčku posuvadní šířky zužuje, což ode znalců za chybu se pokládá, kteráž prý dostatné opravy vyžadá. Průliv jde také bývalými jezery a několika křivkami. Začátek jeho jest u Port-Saidu a konec u města Suez, což asi 84 mil mořských obnáší, kteréž za 17 hodin při první velmi zdoluhavé plavbě uraženy byly. Prvého dne (17. listop.) jelo se jen ke stanici Ismailii, kde nové soujmené

město se zvedá, počítající asi 4500 obyvatelů, ponějvíce evropských, mezi nimi 800 Rakušanův. Vícekrál egyptský jel napřed, aby vznešené hosti, až do Ismailie doplují, uvítati mohl. Okolo 5½ hod. k večeru dorazila sem loď Greif, která našeho panovníka vezla a byla ode tří egyptských lodí a od batterií na břehu dělovou střelbou pozdravena. Hodinu dříve přijela loď francouzská s císařovnou, kterouž panovník náš po příchodu do Ismailie navštívil, ona právě ještě na palubě lodi své byla. Na večr bylo celé město Ismailie osvětleno a také z lodí vystupovaly rakety a jiné slavnostné prskavky. Z pevnostní zaznívala hudba a bylo slyšeti píšťaly a bubny; nebo konala se zde národní slavnost, ku které i císař Pán se svým komonstvem se dostavil.

Druhého dne (18. list.) o desíti hodinách dopoledne přijel na hlavní loď, na níž císař Pán v noci spal, vícekrál egyptský, aby zde opět mocnáře našeho uvítal a k navštívení města Ismailie pobděl. Skutečně odjel také panovník náš s komonstvem na malých lodičkách ku břehu o 2. hod. odpoledne a jel spolu s císařovnou francouzskou v nádherném čtyřspřezném vozu městem, kde obyvatelstvo slavnostně oblečené je čekalo a hřímavým radostným voláním pozdravovalo. Vojsko egyptské tvořilo před vnitřem města špalír. I slavnostná brána byla pro vznešené hosty vystavena a sice hned na břehu, k němuž hosté té přistáli. Poněvadž obyvatelstvo města jest ponejvíce katolické, vystavěl mu Lesseps také pěkný katolický kostel. I škola zde zařízena, v nížto jen francína jakož vůbec zde v městě a v okolí vládne. I špitál jest zde vystaven, v němž milosrdné sestry ošetřují nemocné, chtěje co nejdrívě i školu dvítě a sirotnici zazřiti. Okolo 10. hod. na večr ustrojil vícekrál ve svém paláci vznešeným hostům a jejich komonstvu, kteréž při vjezdu do města jich na kočárech následovalo, slavnostný bál, při němž panovník náš až do 1. hod. v noci zůstal.

Z jitra následujícího dne (19.

listopadu) byly jmeniny císařovny rakouské Alžběty; pročez obcoval císařský manžel její, který se v noci na velkou loď byl navrátil, ráno mši svatě, která se na lodi při dříve ličeném oltáři sloužila. O polednách jela loď císařská, jakož i ostatní velké lodě asi na 4 hodiny novým průlivem dále a zakotvily se u majáku, kde průliv dvěma hořkými jezery jde, která totiž na březích svých mnoho hořké soli mají. Po zakotvení lodí učinil korunní princ pruský císaři našemu návštěvu, kterouž tento po obědě hned odvetil; a poněvadž francouzská loď, na níž císařovna Eugénie byla, slavnostný ohňostroj na počest jmenin císařovny naší učinila, neopominul císař náš i císařovnu navštívit a spolu z lodě panovníka našeho odpovědění lodi francouzské ohněm řeckým a francouzskou národní hymnou. Na večr se vzduch poněkud ochladil.

Dne následujícího o 7. hod. ráno vytáhly se opět kotvy a lodě plavily se dále průlivem, aby poslední kus jeho ještě nrazily. Jelo se přímo a dostihlo se k cíli t. j. do Suez, kde už moře rudé začíná, o 11¼ hod. před polednem. Město Suez, počítající asi 20.000 obyvatelů, zvedá se u paty hory Gebel Attaky při zálivu moře rudého a má jak pro zdraví tak pro obchod velévýhodnou polohu. Proto se zde také mnoho Evropanův usadilo, chtěje kořistiti jednak z výhod, které skytá odtud vedoucí železnice do Kahyry a do Alexandrie v Egyptě, jednak z výhod, které skytati bude nový průliv Suezský.

Hned jak císařská loď sem přirazila, uvítali nejvyšší úředníci vicekrále egyptského opět zde císaře Pána, kterýž po tomto uvítání neobmeškal telegram poslati do Solnohradu Její císařské Výsosti nejvznešenější matce své, pak telegram do Gödöllö císařovně, dávaje jim zprávu, že cíle cesty své šťastně dosáhl. Pak navštívil korunního prince pruského a císařovnu francouzskou, aby se zde s nimi rozloučil, an tito jinými cestami se nazpět bráti hodlali.

Ostatně podotknouti musíme, že průliv ten, ač obrovské a podivuhodné to dílo, má ještě mnoho vad, obzvláště pro velké lodě, a že se o jeho zdokonalení ještě několik let bude muset pracovati. Přes to vše získal sobě hlavní podnikatel a proveditel tohoto díla Ferdinand Lesseps nesmrtelné zásluby. Proslulý Francouz tento jest synem hraběte Matiaše z Aserersu ve Francouzsku, kterýž prvním byl zástupcem vlády francouzské v r. 1788—1801 v Egyptě. I synovi jeho popřáno si zde vavřínuv vydobyti, jednak když v r. 1831—1838 v Kahrře francouzským konsulem byl, jednak a sice nejvíce plánem svým o spojení rudého moře se středomořem prostředkem průlivu; Lesseps byl plán tento r. 1854 dne 15. listop. vícekráli egyptskému, Mohamed-Saidovi, zcela vypracovaný předložil a nyní jej po přemožení nesčíslných překážek od 26. dubna 1859, kde poprvé ryčem do země bodnuto, až do 17. listop. 1869 šťastně uskutečnil. Asi 40 000 lidí pracovalo zde ustavičně, při čemž jim 8000 velbloudů a 12.000 mezků sloužilo. Zdejší průlivu toho obnáší 83 mil mořských aneb 21 našich mil. Výlohy na stavbu jeho páčí se na 404 miliony, které na větším díle poskytl Francouzsko a vícekrál egyptský.

Po této slavnosti odebral se J. V. císař náš dne 20. listop. po železnici do hlavního egyptského města Kahrhy, kamž o 11 hod. v noci dojel a kile v čarovně krásném paláci vicekrále egyptského, v Džesirchu, se ubytoval byv od dotčeného vicekrále k tomu vyzván. Druhého dne po mši svaté, kteréž císař Pán v katolickém chrámě Kahrýském obchoval, shlédnul si všechny památnosti tohoto ohromného města, počítajícího asi 300.000 obyvatelů, mezi nimiž přes 20.000 křesťanův jest. Mezi jinými památnostmi navštívil císař Pán také strom Mariánský, prastarou sukovatou fikorvu, o níž se vypravuje, že Panna Maria na svém útěku do Egypta pod ní odpočívala. Ministr vicekrále egypt-

ského, Nubar paša, jenž císaře našeho sprovázel, ulomil ze stromu toho ratolest, dal rychle z ní křížky zhotoviti, aby císařovně a korunnímu princovi našemu na památku z Egypta věnovány byly. Ve staré Kahrře ohledal panovník náš také kamenný sloup s mnohými čarami, jemuž Niloměr říkají, an k tomu slouží, aby naznačoval míru, kterouž voda Nilu roste, ježto rozvodňujíc se Egypt zúrodňuje. Dne 24. listop. zajel sobě panovník s komonstvem na koních ke hrobům starých egyptských králů a k pyramidám. Dne 25. listop. odebral se mocnář náš po železnici do Alexandrie, počítající asi 200.000 obyvatelův, z nichžto dobrá třetina jest tam francouzská. Ohlédnuv i zde všechny památné věci vydal se dne 26. list. o 3. hod. odpoledne na lodi Greif, která už ve zdejších velnii příhodném přístavu naň čekala, na cestu zpáteční. I jelo se okolo ostrova Kandie (Krety), okolo břehů Morejských, mezi ostrovy Cefalonii a Ithakou, až se přišlo k ostrovu Korfu, kde císařovna naše 1861 k zotavení svému nějaký čas bydlela. Sem přistavla loď Greif o 2. hod. v noci na den 30. listop. a císař Pán vystoupiv ráno při neklidném moři na břeh navštívil letohrádek, kde císařovna v dotčeném roce pobyt svůj měla. Prohlédnuv si panovník tento v krásné poloze stojící letohrádek, odebral se opět o 4. hod. odp. na loď vzav s sebou velkou kytku ze svěžích květin, kterouž pro něho rakouský zde usedlý zahradník uvil. Po velmi nebezpečné plavbě, ano moře se nyní bouřilo, doplula loď císařská přece o 7 hod. ráno v pátek dne 3. prosince 1869 šťastně do přístavu Terstského, kde už předseda ministerstva hrabě Taaffe, úřednictvo a nesčíslné množství lidu císaře Pána očekávalo, radujíc se ze šťastného návratu jeho a projevujíc svou radost hromovým „Vivat“ voláním. Radost ta dovršena tím, že odpoledne o 4. hodině i císařovna k uvítání vznešeného chotě svého po železnici došla. *Mat. Procházka.*

České korunovační klenoty.

Kterak přišly jednotlivé království a země monarchie naší v držení jasného rodu Habsburského?

Jsou mnozí lidé, kteří myslí, že podstatě vniterné nějaké věci poro-
císařství Rakouské najednou povstalo; zuměti, musíme bádati po původu
v tom rozměru a v té velikosti, kte- jejím, musíme sledovati zárodek, vznik,
rou nyní má. Jest to jako s každou vývoj její, musíme pozorovati, kterak
věci, která se nám co skutečná pod- vzrůstala, se rozšiřovala, na sebe
stata před oči staví: vidouce tu věc brala aneb se umenšovala, až konečně
před sebou co zjev ve světě hmotném dosáhla formy té, v které ji před se-
neptáme se po původu, neptáme se, bou spatřujeme. Poznáme-li na ta-
kterak se počala, vzrůstala a se vy- kový způsob pravou povahu věci, pak
vůjela, a jsme spokojeni, když jen také poznáme, čím ona se liší od
očima na tu věc patříme, poněvadž předmětů jiných a nabudeme vědo-
víme, že to, co ve skutečnosti jest, také domostí o všech poměrech, v kterých
má právo, aby bylo a trvalo do vůle ona postavena jest a kteréžto na další
Boží. Avšak takové pouze zevnější po- její trvání a vývoj rozhodný vliv
zírání na zjevy, které se nám ve světě mají. —
hmotném naskytují, nepostačuje ni- Takovým zjevem mezi státy Ev-
kterak, abychom pravou povahu věcí ropakými jest také císařství Rakou-
seznávatí a pojmání mohli; chceme-li ské čili monarchie Habsburská, t. j.

onen souhrn království a zemí, které nyní pod žezlem jasného rodu Habsburského spojeny jsou. Tyto království a země, které nyní 11.334 kvadrátních čili čtvercových mil obsahují, nedostaly se najednou v držení arciknížetem Rakouským, vévodou rodu panujícího, nýbrž jen poznenáhla, během šesti set let. aniž rod týž dosáhl všech zemí na stejný způsob, nýbrž jednu právem dědičným, druhou dostal svobodnou volbou stavův, třetí dobytím válečným atd., aniž pak podržel všechny země, které nyní v dobách rozličných náležely, nýbrž některé z nich odloučeny byly za rozličnými příčinami. Tento vznik, vzrůst a celý vývoj říše Habsburské chceme nyní vysvětliti čtenářům Moravanu, aby poznali, kterak naše milá vlast se stala článkem říše té a kterak Rakousko vůbec dostoupilo postavení toho, které nyní mezi státy Evropskými zaujímá.

Tu však především podotknouti musíme, že jest to mylný náhled těch, kteří se domnívají, že, když nějaké království nebo nějaká země nová v držení rodu Habsburského se dostala, toto království nebo tato země se spojila s těmi zeměmi, které rod onen v tu dobu držel. Tomu není tak, nýbrž země nová zvolila si více rod Habsburský za pána, avšak nevzdala se nikoli samostatnosti své, aniž splynula s těmi zeměmi, které toho času byly majetkem panujícího rodu, v jeden celek. Střediskem, vůkol kterého se království a země, jež nyní monarchii Rakouskou činí, seřadovaly, nebyla tedy snad nějaká země, nýbrž střediskem tím byl rod Habsburský, kterýž postupem časův panství v jednotlivých královstvích a zemích nabyl. Jsouť sice někteří dějepisci, kteří rozšiřují mínění, že kmenem říše Rakouské jest nyníější arciknížectví Rakouské, vůkol kterého ostatní království a země během šesti set let se takofak nasadily; avšak takové učení jest úplně mylné; neb tak mocná k př. dvě království, jako bylo království České a Uherské nebyla zajisté připojena k arciknížectví Rakouskému mnohem men-

ším, nýbrž když stavové Čeští a Uhersští r. 1527 arciknížete Ferdinandu za krále burského spojili. Tyto království a země, které nyní 11.334 kvadrátních čili čtvercových mil obsahují, nedostaly se najednou v držení arciknížetem Rakouským, vévodou rodu panujícího, nýbrž jen poznenáhla, během šesti set let. aniž rod týž dosáhl všech zemí na stejný způsob, nýbrž jednu právem dědičným, druhou dostal svobodnou volbou stavův, třetí dobytím válečným atd., aniž pak podržel všechny země, které nyní v dobách rozličných náležely, nýbrž některé z nich odloučeny byly za rozličnými příčinami. Tento vznik, vzrůst a celý vývoj říše Habsburské chceme nyní vysvětliti čtenářům Moravanu, aby poznali, kterak naše milá vlast se stala článkem říše té a kterak Rakousko vůbec dostoupilo postavení toho, které nyní mezi státy Evropskými zaujímá.

Příčina, pro kterou rod Habsburský, který statky své ve Švýcarsku měl,¹⁾ v držení nyníějšího arciknížectví Rakouského se dostal, byla tato. Vévodství Rakouské, kteréž Ba-

¹⁾ Odkud vlastně původ rodu Habsburského odvozovati se má, posud není na jisto postaveno; někteří tomu chtějí, že praoctcem rodu toho jest Etiko, vévoda Alemanský, čímž by rod Habsburský byl stejného původu s rodem Lotarynským, který za Marii Teresii opět s Habsburky se spojil. Jueno, kteréž nyní vede, Habsburg, obdržel rod ten od hrady Habsburg (Habichtsburg), který vystaven byl na výšné u Argavy ve Švýcarských od biskupa Wernera Strassburského, jenž z rodu Hahsb. pocházel. Habsburkové do byli rozličných panství ve Švýcarských, tak že v době té, když Rudolf z Habsburku císařem německým volen byl, drželi v zemi té území Turgavské, Argavské, města Lucern, Glarus, Zug, hrabství Kyburské, Lencburské, Badenské a tak zvaná města leaní (Waldstädte).

benburgové drželi lénem od německé říše, která jim také r. 1192 vévodství Štýrské a r. 1245 také vévodství Krajiné v léno dala, ztratilo panující rod, když r. 1245 poslední Babenberg v bitvě proti Uhrům padl a mužských dědič po sobě nezůstavil. Vedle práva manského měla vévodství Rakouské, Štýrské a Krajinské opět padnouti k říši německé, která je pak novým manům v léno dání mohla. Avšak v Němcích panovalo tehdy mezivládi (interregnum), nebylo císaře, který by svrchovanou moc říše byl vykonával. Té příležitosti užili okolní sousedé, aby země panujícího rodu zbavené sobě přivlastnili. Uherský král Bela dobyl Štýrsku, vévoda Bavorský, Ota, území nad Enzí. Když ale mohutný král Český, Přemysl Otakar II. s Markétou, sestrou po posledním Babenbergu se zasnoubil a ve vévodství Rakouské s přivolením celé země se uvázal, vypudil Uhry ze Štýrska mocí válečnou, a nabyl mimo to také Korutánska a Krajinska. Země ty držel král Český v pokoji do r. 1273. Když pak toho roku Rudolf, hrabě Habsburský, císařem německým volen byl, žádal na králi Českém, aby tento právo své k zemím, které dříve Babenberkové lénem drželi, na sněmu říšském dovedl; když však Otakar II. k roku od císaře ustanoveném se nostačil, dán jest v kletbu od císaře a Kurfirstů. Král Český důvěruje v moc svou nechtěl ani následkem kletby říšské země ty vydati a císař spojiv se s Uhry počal válku proti němu a svedl bitvu na poli Moravském, kterouž král Otakar II. dne 28. srpna r. 1278 i zároveň život ztratil.

Dobýv mečem zemí Rakouských jal se císař Rudolf území dobytá opět s říší německou spojití a dal s přivolením kurfirstův na říšském sněmu v Augšpurku dne 27. prosince 1282 vévodství Rakouské, Štýrské a Korutánské synům svým Albrechtovi a Rudolfovi v léno; r. 1283 však byl Rudolf za podíl svůj v léně tom odškozen a bratr jeho Albrecht, který

po smrti otce také císařem německým se stal, vešel v plně držení celého vévodství Rakouského, Štýrského a Korutánského.²⁾ Vévodství Korutánské však r. 1286 odloučeno jest od držení Albrechta; císař Rudolf totiž chtěl se odměnit hraběti Tyrolskému, Menhartovi, za pomoc, kterou mu tento proti králi Otakarovi poskytnul, dal Korutany Menhartovi v léno; ustanoveno ale při tom, že, kdyby rod hrabat Tyrolských po meči vymřel, vévodství Korutánské zase na rod Habsburský spadnouti má.

Do r. 1335 nenabyl rod Habsburský žádného území v těch krajinách, které nyní Rakouskou monarchii činí: za to však dosáhl několik krajin v říši jmenovitě markrabství Burgavské (r. 1291), tak že rod ten při smrti Albrechta I. (1308) krajinami 1226 čtvercových míl obsahujícími vládl. Za Albrechta II. odtrhly se sice lesní města Švýcarská³⁾ z držení Habsburského, za to ale získal r. 1324 sňatkem hrabství Pfirského⁴⁾ a r. 1326 panství Kyburské⁵⁾.

Znameníť však přírůstek k zemím svým získal rod Habsburský v dalším postupu čtrnáctého století. Jakož r. 1283 vyměněno bylo, že vé-

²⁾ Vévodství Krajinské tehdyž náleželo částečně k Tyrolsku částečně k hrabství Gorickému.

³⁾ Byly to: Reinfelden, Seckingen, Laufenburg a Waldshut, které na Rýně leží.

⁴⁾ Na horním Rýně; obsahovalo 167 míl a činilo francouzský departement „horního Rýna“. Jmeno města v tomto departementu la Ferrette zachovalo v sobě starožitné jmeno „Pfir“.

⁵⁾ Hrabství Kyburské leželo v Curiském kantoně ve Švýcarsku; nyní leží v okresu Winterturském. R. 1384 zastavil rod Habsburků toto hrabství, nezískavši ho více let na krátkou dobu (1442—1452); titul však hrabat Kyburských vedou Habsburkové posud.

vodství Korutanské, kdyby panující v něm rod po meči vymřel, zase na rod Habsburský padnouti má, tak se skutečně stalo; když totiž r. 1335 poslední vévoda Korutanský a zároveň hrabě Tyrolský, Jindřich, bez mužských potomků zemřel, dáno jest ono vévodství (180□ míl) od císaře Ludvíka Bavorského domu Habsburskému v léno, v něm se oba bratři Albrecht a Ota uvázali. Tyrolsko však zůstalo dceri Jindřichově, Markétě přímým Hubatě.

Tato Markéta Hubatá vdána byla v prvním manželství za Jana, bratra císaře Karla IV.; když pak manželství to s přivolením Papežovým rozvedeno bylo, dostal Jan od bratra svého markrabství Moravské v léno, Markéta však vdala se za Ludvíka Braniborského. Jsouc v druhém manželství učinila Markéta roku 1363 smlouvu s vévodami Habsburskými v ten smysl, že ti, kdyby manžel její umřel a syn její Menhart žádných potomků po sobě nezůstavil, nápadnicki hrabství Tyrolského se státi mají. Když pak manžel Marketin r. 1361 a syn její Menhart r. 1363 bezdětek umřel, přijal Rakouský vévoda Rudolf IV., který první se začal jmenovati arciknížetem, hold od Tyrolanů a pohnul Marketu, že ona mu ještě za svého živobytí správu a panství Tyrolska odstoupila. Tyrolsko tehdyž ovšem nebylo té rozsáhlosti jako jest nyní, nýbrž bylo v něm více neodvislých panství se zvláštními od hrabat Tyrolských neodvislými pány; Habsburové však přičinili se k tomu, aby poznenáhlu tato panství zakupovali a je k hrabství Tyrolskému přivtělovali. Tak koupil vévoda Leopold r. 1373 kus území jižního Tyrolska okolo Valsugany, kteréž potud vévodům Padovanským náleželo, r. 1375 zakoupil od hraběte Rudolfa z Montfortu hrabství Feldkirchské, r. 1384 od Albrechta z Werdenbergu území Bludencské a arcivévoda Zykmund koupil r. 1451 od manželky hraběnky Alžběty z Montfortu polovic hrabství Bregencského,

Hohenockského a Sonnenbergského, načež hrabě Hugo z Montfortu ostatek r. 1525 arcivévodovi Ferdinandovi ponechal.

Mimo Tyrolsko nabyli Habsburové v čtrnáctém století také ony částky Krajinska, které k hrabství Gorickému náležely a mimo to hleděli si také pojistiti poslušnost v Gorici samé učinivše smlouvu o dědictví s hrabaty Gorickými r. 1361, která v r. 1486 obnovena byla a jejížto následek byl, že když poslední hrabě Gorický, Linhart r. 1500 bezdětek umřel, hrabství na Habsburka Maximiliana I. padlo.

Jiný důležitý přírůstek získali Habsburové tím, že město Terst v jich držení se dostalo. Město to majíc výtečnou polohu na moři Jaderském nemohlo většího rozvoje dosáhnouti, protože jeho sousedé ustavičně o panství nad ním usilovali; brzo je drželi Benátčané, brzo patriarcha Akvilejský, brzo markrabě Friantsí. Terstáné chtějíce uniknouti dalším potyčkám se sousedy nabídlí r. 1381 vévodovi Leopoldovi Rakouskému území své, což tento r. 1382 přijal a městu všechny svobody a práva potvrdil.

Takto spatřujeme, že během asi sto let (1282—1382) rod Habsburský dovedl panství své rozšířiti v zemích, které v sousedství vévodství Rakouského položeny jsou, tak sice, že panství Habsburské při smrti vévody Albrechta III. 1915□ míl obsahovalo. Avšak nebyly to krajiny se stejným obyvatelstvem a se stejnou správou politickou; v jižním Tyrolsku byli již tehdy Vlachové, Gorice pak, Krajinsko a jižní část Korutanska a Štýrska byly za doby té více slovinské než jsou nyní. Ale ani v těch zemích Habsburských, které Němci takorba výhradně obydleny byly, nebyla stejná správa politická, ani tatáž ústavní řízeň. Každá země spravovala se zákony svými a obyčejí starodávnými a převažující zemím starodávná jejich správa politická zůstavena byla, vpravily se snázeji do změny osob panovníčích. Tyrolsko a

Štýrsko k. př. neprispívaly ničím ku správné vévodství Rakouského, nýbrž odváděly jen tak zvané regalie t. j. důchody vyhrazené osobě panovnící pánům svým. Takto činila každá země o sobě celek a okolnost ta jest příčinou, že, když členové rodu Habsburského na více linií se rozvětvlili, dělení území a krajín, kteréž jednotlivcům přijíti měly, se žádnou obtíží spojeno nebylo. Vždyť každá země byla o sobě zřízena, měla své zvyky a obyčeje právní, měla svou veřejnou správu a změna v osobě panovníka nečinila žádných převratů. Hned po smrti Albrechta III. (1395) učinili princové rodu Habsburského smlouvu, vedle které se zřídily dvě linie panujícího rodu: rakouská a štýrská. Rakouská linie obdržela obě vévodství Rakouské pod Enzí a nad Enzí, Štýrská pak, které mimo zbytky panství Habsburského v Elsasích a ve Švýcarsku Štýrsko, Korutansko, Krajsko a Tyrolsko přiděleny jsou. Linie Štýrská však rozdělena opět na dvě tín, že Tyrolsko přiřknuto bylo nejmladšímu bratrovi dílnému Bedřichovi, tak že rod Habsburský se roztrídil na linii Rakouskou, Štýrskou a Tyrolskou. Když linie první Ladislavem Pohrobkem r. 1457 vymřela, uvázala se ve vévodství Rakouské Štýrská linie, která hrabství Čelenské ke Štýrsku připojila, když hraběcí ten rod zavražděním Oldřicha (v Bělohradě r. 1456) vyhybnul.⁶⁾ Když pak také Tyrolská linie vévodou čili arciknížetem Zykmundem r. 1496 vymřela, spojeny jsou zase všechny země Rakouské pod jménem jednoho panovníka, Maximiliana I., jenž k manželství pojal Marii z Burgundu, skrze kte-

rou pak rod Habsburský vešel v držení Nizozemska. Syn Maximiliana I., Filipp, zasnoubiv se r. 1496 s Johanou, dědičkou království Španělského, nabyl nároků ku království tomu, jež se skutečně jeho synovi v držení dostalo. Když pak Karel na císařství německé povýšen byl, odstoupil bratru svému Ferdinandovi starší země Rakouské t. j. arciknížectví Rakouské, Štýrsko, Tyrolsko, Korutany, Krajsko, Gorici atd., sám pak si zůstavil Španělsko a Nizozemsko. Tak opět rozvětvil se rod Habsburský na dvě linie: Rakouskou a Španělskou, která r. 1700 vymřela. Rozumí se ale samo sebou, že Španělsko i země Rakouské zůstaly od sebe úplně neodvislými.

Důležitější však události, nežli nabytí Španělska, bylo to pro rod Habsburský, že arcikníže Ferdinand I. na království České a Uherské r. 1526 volen byl. Tím vlastně získán pevný základ moci domu toho a na těchto dvou královstvích spočívají posud podmínky velmocenského postavení rodu Habsburského. Během času pozbyl rod ten všechna svá panství v Elsasku, Švýcarsku a v Němcích, pozbyl i r. 1713 království Španělského, pozbyl i Nizozemska a krajín Vlašských, ale velmocenské postavení jeho nebylo tím otřásáno, jelikož dvě tak velká království, jako České a Uherské, postačují, aby panujícímu rodu vždy skytaly výdatných prostředků k rozmnožení moci a slávy jeho. Poněvadž pak obě království mají pro monarchii Habsburskou ohromnou platnost a důležitost, míníme aspoň poněkud podrobněji vysvětliti, na který způsob v držení Habsburských se dostaly.

Od krále Otakara II počínajíc spatřujeme, že snaha panovníků českých a později rakouských a uherských směřovala k tomu, aby země české, uherské a rakouské pod jménem jednoho mocnáře spojeny byly. Vidíme v tom řízení prozívatelnosti Boží, že myšlenka takového spojení v zemích těch vznikla. Již zhoubný

⁶⁾ Rod hrabat z Čele, pochází od svobodných pánů ze Sonnecku, kteří na Čeli sídlieli; r. 1339 povýšení jsou páni ze Sonnecku na hrabata z Čele, kteréžto město hlavním jich sídlem bylo. Barbara, dcera Hermann hraběte z Čele byla manželkou císaře Zykmunnda z rodu Lucemburského.

vpád Tatarův (1242) do Evropy, při kterém Morava, Rakousy a Uhry brozně zpuštěny byly, mohl býti příčinou, aby země ty více se sbližovaly a myšlenka ta, ač také v tom snaha po rozšiřování panství se strany panovníků veliký vliv měla, zjevuje se ob čas v historii těchto zemí, až konečně v život vešla právě v době té, v které největší nebezpečí od svedských Turkův hroziti počínalo. Jest to, jakoby země byly vedeny vnuknutím prozřetelnosti, aby spolek učinily proti nepříteli křesťanství a tudíž i osvěty a mravnosti; po tři sta let vycházely Čechy, Uhry a Rakouské země v užší styk buď všechny tři země na jednou, buď jen několik z nich, tak že postupem času lidé v nich přivykli myšlence býti spojeny pod žezlem jednoho vladaře za příčinou společné obrany proti nepřítelům zevnějším. Tot jest hlavním jádrem myšlenky té, kterou obyčejně nyní nazýváme ideí státu Rakouského: spojení zemí, které o sobě nebyly s to odolati nepřítelům zevnějším, jak to bývalo až do sklonku 18. století, anebo nyní, kdež spojením zemí těch má se zachovati slabším národnostem bezpečný útulek, aby vydány nebyly v šanc národům mocnějším a násilným. Jakož však žádná veliká myšlenka nevchází v život skutečný na jednou, nýbrž postupem času jen k platnosti se prodírá, anať zápasiti musí s rozličnými překážkami i takéž idea státu Rakouského jen po mnohonásobných přípravách a pokusech v historii se vtělila a ve skutek uvedena byla.

K takovým pokusům připočítati slušno panství krále Otakara nad Rakouským, Štýrským a Korutanským vévodstvím, rovněž to, že po zavraždění posledního Přemyslovce (1306) Habsburský Rudolf o to usiloval, státi se králem Českým; ač v království se uvázal, přece v něm se neuprvnil, jelikož již r. 1307 zemřel. Niemeně však nevymřela snaha panovníků Rakouských a Českých po spojení jejich zemí, jmenovitě slavný

král Český Karel IV., měl takové spojení na zřeteli a protož učinil, r. 1364 s vévodami Rakouskými smlouvu o dědictví, vedle které rod Lucemburský a Habsburský, který druhého přebýl, po něm děditi měl.

Důležité udalosti, které ku spojení nynějších zemí Habsburských vedly, staly se na sklonku čtrnáctého století. Zymund, syn císaře Karla IV. a tudíž bratr krále Českého Václava IV., pojal za manželku první (1385) dceru uherského krále Ludvíka, jmenem Marii († 1392) a byl sám pak 1387 na krále Uherského korunován. Byv tak králem uherským snažil se také po smrti bratra svého Václava IV. (1419) nabýti království Českého; avšak bouře Táborské byly příčinou, že teprv r. 1436 v království platně se uvázati mohl, ač již od r. 1417 v markrabství Moravském za pána uznán byl. Když pak r. 1437 Zymund zemřel, dědil po něm zeť jeho Albrecht arcikníže Habsburský, který z linie Rakouské byl a dceru Zymunda, Alžbětu, k manželství měl. Tento Albrecht byl již r. 1423 za pána Moravy uznán a stal se po smrti Zymundově králem Českým a Uherským, tak že mimo arciknížectví Rakouské země České a Uherské pod žezlem svým držel. Když pak r. 1439 umřel, přešlo dědictví na syna jeho Ladislava, který několik měsíců po smrti otcově se narodil a proto v dějinách „Pohrobkem“ sluje. Když let svých došel, přijat jest za krále Českého a Uherského, tak že opět těmi zeměmi vládl, jako otec jeho Albrecht. Z doby jeho však sluší vytknouti jednu udalost, z které úplně jasné poznati lze, že země, které nyní Habsburskou monarchií činí, nikterak se nevzdávaly svých práv a svých vlastních zákonů tím, když si arciknížete Habsburského za pána volili. Stavové Čech žádali totiž na mladém králi Ladislavovi r. 1453, „aby země Rakouská byla připojena ku království Českému“; král skrze rádce své dal jim na to vyhovou odpověď a nepřišlo ovšem k ta-

kovému připojení Rakouské země ku království Českému, poněvadž Rakušané sice nic proti tomu neměli, aby arcikníže jich přijal korunu Českou, proti tomu ale rozhodně se opířeli, aby země Rakouská ku království Českému připojena byla. Rakousky nechtěly tedy býti jako přívěšky království Českého a tím méně tedy nyní tvrditi lze, že velké království České (měšši tehda přes 2000 mil) anebo ještě větší království Uherské k Rakouské zemi připojeny byly. Obě království vzaly si jen toho za pána, toho v Rakouských byl pánem dědičným; jakož ale Rakušané se zpouzeli proti připojení ke království Českému, taktéž zůstavilo sobě království České úplnou samostatnost a neodvislost od země Rakouské. To také dokazuje přísaha, kterou král Ladislav stavům Českým na pomezí království Českého r. 1453 učiniti musel: „My, Ladislav Boží milostí král volený Český vstupující nyní a přijati sůce do tétož království Českého slibujeme a přísaháme napřed pánu Bohu i obyvatelům tétož království, že každý stav: duchovní, světský i všechny obyvatele v tétož království máme a chceme zachovati a držeti i jich bráti v právech jich, svobodách, zápiscích, privilegiích i v obyčejích z starodávna držalých a dále že mezi a příslušenství tétož království nebudem odlučovati ani jich umenšovati, ale je rozmnožovati a šířiti, což nejvíce moci budem. Tak nám pán Bůh pomáhej i všichni světa.“ Touto přísahou krále svého pojistili tedy Čechové úplnou samostatnost koruny České, která, ač s jinými zeměmi měla společného krále, přede nebyla podřízena zemi jiné, nýbrž svými právy, svými domorodnými úředníky se spravovala.

Toto spojení zemí českých, uherských a arciknížectví rakouského pod jedním žezlem trvalo jen do smrti krále Ladislava (1457), načež v českých kraloval Jiří Poděbrad a v Uhřích Matyáš Korvinus, kdežto arciknížectví rakouské přešlo na linii

štyrskon Habsburkův. Ale, jak svrchu došlo, snaha po opětném spojení zemí těch nevyhasla; král Jiří, jemuž málo rovných bylo v bystrém prozíraní do budoucnosti, dobře věděl, že udalosti, které za Matyáše Korvina, který Moravy a Slezska se zmocnil a obě země od koruny České odtrhl, na další postavení koruny té zhoubně působiti mohou, kdyby se nepodařilo, obě koruny i Českou i Uherskou na hlavě jednoho panovníka spojit, učinil ku takovému opětnému spojení důležitý krok. Ač totiž syny měl, kteří po něm na království České voleni býti mohli, předce prohlídaje jediné k budoucímu prospěchu koruny České sám se přičinil k tomu, aby mladý Jagelec Vladislav volen byl králem Českým, poněvadž při tomto knížeti bylo lze očekivati, že také Uhři si jej po smrti Matyášově za krále oberou; neb bylté tento Jagelec vnukem krále Albrechta a královny Alžběty a měl tedy naději, že stavové Uherští, mezi nimiž mnozí starších dob pamětliví byli, snadně se nakloní k tomu, aby Vladislava králem si vyvolili. Bystrý zrak Jiřího z Poděbrad nebyl zklamán, an mladý Vladislav, král Český, po smrti Matyášově 1490 králem Uherským volbou stavy se stal, tak že opět království České a Uherské společně jednoho krále měly. Král Vladislav se postaral o to, aby za jeho živobytí ještě syn Ludvík za krále od stavů Uherských a Českých uznán byl, tak že, když Vladislav 1516 umřel, syn jeho Ludvík bez překážky všeliké obě království pod žezlem svým spojil; kraloval však jen do r. 1526, an toho roku dne 29. srpna v bitvě u Moháče proti Turkům padl.

Poněvadž král Vladislav jen jediného syna po sobě zůstavil, nebylo nyní po smrti Ludvíkově jiných potomků z jeho krve, leč kněžny Anny, sestry Ludvíkovy, která r. 1521 za Habsburka arciknížete Ferdinanda vdána byla. Jakož král Vladislav r. 1510 úmluvou se stavy Českými byl pojistil poslušnost synu svému v

království Českém, taktéž ji pojistil toutéž smlouvou dceri své, Anně, ani stavové Čestí se zavázali, Annu sobě za královnu vzíti, kdyby Ludvík bez dětí umřel. V Čechách měl tedy Habsburský rod velkou naději, že koruny dosáhne; jinak měly věci se v Uhřích. Král Ludvík měl za manželku Marii, sestru arciknížete Ferdinanda; avšak tam neplatily tytéž nároky, které Anna ku koruně České vznésti mohla, a mimo to bylo tam překážkou, že vlivem Jana Zápolya sněm uherský se byl usnesl r. 1505, aby v případě bezdětné smrti krále Vladislava žádný Neuher králem volen býti nemohl, což nyní strana Zápolya také vztahovala k Ludvíku, který bez dětí umřel.

Arcikníže Ferdinand byl velmi činným a neopomenul ničeho, aby právo dědičné paní své ke koruně České k platnosti přivedl. Ač se naskytlo mezi německými knížaty kandidátů dost pro stolec Český, nicméně uznali stavové Čestí dědičné právo kněžny Anny a volili na království České arciknížete Ferdinanda I. jen proto, že on byl manželem kněžny Anny. Volba se stala dne 24. října 1526. Nežli však král korunován byl, musel stavům se zavázati, že všechny dluhy království zaplatí, že žádného jiného úředníkem nečiní v Čechách leč rozeného Čecha atd. Vyjádření to od sebe vydal Ferdinand I. listem daným dne 5. prosince 1526 a listem daným dne 13. prosince téhož roku k vyzvání stavův uznával, že stavové Čestí jej přijali za krále z vůle své svobodně a nikoli podle nějakého práva, nýbrž jedině z náklonnosti ku kněžně Anně, jeho manželce. Po uspořádání těchto věcí vyzván arcikníže, aby ku korunování do Prahy přijel; na pomezí Českém a Jihlavy čekala jej deputace Česká a nežli nohou na půdu království vstoupil, učinil dne 30. ledna 1527 přísahu na svobodu království tam, kdež posud pomník paměť toho výkonu zachováá. Když pak dne 24. února 1527 v Praze korunován byl, zavá-

zal se přísahou touto: „Přisahámne Pánu Bohu, Matce Boží a všem Svatým na tomto svatém čtení, že pány a rytířstvo, Pražany, města a všecko obec království Českého a jednoho každého obyvatele toho království chceme a máme při jejich řádech, spravedlnostech, i starých, dobrých, chvalitebných obyčejích zachovati, od království, což k němu od starodávna přísluší, nic neodcizovati, ani dědičně komu z poddaných našich ani žádnému jinému nedávati ani směřovati ani zastaviti bez rady a povolení zemského na sněmu obecném tohoto království, nýbrž to království máme, chceme a povinni jsme rozšiřovati a je rozmnožovati a což jest od něho neřádně odjato, zase připojovati i všecko, což k dobrému a poctivému téhož království Českého jest, učiniti. Tak nám pomáhěj Pán Bůh i všichni Svatí“.

Z této přísahy královské, kterou všichni králové Čestí při korunování činili a kterou r. 1836 ještě žijící král Ferdinand V. také učinil, zavázali se králové Čestí z rodu Habsburského, že koruna Česká zůstati má v území svém neporušena, že jest o sobě státním tělesem, kteréž svými právy starodávými spravovati se má. Když tedy stavové Čestí r. 1526 volili arciknížete Ferdinanda za krále Českého, nespojili mocné království své s malým arciknížectvím; jakož Rakoušané r. 1453 slavně se ohradili, aby země jich připojena byla ku království Českému, tak by království České důrazně se bylo opřelo, kdyby někdo byl oné volbě arciknížete Rakouského dával výklad ten, že české království stalo se přívěskem arciknížectví.

V Uhřích však měl Ferdinand I. veliké překážky překonati. Sestra jeho, Marie, vdova po králi Ludvíkovi, dovedla sice toho, že většina stavů volila Ferdinanda na království Uherské; avšak od strany druhé voleu jest Jan Zápolya králem. Ačkoliv Ferdinand nad ním zvítězil, nicméně zůstala volba Zápolya příčinou

vnitřních rozbrojů po 150 let, které tím povážlivějšími se stali, že nespokojenci Uherští s Turky se spojovali a království Uherské i sousední země, jmenovitě Rakousko, Štýrsko a Moravu nepřátelům křesťanství a vzdělanosti v plen dávali.

Rok 1526 a 1527 zůstane vždy památným v dějinách domu Habsburského i monarchie Rakouské. Nabytím zemí Českých: království Českého, Moravy, Slezska a obou Lužic, pak zemí Uherských: království Uherského, Horvatského, Slavonského a Sedmihradska byl položen pevný základ k velmocenskému postavení rodu panujícího i monarchie veškeré. Země České, Uherské a tak zvané dědičné země (Rakousko, Štýrsko, Korutansko, Krajina, Gorice a Tyrolsko) zůstaly od doby spojeny pod žezlem jedním a ačkoliv v tomto spojení malé přestávky se staly, zachoval se svazek, který mezi nimi panuje, až do dnešní doby, a zachován bude bohdá i na delší časy.

Podává takto aspoň u velikých rysech obraz vývoje Habsburské monarchie v tom objemu, v kterém ji nyní spatřujeme, vyličíme zkrátka ještě změny, které se v území jejím buď přírůstky buď ujmami staly.

Roku 1635 dal král Ferdinand II. Lužice kurfirstu Saskému v léno za náhradu útrat válečných, které pro něho byl nesl. Na sklonku 17. století nabyl císař Leopold opět zemí těch, které počínaje od roku 1527 ve válkách s Turky v držení sultana Tureckého se byly dostaly a sice r. 1699 Sedmihradsko, částky Horyátska a Slavonska. Po vymření Španělské linie Habsburských ztratil rod Habsburský sice Španělsko, nahyl ale v Utrechtském míru (1713) Neapolsko, Sardinie, vévodství Milánského a Nizozemska; Karel VI. změnil r. 1720 Sardinii za Sicílii, pozbyl však ji opět zároveň s Neapolskem r. 1734, za to získal ale vévodství Parma a Piacenza a když zeť jeho vévodství Lotarinské Stanislavu Leszinskému, po jehož smrti v držení Francie se dostalo, odstoupil, dáno mu velkové-

vodství Toskánské, z něhož potom secundogenitura Habsburská zřízena byla.

Za Karla VI. učiněna jest důležitá změna stran posloupnosti v domě Habsburském a tudíž také stran práva k držení království a zemí, které rodu tomu náleží. Nemaje totiž žádných mužských potomkův chtěl změnit zákon o posloupnosti, vedle kterého arcikněžny od dědění vyloučeny byly. Za tou příčinou vydal tak zvanou pragmatickou sankci (dne 19. dubna 1713) a předložil ji stavům jednotlivých království a zemí ku přijetí a potvrzení, v kteréžto sankci ustanoveno bylo, že také dcery v rodu Habsburském právo k dědění míti mají. Stavové zemí Habsburských také zákon ten přijali a tak uvázala se arcikněžna Maria Terezie po smrti otce svého v země jeho a posloupnost ta má tedy platnost na budoucí časy, tak že teprve po vymření všech členů domu Habsburského koruna Česká a Uherská by si panovníka opět voliti mohly. Karel VI. dal sice pragmatickou sankci také od ostatních států Evropských potvrditi; pokud byl živ, nehlásil se k dědictví žádný; jakmile ale zemřel (1740), povstalo soků dost naproti jeho dceři, zvláště Bedřich II. král Pruský. Ve válce s ním svedené umocněna jest koruna Česká o větší část Slezska, kteréž Maria Terezie r. 1741 jemu postoupiti musela, rovněž jako 1748 také Parmu, Piacenzu španělskému princí Filipovi postoupila. Při dělení Polska obdrželo Rakousko 1772 Halič, dobylo od Turků r. 1777 Bukoviny, ztratilo však r. 1792 Nizozemsko.

Změny, které v čas francouzských válek s územím Rakouským se daly, jsou mnohonásobné, z nichž podotýkáme jen to, že po mnohých ztrátách císař František nabyl 1814 větší část arcibiskupství Solnohradského již r. 1809 sekularisovaného, pak Benátsko a Lombardii. Poslední přírůstek získal rod Habsburský po revoluci polské r. 1846 tím, že území bývalé republiky Krakovské k Haliči

připojeno bylo. Poslední ztráty jsou jak známá ztráta království Lombardského v míru Zurichském r. 1860 a ztráta Benátska v míru Pražském r. 1866.

Ještě nám zbývá zmíniti se o státoprávním titulu „císařství Rakouské“. Tytulu toho panovníci Habsburští užívají teprve od r. 1804. Když totiž knížata německá uzavřeli s Napoleonem I. tak zvaný Rýnský spolek, vzdal se Habsburk František důstojnosti své co císaře německého, a přijal pak titul císaře Rakouského, vyjádřil se však slavně, že tento nový titul nemá na ujmu býti oněm státům a zemím, které rodu Habsburskému náleží. Do r. 1804 nebylo tedy císařství Rakouského, nýbrž členové rodu Habsburského nesli titul císařský jen tehdaž, když byli císaři německými. František I. k. př. byl tedy do r. 1804 císař ně-

mecký, král uherský, český a t. d., po r. 1804 teprve byl císař Rakouský, král uherský, český a t. d. Tím ovšem nikterak státoprávní postavení království a zemí netrpělo ujmy; jakož dříve titul císaře německého nezrušil práva království Českého neb Uherského, tím méně mohl jim překážeti titul císaře Rakouského. Tytul ten dává monarchii sice zevnější lesk, podstatu však jí dávají jen království a země, které pod žezlem Habsburským postaveny jsou. Císař Rakouský není tedy vyvýšen nad krále Českého, Uherského, Haličského a t. d., nýbrž on jest králem Českým, Uherským a t. d. a co majitel a držitel tolika zemí přijal tytulu císařského, aby měl jméno mezi panovníky Evropskými, kteréž rozsáhlého panství jeho hodno a důstojno jest.

V. B.

Něco ze zahradnictví a hospodářství.

Jak možno v brzkém čase velkého množství stromků docílit? Stromky mladé možno vypěstovati nejlépe z jader a pecek stépného ovoce, pak z výhonků zvláště stromků peckových a konečně z kořenů všech dvou- až čtyřlétých stromků při přesazování těchto z půdy hluboké, když se jim dlouhé kořeny odřezají, mají-li odřízky tyto jakých vlásenitých kořínků. Kdo tedy ve svém sadě mladé stromoví má, které snad ještě nepřesazoval — což se při dokonalém pěstování vždy ve 3—4 letech státi má — ten hleďž opatrně vyzdvihnouti stromky tyto, dlouhé kořeny jim do kola zařezej a do školky je o 2 palce hlouběji zasad, aby si větší množství vlásenitých kořínků pustili. Zařezáním oněch kořenů nabyté značné množství kořenových odřízků hodí se na nové stromky, když se každý odřízek, ma-

jící něco vlásení, do školky co zvláštní stromek zasadí, aby na palec hloubky země přikryt byl; v čas dlouho trvajícího sucha nechť se zaleje. Kořeny tyto již tím rokem vyženou proutky až na loket výšky, které se druhým rokem šlechtiti mohou. Ano možno i hned při sázení kořeny tyto šlechtiti, kopulovati neb naplacovati. Stromků peckového ovoce docílí se jak známo nejlépe z výhonků; neboť pecky velmi málo scházejí a dlouho ovoce nenesou, jakož i toto špatnější jest, kdežto stromky z výhonků dříve a lepšího ovoce poskytují. Avšak dlužno k tomu jen dvouletých výhonků bráti, které odříznuty od mateřského kořene, ještě záhy vytvořiti si mohou kořen vlastní. Starší výhonky již těžko si samy dobrý kořen vytvořují. U starých švestek docílíme mnoho výhonků, pakli na jaře zem na kořenech zkypíme. Vy-

honky tyto nemají se tak příliš vyřezávat i do výšky lnátí, jak se to obyčejně stává, což vůbec u každého mladého stromčku na škodu je, jakž nžji vysvětleno bude. Při vyzdvihoávání odnoží švestkových a jiných musí se půda opodál nich kolikem vykopati a vyházeti, svrchní zem na kořenech zkypriti a rukama pozorně vybrati, aby se vláseňité kořínky neporanily. Kořen starého stromu se odřízne jen tak daleko, co by se při výhonku ponechala ona část jeho, která má vláseňitých kořínků; na konci se hladce zařeže.

Při zasazení do školky rozloží se do kola všechny tenké kořínky, aby se napotom stromek pravidelně zakořeniti mohl. Prvním rokem nerostou arci stromky tyto tak bujně do výšky, poněvadž se v kořenech svých usazují; za to však druhým rokem již veselo do výšky ženou. Výhonky od stromů planých, aneb pláňata z jader ovoce planého nehodí se tak k pěstování, zdlouhavě rostou, těžko se šlechtějí, poněvadž tvrdé husté dřevo mají, tak že se těžko vrub štěpný na nich ujme, kterýž řidší dřevo i širší mizní trubice má. Stromky tyto nesou později ovoce a jako jsou byliny třtinovité, stínovité a přesličkovité, které v pozdějším vzrůstu zdřevnatí a velmi záživnými se stávají. Sál však, která záživu těchto látek podporuje, působí, že součástky těla zvířecímu prospěšné se využívají. Dále pomůžeme si solí při píce kyselé, to jest oné, která obsahuje přímíchané rostliny, jako šťovík a p., které mnoho kyseliny šťovíkové v sobě obsahují a zvláště škodlivé na chrup zvířete působí, anto skleninu zubovou kazí. Dobytek oškiví si takové seno a tato oškivost se dá solí zmírniti, čímž píce se využívá, která jinak jen do hnoje by přijit musela. Dále poslouží sál při seně podkaleném, které dobytek velmi nerád žere, a žere-li předce z hladu a donucen, tu snadno vyvine se ona zhubná nemoc, která v krajích východní Evropy tak často zuří a až k nám přichází, totiž dobytí mor.

jalovcovým špendličím obaypou, by je myši nesežraly, pak zemí se přihnou a chvojím neb chrástím pokryjou, aby je ptactvo jak před vyjitím nevyzobalo tak i po vyjití neoštípal, což nejvíce chocholouši činí. Při setí pecek nedělají se rýhy, pecky kladou se na povrch země, listím neb mechem se přikryjou a drobet přislápnou. Vyšlé stromčky musejí se v čas potřeby plíti a zalívat.

(Přdp.

Užitečnost soli v hospodářství.

Vylučováním lejna, moče, mléka, potu a p. odjímá se krev sál, následkem toho se stává krev, která nervy jazykové udržuje a živí, na sál chudší i nervy ocháblejší, a proto potrava nesolená, zvláště čím špatnější jest jakosti, zvířeti nechutná a nevyužitkována přijde do hnoje.

Proto co zásala může platiti, že píce dobrou, máli se důkladně zužíkovati, jest prospěšno soliti, píce však špatná neb zkažená že se soliti musí. Proto napravujeme solí především píci hubenou, totiž onu, jež obsahuje rostliny ve stonkách svých mnoho kyseliny křemíkové chovající, jako jsou byliny třtinovité, stínovité a přesličkovité, které v pozdějším vzrůstu zdřevnatí a velmi záživnými se stávají. Sál však, která záživu těchto látek podporuje, působí, že součástky těla zvířecímu prospěšné se využívají. Dále pomůžeme si solí při píce kyselé, to jest oné, která obsahuje přímíchané rostliny, jako šťovík a p., které mnoho kyseliny šťovíkové v sobě obsahují a zvláště škodlivé na chrup zvířete působí, anto skleninu zubovou kazí. Dobytek oškiví si takové seno a tato oškivost se dá solí zmírniti, čímž píce se využívá, která jinak jen do hnoje by přijit musela. Dále poslouží sál při seně podkaleném, které dobytek velmi nerád žere, a žere-li předce z hladu a donucen, tu snadno vyvine se ona zhubná nemoc, která v krajích východní Evropy tak často zuří a až k nám přichází, totiž dobytí mor.

Všecky tyto vlastnosti, jako seno podkalené, má seno staré, ku kterému patří i seno jetelové, vojtěškové a z víčence, které několikrát na poli zmoklo, a nemá se nikdy bez soli, která škodné účinky jeho mírní, krmí. Podobně jako k naložení masa, upotřebuje se i soli k naložení a ochraně píce, zejména výtlačků, výpalků, nati řepové a p., jakož i tenkrát, když jsme nedostali suché seno museli s pole domů vzít i obávat se zkažení, vrstujeme seno se solí; na vrstvu sena asi 2 palce silnou přijde totiž něco soli tak, aby asi na 10 centů trávy přišly 2 libry soli. Sůl pak vtáhne do sebe vlhkost a zabráňuje kvašení, zapatení a hnití.

Co se týče množství soli, jež se má dobytčeti podávat, panují náhledy rozličné, neb vždy musí se o hled brát na hlavní krmivo a na zvíře samotné. Suchá, tvrdá píce potřebuje více soli nežli píce měkká, vodnatá, anto se tam látky výživné objevují ve staru mnohem tužším; starší zvířata potřebují taktéž mnohem více soli, anto orgány zažívající jsou již zeslábly a musí se tedy soli účinek jich zvýšit. U nás co prostřední dávka počítá se na jalový kus hovězí $\frac{1}{2}$ lotu, na krávu 1 lot, na tažného vola 1 lot, na krmného vola 2 loty, na koně $\frac{1}{4}$ lotu, na ovci $\frac{1}{8}$ lotu a na prase $\frac{1}{15}$ lotu. V Anglii na dobře zřízených hospodářstvích udávají dávky mnohem větší, anto několikrát nápadné; tak odstavené tele, 6 m. staré, obdržel tam 1 $\frac{3}{4}$ lotů, tele 1 rok staré 5 lotů, dojnice 7 $\frac{1}{2}$ lotů, vhl krmný 11 $\frac{1}{2}$ lotů, kůň 11 lotů a ovce 1 lot. Nadměrné podávání soli však též škodí, zejména na rodidla a často se přihlížívá těžký, neporod. Co se týče toho, jak máme sůl podávat, tu chceme-li jí užít výhradně co léku, podáváme ji samotnou, jinak ale zároveň s krmivem řezaným, spařeným neb naloženým, což má tu výhodu, že dobytek ze solené píce pranic nezmaří, anto jinak mnoho do hnoje vyhází.

Menší důležitost soli kuchyňské.

Její se vzhledem upotřebení jí co hnojiva, a koiiv o nevyhnutelnosti její k zdaru rostlinstva a nutnosti dodávání jí do půdy mnoho již zbytečně bylo namluveno.

Že skutečně sůl je ku zdaru rostlinstva prospěšná, znali již Řekové, když přihnojovali ní ku palmám, však množství její v půdě jest škodlivé, jak nám soli prosáklé neúrodné nížiny pobaltické dokazují. Soli co hnojiva užívá se jen co mrviva indurktního, totiž takového, které ne tak svými součástkami, jak svou přítomností v půdě na zdar bylin o účinkuje.

Rostlina pěstovaná v půdě, soli pohnojené, vyvinuje více protejnů, méně ale uhlohydrátů; řepa tedy jest méně cukernatá; brambory méně nasazují škrobu a řepka jest méně olejnatá; za to dobře však účinkuje na zrno.

Dobrý účinek její se též tím, že ničí plevel, jmenovitě na lukách, a hubí škodlivý hmyz a udržuje více vlhkosti v půdě, škodí však opět klíčovému semenu a proto se jen tam kde dříve seji dá upotřebit.

Co rostliny, kterým hnojení solí zvláště prospívá, udávají se od některých hospodářů jetel, bob, chmel a traviny.

Z toho vidíme, že užitečnost její v tom odvětví není tak velká jako při krmení dobytka, a že nedá se co hnojivo doporučit a to tím více, anto cena její není tak nízká a účinky její též jinými lacinějšími mrvivy pomocnými se dají nahradit.

Nejlíp však učiníme, když obě tyto funkce, které sůl v hospodářství zastane, spojíme v jedno, když budeme jí dávatí tolik, co třeba napopod, šemu dobytku, čímž lepší a více solných látek obsahující hnůj obdržíme a takto jednou cestou dvojího účele dosáhneme.

(„Bud.“)

Který druh zemědat obsahuje v sobě více škrobu? Dr.

Robbe vyšetřiv 140 druhů zemědat,

shledal, že obsahují v průměru 17.52 procent škrobové moučky. Žádný neobsahoval méně než 13 a žádný více než 22 procent. Mimo to dodělal se Dr. Robbe následujících výsledků. 1. Druhy červených zemčat obsahují v průměru něco více škrobu než žluté; 2. tuhá dužnina a pevná slupka svědčí o větší moučnatosti; než protínání vlastnosti, 3. hlubokoležící oka čili puky a stálá něco lepavá pěna, když se zemáky po délce rozpůlí a zříznuté čerstvé plošky se o sebe trou, poukazují vůbec k tomu, že zemčata taková mají v průměru více škrobu, než zemáky s plochými oky a vodnatou pěnou, 4. forma zemákových bambulín a barva dužniny nepodmíní žádný rozdíl v obsahu škrobu. Ostatně není „dobrota“ a „moučnatost“ zemáků jedno a totéž. K jídlu hodí se na př. výborně nějaký druh zemčat, kdež k vyrábění kořalky neb k pici se méně hodí a naopak.

Praní ovsa před setím.

Pan Jos. Setníčka, mlynář v Opatově blíže Výskytné, hospodář to velmi opatrný, má v obyčeji oves před setím práti. Chce-li síti 15 měr ovsa, vypere ho 30 měr. Pere ho v kádi, při čemž oves zralý padá ku spodu ke dnu, nedozralý však na vrchu zůstává. Oves lehčí se od zralého oddělí, a pak každý zvlášť z tenka rozhrnutý se buď na plachtách nebo na sýpce suší, při čemž se častěji přehruje. Po osušení se oves těžší vezme k setí, oves pak lehký, nedozralý, který sice mouku obsahuje, ale klíčivosti nemá, se skrmí. Jeli-kož oves některá léta velmi nestejně dozrává, tak že skoro napolo zelený klásti se musí, by semeno lež polovice ovsa sklíčivosti nemá. Jest

tudíž radno, by si pp. hospodáři v takových případech výše řečeného praní ovsa povšimli, aby mnoho zrni nezralého, neklíčivého, avšak předc moučnatého, zasetím zbytečně nezhodili a pak následkem nevzejtí polovice semena osení neměli řídké, které by pak málo vydalo a k tomu vláhy lehce pozbývají mnoho suchem trpělo.

(„Hospodář.“)

K ochraně stromů. Až dosud užívá se k ochraně stromů, aby nebyly od zvířat ohryzovány, dehtu, jímž se spodní části stromu natírají. Seznalo se ale, že prostředek ten škodlivě na strom působí. Jistý hospodář navrhuje tudíž následující dva prostředky, kteréž stromu neublíží a také jej před ohryzením ochrání: 1. Strom se natře buď krví smíšenou s vypáleným vápnem, nebo 2. smíšeninou z přeavařovaného másla, koptu a kořalky.

(Hosp.)

Horčice dle anglické metody prof. D. Artuse. V Anglii připravují velmi libochutnou horčici, jenž se vyznačuje před naší českou a také německou tím, že má čistě horčicovou chuť, kdežto u naší koření více převládá. K dosažení takové horčice bez vedlejší chuti dej 1 libru žluté (v obyčejné mluvě bílé) horčice a jednu libru černé horčice na jemný prášek utlučené do hlíněné misky, k tomu přidej 1 libru bílého cukru, jímž jsi ořel žlut citronu. Nalej na tu hmotu pak 2 mázy lehkého vína a nech to míchaje tím čas po času několik dní u tepla státi, až hmota poněkud zhoustne. Na to přizelený klásti se musí, by semeno lež tolik dobrého silného octa vin-zralé neopadalo; jest jisté, že skoro něho, až horčice nabude žádoucí hmoty.

Sláva nebes.

(Legenda.)

Bratr Fortunatus, zbožný mnich
Dnem i nocí rozvažoval,
Přemýšlel a celé spousty knih
Prohledal a prostudoval:
Avšak nemoh nijak chápati,
Kterak nebes sláva
Nikdy nepřestává,
A přec vabu nikdy netratí.

Jak by zevšedněl i slunka jas,
Kdyby vždycky s nebe plálo,
Pozbylo by kvítka vnaď i kras,
Kdyby věčně o květu stálo.
Jak jen vyvoleným na nebi
Hledícím v tvář Boží
Slast se stále množí,
Tak že věčně Pána velebí?

V takých myšlenkách kdys z kláštera
Do blízkého vyšel lesa,
Všude květ a jarní nádhera,
Pták i brouk i kvítko plesá.
Bratr Fortunát jen zaduman
Rozvažuje právě
O té věčné slávě,
Jakou svatým schystal nebes Pán.

V libém stínu lípy kvetoucí
Utrmácen trudem sedá,
Darmo nitro jeho horoucí,
Darmo rozum pravdy hledá.
Aj v tom ptáček křídel zlatoskvělých
Na kmen lípy sletá,
Jaro hlasně vítá,
Leje píseň z útroby rozechvělých.

A slyš, píseň po vši krajině
Carovným se zvukem nese;
Slouchá každý lístek v hájině,
Stichnul každý ptáček v lese.
Blahý úžas mnichem ovládá,
Zpěv se nitrem vlní,
Duši blahem plní
Dech se tají, duch víc nestrádá.

Nyní zpěv co deštěk nad polem
Míru svěží vláhu roní,
Teď zas jása hymny hlaholem,
A teď zvonků stříbrem zvoní.
V ohlasu jak zvučné varhany
Stromy, skály, stráně
Pějí chválu Páně,
Les se mění Boží ve stany.

Záře růžová kol zarudá,
Kvítí sladkou vůni dýmá,
A vždy krásněj pěvec zahudá,
A vždy novou slastí jímá. —
Však už zdvihnul křídla přeskvělá,
Letí výš a výš
S písní v nebes říše,
Tichne, ztrácí se — již dozněla.

Jako ze sna proctnuv Fortunát
S touhou za ním k nebi patřil,
Však jen slunce nad sebou zří plát.
Čas se vrátit ve střed bratří,
V klášter zvolna zpět se ubírá:
Ještě zpěv mu v hrudi
Blahý ohlas budí,
An už vrátit bránu otvírá.

Kdož ten vrátit? — Aj tvář neznámá
Zve ho v síně monastýra.
Udiven jde dále v refektář —
Cizé vše, co naň tu zírá.
Cizí opat, bratři neznámí; —
V ustrnutí stane:
Spas mou duši, Pane,
Ať mne lest, zlá šálba nezmámí.

„Vítej otče! z kraje dálného!“
Vlídne opat mnicha vítá:
„Přijmi místa u nás čestného,
A co skromný stůl náš skýtá.
Čteme z letopisů kláštera
Račiž strpět málo,
Poslyš, co se dalo
Za minulých věků za šera.“

Opat kynul, bratr dále čet'
V knize dějin vážným blasem :
„Jestí tomu dvě stě právě let,
Z kláštera když ranným časem
Vyšel zbožný bratr Fortunát,
Véd a mravů svíce —
Nevrátil se více
Račič Bůh mu věčný pokoj dát.“

„Amen!“ večerádlem zaznívá.
Přišlý mnich jen mlčky stane,
Hle zář nadzemská ho oskrívá,
Oko nebes jasně plane :
„Bratří vězte, Fortunát jsem já,
Bůh mne učil znáti,
Kterak může pláti
Nebešťanům radost pověčná.

Dvě stě let jsem v blahu naslouchal
Kratické jen písní z ráje,
Ó již věřím, že zpěv Božích chval
Věčně blaží nebes máje!“
Řka to klesá, v prach se rozpadá,
Duše k nebi spěje,
Sama Pánu pje,
Kde slast věkověčná zavládá.

VL. ŠT.

Přehled důležitějších událostí politických roku 1870.

(X) O událostech r. 1870 platí nám zisku a prospěchu kořistila v plném smyslu slova, co předpověděl prorok řka: „Toho času nebude pokoj vycházejícímu a vcházejícímu, ale strach bude odevšud mezi všemi obyvateli země, nebo bojovati bude národ proti národu a město proti městu; neb Hospodin zkormoutil je všelikou ouzkostí.“ (Par. 15, 5, 6.) Ano tak bylo a tak jest. „Hospodin odjal pokoj svůj od lidu toho.“ (Jer. 16, 5.) Po celý rok obracely se veškeré síly všech téměř národů k vnitřním bojům, od měsíce července pak nad to poutala mysle lidské válka Francie s Pruskem, válka to v každém téměř ohledu bezpříkladná.

Počínajice vypravování své s poměry říše Rakouské jest nám předně s bolestí připomenouti, že i tohoto roku národové rakouští k žádoucímu pokoji a sjednocení nedospěli, nýbrž památný spis, který ovšem nebyl že jin bez přestání bojovati bylo proti oné straně centralistické, která se pomocí ústavy z r. 1867 na vrch dostala a z ní bez ohledu jen k vlast-

nému zisku a prospěchu kořistila. Ústava tato byla a jest nejhlavnější překážkou žádoucího uspokojení národů Rakouských; přesvědčení toto rozmáhalo se denně více a všeobecněji a spolu s ním rozmáhal se též odpor proti tomuto „společnému nepříteli.“ J. V. císař sám napomenul velmi důtklivě ministerstvo své, „aby zjedna'o pokoj mezi národy rakouskými a aby konečně již k tomu prohlíželo, aby ústava ta také pravdou se stala.“ Toť byla ovšem těžká úloha; neb „ústava ta“ nebyla nikdy pravdou. V ministerstvu samém byly dvě strany; jedna (Potocki, Taaffe, Berger) přála jakémusi vyrovnání, druhá pak (Hasner, Herbst, Giskra, Brestl a Plener) byla pro „bezohledné provedení ústavy.“ Obě strany poroučely J. V. císaři o záměrech svých památný spis, který ovšem nebyl k tomu určen, aby se u veřejnosti oznamil. Když se ale v lednu sešla říšská rada, našel Giskra v náruživosti své nikterak toho tajemství,

nýbrž vinil menšinu ministerstva rady; nyní však navrhovali jediná v sezení výboru adresní komise hajitelé ústavy té pravý opak toho. zřejmě z toho, že chce ústavu zvrátiti. Hrabě Taaffe stěžoval proto velmi ostře na takové rušení obapolné úmluvy co do zachování tajemství a vymohl na císaři pánu povolení, aby se památný spis menšiny ministerské uveřejnil. To se stalo; záhy na to ale vymohl si též Giskra podobné povolení, nacež uveřejněn byl také památný spis většiny ministerské, který hlásal nejtuzší centralisaci a též Polákům ničehož nepovoloval. Prozatím však přece zvítězila tato většina a menšina byla propuštěna. Nové ministerstvo skládalo se tedy z urputných centralistů a sice byl Hasner předsedou, Giskra ministrem vnitra a policie, Stremayer vyučování, Banhans orby, Wagner zemské obrany, Brestl financí, Herbst práva a Plener obchodu.

Nové koště dobře mete, praví známé pořekadlo; avšak to se tentokráte nikterak neosvědčilo. Nové ministerstvo mělo dva prostředky k dosažení cíle svého pohotově; a sice předně se vysloвило, že bude oposici poznenáhla a krok za krokem ohýbati a za druhé, že provede přímé volby do říšské rady. Avšak člověk míní a Pán Bůh mění. Oposice ta nedala se nikterak ohnouti, nýbrž rozmáhala se co denně více. V Čechách a na Moravě totiž trvala na stanovisku svém, práva a spravedlnosti, nezvratně a nalezala v Tyrolsku, v horních Rakousích, ve Štýrsku, v Krajině a Korutansku co denně horlivějších přívrženců. V ohledu tom byly veškery úmysly Giskrovy zmařeny. Taktéž se nezdařil druhý onen prostředek s přímými volbami do říšské rady. Neb ministři oni —

tedy i Giskra — byli přece nejústavnější ústávci, t. j. pravili vždy, že oni písmeno s „ústavy té“ nesmí způsob ohnouti nedá, chopil se nepominouti; avšak návrhem přímých mecký poslanec Rechbauer jiného provoleb rušili „ústavu tu“ v základech středu, který ktomutěž cíli vésti měl. jejich. Neb to bylo právě základním Navrhnut totiž, aby se Polákům nepřavidlem „ústavy té“, že sněmovné které méně patrné požadavky povolili zemští mají voliti poslance do říšské,

hájitelé ústavy té pravý opak toho. Neboť mimo nepatrné hrstky tak zvaných ústáváků bylat bez toho většina národů rakouských v odporu proti ústavě této. Nad to pak byl by se Giskra a sondruhové jeho notně zmýlili i v tom případě, kdyby bylo skutečně k přímým volbám těm přišlo. Neb toť bylo předce snadno předzvidati, že ani v Čechách a na Moravě, a taktéž i v ostatních zemích pomocí přímých voleb nebudou taková poslanci zvoleni, kteříž by byli na říšskou radou šli, jediné z té příčiny, aby Giskra zůstal ministrem. Neb o to hlavně běželo, aby Giskra a sondruhové jeho při vládě zůstali a jť co nejvíce k vlastninu zisku upotřebili. Záhy tedy se ukázalo, že přímé volby takové veskrz nemožny jsou. Avšak Giskra ani teď ještě nepopustil, nýbrž chopil se prostředku, soudnému člověku veskrz nepochopitelného. Psal totiž do Prahy a počal vyjednávat s oposicí českomoravskou! — Odtud však dostalo se mu k drzosti jeho odpovědi patřičné a důstojné, „že totiž národ českomoravský nemůže vyzvání jeho k vyjednávání nikterak přijmouti, poněvadž stávající ministerstvo vždy s největší urputností ústavy oné se přidržovalo, která beze všeho spočívá sobení téhož národa sdělena byla a poněvadž Giskra teprv těchto nedávných dnů určitě byl řekl, že propast, kteráž jest mezi ústavou a deklarací česko-moravskou, nikterak a ničím se nedá naplniti a že tedy veskrz k víře nepodobno jest, aby tentýž člověk, který včera ještě tvrdil, že smíření jest nemožno, dnes již „upřímně“ vyznával, že se skutečně o vyrovnání zasaditi chce.“

An se tedy zřejmě objevilo, že se česko-moravská oposice na takový ústavní způsob ohnouti nedá, chopil se nepominouti mecký poslanec Rechbauer jiného provoleb rušili „ústavu tu“ v základech středu, který ktomutěž cíli vésti měl. jejich. Neb to bylo právě základním Navrhnut totiž, aby se Polákům nepřavidlem „ústavy té“, že sněmovné které méně patrné požadavky povolili zemští mají voliti poslance do říšské, a aby se samospráva Haliče v jistém

ohledu rozšířila. To se Polákům velmi líbilo a zasloupilo je tak, že se dali svěsti ke skutku, který v dějinách vlasti naší sotva má sobě rovného. Když totiž poslanec Petrinó byl navrhnut, aby takováto samospráva též ostatním zemím říše rakouské udělena byla, byl návrh ten od německocentralistické strany zavržen pomocí — téchže Poláků! Rechbauer totiž netajil nikterak úmysly své; neb chtěl Poláky k tomu získati, aby pomocí jich oposici českomoravskou všech spojenců zbavil a pak všelikou silou boj proti ní počíti mohl. K takovýmto službám podali se Poláci s všelikou ochotností, čímž si zajisté ani čestných vavříků nevydobyli, aniž spravedlivého trestu od sebe neodvrátili. Neboť strana německourská domnívala se nyní, že může vládnouti mocí neobmezenou a že může činiti, cokoliv jí libo. Domněnkou tou tedy nadchnut počínal si německý baron Tinti u veřejném sezení tak hrubě a surově proti poslancům z Tyrolska, že tito sněmovnu opustili a záhy na to ohlásili, že se nemohou dále účastniti v sezení říšské rady.

Záhy na to opustili též poslanci z Krajiny, Štyrska a z Dalmacie také říšskou radu a konečně okusili též i Poláci ovoce bratříčkování svého s německourskou stranou, kteráž jim nyní již tak zřejmě ukázala, že jich více nepotřebuje a že jim vůbec ničehož nepovolí, že jim též konečně nezbylo, než také, ovšem s hanbou, opustiti říšskou radu.

Avšak den pádu jejího již se blížil. Ministerstvo totiž, které mnoho mluvilo o sjednocení svém, různilo se také na mnohé strany a čím dále tím více muselo konečně poznati, že se při způsobu vlády své nebude moci udržeti. Nejprve počínalo si nad míru svobodomyšlně a slibovalo obzvlášť dělníkům hory doly, pokud jich k záměrům svým potřebovalo. A dokud dělníci při četných schůzích mluvili proti církvi kat., dotud také mohli sobě počínati všelikou svévolí.

Záhy ale také počali se míchat do otázky politické a to ovšem ze stanoviska svého a žádati, aby dělníkům se dostalo všech politických práv, jichž ostatní občané užívají. To se však přičilo ministerstvu „občanskému“ a proto nastalo pronásledování dělníků, jichž schůze se zapovídaly, až konečně vůdcové jejich do vězení uvrženi byli, což způsobilo nesmírné rozhořčení mezi třídou dělnickou. Říšská rada byla přijala zákon daně výdělkové, kterýmž se stanovilo, že každý jistou daň platiti má, kdo ročně 300 zl. r. č. vydělá, ačkoliv ale pan-ská sněmovna navrhla a přijala ustanovení, že daň takou platiti má ten toliko, kdo nejméně 600 zl. r. č. ročně vydělá, trval nicméně rozhodný odpor proti vyměření daně takové mezi dělnictvem vůbec. Ona třída tedy, na které si občanské ministerstvo mnoho zakládalo, byla se od něho docela odvrátila a stala se mu úhlavním nepřítelem. Oposice pak, kterouž ministerstvo chtělo „krok za krokem ohýbati“, nabývala co denně větších rozměrů a větší moci a zupné počínání německourské strany na říšské radě vzbudilo i v kruzích německých všeobecnou nevoli. Že se tedy ministerstvo toto nebude moci nikterak udržeti, tužil Dr. Giskra zcela právě; proto žádal o propuštění své s ministerstva, kteréž císař pán také bez odkladu přijal. Giskra byl za čas úřadování svého vyznamenán rozličnými řády a což mnohem více jest, stal se velkým — bohatcem! Máje tedy dosti cti a mnoho, velmi mnoho peněz mohl si upřímně zazpívati: „Srdečko, co žádáš více!“ a s ministerstva odstoupiti. Ostatní členové téhož ministerstva chtěli si ještě jednou v zoufalosti své zahráti na pány a učinili císaři pánu návrh, aby se rozpustili všickni sněmové zemští, jichž poslanci říšskou radu byli opustili. Když pak císař pán k návrhu tomu nesvolil, žádali všickni o propuštění své, kteréž i hned přijato bylo. Národové rakouské říše pak, kdykoliv si zpomenou na toto ministerstvo,

bolestně vždy vzdychající praví: Jsou to mužové veskrz neblahé paměti.

V nesnázi této přikročila říšská rada, nikoliv k nějakému skutku rozhodnému, nýbrž ku sepsání adresy k císaři pánu, v kteréž pravila, že bude po všem veta, jestli nezůstane všecko při starém, t. j. jestli nebude i dále vládnouti ona centralistická německá strana, která úplnou neschopnost ku vládě tak byla osvědčila, že by všudy byla vzbudila všeobecný posměch; avšak jen v Rakousích mohou se udávati věci k víře nepodobné! Neb adresa taková musela zůstatí tím, čímž v pravdě byla, totiž jalovým tlacháním, pročez také jak říšská rada, tak i panská sněmovna rozpuštěny jsou a povolán byl hrabě Potocki, aby sestavil nové ministerstvo.

Ačkoliv národové rakousští pád „občanského ministerstva“ považovali museli za spravedlivý trest bídné neschopnosti jeho a proto v jistém ohledu se radovati mohli, že zlo jedno odstraněno jest, museli přece záhy poznati, že by mnohem lépe bylo bývalo, kdyby ministerstvo ono a strana ta, z kteréž pošlo, dále ještě při vládě bylo zůstalo. Neboť domnívali se mnozí, že mužové ministerstva onoho, vašniví, zisti, urputní stranníci a v sobectví zakrnělí jedině jsou toho příčinou, že ústava prosincová veskrz provedena nebyla. Avšak v pravdě tomu nemohlo tak býti. Mužové oni byli sice skutečně k všeliké vládě neschopní a měli nad to tolik vlastností, které by jinak každého jiného k zastávání jakéhokoliv úřadu veřejného bylo nehodným učinilo, avšak pravý kořen všeho zla a neštěstí byla právě ona ústava prosincová. Kdyby tedy déle byli zůstali při vládě, byla by pravdivá příčina všeho zla a všeho neštěstí zřejměji na jevo přišla. To se však nestalo; proto mělo se za to, že soustava může zůstatí a konečně se provéstí, budou-li jen osoby vyměněny.

Za takových okolností nastoupil hr. Potocki úřad svůj a snažil se

předně, nové ministerstvo své sestaviti a pak jakési vyrovnání provesti. První se mu dosti bídně podařilo, poněvadž za ministra zemské obrany navrhnul bar. V. Widmanna, a za ministra vyučování neschopného, Czédika, což z jedné strany velmi překvapilo, z druhé pak jisté pohoršení způsobilo. Jakož tedy tuto hr. Potocki osvědčil svou neznalost osob, tak osvědčil též při provedení druhé části úlohy své úplnou neznalost skutečných poměrů! Dal totiž prohlásiti, že chce všechny národy říše rak. sjednotiti na půdě společného provedení ústavy (prosincové) a že vůbec a všem přísně dle ústavy této se bude zachovávatí. A přece nebylo to nikterak tajno a obzvláště národ česko-slovanský byl se již tisíckrát a slavně vyslovil, že k ústavě této nemůže nikterak přivolití. To však nevažilo hr. Potockému; neb počal skutečně jakési vyjednávání o dosažení jakéhosi vyrovnání. Vyjednával s Poláky, Tyroláky, s Čechy a Moravany nejprve ve Vídni a odebral se též k tomu konci do Prahy. Přiznával sice, že ústava prosincová přáním a potřebám jednotlivých zemí nevyhovuje a že jest ochoten, především království českému větší samostatnosti povolití, avšak doložil též, že se to státi může jediné na cestě ústavní, spolupůsobením říšské rady. Státoprávní oposice naše však odpověděla k tomu s všelikou určitostí: Co říšská rada dnes dá, může zítra opět vzítí. Říšská rada nemůže nám nikterak práva nějakého uděliti, naopak my chceme říši samé takových práv postoupiti, kterýchž k zachování jednoty potřeba jest. Zemský sněm náš a nikoliv říšská rada jest pramenem práva našeho a zásady této nemůžeme se nikterak vzdáti.

An hr. Potocki takto vyjednával, měji na jevo přišla. To se však nestalo; proto mělo se za to, že soustava může zůstatí a konečně se provéstí, budou-li jen osoby vyměněny. vláda v Rakousku musí býti centralistická a že budou zavedeny přímé volby na říšskou radu. Poněvadž o-

běžník ten byl podepsán též od hr. Potockého, museli mnozí pochybovati také o dobré vůli jeho, kdežto právě již se přesvědčili o neschopnosti jeho k provedení skutečného vyrovnání mezi národy rakouskými. Následkem toho upustila oposice naše od všelikého dalšího vyjednávání.

Hrabě Potocki pak na to rozpuštěl ku konci června všechny zemské sněmy *mimo český*, a vypsal nové volby, vymlouvaje se tím, že právě předkem již ví, že by nový sněm český říšské rady opět neobeslal. V tom jediném se Potocki ovšem nemýlil!

Záhy na to vypukla v červenci válka mezi Pruskem a Francií a našla hned takových rozměrů, že se pozornost celého světa k ní obracela. Národové rakouští zachovávali v běhu války té veskrz skutečnou nestrannost, poněvadž nemohli ani ve Francii ani v Prusku důvěřovati. Jinak naproti počínala si strana německá v Rakousku, nikterak se totiž neostýchala tak psáti a tak mluvit, jakoby země říše rakouské již byly k Prusku přivtěleny. O mnohých listech německých vypravovalo se také v Praze, kolik tisíc tolarů každý z nich byl obdržel, aby psal ve prospěch Pruska. Vláda rakouská nečinila nic, aby neprekážela takovému počínání, kteréž v pravém smyslu slova velezrádou bylo. Tím jistě osvědčila vlastní slabost svou, kteráž původ měla v tom, že z počátku se kolsala a na rozpach byla, má-li se s Francií spočítati proti Prusku, čili ne. Když ale vojsko francouzské na počátku měsíce srpna v několika bitvách rozhodně poraženo bylo, přeběhla i hr. Beustovi chuť na spolek s Francií, a byloť uzavřeno, že se má zachovávat úplná neutralita či nestrannost. A této bylo ovšem na nejvyšší zapotřebí, poněvadž ve známosti přišlo, že Rusko podle úmluvy s Pruskem učiněné převzalo úlohu na se, Rakousko v neutralitě udržeti.

Proto však neodдалo se ministerstvo hr. Potockého úplné nečin-

nosti. Neboť když všeobecný sněm církevní v Římě byl přijal nauku o neomylnosti papežově, zrušilo vídeňské ministerstvo konkordát či úmluvu se sv. Otcem papežem učiněnou, poněvadž právě papež nyní, po prohlášení oné nauky není toutéž osobou, kterouž byl tehdy, když se konkordát uzavřel. Kdokoliv jen poněkud soudného měl rozumu, musil takovým zálučným mudráctvím opovrhnutí avšak což na tom? Neb ministr vyučování měl skutečně za to, že vyvedl kousek hrdiustky!

V měsíci srpnu měli zasedati sněmovní zemští. Z věrohodných stran ujišťovalo se s velkou určitostí, že vláda hr. Potockého nebude mítí žádného vlivu na volby a že mu mnoho na tom záleží, aby volby byly volným výrazem přesvědčení a vůle obyvatelstva. Bud si tomu, že skutečně tak bylo; avšak veškeré úřednictvo, kteréž přece hr. Potockého co pána svého ctíti mělo, stranilo bez ostýchání se a pracovalo všelikou silou pro onu stranu německou, která Potockého veskrz nenáviděla. I tentokráte zradil služebník pána svého šeredně. Avšak proti všelikým plotichám a proti všelikému násilí úřednictva nepodařilo se oné straně německé zvítěziti a — což k víře nepodobno — později teprv pomohl

ji hr. Potocki sám k vítězství a k většině na říšské radě. Neb v Tyrolsku, v Krajině, v Dalmácii a Vorarlberku měla strana federalistická většinu, ve Štýrsku pak a v horních Rakousích tvořili federalisté značné menšiny; hlavní váhu tedy klásti bylo na výsledky voleb v Čechách. Neb hr. Potocki byl konečně přece poznal, že by bylo příliš nerozumno, kdyby ve všech zemích nové volby se vypisovaly a jen v Čechách německý sněm se ponechal. Vypsal tedy i v tomto království nové volby. Tuto však skutečně se nezmylil. Neb česká města a obce venkovské, jakož i slechta historická zvítězili při volbách úplně a nechtěli, aby říšské rady volili. Protož vypsal Potocki konečně

„přímé volby“ do rady této a pomocí o to, že scházeli zástupcové královských poslaneckých se po mnohých úskostech, z 54 poslanců, kteří z Čech na říšské radě měli zasedati, 13 do Vídně dostati a takto s největším úsilím o zachování kruté nadvlády běželo a že německé straně většinu zjednati. k dosažení cíle toho každého prosřed-Zda-li a jakou radost hr. Potocki z uměleckého díla tohoto měl, není známo.

Podle toho nemůžeme o sněmích zemských mnoho vypravovati, poněvadž jen k tomu konci svoláni jsou, aby na říšskou radu volili. Většinu v Tyrolsku a ve Vorarlberku, a menšinu v horních Rakousích a ve Štýrsku vydaly slavné osvědčení, že ústava prosincová jest dle práva neplatná, čímž se zřejmě přidružily k deklaraci česko-moravské. Dle příkladu suému českého vyslovily se dílem pro neobeslání říšské rady, dílem pak chtěly radu tuto obeslati, avšak jen k tomu konci, aby volila společné delegace, kteréžto suém český jen přímo voliti chtěl.

S velkou bídou tedy sešla se říšská rada na konec měsíce a rokovala při náramném zmatku. Častěji se totiž událo, že většina 68 hlasů stála proti menšině 67 hlasů, kterýžto poměr však příchodem německých poslanců z Čech ve prospěch německé strany se obrátil. Federalisté na radě říšské byli po delší čas na rozpacích, mohou-li se v poradách účastniti, poněvadž jedna část poslanců nikoliv od sněmu, nýbrž přímou volbou na říšskou radu se dostala. Velepamátou však zůstane na vždy lícem měrnosti strany německé. Po mnohá léta totiž nebylo na říšské radě poslanců z království českého a uherského, poněvadž strana ta ale měla většinu. dokud poslancové ze zemí těchto nepřítomni byli, byla s tím nad míru spokojena a nečinila nížádných námitek. Nyin však byla v menšině a proto nechtěla, aby se rokovalo, poněvadž scházelo několik těch německých poslanců z Čech; a když se těch několik dostavilo a jí k většině pomohlo, měla opět svědomí (!) pokojné a nestarala se již více

stvá českého vůbec. Připomenuli jsme případ ten jen proto, aby se zřejmé poznalo, že straně té od jakživa jen o zachování kruté nadvlády běželo a že k dosažení cíle toho každého prosřed-Zda-li a jakou radost hr. Potocki z ku se chopila.

O jednání na říšské radě nemůžeme tedy vypravovati, leč že volila delegaci, která se toho roku v Pešti sešla. Tato rokovala o rozpočtu vládním, o schodku finančním, kterýž obnášel asi 20 milionů zlatých a o povolení výloh učiněných na ozbrojování z příčiny války Pruska s Francií. Záležitosti tyto byly celkem vyřízeny, avšak vnitřní spor, který již po tolik let trval, nebyl nikterak vyrovnán. Rok 1870. chýlil se ku konci, a vláda Vídeňská musela vyznati, že opět rok marně uplynul a že opět vyrovnání s národem říše rakouské zmařeno bylo!

Národ slovanský v Čechách a na Moravě však roku toho nikterak nezmařil, což s pravdivou chloubou tvrditi můžeme. Od kolika let totiž měli jsme vládu, kteráž jsouc úhlavním nepřítelem naším jen k tomu usilovala, jak by nás zablázila; od kolika let nebyli jsme zastoupeni při zákonodárství a jednalo se o nás zcela bez nás; od let nás zpupné a surové novinářstvo Vídeňské tupilo způsobem neslýchaným a posmívalo se všem citům, kteréž každý národ v největší vážnosti má; od let jsme se dívatí museli bezcílně, jak panující strana, ano i jednotliví úřední ministerstva moci své k tomu zneužívají, aby co nejvíce peněz nahrabali; od let jsme dávali daně téměř nesnesitelné jak na penězích tak i z vlastní krve své; od let jsme snášeli příkoří téměř k víře nepodobné, a — všechny tyto nesnáze přebořké a přetrpké přemohli jsme vytrvalostí neoblomnou a útoky přecitných nepřátel narozhodli jsme s takou čestnou statečností, že se nám sotva který jiný národ co do takových tragických bojů rovnati může. *Neb bojovali jsme za pravdu a právo, kteréž jsme*

terpali z věčných pramenů Božské spravedlnosti a z minulosti naší slavné na základě těchto vybudované a proto nemohli nás nepřátelé naši přemoci; ano příklad naš mocně dojal nejenom soukenovce naše, nýbrž i zdravou část národu německého v Rakousku tak, že i tato počala se přiznávati k zásadám našim, kteréž hlavně k tomu směřovaly, že nutno jest v říši rakouské založiti takové právo státní, kteréž žádnému národu a v ničem neubližuje (dle slov Kristových: Cehožkoliv nechcete, aby lidé činili vám, nečiněte i vy jim), takové právo státní, které všem bez rozdílu uděluje tutéž volnost a tutéž svobodu a kteréž nemožno činí, aby jeden národ nespravedlivou nadvládou provozoval nad ostatními, takové právo, které by ze všech národů říše rakouské v pravdě učinilo stejně oprávněné dítky jednoho otce, krále a císaře. A proto také nechťeli jsme nikdy vyjednávati ve sporech našich s radou onou, kterou říšskou nazývali, ačkoliv v pravdě jen nepatrnou a nevlastní částku národa německého zastupovala, nýbrž obraceli jsme se vždy s požadavky svými ku králi co společnému otci svému. Toto počínání naše snad teprv pozdější doba náležitě ocení, stane-li se to ale — jakož se jistě stane — bude muset přiznati se, že národ náš přilnul ku králi svému láskou nezvratnou a to [pro nejtrpčích zkouškách právě toho času, kdy národové jiní panovníky své zrádně opouštěli. V ohledu tom kojíme se blahou nadějí a jen to si přejeme, aby se národ náš vždy *mramných základů těchto* přidržoval; pak zajisté dočká se blažené budoucnosti, ať se ostatně cokoliv stane!

Jakož pak národ náš osvědčil při hájení práva svého neoblomnou statečnost, tak osvědčil spolu též upřímnou smířlivost a mírumilovnost tam právě a tehdy, kdy bezohledně panovati mohl. Neb na sněmě duch statečnosti Moravanů způsobem českém téhož roku měla strana naše nejzřejmějším; rodáci naši stáli nerozhodnou většinu a nepamatujíc na zvrátne při deklaraci práce sněmu četné příkoří jí od německé stra-

ny činěné, podala jí upřímně ruku k smíření a vyzvala ji, aby svědomitě ustanovila podmínky, při kterých by Němci a Slované v království českém v bratrském spolku ku prospěchu společné vlasti své působiti mohli. Fanatikové strany této, zejména Herbst, Klier, Banhans a jiní odstrčili sice pravici tuto smířlivou, avšak kojíme se bezpečnou nadějí, že národ německý v Čechách v nejbližší budoucnosti již procitne, že roztržiská okovy, kterýmiž ho domnělí a falešný vůdcové jeho spoutali a že se ochotně přidá k Slovanům a snimi společně státí bude pro vlast a krále.

Sněm český bylť také vyzván k obelání říšské rady. Vyslovil se slavně, že národ český bez prodlení chce býti mohutnou podporou říše, kterouž otcové jeho co mocnou hradbu společného života rozličných národů byli založili, avšak jen pod tou výminkou, aby říše také beze všeliké dvojmyslnosti a neodvolatelnými skutky se zaručila, že přiznává národu českému onu samostatnost, která mu po právu náleží. A poněvadž skutečná potřeba toho vyžadovala, aby se společně delegace sešly, chtěl český sněm mimořádně v tomto jediném případě a na základě práv koruny české do delegace té voliti. Avšak všeliké toto osvědčení jak poddanosti tak i smířlivosti nebylo tentokrát přijato, což však nemohlo vyvrátiti nadějí naší, že se snad brzo potká s výsledkem lepším.

Jestě horší byly poměry tyto na Moravě, kdež strana německá od mnoha let již vládne mocí neobmezenou. Poslanci strany této sešli se v měsíci srpnu v Brně a počínali si vůbec tak, jakoby slovanských obyvatelů na Moravě ani nebylo, neostychajíce se nikterak podporovati jen to, což jest německé a nevšímají si všeho toho, což jest slovanské. Avšak nátlakem tímto sesiloval se duch statečnosti Moravanů způsobem českém téhož roku měla strana naše nejzřejmějším; rodáci naši stáli nerozhodnou většinu a nepamatujíc na zvrátne při deklaraci práce sněmu četné příkoří jí od německé stra-

jednosměrně voleni proti všelikým ple-
tichům ode všech stran činěným, vě-
domí společného svazku našeho s ko-
runou českou co denně se tužilo,
četné spolky naše, čtenářské, hospo-
dářské, průmyslové, pěvecké, kato-
licko-politické, sokolské, potravní,
obchodní, záložny a mnohé jiné vy-
týkaly vždy mohutnější činnost, tak
že v ohledu tom v pravdě tvrditi
můžeme, že národ náš roku toho ne-
ztratil, nýbrž že všemi silami pra-
coval ku konečnému cíli svému, kte-
rýž v tom jest obsažen, aby na zá-
kladech mravnosti a spravedlnosti
vlast naše dospěla k blahobytu jak
časnému tak i duševnímu, a aby
každý jednotlivec slyšel své volné roz-
vítěti mohl nejenom ku prospěchu
vlastnímu, nýbrž též i obecnému, k
oslavení vlasti své a krále svého.
Výsledky tyto děkujeme předně sta-
tečnosti lidu moravského, spolu ale
též úsilovnosti poslanců a vůdců na-
šich, v jejichž popředí stkví se slavná
jména: hrabě Egbert Belcredi a Pra-
žák. Všem těm šlechetným snahám
národa našeho, jakož i věhlasným
vůdcům jeho volám tedy z celého
srdce svého: Na zdar! Dokud pravda
a spravedlnost s námi bojují, dotud
také nepřemohou nás!

Nejlépe se daří až dosud *Ma-
darům* v království uherském. Tak
řečeným vyrovnáním nabyli tolik vý-
hod, že se po jejich vůli vše děje
nejenom v Uhersku, nýbrž i v Ra-
kousku. Panující strana Deákova pod-
poruje ve všem ministerstvo András-
syho a tento platí všeobecně za nej-
hlavnější podporu německé strany
v Rakousku. Dle příkladu této po-
čínají si Maďaři doma též tak, jako
by jiných národů tam nebylo. V *Hor-
vátsku* ustanovily banem bar. Raucha,
muže to, jenž hůře úřadoval než tu-
recký baša a ve všem vlastního pro-
spěchu hledal. Národní strana cho-
vala se až posud nečinně, jest-li se
ale nemýlíme, přibyla již doba, že
promluví rozhodné slovo.*)

*, Již promluvil při volbách do sněmu.

Posn. pot.

vystoupí také Slováci, Srbové, Rumu-
ní a Sasíci spojenými silami proti
zpučnosti maďarské, která veškeré
sily říše naší službě maďarských
zájmů podrobí chce.

Povšechně jen mohli jsme vypra-
vovati o domácích bojech našich, nyní
již však musíme připomenouti válku,
kteráž nemá sobě rovné, mezi *Fran-
cií* a *Pruskem*.

V přehledu událostí r. 1869
podotknuli jsme, že moc Napoleonova
počala klesati, že již nemohl vésti
správu veškeré Evropy, ano že již
ani nemohl býti tou „prozřetelností“,
kterou po 18 let býti chtěl. Tož bylo
zřejmé patrné; že ale již během r.
1870 stržen bude do propasti beze-
dné a že Francie strádati bude bo-
lesti, jakož málo který jiný národ
trpěl, tož se stalo mimo všeliké nadání.

Již po celý rok 1869 vedla opo-
sice tuhý boj proti „osobní vládě“
císařově a Napoleon musel ustavičně
povolovati, aniž byl tím nějakého
prospěchu získal. Z počátku r. 1870
povolal nové parlamentární minister-
stvo, kteréž právomocnost zákonodár-
ného sboru opět rozmnožilo. Tím
však nebyly odporující strany nikterak
smířeny, ba republikánská strana právo
naopak počínala si denně odvažují
a netajila nikterak záměry své, že jí
totiž běží o revoluci a sesazení císaře.
A proto jí přišla tehdy velmi vhod
nešťastná událost jedna, která se cí-
sařské rodiny nemile dotýkala. Princ
Petr Bonaparte měl totiž jakousi roze-
pří s redaktorem Rochetorem, kterýž
ho proto vyzval k souboji a k tomu
konci dva svědky své k němu poslal.
Jednoho z nich Petr Bonaparte za-
stříl, omlouvaje se tím, že první ho
udeřil a pak po něm stříliti chtěl.
Ačkoliv před soudem od trestu osvo-
bozen byl, vyhlašovali ho předce re-
publikáni za zúmyslného vražedníka
a počínali si co nejjizlivěji proti cí-
saři samému. Na příklad, jak daleko
se odvažovali, stál tudy část provo-
láuf, jakéz vydaly tenkrát noviny
la Marsellaise: „Podivuhodnou sla-
bostí podjati domnívali jsme se, že

Napartovec muže něčím jiným býti, nežli vražedníkem! Jest tomu již 1866 severní část Německa sobě při- 18 let, že Francie jest v moci těchto vtělilo a usilovalo bez ustání o to, hrdlořezů! Národe, nabyli-li jsi pak aby též jižní část v nejužší jednotu již přesvědčení, že jest toho již dost s sebou přivedlo. Cíle toho dosáhlo a je míra již jest dovršena?!" Avšak jednak jednotou celni, s druhé strany proti všeobecnému pohoršení, jakéž pak zvláštními úmluvami s knížaty událost ta způsobila, podařilo se cí- jihoněmeckými, kteříž se zavázali, že sari ještě jednou, že aspoň zdánlivě v případě války vojska svá podrobí moc svou znovu upevnil. Vydal totiž vrchnímu velitelstvu pruskému. Smolou provolání k národu a vyzval ho k vy tyto byly konečně přese všechen veřejnému hlasování, aby se vyjádřil, odpor národní strany v Bavořích a zda-li schvaluje změny v ústavě navržené, či nikoliv. Národ osvědčil velikou většinou (téměř 7 a půl milionů proti 1 1/2 milionů hlasů), že změny tyto přijímá. Na takový způsob podobalo se, že mír vnitřní byl zjednáno, a poněvadž zevnější poměry Francie tenkrát také klidnými byly, mohl ministr Ollivier na sněmu vyznati, že obecný mír v Evropě ještě nikdy tak nebyl pojištěn, jako právě v době této. Slova ta pravil na konci měsíce června.

Avšak záhy na to strhla se strašná bouře, a to z mračna, kteréž se zdálo býti z počátku naskrz nepatrným. Z počátku července totiž, vešlo ve známost, že pruský princ Leopold Hohenzollernský, byl vyzván, aby přijal korunu španělskou a že nelze jistotou tvrditi, co v slibech těch obsaženo bylo a zda-li skutečně Napoleonovi ponechati chtěl království belgické, některé části porýnské a švýcarské, jak se později vypravovalo. Tolik jisto jest, že poměry Francie Prusku již od delšího času byly vel- nmi napnuty a že Bismarck brzkou válku předvídal a že k ní také veskrz připraven byl, kdežto Francie v jistém ohledu spravedlivě si stěžovali mohla na urážku jí učiněnou, avšak k válce nikterak připravena nebyla.

Devatenáctého července dal Napoleon v Berlíně válku opovědět. Celé Německo proměnilo se v tábor válečný, všudy hlásalo se, že se jedná o svatou válku proti odvážnému nepříteli národa německého, a prusští generálové spěchali do států jihoněmeckých, převzali vrchní velitelství

Neb Prusko bylo po válce r. 1866 severní část Německa sobě při- 18 let, že Francie jest v moci těchto vtělilo a usilovalo bez ustání o to, hrdlořezů! Národe, nabyli-li jsi pak aby též jižní část v nejužší jednotu již přesvědčení, že jest toho již dost s sebou přivedlo. Cíle toho dosáhlo a je míra již jest dovršena?!" Avšak jednak jednotou celni, s druhé strany proti všeobecnému pohoršení, jakéž pak zvláštními úmluvami s knížaty událost ta způsobila, podařilo se cí- jihoněmeckými, kteříž se zavázali, že sari ještě jednou, že aspoň zdánlivě v případě války vojska svá podrobí moc svou znovu upevnil. Vydal totiž vrchnímu velitelstvu pruskému. Smolou provolání k národu a vyzval ho k vy tyto byly konečně přese všechen veřejnému hlasování, aby se vyjádřil, odpor národní strany v Bavořích a zda-li schvaluje změny v ústavě navržené, či nikoliv. Národ osvědčil velikou většinou (téměř 7 a půl milionů proti 1 1/2 milionů hlasů), že změny tyto přijímá. Na takový způsob podobalo se, že mír vnitřní byl zjednáno, a poněvadž zevnější poměry Francie tenkrát také klidnými byly, mohl ministr Ollivier na sněmu vyznati, že obecný mír v Evropě ještě nikdy tak nebyl pojištěn, jako právě v době této. Slova ta pravil na konci měsíce června.

Avšak záhy na to strhla se strašná bouře, a to z mračna, kteréž se zdálo býti z počátku naskrz nepatrným. Z počátku července totiž, vešlo ve známost, že pruský princ Leopold Hohenzollernský, byl vyzván, aby přijal korunu španělskou a že nelze jistotou tvrditi, co v slibech těch obsaženo bylo a zda-li skutečně Napoleonovi ponechati chtěl království belgické, některé části porýnské a švýcarské, jak se později vypravovalo. Tolik jisto jest, že poměry Francie Prusku již od delšího času byly vel- nmi napnuty a že Bismarck brzkou válku předvídal a že k ní také veskrz připraven byl, kdežto Francie v jistém ohledu spravedlivě si stěžovali mohla na urážku jí učiněnou, avšak k válce nikterak připravena nebyla.

tamnějšího vojska a v nejkratší době stenci k obhájení skličené vlasti své táhly voje německé k Rýnu. Na Avšak nové tyto sbory vojenské skládaly se z největší části z lidu nevyvelitelství a odebral se se synem svým cvičeného, ani řádně ozbrojeného a na bojisté odvezdáv císařovně vladařství v čas nepřítomnosti své. Soukterýž by s to byli bývali, odolati časné vydal se král pruský Vilém broznému nepříteli, kterýž vždy všudy s Bismarkem a generalem Moltkem a ve všem měl převahu. A protože necestu k hranicím. V prvních muže divno býti, že veliká obědnech měsíce srpna počal zápas krvavý; 2. srpna podařilo se sice Francozum Němce u města Saarbrücken porazit, avšak již 4. byli od Němci u města Weisenburk přemoženi takéž 6. u Wörthu, kdež velel slovutný generál Mac-Mahon, tak že následkem porážek těchto voje Francouzské na zpátečném pochodu k pevnosti Met-ské (Metz) odtáhly, kdež generál Bazaine vrchní velitelství převzal. Jedna část německého vojska obklíčila město a pevnost Štrasburk kdežto hlavní voje k Metám se posunuly; v okolí pevnosti té svedeny po tři dni 16—18. srpna bitvy, v kterýchž Francouzové poraženi do pevnosti zatlačeni a v ní od vojska německého obklíčeni byli. Ztráty byly na obou stranách ohromné. Po vítězství tom táhly hlavní voje německé k Paříži. Ještě jednou zakročili jim Francouzové cestu před pevností Sedanskou, byli však opět 1. září tak poraženi, že se Napoleon, Mac-Mahon a celé vojsko (téměř 100.000 mužů) vzdáti muselo! Zajatý Napoleon byl odveden do Němce na hrad Vilhelmsshöhe; v Paříži však byla dynastie Bonapartů s trůnu svržena a republika prohlášena.

Veškeré řádové vojsko francouzské bylo dílem poraženo, dílem zajato a dílem v pevnostech sevřeno. V cele republiky čili vlády národní obrany* stáli mužové, jako Thiers, Gambetta, Jules Favre, veskrz odhodlaní, vše obětovati pro obhájení země. K tomu konci cestoval Thiers po Evropě, hledaje pomoci a spojenců, avšak marně, any veškeré mocnosti dívaly se nečinně k ohromnému divadlu válečnému. Gambetta obzvláště rozvíjel činnost neúsilovnější a ze všech konců Francie spěchali vla-

stenci k obhájení skličené vlasti své. Avšak nové tyto sbory vojenské skládaly se z největší části z lidu nevy-cvičeného, ani řádně ozbrojeného a k tomu ještě nedostávalo se vůdců. Soukterýž by s to byli bývali, odolati časné vydal se král pruský Vilém broznému nepříteli, kterýž vždy všudy s Bismarkem a generalem Moltkem a ve všem měl převahu. A protože ne-muže divno býti, že veliká obědnech měsíce srpna počal zápas krvavý; 2. srpna podařilo se sice Francozum Němce u města Saarbrücken porazit, avšak již 4. byli od Němci u města Weisenburk přemoženi takéž 6. u Wörthu, kdež velel slovutný generál Mac-Mahon, tak že následkem porážek těchto voje Francouzské na zpátečném pochodu k pevnosti Met-ské (Metz) odtáhly, kdež generál Bazaine vrchní velitelství převzal. Jedna část německého vojska obklíčila město a pevnost Štrasburk kdežto hlavní voje k Metám se posunuly; v okolí pevnosti té svedeny po tři dni 16—18. srpna bitvy, v kterýchž Francouzové poraženi do pevnosti zatlačeni a v ní od vojska německého obklíčeni byli. Ztráty byly na obou stranách ohromné. Po vítězství tom táhly hlavní voje německé k Paříži. Ještě jednou zakročili jim Francouzové cestu před pevností Sedanskou, byli však opět 1. září tak poraženi, že se Napoleon, Mac-Mahon a celé vojsko (téměř 100.000 mužů) vzdáti muselo! Zajatý Napoleon byl odveden do Němce na hrad Vilhelmsshöhe; v Paříži však byla dynastie Bonapartů s trůnu svržena a republika prohlášena.

Ohromná vítězství vojska německého učinila v Němcích takový dojem, žež žádáno sjednocení veškerého Německa pod jednou hlavou. Král Bavorský nused tedy jménem knížat krále pruského žádati, aby přijal titul císaře německého, což se

také stalo. Dosah světodějně události této jest zahalen v temnosti, kteréž žádoucí oko lidské proniknouti nemůže!

Španělsko, jež k nešťastné válce té podnět dalo, nemůže nikterak k míru dospěti. Rozličné strany stojí v ustavičném boji proti sobě a každé chvíle slyšeti o novém povstání, při čemž správa a blahobyť země čím dále tím více hyne. Po princí Hohenzollerském byl zvolen druhý syn krále Italského, Amadeus, za krále, avšak málo jest naděje, že by nešťastné zemi té zjednatí mohl lepší budoucnost.

Anglie těší se poměrně z největšího blahobytu. Staloť se téměř již obyčejem, že se každému novému parlamentu předkládají návrhy na zmenšení daně a že i širší kruhy počínají nahlížeti, že se *Rusku* budou muset povolití tatáž práva, jaká má *Anglie*, čímž by příčina mnohých svárů a různic odstraněna byla. V běhu války německé pokoušeli se státníci angličtí všelijakým způsobem o zjednání příměří mezi *Francií* a *Pruskem*, avšak marně, a ku konci roku bylť náramně postrašení vypovězením *Pařížské* smlouvy se strany *Ruska*.

Řím, sídlo papežovo, byl i toho roku středem pozornosti veškerého světa. Všeobecný sněm církevní zasedal tu až do měsíce srpna a přijal mezi jinými nauku o neomylnosti papežově. Pro události válečné musel však býti odročen. Papež především usiloval o zjednání míru mezi *Francií* a *Pruskem* poslav k tomu konci zvláštní listy *Napoleonovi* a králi *pruskému*. *Napoleon* však nabídnutí toho nepřijal.

Když ku konci července francouzské vojsko *Řím* bylo opustilo, vyslal *král Italský* vojsko své, dal město svaté obsaditi a oloupil takto sv. Otce o poslední zbytek světského panství! Jen tehdejší válka byla toho příčinou, že se loupežný útok ten tak snadně podalil; neb spíše neb později budou se muset katolické mocnosti

rázně zastati samostatnosti a neodvislosti papeže. Ostatně ale jsou poměry *Italie* takové, že se každé chvíle očekává vypuknutí revoluce a s ní zmatky nekonečné.

Rusko pracuje bez ustání a s největší úsilovností na upravení vniterných poměrů svých a na rozšíření moci své. V *Asii* činí ustavičně nové prospěchy, na kteréž *Anglicko* žárlivým okem pohlíží, a nabývá vždy většího vlivu v *Persii*, ano i v *Číně*. Ve válce *pruské* zachovalo se též nečinně, ačkoliv se vypravovalo o tajných úmlouvách s *Pruskem*, dle kterýchž se zaručilo, že má *Rakousko* zadržeti, kdyby *Francii* na pomoc přispěti chtělo. Ku konci roku ještě pobouřilo státníky vypovězením úmluvy *Pařížské*. Roku totiž 1856 po pádu *Sebastopola* byloť na míru *Pařížském* ustanoveno, že se jen kupeckým lodím přístup do černého moře povoliti má, pak že *cár* nesmí ani válečných lodí ani zbrojnic tam míti a že jen několik menších parních lodí k ochraně břehu držeti smí. Toto ustanovení pokořovalo *Rusko* velmi, spolu ale také zbytečně. Neb postavilo brannou moc jeho pod dohlídku ostatních mocností a protož dalo se předzvídati, že *Rusko* záhy odepre to, co jen u velké nouzi bylo připustilo. Z druhé strany pak bylo opatření ono též zbytečné, poněvadž celistvost *Turecka* beztoho zaručena byla a v případě války spojencům *Tureckým* přístup do *Caribradu* snadnější jest než *Rusku*. Přese všechno to ale nadělala výpověď za mnoho povyku, obzvláště v *Anglii*, kdežto si z počátku tak počínali, jakoby bylo před válkou s *Ruskem*. Záhy ale opanoval rozváznější rozhled a usneseno, že se o té věci na konferenci v *Londýně* jednati má, která se teprv s počátku r. 1871 sešla.

Turecko pak jest onou chorou říší, která jen proto až dosud neumřela, poněvadž se ještě za to má, že umříti nesmí. Avšak bludné domnění to nebude moci dlouho již trvati. Neb velká většina obyvatelů

křesťanských ozivuje se vždy u větší. Turecko samo živoří nad míru domí, že se jha tureckého sprostí, bídně, ustavičně jsou sklíčeno bídou musí; a směr ten bude se tím více financí, spory s místokrálem egypt-rozmáhati, čím větší síly nabudou ským, vzpourami poddaných svých v prvé poddané, nyní samostatné státy Asii a odvislostí svou od mocností Srbsko, Řecko, Valašsko, Multansko, evropských. Jediné *Srbsko* pracuje a Černá hora, poněvadž odtud vycházejí k velké budoucnosti, kdežto zřejší duch svobody a vzdělanosti Řecko, Valašsko a Multansko vnitřními spory rozerváno jest a proto neodolatelně působiti bude na sousední bratry a vzbudí v nich horoucí touhu po téže volnosti. A přistoupí-li konečně evropská diplomacie k zásadě, že nynější Turecko náleží jen národům křesťanským (až dosud od moslemů potlačeným), pak bude snad možno, nebezpečnou otázku vy- chodit vyrovnati způsobem nejsnad-

Od mnoha let již toužíme s všelikou horoucností po stálém míru a pokoji, jehož v nynějších poměrech nikterak očekávati nemůžeme. Kdy- as nám ho milost Boží udělí?

Včelařství.

(Pokračování.)

Moudrý. Jak vidíte, milý strýčku chybně pojal, laskavě poopravil. dostavili jsme se všickni co jeden muž, což vám sloužiti může za důkaz, že slova vaše nepadají na půdu neúrodnou. Já aspoň nemohu vám dosti děkovati. Od té doby, co vašim vypravováním přirozenost včel poněkud jsem poznal, pohlížím zcela jiným okem na ty milé okřídlenice; ůl se mi zdá býti průhledným tak, že si skoro vše vysvětliti dovedu, co tam se děje.

Opozdití. Blázinku! je vidět, že se včeličkami se dlouho nezabýváte, našinci jest a bylo vše jasné.

Moudrý. Hned bych vám něco řekl, než raději pomlčím. Vypravujte nám, milý strýčku, jak jste nám přislíbil o počínání si u včel, čili o praktickém včelařství. Ale počkejte trochu ještě. Jak jste pozoroval, znamenával jsem si pilně, co se mi zdálo býti důležitým; jádro těchto poznámek vám nyní přečtu, aby jste, kdybych někde byl chybil nebo něco

chybně pojal, laskavě poopravil. Tak slyšte;

1. *V oule jest jenom jedna matka :*

2. Matka jest samice dokonale uvořená, dělnice jsou samice nedokonalé, zakrslé, trubci jsou samci.

3. V oule zdravém klade jediné matka všechna vajíčka.

4. Matka klade vajíčka dvojího pouze druhu na samečky a samičky a to dle vlastní libovůle.

5. Aby matka vajíčka obojího druhu klásti mohla, musí se dříve pářiti s trubcem.

6. Páření se děje venku mimo oul.

7. Matka se páří jenom jedenkrát a to na celý život, pak už více nevyklíne, leč s rojem.

8. Vajíčko na samičku jest zúrodněno semenem trubčím, na samečky zůstane nezúrodněno.

9. Vajíčko na včelu neb na matku jest jedno a totéž.

10. Z každého vajíčka neb červíka na dělnici, pokud není ještě zabedněn, mohou si včely vychovati matku.

11. Nemůže-li se matka z jakékoliv příčiny spáfiti, klade jen *vajíčka nezúrodněná*, tedy trubčí.

12. Někdy klade v oulu osiřelém i některá včela vajíčka, která, poněvadž nezúrodněná, jsou veskrz trubčí.

Jest to dobře?

Pokroč. Výborně! Musím říci, že jste si opravdu ty nejdůležitější věci ze života včel zaznamenal; máte v nich, abych tak řekl, dvanáctero základních článků vědy včelařské; pravím základních, nebo na nich se taková všeliká rozumná včelaření zakládá; komu by jeden neb druhý z nich byl neznám, ten přestává být včelařem.

Moudrý. Dobře tedy. A nyní prosím, poučte nás, jak se včelami máme zacházet, bychom —

Zvědavý. Počkejte, sousedku, nechte mne také ke slovu přijít; já myslím, že nejdůležitější věcí pro včelaře musejí být včely, nebo bez včel nenechá se včelař ani myslit. Jak pak, kmotře, rozmyslil jste si to, prodáte mně některé včely?

Pokroč. Prodám, jenom kam si je postavíte?

Zvědavý. O to je hej! Postavím je do zahrady za stodolu, tam bude pro ně místo nejpříhodnější; nejsou tam žádné stromy, budou mít slunce celý den; v cestě jim také nebude nic stát, pročez budou mít volný výlet na všechny strany.

Pokročil. Holečku, to nepůjde. Byly by tam vystaveny všem větrům a ty včelám *náramně škodí*. Jaro, jak vám známo, jest větry až příliš nadařeno; a právě v tu dobu, kde včelaři nejvíce na tom záležitosti musí, aby včely do leta silně přivedl, chtějí jinak z nich mít užitek, zhyne větry takové množství včel, žeby člověk ani neuvěřil, kdyby se o tom očitě nepřesvědčil; nebo včely postaveny v zátiší, chystají se kolikrát už k rojení, kdežto jiné větrům vy-

stavené teprv sesilovati se počínají. A tomu se nesmíme diviti; nebo mnohá vyhltnou z oulu bývá větrem na zem chladnou sražena, kde přestydne a zahyne; jiná navracující se s vodou, neb medem a pelem obřížená domů přichází k oulu už umdlena, vítr ji vrhne k zemi, ze které více nepovstane; jiná opět, poněvadž ji vítr ustavičně se směru jejího letu sráží, musí být velmi opatrná, by na cizí česno nepadla, což by pro ni jistou bylo smrtí, a proto poletuje, zvláště když je zamračeno, kde málo vidí, okolo oulu, až větrem k zemi svržena skřehne a za své vezme. Ba i v letě mnohá královna vracejíc se ze svadebního výletu padne, větrem se směru svého svedena na česno cizí a bývá usmrcena. Ne, takové místo se pro včely nikterak nehodí.

Zvědavý. Nedalo-by se tomu dopomoci?

Pokroč. Ovšem, kdyby se za včelami, aspoň k *severní straně* postavil hezky dlouhý a vysoký plot z desek, by aspoň proti severním větrům byly chráněny; avšak to je nákladné.

Zvědavý. Pravda, pravda! Škoda, já bych je tam ze srdce měl rád; je to místočko jako pro včely dělané, tam by měly od rána až do večera pořád slunce.

Pokroč. I to by byla chyba. Včela, ač si v lesku slunečném nejvíce libuje, přec *nemiluje*, by slunce na příbytek její *příliš bilo*. Proto v stavu divokém usazuje se nejraději v lesech nejhustších.

Opoz. Hmhmm, nemiluje — snad ta vaše taliánka! Já vás však ujišťuji, že moje včely si to velmi oblibují.

Pokroč. Z čeho tak soudíte?

Opoz. Z čeho tak soudím? Myslím, že předkové naši neměli také slámu v kotrbách! Já jsem starý chlap, mám už 6 křížků na zádech, a přec jsem ještě nikde neshledal, by někdo měl obráceny včely zády

proti slunci, a tak jsme to sdělili po svých praotcích.

Pokroč. S tímto důkazem mne neporazíte, víte, že neschvaluji bezvýhradně vše, co od předků na nás přешlo; mám zásadu, zkusiti vše, dobré a prospěšné podržeti, zlé a neprospěšné zavrhnouti, byť by i od praotce Čecha pocházelo; musíte mi podati důkazů makavějších.

Opozď. Důkazů makavějších zádate? Tak slyšte: Čím více může slunce oul prohřívát, tím lépe se daří včelám; proto jsou také vždy silnější, což můžete seznati na silném bzucení, které už z daleka slyšeti lze, a tu takové včely obyčejně už vyléhají, kdežto při ostatních o vyléhání ani zmínka, a tudíž dají i dříve roje. A ostatně nauesou také vždy více medu, poněvadž dříve na pastvu lítají, any dříve světlo mají. Nuže jak je vám?

Pokroč. Zcela dobře; nebo uvedeně důkazy svědčí více proti vám, nežli proti mně. Vy se těšíte z toho, že včely vedru slunečnému vystavené silně hučí a vyléhají — musím vám však říci, že jen nerozum může se z toho těšiti. Vzdyt pak silné hučení a vyléhání jsou známky, že včelám v oulu se nevede dobře. Oul se totiž prohřeje, v něm panuje pak horko tak veliké, že včely nemohouce si nijak pomoci počnou ze zoufalosti náramně bouřiti, a odtud to hučení, vyhrnou se z oulu, usadí se okolo česna, avšak i tu pro přílišné horko nemohouce vydržeti poletují houfně okolo česna, jakoby bůhví jak silny byly, — u vnitř suad plástoví horkem změkklé se strhne, čehož následkem bývá nezřídka záhuba celé čeledi, a kdyby i ne, pak nemohouce vydržeti raději se vystěhují, čili dají roj, jenž, an včely bez toho nejsou silny, jest slaboch, výtěžek medový bývá neutěšeně skrovný, obyčejně žádný, a proto dělají takové včely pánu svému zřídka kdy radost.

Moudrý. Co se toho vyléhání a potrhání plástu týče, musím vám, strýčku, dáti za pravdu, neb jsem to

už také sám zkusil; stran nedostačného výtěžku bych vás ale prosil o vysvětlení.

Opozď. Ano vysvětlíte nám to!

Pokr. Onehda jda ráno na pole viděl jsem vás, Opozďile tlouci hrudy, a vracete se o polednách domů co vidím? Pan Opozďil si hová pěkně pod stromem ve stínu!

Opozďil. Hehehe! a to vám může býti nápadné? Vzdyt bylo horko jako v peci, — ale k čemu ta-
úchylka?

Pokr. K vysvětlení žádanému.

Moudrý. Už jsem doma! Pamatuji se z dřívějšího vypravování, že dosáhne-li horko v oulu asi 30 stupňů, přestane všechna práce, včely nemohouce tam vydržeti vylétají a zahálají. Není tomu tak?

Pokr. Výborně! A tak se stává, že včely, které postaveny jsou ve stínu stromu, tak že na ně polední, zvláště odpolední slunce bíti nemůže, lítají nepřetrženě po celý den snáše-
jíce a uvnitř pracující, kdežto druhé pro nesnesitelné horko sobě hová a všeliké práce nechávají tak, čehož jiný následek býti nemůže, leč nouze a nedostatek.

Opozď. To vše připouštím, ale tím včely předce nic nezanedbávají; lítají zase časněji z rána a později na noc ven, poněvadž slunce spíše a déle na ně svítí, a nahradí tím, co za dne zanedbaly.

Pokroč. Milý Opozďile, řekněte mi upřímně, ale upřímně! byl jste už kdy před východem neb po západu slunce u svých včel?

Opozďil. Před východem slunce, na to se nevím upamatovat, nebo tu má člověk s koňmi co dělat, ale po západu slunce nejednou!

Pokroč. Kterak tedy můžete tvrdit, že včely na slunci postavené lítají dříve na pastvu, nežli ve stínu postavené? Poslechněte, co vám řeknu; mluvil jsem sice již jedenkrát o tom, nebude však škodit, když to ještě jedenkrát povím; včely při výletu se řídí jenom dle teploty vzduchu uvnitř a zevnitř panující. Jděte jenom časné

z rána k nim a shledáte, že některé budou už lítati, jiné ale ještě odpočívati; toto shledáte při slabých, ono při silných; je-li zevnitřní vzduch dostatečně teplý, přijdou silné včely, majíce i uvnitř teplo dostatečné, na pastvu, slabé ale nemajíce takového stupně tepla ještě v oulu nepřijdou dříve ven, až teplo nočním chladem v oulu kleslé s teplem zevnitřním se vyrovná. Na večer ustanou všechny pojednou v letu, jakmile se počne trochu setmívati, poněvadž už málo vidí. Lítá-li který oul ještě za soumraku, pak jistě buďto loupí, nebo jest olupován.

Přijdete jen někdy z rána ke mně a přesvědčíte se sám, že včely stejně silné započnou v stejnou dobu výlet svůj, nechť už stojí k východu nebo k západu slunce, k polední nebo půlnoční straně.

Zvědavý. Tak myslíte tedy, že k polední straně nemají býti včely postaveny?

Pokroč. I mohou, musejí však býti buďto *košatými stromy*, a není-li těch, aspoň *střechem* nebo *jinými záclonami chráněny*, by slunce aspoň na vrchní polovici oulu a česno sálati nemohlo. Nejlépe by ovšem stály k *východu slunce*, nebo tu mají slunce až do 10 hodin a pak jsou ve stínu; nejspatnější však stojí na každý pád k západu; poněvadž zde vedru jeho vystaveny jsou od 11 hodin až do západu slunce, když, jak povídám, nejsou chráněny. Mají-li dostatečnou ochranu, jest strana lhostejná.

Zvědavý. Nuže vidím, že na tom místě se včelami nebude nic; postavíme je tedy ke stodoli, tam budou za větrem a aby na ně slunce nepálo, o to se postarám.

Pokr. Ba ani tam není místo příhodné, poněvadž tam v zimě, kde včely ze svého poklidu nesmějí býti vyrušovány, mlátíváte, čímž se země otrásá, a to působí neblaze i na včely, jsou-li na blízku.

Opozdil. To je dle mého mínění to nejmenší, z počátku začnou ovšem

trochu hučet, pak ale se utiší a otrásní nepatrnému uvyknou.

Pokroč. Dobře, kdyby jenom té prožluklé vlastnosti neměly, že při nejmenším pobouření hned sahají na med; a stává-li se to častěji, jako mlácení každého dne, když se mlátit započne, a zima se prodlouží a ony počítit se nemohou, povstane u nich nejdříve ouplavice, které nezřídka záhuba celého roje v záptí následuje. Proto dím, že včely nesmějí nikdy ostat na blízku míst, kde silným tlčením země se *otrásá*, n. př. kováren, veřejných silnic a t. d. Nápodobně i tam včelám neslouží, kde jest *mnoho dýmu*, jako na př. poblíž cihelen a továren a abych vše vypověděl, i na blízku *velkých vod*, řek, rybníků nemají stát, poněvadž tu bývá dílem chladno, dílem ale též mnoho včel větrami do vody svržených zahyne.

Zvědavý. Kam pak bych je měl tedy postavit, poradte mně přec!

Pokroč. Postavte je do ovocné zahrady za domem, tam budou chráněny před nejžlivějšími větry, severním totiž a východním, a že budou mezi stromy, tím líp pro ně i pro vás; jenom byste musel před nimi trávu as na sáh pískem posypat, dílem aby tráva neposkytovala mnohým nepřátelům včel skrýše, dílem abyste hned zpozoroval, co včely z oulu vynášejí. — A co vy, Nedbale, vy nic?

Nedbal. Mním to se včelami také zkusiti; zamluvil jsem si už jedny u Ráčka; mám si na podzim vybrati, které chci.

Pokroč. Nejte tak bolavý, kupete si aspoň dvoje neb troje; s jedněma to jde příliš zdlobhavě, a když ty ztratíte, jste sotva započav už u konce, což mnohému všelikou chuť ku včelaření odjímá. Krom toho bych vám radil, nekupujte je na podzim, nýbrž až z jara.

Nedbal. Proč z jara? Budu-li je mítí přes zimu doma, mohu jim vši svou pozornost věnovat, jak to

snad ani Ráček nebude v stavu, protože jich má mnoho.

Pokroč. Dobře, avšak stane se mnohdy, že včely na vzdor větší opatrnosti přes zimu zhynou aneb z jakékoliv příčiny náramně zeslábnou a na starých se nedožijete radosti; začasť umře přes zimu i matka a pak jest ovšem i po včeličkách veta! Když je ale koupíte z jara, budete je sice o něco dráž platit, za to ale si vyberete včely *silné a zdravé*, které vám těch několik grošů na víc hojně nahradí.

Nedbal. Lehce mluví! Jak ale, když tomu nerozumím? Ráček mě může dáti právě takové včely, před kterými mne strážíte za dobré a pak to půjde pěšky jako za vozem.

Pokroč. Vemte si *zkušeného včelaře s sebou* a ten vám je vybere.

Opodíl. Poslouchajte, Nedbale, co já vám ještě řeknu; jest to důležité, nač při koupi včel se nesmí zapomínat. Neberte nikdy staré včely, t. j. takové, které vydaly roje, ale vyberte si co možná prvoroje, ty jsou vždy silnější a lepší.

Pokroč. Nikoliv sousede! když už chcete bráti ohled na to, pak *neberte prvoroj*, ten má vždy *starou matku*, a tu může zahynouti, sotva že ji domů dostanete, aneb zahyne v čas nejpilnější, čímž včely v nejlepším pádu o 6 neděl se opozdí, nezřídka ale, když se jim v pravý čas nepomůže, i fatku docela zaniknou; krom toho nebývá stará matka nikdy tak plodná jako mladá; proto si vyberte raději včely vyrojené, tak zvané staré, nebo některý *drahák*; byť by byl o něco slabší, přec v krátkosti se vyrovná prvoroji neb jej i předstihne, proto že má matku mladou, tudíž i plodnou.

Opodíl. I aby do vás — což mohu otevřít hubu, abyste se hned o mne neutráil a mne nezlehčoval?

Pokroč. Já že bych vás zlehčoval?

Opodíl. A ne? Což nevíte, že rozmluvy naše kterýsi hajduk dává do „Moravana“, nestavíte mne tudíž před celým světem na pranýř?

Pokroč. Nebudte bláhový! Tře-

bas rozmluvy naše stály v Moravanu, nejste tím přec ještě staven na pranýř; nebo nikdo rozumný nebude vám pokládali za zlé, že jste neměl příležitosti, v nejnovější vědě včelařské se vzdělati, naopak, musí vám býti povděčen, že svými námitkami napomáháte k všestrannému objasnění věci, o které mluvíme. Ostatně, že rozhovor náš otisknut jest v Moravanu, má i tu dobrou stránku, že v dalším průběhu se budu moci v krátkosti odvolat na to, co jinde obšírněji jsem vykládal, a proto nic za zlé!

Opodíl. Vždyť už je dobře. Vidíte, mne jenom to dopaluje, že všemu, co řeknu, stavíte se na odpor, jako bych ničemu nerozuměl.

Pokroč. Když jinak nemohu. Jste včelař, abych tak řekl, ze starého světa; vaše věda se zakládá na pouhých doměnkách, které nejnovějšími zkušenostmi jsou buďto vyvráceny nebo na pravou mfu uvedeny. Ostatně jenom své mínění bez obalu vyslovte, tak se nám všem zavděčíte.

Zvědavý. Nechte toho, vždyť si rozumíme. Povězte mi raději, nebylo-li by líp, hned v tento čas nějaký roj si koupiti; přicházejí v čas vhodný a vydrží-li včelaři, proč by nevydrželi i kupci; a co nejlhuvnější, jsou, zvláště když jich mnoho, za fatku.

Pokroč. Pro začátečníka se nehodí; předně ne, poněvadž má matku starou, která může vzíti v krátkosti za své; za druhé ne, že má matku ještě nespářenou, která při snubném výletu může o život přijíti; kromě toho nemívá začátečník žádného medu v zásobě; přestane-li záhy snůška, nemůže se roj na zimu dostatečně zásobit, a nedá-li se mu, co potřebuje zahyne.

Moudrý. Ba arci! a to leze do kapsy, neboť potřebuje nejméně 20 lib., t. j. 6 mázů medu, a za to si může z jara koupiti včely nejpěknější.

Pokroč. Tak tomu jest. Kdo však včelstvo svoje chce rozmnožit,

přijde k němu ovšem nejsnadněji koupením rojů.

Nedbal. S těmi včelami jsem si to tedy rozmyslel tak: Koupím je od Ráčka, ale až někdy v máji; tenkrát musím zajistě byti už patrně, jsou-li zdravé čili nic, a vy, jak doufám, prosbu mou neoslyšíte, byste šel se mnou a mi ale dvoje dobré vybral, co?

Pokroč. Neodepřu; jenom vás musím upozorniti, že, chcete-li je koupiti od Ráčka, nesmíte s tím odkládati až na máj; nebo Ráček jest od vás vzdálen sotva $\frac{1}{2}$ malé hodinky, a jak víte, lítají včely až na hodiny cesty, a ještě dál. V máji jsou už vyuky na výlet svůj; proto by každá, vyřádnější u vás letěla k Ráčkům a vám by ostal oul prázdný až na ty, které u Ráčků ještě nevyletaly. To musíme učiniti *časné z jara, dokud včely na pastvu ještě nelítají*, pak se vám sotva která ztratí. V máji by jste je musel koupiti z místa nejméně na hodinu vzdáleného.

Proto i vy kmotře, vezmete si svoje včely ode mně, třeba hned v únoru; přeneseme je buďto na *nosidlách*, nebo převezeme na *saních*, pak bude otírání co nejménší.

Nedbal. Jak ale, nebudou při převozu se bouřiti a vyletovati?

Pokroč. Stalo by se ovšem, zamezíme jim to ale *mřížkou drátovou*, k česnu připevněnou; nebo ucpat je nesmíme, poněvadž jsou pobouřeny silně dýchají, k čemuž více vzduchu potřebují; kdybychom je ucpali, mohly by se zadusiti.

Nedbal. Víte ale, že Ráček má samé kláty; neutrhají se nám plásty, když klát na saně neb nosidla položíme?

Pokroč. Utrhaly by se nám ovšem, kdybychom klát položili nepatřičně. My se však napřed přesvědčíme, v jakém směru mají své plásty, pak položíme klát na *bok čili hranu plásti* a budeme-li i při převozu opatrní, nestane se nám nic.

Nedbal. Děkuji vám tedy již napřed za vaši ochotnost a poradu.

Zvědavý. Tak tedy, milý kmotře, zůstaneme při tom; já si včelíčky od vás vezmu časné z jara, do té doby si postavím na místě vámi udaném *včelník*, ale už nějaký, který by za to stál; stran provedení musím ovšem outočiště bráti zase jenom k vám v naději, že když jste řekl a, řeknete i b. Na cenu nemůžete ohled brát, vždyť víte, že mi na zlatce nezáleží, kde se jedná o věc dobrou.

Pokroč. Prozatím toho ještě nechte; hleďte, byste měl napřed koně, pak jednejte chomout. Raději si kupte za část peněz, které strčíte chcete do včelníka, ještě několik dobrých oulů, abyste učinil pořádky začátek.

Zvědavý. Jděte, proč bych si neudělal včelník, když mne těší a obětovat na něj něco mohu a chci?

Pokroč. Já vám v tom nebráním, rádím vám jenom, poněvadž vím, že pro včelaře není včelník věcí nejnutnější; ano bylo by vskutku pro nás i pro včely lépe, kdybychom žádných včelníků potřebovat nemuseli.

Zvědavý. Co to mluvíte, že by pro včelaře bylo lépe, nemít včelníka? Což není to dobré, když za parných dnů člověk, chtěje u včel svých trochu se pobavit, nemusí ve slunci se pect, ale ve stínu si pěkně posedět; když si ve včelníku všecím k včelaření potřebné věci a nástroje může na místo své uložit a není mu třeba, pro každou maličkost domů běžet, když — když —

Opozdl. — má všechny včely pohromadě a je jedním okružníkem přehledná, a v čas rojení nemusí křížem mívem po zahradě běhat, aby k těm kterým dohledl, zdali nepůjdo ven, když — když —

Moudrý. Když i v čas děstivého a jinak nepříjemného počasí může všeliké práce včelařské vykonávat, které-by bez včelníka musel nechat tak, když —

Nedbal. Špalky samy chráněny jsou proti větrům, dešti, krupobití atd.

Pokroč. Aj, aj! učenici rostou místroví nad hlavu! Dobře tak; doložím jenom ještě, když proti drzým lupičům, kteří loupežnou rukou zimního času i na včely sahají a pro trošku medu celý úl v záhubu uvádějí, poněkud jsou chráněny, ano, milí přátelé, to vše jsou výhody, jaké nám včelník poskytuje, avšak vyjma poslední, mnou uvedený důvod zmizí všechny proti svízeli, jakou máme se včelami ve včelníku umístiti.

Opozdil. Hmhm! já o tom nic nevím.

Pokroč. Ale já bych o tom mohl kroniky vypravovat. *Osiřelost a loupění*, toť kletba, která lpí na včelníku, četnými rojeji obsazeném.

Opozdil. Hmhm! na to si nemohu naříkat.

Pokročil. Věřím, proto že tam máte včely jenom dvoje, kdyby jste tam měl ale 15 nebo 20 teré a více, hvízdal by jste z jiného tonu.

Zvědavý. Nechtěl by jste nám říci, proč?

Pokročil. Stává se proto, že mnohá mladá matka vracejíc se ze snubního výletu, *zabloudí* padnouc na jiný úl, což ihned smrtí zaplatí; vždyť i dělnice, která snad i tisíckrát se šťastně domů vrátí, zabloudí do oulu cizího, když jich mnoho po hromadě stojí, nese-li však něco s sebou, neudělají jí nic, královna ale tím snadněji zabloudí, ona teprv jednou nebo dvakrát vyflytla, a té neodpustí včely nikdy; kromě toho i mnohá stará matka bývá *úkladně zavražděna* takovými zabloudilkami, které domnívajíce se býti doma, matku považují za vetřelku a ji zapíchnou. Proto také mnohý, jenž má jedny nebo dvoje včely, neví po dlouhá léta o osiření nic.

Moudrý. Svatá pravda. Nebožtík můj otec, Bůh jej oslav! měl jenom edny včely, které jsem pamatoval u něho od malíčkosti, a ty koupil na dražbě po nebožtíku Čmelskovi, jenž je měl také po mnohonácte let, a já jsem je měl také několik let,

až jsem si přikoupil jiné včely a všechny ve včelníku umístil. Rok na to daly roj, pak ale se počaly vždy více a více ztrácet, až se do jedné vytratily — bezpochyby že osiřely.

Pokročil. Ba arcí že osiřely. Druhé zlo četně obsazených včelníků, totiž *loupění*, pochází odtud, že z mnoha oulu mnoho medové vůně vychází která slídilky tím dříve přiláká, čím více oulu pohromadě stojí, a tu musí včelař zvláště z jara, dokud ještě na lukách žádná pastva není, a na podzim, kde už ustála, ustavičně ke včelám přihlížet, by veliký pokus loupění hned z počátku zamezil, nežli velikých dosáhne rozměrů. Včelám se nejlépe daří, když jsou po *různu rozestaveny*; proto nechte, kmotře, včely prozatím tak; pak-li se vám rozmnoží, potom si můžete už nějaký včelník zařídit, mezi tím nabudete už trochu zkušenosti ve včelaření, tak že pohromy se včelníkem spojené buďte na nejmenší míru uvéstí, pakli ne docela zamezíte, a zřehlé nehody napraviti moci budete.

Zvědavý. Zatrolené dlo! A já bych měl včelník tak rád; což se tomu nenechá nějak odpomoci?

Pokroč. Zcela nikoliv; umírnit, ano. Uděláme-li včelník *do kola*, jak n. pť. já jej mám zařízený, aneb na čtyry strany, pak budou mít včely v pádu prvním skoro každé, v druhém aspoň každá čtvrtina včel *jiný letací směr*, a tu včela tak snadno nezabloudí, leč by ji tam větr srazil aneb leč by byla mladá ponejprv vyletající a té včely sotva ublíží, a mladá matka nalezne při takovém zařízení také snadněji domov svůj. Jak ale pravím, zcela zamezit se to nedá, proto i v takových včelnících bezmatčinnost se přihází.

Nedbal. Poslouchejte, sousedku, mám na vás ještě jednu prosbu. Víte, že dostanu od Ráčka včely v těch starosvětských klátech; když ale už jedenkrát včelařít započnu, započal bych rád s těmi novými oulu; co myslíte, nechaly by se z těch klátů do nich přendat?

Opozdil. Přendat? Hahaha! vy chcete včely z klátů do dzierzonáků přendat? Holenku, mistra, který to dovede, musíte teprv široko daleko hledat! To není tak snadné, jak si myslíte; kdyby to byl vůl nebo kráva, uvážu jí provaz na rohy a snadně ji z jednoho chléva do druhého převežu, nebude-li chtít sama jít; ale se včelami jak by jste to učinil? Znáte mne a víte, že nejsem na hlavu padlý, a co se včel dotýče, teprva ne; činil jsem se včelami mnohč zkušky, ale na přehánění jich jsem se neodvážil, neb otec můj, Bůh mu dej nebe, vypravoval mi o obtížech přehánění včel tolik, že mi ke zkoušce ani chuť nenapadla.

Pokročil. I jděte k šípku! Kdybych to byl sám víc jako 50 krát, nezkusil, dostal bych při pomyslení na to třesení oudů pro strach. Není přehánění tak obtížné ani strašné, jak myslíte. Včely v oulu jsou roj jako jiný roj. Vyřežte jim všecko dílo, včely do oulu smetěte a ony se v hlavě zavěsí a pak je můžete přesypat nebo se sběračkou do jiného oulu přendat jako jiný roj, jenom s tím rozdílem, že nový oul musí státi na místě starého; na místo toto jsou uvykly, jinak by se potratily. Jediná obtíž, vyjmeme-li píchání, jest upravení plástu s plodem a potřeba-li toho, s medem do oulu nového, poněvadž to práce velmi piplavá. Přilepit se na trámky nedají, musíme je tudíž tkaničkami na ně přivazovat, které se druhého dne, kde včely pláští ty už mají přilepeny, musejí zase odebrat. Avšak i tomu se nechá předejít, když se přehánění předsevezme časné z jara, aneb 14 dní po vyrojení, kde ještě aneb už žádný plod nemají. — Své včely nechte ale pro zatím jenom ve špalkách, nebo včeláři, který nemá ještě dostatečné zkušenosti, poskytují ouly ty příležitost na záhubu včel jednat; až dostanete nějaké roje, ty si můžete dávat do dzierzonů; zatím se se včelami poněkud obeznámíte.

Nedbal. Máte pravdu, sousede! Bez toho mne nahlá hůl kůže, kdy-

koliv si představím, jak to musí bolet, když člověk tak asi půl kopy žihadel do těla dostane. A pak jsem tomu rád ještě z té příčiny, poněvadž si nějaké dzierzony teprv jednati musím, a tu jest lépe dvakráte přemýšlet, nežli jednou pykat.

Pokroč. Prvějšího se nemusíte tak lekat; je pravda, včelař proti žihadlům otužit se musí, nebo ty jsou jedenkrát nezbytné, včela však není tak zlá, jako její pověst; jenom častěji k nim chodíte, co konáte, konejte vždy vážně bez *náhých* a spešných pohybů; postavte se nejprve v dáli před včely, později vedle oulu, pak můžete okusit, zdloňhavým pohybem i česna se dotknouti, včely některé vám vběhnou na ruku sice, avšak žádná vás neupíchne, ano můžete se jim postavit i do letu před česno a sotva která vám ublíží, leč by právě stávalo nějaké přičiny, pro kterou včely *rády píchají*.

Zvědavý. Kdy pak píchají rády?

Pokroč. Včela užívá žihadla svého jenom k obraně, proto domnívá-li se, že budto oul, nebo *matka jest ohrožena*, ráda píchne; užívá ho však také, když byla k *hněvu* popuzena. Byv-li tedy oulem silně *otřesen*, jsou-li *znepokojovány*, n. př. nějakým zvířetem, vyhnou se a bodají, co jim na ránu přijde; *ztratily-li matku* majíce založeno na novou, zvláště když tato své *smutné* výlety podniká, jsou náramně zlé, neboť tu se jedná o odstranění všeho nebezpečení, které by matce jejich hroziti mohlo; proto nespouštím nikdy takové včely z očí, které, druhdy dobré povahy, nyní rády píchají, poněvadž mi jsou z osiřelosti podezřelé a mohou snadně zahynouti, pakli mladé matce při výletu se něco přihodí; nepřátelsky se však chovají včely i za *parných dnů* v poledních hodinách v čas hojné snůšky, pak to ale nejsou jenom jedny, nýbrž všechny; — a potom, když někdo před nimi *spěšně se pohybuje*, n. př. když rychle podle oulu chodíme, nebo včelu, hlavu naši obletující, mácháním rukou a oháněním se chceme zapuditi, pak jistotně

píchne, nevstoupíme-li do stínu nějakého stromu aneb neskrýjeme-li hlavu mezi listy jeho.

Ze *zlosti* píchá včela ale tenkrát, když na něco *chlupatého* padne, n. př. do vlasů, na chlupatou čepici, poněvadž se tu svými rouskami na nožkách do chlupů nebo vlasů zaplete a domnívajíce se býti chycena ve své zuřivosti vždy hloub a hloub se zarývá, až se jí podaří, žihadlo své do kůže zabodnouti; — nebo když do včel člověk *dechne*, zvláště *páchne-li* dech jeho *nepříjemně*, buďto že má zuby práchnivé nebo že něco líhového pil, neb když jest zapocen; konečně se rozzlobí včely, přiskřípneme-li kterou družku jejich; tato vydá blásek jako o pomoc volající, na který nejbližší se hned vyřítí, by sestřičku pomstily. — Nechodte tedy na blízkou ke včelám, když jeví chuť k píchání, a varujte se všeho, čím by jste je podráždili a tak zachráníte mnohé včele život a sobě uspoříte žihadlo.

Ostatně ale pravím ještě jedenkrát, bez žihadla to nejde! Kdo chce ze včel se těšiti, musí i s žihadly jejich za vděk vzíti. — Jenom se tak nekaboňte! — Není to tak zlé, jak si představujete. Z počátku to ovšem bolí, že člověka až mráz obchází, pomalu ale tělo na to uvykne tak, že to skoro ani necítí. Jedině když píchne včela do nosu, ucha neb za nehet, nebo píchne-li v letě v čas nejhojnější snůšky, kde míšek s jedem jest přeplněný, bolí to poněkud více.

Nedbal. Chci vám věřiti; ale ten otok, ten otok! Co živ jsem, upíchla mě včela jen jedenkrát do hlavy a otek! jsem tak, že po 3 dni na oči jsem neviděl.

Pokroč. I to se poddá. Já jsem z počátku také silně otekal; nyní však mohu kamkoliv dostati žihadla, třeba 50, neoteku; jedině ruce trochu opuchnou a podbradek, přes noc však se to zase ztratí. Pročž žádný strach, slyšíte, sic nebude se včelami nic!

Než abychom nezapoměli na vaši řeč, podotkl jste, že si to se zhotovením dzierzony musíte náležitě

rozvážit, a to jest moudré, nebo na tom skutečně mnoho záleží, pro jaký úel se člověk rozhodne, proto že při oulu, s kterým započal, musí napotom už zůstatí, chce-li býti oučasten výhod nového zařízení; kdyby napotom chtěl k oulu jiného rozměru přejíti, musel by všechny dřívější zahoditi, nebo byly-li by k tomu vhodny, nechat předělati.

Zvědavý. A což nejsou všechny oulu stejny?

Pokroč. Jsou a nejsou, jak to vezmeme. Jen si přeciťte ještě jedenkrát pozorně v „Moravann“ z roku 1868 str. 110 a 111, co jsem o oulech těch vypravoval. Tak zařízený, by plásty *vyndati* a zase *zasaditi* se mohly, podobně by *užití* a *rozšíření* dle potřeby se nechal, musí býti každý; zde nám záleží jenom na tom, ustanoviti se na *širce* oulu ve světlosti a na *výšce* jednotlivých plástů čili pater; ostatní, má-li býti oul ležák neb stojan, jest lhostejné, když u obou šírka a výška pater jest táž, muže včelař s obojím druhem pospolu dobře včelařiti.

Zvědavý. Který oul držíte vy za nejlepší?

Pokroč. Holečku, to se nenechá tak snadno rozhodnouti. Oba druhy jsou dobré; přijde toliko na to, na jakém cíli se včelař při započetí včelařství ustanovil. Každý má své dobré a špatné stránky. *Ležák* n. př. jest příliš *hluboký*, proto pro včelaře *nepohodlný*; včely v něm *špatněji* přezimují, poněvadž v něm nemají zásoby nad sebou, nýbrž vedle sebe; teplo z chumáče vycházející se nemůže držeti nad nimi, nýbrž odchází stranou a ony přinuceny jsou táhnouti se po zimních zásobách stranou, buďto od česna v pravo neb v levo, a tak se může přichoditi, že právě zvolí stranu, kde nejméně zásob mají, které ztratí vše zahynou, ač snad na druhém konci mají spousty medu; kromě toho jest ležák i *chladnější*, nebo česno jeho není v čele oulu, nýbrž v boku, jsou tedy všechny plásty k česnu hranami svými postaveny,

může tudíž zima volně ulicemi plástů do oulů vnikati a teplo z oulů vycházeti; do včelníka se nenechá dobře *postaviti*: za to ale ho lze výhodně použití *k sestavení hranic*, jsou-li k tomu účelu už předkem zarízeny. Postaví-li se na dva těsně k sobě *zadními stěnami* přiléhající ležáky jiné dva, též k sobě přiléhající na příč, na tyto opět dva jiné, směrem dolních, a na tyto zase dva jiné na příč, jak se to při sestavení hranic k topení děje, utvoří se úhledná hranice z osmi oulů sestávající, která na vrchu stříškou proti dešti chráněna jest *ozdobou* každé zahrady a má tu výhodu, že mají včely na všecky strany, dvoje totiž v pravo, dvoje v levo, dvoje ku předu a dvoje do zadu výlet svůj; kromě toho jest ležák na med vždy *výnosnější*, nežli stojan.

Stojan naopak má pro včelaře tu výhodu, že jest *pohodlnější*, an není tak hluboký; včely v něm lépe přezimují, jelikož zimní zásoby mají nad sebou, po kterých se v zimě mohou vzhůru pošinovati, což tím snadnější jest, an i teplo z chumáče vycházející na hoře se udržuje, a není jim třeba přes jednotlivé plásty na vedlejší přelézati; jsou také *teplejší*, an plásty plochou k česnu postavené zabráňují svobodnému vnikání zimy do oulu, proto také z jara dříve *sesílí a více se rojí*; nechají se také v úhledné včelníky *sestaviti*; — za to ale *nejdou* na med tak *výnosny*, jako ležák.

Kdo tedy chce těžiti více z *medu*, chop se *ležáku*, kdo zase více z *rojí* zkus to se *stojany*. Nejlépe ale učiní, kdo na včelně svém *chová jak stojany, tak ležáky*.

Skvělé vítězné pomníky církve katolické.

Před mnohými lety jsem viděl v Rožnově u jedné kramářky (Kramolišové) všelike staré knížky. Jednu jsem koupil. Jest vázána do dřevěných vepřovic potažených desek s krásnými štambily. Jest latinská. Stránek číslovaných nemá. Název zní: *Hlustria Ecclesiae catholicae trophoea, ex recentibus Anglicorum martyrum, Scotiae proditiōnis Gallicorumque furorum rebus gestis gravissimorum virorum fide notatis. Charae posteritati. Ut nimirum ea de praesentium errorum natura atque ingenio integre ac libere tandem judicet, erecta.* M.D.LXXIII. — Na poslední stránce: *Monachii excudebat Adamus Berg.* Anno 1573. — Knížka ta jest z nějakého zrušeného kláštera. Na první stránce lze doposud čísti, až do pola zbrání, dle poměrů časův. —

U kterouž zajímalo, znělo druhé slovo, ač vše vyškabáno jest: *Zašoviensis* (Zašov na silnici od Valašského Meziříčí). Byl tam klášter Trinitářův, vyzdvižen r. 1783 — U zákristie jsou doposud 3 zvonky, jež najednou hlas vydávají, dává-li se jimi znamení ku počátku služeb božích.

Obsah knížky té jest zajímavým velmi. Snad i čtenáře „Moravana“ některé výňatky zajímají budou. Doufám, že čtení jich čtenáře upevní v lásce a ve věrnosti ku církvi katolické, ač nežijeme v době pronásledování věrných dítek církve žalářováním a popravami. Protivník církve, pravdy Boží od počátku bere na sebe rozličné podoby jako Proteus a užívá jiných prostředků, jiných zbraní, dle poměrů časův. —

Anglický král Jindřich VIII. nastoupil trůn po otci Jindřichu VII,

r. 1509. Jindřichovi VIII. bylo 18 let, když mu otec umřel. Měl bratra, jmenem Arthura, jenž už ve 12. roku věku svého byl zasnouben s Kateřinou, čtvrtou dcerou krále Ferdinanda z Castilie a Aragonie. Když bylo

Arthurovi 14 let, přibyla princezna Kateřina do Anglie, a svadební slavnost se vykonala; Arthur byl slabý chlapec, a téhož roku ještě zemřel, tak že stav manželský ještě dokonán nebyl, aniž býti mohl. Jindřich VIII. si chtěl Kateřinu vzíti za manželku. Papež, an Kateřina byla dle jména vdova po Arthurovi, dal dispensaci, a v červnu 1509, dva měsíce po nastoupení na trůn slavil Jindřich VIII. s Kateřinou sňatek. V mládí byla krásná, enostnou však zůstala vždycky. Jindřich snil již 17 let a splodil sni 3 syny a 2 dcery, z nichž jenom Maria, pozdější anglická královna na živobytí zůstala. Jindřichovi bylo 35 let, když zahofel nečistou láskou ku mladé dámě, jmenem Anna Boleyn, z komonstva královny. Jindřich VIII. počínal si najednou, že prý žije v hříchu, an prý seznan jest s vdovou po bratrovi. Obrátil se ku papeži, aby sňatek ten zrušil. Ač jej papež měl rád, nemohl svoliti. Sestavil soud sice, aby věc tu vyšetřoval; královna se nedostavila, a papež nesvolil. Jindřich uzavřel, že právomocnost papežovu v Anglii zruší a že bude sám hlavou Anglické církve. Mečem a šibenicí, ukrutnostmi všeho druhu, prisvojením si všeho majetku církve, i všech klášterův provedl reformaci Anglie.

Jindřichovi záleželo na tom, aby nejosvědčenější a nejvíce vážení mužové v království jeho svrchovanou moc co hlavy církve v Anglii uznali; a tito dva mužové byli biskup Jan Fisher v Rochestru a Tomáš Morus, lord-kancleř v království anglickém. Oba se zpěchovali uznati Jindřicha co hlavu církve v Anglii, proto jim oboum Jindřich hlavy stůl dal. O umučení obou knížka mi podává zprávu, proto nadešla kratinký nákras

života obou. Pro letošní rok sto-
již zde jenom:

Tomáš Morus.

Morus, narozen 1480 v Londýně, studoval v Oxfordu, kdež si v mnohých vědách, obzvláště však v řecké velice nastrádal vědomosti, byl milovnskem neodvislosti a pokojného živobytí, proto se stranil dvora. Dospěv však r. 1523 v dolní sněmovně co mluvčí velkou opatrnost, byl vyznamenán, až se konečně stal kancléřem ve vojvodství Lancasteru. Pak byl vyslancem u císaře a u Francouzského krále; obzvláště však se vyznamenal při uzavření míru v Cambrai 1529. Na odměnu se stal velkopočetníkem a po Wolsey-ovi, lordkancléřem v Anglii. Byl písňým a spravedlivým v úřadě, vyřizoval pře bez průtahy; byl rozsaňým, tak že rozhodoval bez ohledu na osoby a tak nezišťným, že nikdy nejmenšího daru nepřijal; proto také, zřeknuv se r. 1533 úřadu svého, předvídaje bouři, aby jej snad nenutili, schvalovati nespravedlnost, neměl nic víc než otcovské dědictví, několik malých od krále mu darovaných statků a asi 100 liber šterlinků v hotovosti.

Jindřich jej miloval co přítele říkávaje, že se žádů kníže nemůže tak věrným poddaným honositi jako on Morem. Oběšný, pragmaticky psaný životopis jeho vydal S. G. Th. Rudhart 1829 v Norimberku. Četl jsem ho před lety z knihovny našeho nezapomenutelného Sušila. Povím tu něco málo z paměti. Tomáš Morus měl v Chelsey villu, kamž někdy se odebral, aby v pokoji tam pracovati, Bohu a rodině žiti mohl. Nejvíce vzdělával dceru svou Marketu také v umění, naučil ji dokonale latinsky a řecky, mluvila v obojí této řeči plyně a čistě. Každý den ministroval duchovnímu při mši svaté. Král jej tam někdy navštěvoval. Chodívali spolu po zahradě a bývalo viděti, jak král Morus-a brával za krk a jak na jeho řadra v důvěře a

úctě kladl hlavu svou. Morus byl beze vši pochyby nejučenějším mužem v celém království. Všichni souvrstvníci o něm vydávají svědectví, že v učenosti, neúhonnosti a v zbežnosti dostoupil na tak vysoký stupeň dokonalosti, jakýž člověk jenom dosáhnouti muže. Byl věrným služebníkem Jindřicha VII. i VIII. Morus byl vždy přívětivým a skromným a i mimo Anglii pro vlohby a cnosti a i pro rozsáhlé právnícké vědomosti tak ctěn a vážen, že celý svět odpravením ho pobouřen byl. Kladu tu slovo jeho, kteréž jednou pronesl, vida, jak šlechtická dáma dala si život nad míru nepřirozeně stahovati, aby štíhleu byla, vida spolu, kterak si vlasy dala násilně do týle stahovati, aby měla čelo hodně široké; Morus, přišed k tomu náhodou, káral ji:

„Milady, pakliže Vás Bůh za toto namáhání a sužování nepošle do pekla, udělal by Vám věru velkou křivdu!“

Nesvoliv v zrušení sňatku královu, nemoha schváliti královo odtržení od jednoty církve byl rozkazem královým uvězněn. Všechny hrozby, všechno slibování bylo marným, po 15 měsíčním vězení byl odpraven. Šlechtetný Morus „nechtěl pro těch 20 let, kterých se snad ještě dočkati mohl, ztratiti věčnost; nechtěl se podobati málo důmyslnému kupci“, a proto zachoval klid duše až do posledního dechnutí, položiv 6 července 1535 hlavu na špalek; důkaz to, jak velikou sílu katolické náboženství člověku v životě a v hodinu smrti dává.

Nyní podám z mé knížky, kterouž vydal Erasmus Venedius, rádcе bavorského vévody Ernesta v Mnichově:

O páně Tomáše Morusa a žalářovní, statkův jeho zabavení a popravě jeho pro uznání pravdy.

„Tomáš Morus, před nedávnem kancléřem království britanského (jenž tuto ukrutnou bouři předvídaje, aby ho nenutili nevinným násilím činiti,

kteréž už zkusil na sobě samém) zřekl se dobrovolně důstojnosti kancléřství, jež jest po králi nejvyšší hodností. An druhému královu sňatku, pouze z bázně před Bohem, odpřál, zbaven jest byl všech statků svých a ku věčnému odsouzen žaláři. Leta Páně M.D.XXXV (1535) vyveden z hradu Londýnského (Toweru*) a magistrátu a soudům, od krále ustanoveným, jest byl postaven. Šel obžalovaný, o hůl podepřen, dlouhou cestou, byv těla těžkou nemocí v žaláři seslabeného, nejevě však nejmenšího skormoucení ve tváři. Z předu

*) Tower (vysl. Tauer — od lat. turris = věž, jakož i německé Thurm), jest nejstarší královskou budovou v Londýně. Stará to stavba, 5hranná, zděmi a příkopy obehnaná, pravá to pevnost, či pevný, prostranný zámek, v němž 500 let králové sídlili až do Jindřicha VIII. Nyní někdy slouží za státní vězení. Jest v něm lodní zásobárna, sbírka starých zbraní, také mnohých francouzských kyrisů, u Waterloo sebraných; zbrojnice dobrovolníků, jenž snad největší zásobu zbroje na celém světě chová; mimo to nachází se tam královská klenotárna (the jewel office), v níž korunné klenoty se chovají a zvěřinec (the lions tower), arsenal se zbraní na zemi a na moři; dvorana španělských zbraní, zbytků prý pověstné armády. R. 1841 jedno oddělení Toweru, tak nazvaný *bílý Tower* (jest z venku olíčen) lehl popelem. Zde jest těž archiv.

V Toweru byli státi: Johanna Gray, Anna Boleyn, Essex, lord Rursel, vévoda z Montmoutha a mnozí jiní; více jich tam uvězněno bylo, mezi jiným královna Alžběta, dcera Jindřicha VIII., již mu porodila Anna Boleynová r. 1533. Její sestra (dle otce) Maria (z Kateřiny Aragonské) ji dala pro její uáklonnost ke protestantismu uvězniti.

jsou mu byly přečteny artikule zločinů, kteréž se kladly za vinu. Hned na to kancléř, jenž po Morus-ovi nastoupil, a vévoda Nortfordský v tento spůsob obviněného oslovili:

„Vidíte, Morus-e, že jste se s této strany proti královskému majestátu těžce provinil; nicméně však tolik v jeho milostivost a dobrotu důvěřujeme, pakli že se káti budete, a Váš bludný náhled, na němž jste tvrdé řije visel, za lepší vyměníte, že provinění Vašeho lehce dosáhnete prominutí.“

Morus jim pravil:

„Vznešení mužové! Jsem Vám povděčen za Vaši příznivost ke mně. Avšak prosím dobrotivého Boha o to jediné, abych, posílněn pomocí jeho, v tomto mém pravém smýšlení až do smrti setrvati mohl. Co se však obžalob, jež se na mne uvalují, týká, obávám se, aby snad rozum neb paměť neb slova k vysvětlení nepostačovaly, an vadí nejenom obšírnost a velikost artikulů, nýbrž i dlouhé uzavření v žaláři, jakož i nemoc a slabost těla, jíž nyní sklíčen jsem.“

Pak rozkazem magistrátu donešeno sedadlo, na kteréž když byl zasednul, tímto způsobem dále řeč vedl:

„Co se první části obžaloby týká, jenž praví: že jsem, abych více zlovůli srdce mého proti králi ukazoval, v rozepři o druhém jeho sňatku, ustavičně překážel jeho nejjasnějšímu majestátu, nemám cos jiného odpověditi, než což jsem už dříve byl pravil, že jsem to činil rozkazem svědomí svého. Neboť nechtěl jsem, aniž jsem směl knížeti mému tajiti pravdu. Což kdybych byl nečinil, obzvláště ve věci takové důležitosti, od níž závisela i čest knížete, i pokoj království, pak bych byl v pravdě, což se mi nyní za vinu klade, zlovolným, věrolomným a zrádcem. Pro tento zločin (když nyní zločinem nazván býti má) velmi těžce byl jsem pokutován, zbaven všech statků svých, jenž fisku přiřknuty jsou byly, a k doživotnému vězení odsouzen byl jsem, v němž už je šest patnácti iněsíkův držán jsem

byl. Pominuv však toho odporům pouze k těm věcem, kteréž v této záležitosti jsou předními. Pravíte, že jsem zasloužil trest, kterýž určila ústava čili usnešení v posledním zasedání velmožův, co jsem zatím dlel v žaláři, ustanovené, jako bych byl ze zlého a nevěrného úmyslu, zrádně odjímal královskému majestátu pověst, čest a hodnost, kteréž mu byly řečeným usnešením souhlasem všechních přiřknuty, totiž že se v něm král vyhlašuje pod Jezu Kristem za svrchovanou hlavu církve Anglikánské. A přede vším mně za vinu kladete, že jsem nechtěl odpovídati tajemníku královu a ctihodné jeho majestátu radě (parlamentu), když se mne tázala, jaké že jest moje usnešení onom smýšlení? Odpověděl jsem, že jsem světu už odumřel, a že mne takové záležitosti více nezajímají, nýbrž že jediné rozjímám o utrpení Pána našeho Ježíše Krista. Načež Vám už jasně odpovídám, že Vám pro takové mlčení mé není lze ku smrti mne odsuzovati, poněvadž aniž Vaše ustanovení, aniž jakékoliv zákony světa nemohou kohokoliv pro mlčení odsuzovati k smrti, nýbrž jediné pro řeč aneb spáchaný zločin, neboť o tajuých věcech soudí jediné Bůh!“

Na to královský prokurátor převzal řeč pravil:

„Takové mlčení jest jakýmsi již stým znamením nějakého zlého smýšlení proti samému dekretu, proto, jsem to činil rozkazem svědomí svého. poněvadž každý upřímný a králi věrný poddaný, kdyby o onom dekretu tázán byl, povinen jest, beze všeho přetvářování odpověditi, že královská vyhláška jest dobrá, spravedlivá a svatou.“

Na to pravil Morus:

„Avšak, je-li pravdou, co obecné právo má: „Kdo mlčí, zdá se, že souhlasí“, ono mlčení moje více schvalovalo uzavření, než je vyvrátilo. Co však pravíte, že každý věrný poddaný zavázán jest, aby odpovídal, že jest královská vyhláška dobrou, kdyby tázán byl, odpovídám, že dobré

vřpy poddaný více zavázán jest Bohu, jednomu z obou ostří nepropadnul? svědomí a duši své než jakékoliv jiné věci na světě tomto, obzvláště pakliže takové svědomí, jakéž jest moje, žádné výtčky, žádného pobouření neploď pánu svému. Neboť to Vám na jisto tvrdím, že jsem nižádnému ze smrtelníků o věci této neodkryl svědomí své.“

Přicházím nyní ku druhé hlavě obžaloby, jíž se viním, že jsem proti řečenému usnešení Vašemu kul pikle tím, že jsem Rochester-skému psal osmero listův, jimiž jsem jej podněcoval proti vyhláске té. Věru, přeju vroucně, kdyby ony listy zde předloženy byly! Avšak poněvadž, jakož Vy díte, biskupem spáleny jsou byly, sám Vám dobrovolně obsahy jejich připomenu. V některých jednalo se o věcech přátelských, jakož nás starý zvyk a přátelství vyžadovaly. Jeden z nich obsahoval odpověď na list jeho, jímž zvěděti si přál, jak že nych byl odpovídal v žaláři, kdybych napřed byl vyslyšán v řečeném usnešení? Jemuž jsem odpovídal: že jsem mé svědomí v pořádek uvedl, a že ohledem zodpovídání jsem jist a aby podobně totiž sám činil, napomenul jsem. Tent byl, budiž mi tak Bůh milostiv, smysl listův mých. Za příčinou tedy jich nemohu Vašinu uzavřením aneb vyhláskou odsouzen býti ku smrti.“

„Co se však týká třetího artikulu, kterýž má, že jsem, když od senátu (parlamentu) vyslyšán jsem, byl, odpovídal, že usnešení Vaše podobno jest meči dvousečnému, že ten, jenž by poslušen byl, v nebezpečenství by uběhnul spasení duše, kdoby však jemu se zprotivoval, že by ztratil život, a že totéž odpovídal biskup Rochesterský, jakož pravíte: z čehož vysvitá, že u věci té mezi námi děje se z úmluvy, an oba tímže způsobem odpovídáme: na to odpovídám, že jsem to pravil, ne jednoduše (vůbec), nýbrž pod výminkou, jak by totiž, kdyby nějaký zákon podoben byl dvousečnému meči, každý člověk sebe sama chrániti měl, aby

jednomu z obou ostří nepropadnul? Dále co odpovídal biskup Rochester-ský, nevím, a možná, že tímže způsobem odpovídal. Pakliže jeho řeč s mou se srovnávala, nestalo se to nikterak spiknutím, nýbrž podobností duchů a učení. Zkrátka mějtež to za jisté, že jsem nikdy zlomyslně nemluvil proti Vašemu usnešení! Zatím však se státi mohlo, že mnoho k popuzení hněvu proti mně ku královskému majestátu krivě donešeno bylo.“

Po tom povoláno bylo veřejným sluhou 12 mužů, dle zvyku národu onoho (Porota, Jury), jimž odevzdány byly artikule, aby o nich se radili a soudili, zdaliž Morus proti dekretu se byl prohrěšil? Kterfz, když se byli na čtvrt hodiny vzdálili, vrátili se ku knížatům a ustanoveným soudcům a prohlásili — Gylthi, t. j. budiž odsouzen aneb smrti hoden jest. Hned kancléř vyhlásil úsudek podle formule nadzmiřněného dekretu.

Když to vše takto událo, Tomáš Morus takto mluvíti se jal:

„An (pravil) ku smrti jsem odsouzen (spravedlivě čili ne, ví Bůh), k uspořádání svědomí svého svobodně, co o Vašem usnešení myslím, Vám povím. Napřed pravím to, že jsem po 7 let pozornost a rozvahu mou ku věci té přikládal. Avšak doposud jsem u žádného z učitelů od církve schválených psáno nenalezl, že by laik, aneb, jak se říká světský, mohl býti hlavou stavu duchovního aneb církevního.“

Tu kancléř přetrhna řeč Morus-ovu pravil:

„Pane Morus-e, snad nechcete býti držán za moudřejšího a svědomí lepšího všech biskupů, vši šlechty a konečně celého království.“

Na to Morus ověstil:

„Pane kancléři, za jednoho biskupa, jehož máte pro Vaše mínění, mám jich lehce sto a sice z počtu oněch, jenž mezi Svaté postaveni jsou: tak totiž, kdyby nějaký zákon podoben byl dvousečnému meči, každý člověk sebe sama chrániti měl, aby vždy všeobecné sněmy, ode tisíce let

slavené: a pro jedno království mám Francii a všechna ostatní království křesťanského světa."

Tu vévoda Nordfordský vkroče mu v řeč pravil:

"Nyní Moruse, jasně prosvítá Vaše zlovolnost!"

Na to pravil Morus:

"Abych to mluvil, nepobádá mne zlovolnost, nýbrž nutí potřeba, abych, budiž mi Bůh svědkem, jenž sám zpytuje srdce lidí, svědomí moje spouštěl. Proto také připojuji to, že Vaše usnešení darmo učiněno jest, poněvadž jste zjevně přísahali, že nic činiti nebudete proti církvi, jenž jest po veškerém křesťanském světě jedna, celá a nerozdílná. Aniž Vy také sami nemáte žádnou právomocnost (autoritatem) bez svolení jiných křesťanů, dělají zákon aneb ustanovovati sněm proti jednotě a soublasu křesťanstva. Není mi však nepovědomo, proč jste mne ku smrti odsoudili, proto totiž, že jsem nikdy nechtěl souhlasiti v záležitosti nového sňatku králova."

"Mám však velkou naději v božskou dobrotivost, jakož se čte o sv. Pavlu, kterýž sv. Štěpána pronásledoval, křesťáto však už v nebi souhlasí, že my, jenž jsme v tomto světě nesvornými, budeme na onom světě podobně svornými a v dokonalé lásce jednoho srdce. Spolehaje se na naději tuto, prosím Boha, aby Vás zachoval spolu s králem, a jemu dāti ráčil dobré rady!"

Když však po skončeném soudu Morus do žaláře veden byl, dříve než se došlo ku věži, jedna z dcer jeho, jmenem Marketa, prodravši se prostředkem davu strážníkův, hoříc ne-smírnou touhou po otci, a neberouc žádného ohledu na sebe, ani na místo veřejné, aniž na okolostojící, sotva že konečně k otci se dodrala, obejmuvši jej tam za krk, litostivým plácem svou převelikou bolestjevila. Když jej chvilu co nepevněji v objetí držela, an bolest hlasu cestu zamezovala, otec ji s dovolením strážcův tímto těšil způsobem:

"Marketo, budiž silného ducha, aniž se více nezkormucuj: tak líbilo se Bohu. Už dříve jsi znala tajnosti srdce mého!"

Když otec odtud deset aneb dvánácte krokův odveden byl, znova přiběhla pro objetí otce. Tam Morus, nevycediv nižádných slzí, beze všeho zkormoucení v trávi, toliko toto pravil: "Měj se dobře, a pros Boha za spase ní duše mé!"

Tu u sebe každý považuj, jak silným mečem pobožnosti prokláno bylo srdce Morusovo.

Potom sedmého dne Julia stala se mu hlava na velkém prostranství, jež jest před hradem královským. A, než odpraven byl, něco málo promluvil: "prosím jenom okolostojící dav, aby se za něho modlili v tomto životě, že vzájemně v onom životě prositi chce za ně. Mimo to je vroucně velmi napomínal, aby Boha za svého krále prosili, aby mu dāti ráčil pravý úmysl a ducha dobrého, veřejně osvědčuje, že umírá co věrný jeho, přede vším však co služebník Boha všemohoucího."

Tolik praví má knížka. Připojuji 3 malé epizody, kteréž mi ze čtení díla Rudthardtova v paměti utkvěly.

1.

Pokoušeli se o to mnozí, aby Morusa královým směřům naklonili a takto se králi zalíbili. Došel k němu do Toweru také dvořenín a s týmž úmyslem a dlouho do Morusa mluvil, tak že tento konečně pravil:

"Změnil jsem svůj úmysl!"

Dvořenín to zvětšoval vítězoslavně králi, že Morusa obrátil. Král však, znaje dobře Morusovu neoblomnost, poslal dvořenína nazpět, aby vypátral, v čem že Morus změnil předsevzetí své. — Morus pravil:

"Chtěl jsem jíti na popravu s mou bradou; změnil jsem však tento úmysl svůj, dám si ji ostříhati!"

2.

Morus kráček na místo popravýtiše. Tu vyšla z jednoho domu žena

a podávala mu sklenici vína, aby se posilnil. Morus děkoval ženě té za lásku její, vína však nepřijal řka: „Daleko budiž ode mne, abych já před smrtí svou vzal do úst jenom kapku vína, an můj Spasitel octem a žluč na kříži napojen byl!“

3.

Vyšla z jiného domu jiná žena, a počala Morus-ovi zlostně splátí: „Dobře tak na Tebe, Ty nezasluhuješ jiného než smrti, Ty's byl nespravedlivým soudcem, skrze Tebe jsem ve věci spravedlivé padla!“

Morus zůstal státí a ptal se ženy té klidně, kdy a jakou při že měla? — Když mu to žena s přídavkem nadávek byla připomenula, pravil jí Morus zase zcela klidně:

„Pamatuji dopodrobna na při tu a na rozsudek můj. Kdybych nyní, an kráčím na popravu, u věci té rozhodovati měl, rozhodnul bych právě tak, jakož jsem tehdež byl rozhodnul!“

A modle se, kráčel dále na popravu. —

♂ m. p.

Paběrky.

Poctivý študent.

Před svým odchodem ku armádě spojenci r. 1813 dával polní maršálek kníže Schwarzenberg ve Vídni hostinu. Mezi hostinou hlásal komorník knížeti, že jakýsi mladý člověk prosí připuštění býti. Kníže vyšel se ptá:

„Co žádáte?“

„Nic, Jasnosti, nesu tuhle toboleku, kterouž jste ráčil ztratiti, naleznu ji!“

Kníže prohlídnuv toboleku nalezl obsah její nedotknutý. Bylo v ní 80.000 zl., kteréž byl ráno vyděšil pro v. jsko.

„Dal jsem oznámiti, že nálezeč do stane nálezu 10.000 zl., tu je máte!“

„Jasnosti! Já se bojím je přijmouti!“

„Proč?“

„Študuji na universitě práva, jsem sice chudobný, bojím se však, že by mne tolik peněz pokaziti mohlo!“

„Dobře!“

Kníže pán mu slíbil, že se o něho starati, a úroky z těch 10.000 zl. mu dávatí bude. Držel slovo. Študent odbyv dobře svá studia byl přijat do knížecí služby, a když se ženil, bylo mu vyplaceno 10.000 zl. stříbra.

Pes.

Že pes jest pánovi svému věrným, toho nejedem doklad skoro každý ví. Také v Paříži vkročil do jednoho domu pekařský učeník, celý poděšen a ptá se po jakémsi psovi.

„Jakkak vyhlížel?“ ptá se někdo v domě.

„Byl pudlák, a neměl pásku, běžel sem do domu!“

„Aha! to musíš jíti až do přístřeší, zůstává tam starý muž, tomu patří! Učeník vstoupiv do nízké jízby pod střechem, naleznu tam starého muže, jenž ležel v posteli a jedl z bochníka chleba.“

„Co chceš synáčku?“

„Nesl jsem pod pažď bochníčky chleba, kdosi mi jeden od zadu na ulici vytrhnul; dívám se, byl to तुhle váš pes!“

„Řekl jsem mu, že mám hlad, před chvilkou utekl, a přinesl mi tento bochníček.“

Byl to chudobný, dříve zámožný muž, jemuž nezůstalo nic věrného než jeho — pes; učeník to vykládal doma, a od té doby se ubohým dostávalo podpory, tak že už nepřinášel pes chléb ukradený, nýbrž učeník darovaný.

Výroční tržné na Moravě.

Dle nejvýšeších nařízení neodbyvájí se tržné nikdy v neděli a ve svátek, nýbrž v den předcházející nebo následující.

Archlebov (okr. Žďánický) 1. v out. před sv. Fil. a Jak., 2. v out. před sv. Rochem, 3. v outery před sv. Šimonem a Judou, 4. v out. po početi p. Marie. Dobytčí trhy: 1. v pondělí před sv. Rochem, 2. v pondělí po početi P. Marie.

Bánov (okr. Uh. Brod.) 1. v pond. po stědoposti, 2. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pond. po pozdvížení sv. kříže, 4. v pond. po sv. Lucii. Trh na dob. po každém ročním trhu.

Batelov (okr. Jihl.), 1. pondělí v postě, 2. pond. po sv. Janu křtí, 3. v pondělí po nanebevz. p. Marie, 4. na sv. Barboru.

Bouzov (okr. Litovel.) 1. v pondělí před sv. Fab. a Šeb., 2. třetí pond. po Velikonoci, 3. v pond. před sv. Maří Magd., 4. v pondělí před sv. Šim. a Judou. Trh na len a na přisi každou středu.

Beroun (Bárn, okr. Dvorecký), 1. v pond. po obr. sv. Pavla, 2. v pond. po 4. ned. Velk., 3. v pond. po sv. Anně, 4. v pond. po sv. Leopoldu. Přední trh ten den před každ. výr. trhem. Týh. trh každý čtvrtk.

Bergštat (Horní Město, okr. Rymař.) 1. na popelec, 2. v pond. po křížové ned., 3. na sv. Maří Magdalenu, 4. po obětování Panny Marie. Koňský a dobytčí trh každ. jarmu. Trh týdně každou středu.

Bilovice (okr. Břecl.) roční a dobytčí trhy: 1. v pond. po 3 ned. postui, 2. v pond. před stěží sv. Jana, 3. v pond. posv. Š. a Judě.

Biskupice (okr. Hrotovický), 1. na sv. Matěje v 2. po sv. Petru a Pavlu, 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Havlu.

Blitěš Velká (Gross-Blitesch.) 1. v outery po Hrom., 2. v out. před Velk., 3. v out. po nanebevz. P. Marie, 4. v out. po sv. Franti. Ser., 5. ve čtvrt. před Vánoci. Týhodní trh každý čtvrtk. Dobytčí trh před každým výročním trhem.

Blitov (Vöttau) 1. první out. po sv. Janu Nep., 2. první out. po nejv. jménu P. Marie. Dobytčí trh ten den před každým výr. trhem.

Bliteška Osava (okr. V. Meziříčský), jarmark dne 26. července, 2. v outery po všech svat. Dob. trhy: 1. dne 24. července, 2. v pond. po všech Svátých.

Bliteška Veverka (okr. Tišnovský), 1. v pondělí po sv. Apollonii, 2. v pond. po sv. Janu Nepomuckém, 3. v pond. po sv. Bartol., 4. v pond. před sv. Šim. a Judou. Koňské a dobytčí trhy před každým výr. trhem. Týh. trh každou středu.

Blitškovice (Lispitz, okr. Budějov.), 1. v pond. po Bož. vtoup., 2. na den sv. Vavř. 3. v 2. pond. po sv. Michalu, 4. na sv. Lucii. Týh. trh každý čtvrtk.

Blansko, 1. v pond. po sv. Tomáši a Ag., 2. v pond. před sv. Martinem. Trhy na vlnu: 1. v pond. po nanebevz. Páně, 2. v pond. po sv. Matouši. Týh. trh každ. out. **Blučina** (Lautschitz, okr. Židlochov.), 1. v out. svatoduš., 2. ve čtvrt. po sv. Václavě, 3. v out. po sv. Mikuláši.

Bobrová Dolní (Bobrav, okres Novoměst.), 1. v out. před sv. Jiřím, 2. v out. před sv. Bartol., 3. v out. před všemi Sv., 4. v out. před sv. Tomášem. Dob. trh v pondělí před každým výr. trhem. Týh. trh každou druhou středu.

Bobrová Horní (okr. Novoměst.), 1. ve stř. po 3. král., 2. ve stř. po sv. Vítě, 3. ve stř. po sv. Martinu. Dob. trhy: v out. před každým výr. trhem. Týhodní trh každou druhou středu.

Bohdalov (Bohdalau), 1. ve čtvrtk po 3. králích, 2. ve čtvrtk po sv. Jiří, 3. ve čtvrt. po všech Svát.; pokaždě též trh dobytčí.

Bojkovice (okr. Uh. Brod.) 1. v pondělí před masopust. ned., 2. v pond. po Bož. Těle, 3. ve čtv. po sv. Vavř., 4. v pond. po sv. Diviši. Před každým jarmarkem trh na dobytek a na obilí. Velké týhod. trhy: 1. ve čtv. před Vánoci, 2. ve čtv. před Velkon. Koňský trh každý čtvrt. v postě; týh. trh každé pondělí.

Bolehradice viz Polehradice.

Bošovice (okres Žďánický), 1. v pondělí před Božím vtoup., 2. první pondělí po sv. Martině.

Boškovice, 1. v pond. po ned. devítn., 2. v pond. po sv. Vítu, 3. v pond. před sv. Václavem, 4. v pond. po sv. Kateř. Velké. Týh. trhy ve čtv. před Velkon., Svatoč. svátky a Vánoc. Koňští tržné ve čtv. před každým jarmarkem. Týhodní trh každý čtvrt.

Brno (Brünn), 1. v třetí pond. v únoru, 2. v 2. pond. v květnu, 3. v 1. pondělí v září, 4. 1. pondělí v prosinci. Každý trvá dvanáct dní. Zvláštní dni k vykládání zboží se nedovolují. Hlavní trh na vlnu: 1. out. v červenci, který trvá osm dní. Koňští tržné: v pond. po každém trhu. Kromě toho bylo na stanovišti pro dob. trhy před vybírajícím úřadem potravním na předměstí Olomúckém následujících 8 trhů koňských zařizeno: 1. první středu v lednu, 2. první středu v únoru, 3. první stř. v dubnu, 4. první stř. v červnu, 5. první stř. v červenci, 6. první středu v srpnu, 7. první stř. v říjnu, 8. první stř. v listop. Týd. trh každou středu a pátek **Brno Staré** (Althrünn) 1. první pond. v dubnu, 2. první pond. v červenci, 3. 2. pond. v říjnu. Každý trvá 6 dní. Zvláštní dni k vykládání zboží se nedovolují.

- Brod Uherský** (Ungarisch Brod), 1. v out. po 3 králi, 2. ve čtvrtek po smrti neděli; 3. v out. po 6. neděli velkon., 4. v out. po proměn. Krista Pána, 5. v out. po sv. Šim. a Judě. Dob. trh před každ. ročním trhem. Týdní trh každý čtvrtek.
- Brodek** (Prödlitz, okr. Prostěj.), 1. v out. před hrom., 2. v out. před nar. P. Marie, 3. v úterý po sv. Alžbětě.
- Brtnice** (Pirnitz, okr. Jihl.), 1. v pond. po novém roce, 2. první pond. v břez., 3. v první v pond. v květnu, 4. v pondělí po sv. Vítu, 5. v pondělí po sl. anjelů strážných, 6. v pondělí po všech svatých. Dobytké trhy zároveň s výročními. Pak ještě jiných 5 trhů dobytčích a sice v 3. čtvrtek měsíce: února, dubna, srpna, října a pros.
- Brumov** (okr. klob.), šest trhů a sice: 1. ve čtvrť po sv. 3 králích, 2. ve středu po sv. Jakubu, 3. v out. po sv. Janu křt. 4. v druhé out. po nanebevz. P. Marie, 6. v out. po sv. Václavě, 6. v druhé out. po všech svatých. Kdyby jeden nebo druhý z těchto trhů padl na neděli nebo svátek, odbyván bude výroční trh následující všední den. Dob. trhy odbyvají se v ty dni před výročním trhem. Týh. trh každý out.
- Brunzeň** (Braunseifen), 1. v out. Velkon., 2. ve středu před naneb. Páně, 3. v pon. po sv. August., 4. v pond. po sv. Diviši, 5. v pond. po počtí P. Marie. Trhové koňští: 1. v out. Velkon., 2. v pond. po sv. August. Dobytké trh v pond. po sv. Augustínu. Týh. trh každou středu a sob.
- Brušperk** (Braunberg) 1. v pátek před květ. ned., 2. úterý před nanebevzetím P. Marie, 3. v úterý po sv. Kateřině.
- Břeclov** (Lundenburg), 1. v úterý před popel. středou, 2. v út. po sv. Jiří, 3. v út. po nar. P. M. a 4. po sv. Mart. též při každ. výroč. trhů, trhy na dobytek. Trh na vlnu: 1. dne 5. června, 2. 23. září.
- Březová** (Briesau, okr. Svitav.), 1. v pon. před obrácením sv. Pavla, 2. ve středu po nalezání sv. kříže, 4. v pondělí po posvěcení sv. kříže, 3. v pondělí před sv. Lucii, 5. v pondělí po sv. Markytě a v út. před tím koňský trh. Velcí trhové: 1. ve středu před květnou ned., 2. v sob. před nar. Páně. Trhové na vlnu a na koně v úterý před každým výročním trhem.
- Bučovice**, 1. v pon. před ned. masopustní, 2. v pond. před sv. Duchem, 3. v pond. před sv. Bartol., 4. v pond. po sv. Šim. a Judě. Koňský a dobytčí trh ten den po ročním trhu. Trh každý čtvrtek.
- Budějovice Moravské** (Mährisch-Budweis), 1. v out. po 3 králích, 2. v out. před Božím vstoupením, 3. v out. po sv. Anně, 4. v out. po sv. Jiljí, 5. v úterý po sv. Ondřeji, 6. v out. po sv. Havlu. Dob. trh na den před každým výr. trh. Týh. trh každý čtvrtek, potom dva velcí trhové na zelený čtvrť. a ve čtvrť před Vánoci.
- Budíšov** (Bautsch), 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. v úterý po svatém Petru a Pavlu, 3. v out. po nar. P. Marie, 4. na sv. Ondřeje. Velké trhy: 1. v sobotu před květnou nedělí, 2. na sv. Tomáše Ap. Trhové na len a na plši každé sob. Trh na vlnu a jara a na podzim po ostřihání ovcí po dvě soboty. Trh na koně a na jiný dobytek v sobotu před květnou nedělí. Týdní trh každou sobotu.
- Budíšov** (Budischau, okr. Třebíčský), výr. a dobytčí trhy v ty čtvrtky: 1. před nrd. Iudica, 2. před nanebevz. P. Marie, 3. před sv. Ondř.
- Buchlovice** (okr. Hrad.), 1 v out. po obr. svatého Pavla; 2 v úterý po 9. březnu, 3. v out. po Bož. Těle, 4. v out. před sv. Šim. a Judou. Dobytké trh každý pon. před ročním trhem.
- Bystřice** (v Jihlav. kraji), 1. v pond. po sv. Jiří, 2. v pond. po sv. Jakubu, 3. v pondělí po sv. Ludmle 4. ve středu po sv. Havlu, 5. v pondělí po sv. Dorotě, Velké týhodní trhy: 1. v out. před Velkonocí, 2. v but. před všemi Svat. Trh na len a plši 2 pondělí v listopadu. Trh na koně a na jiný dobyt. ten den před každým jarm. Trh na hovězí dobytek každý první úterý v každém měsíci. Týhodní trh každý out. a pátek.
- Bystřice** (pod Host.), 1. první úterý v postě, 2. úterý po sv. Jiří, 3. druhé out. po sv. Vavřinci, 4. v úterý po sv. Havlu. Koňští a dobytčí trhové: ten den před jarm. Týh. trh každý out.
- Bystřice Hrubá** u Olomouce (Gross-Wisternitz), 1. ve čtvrtek po sv. Matěji, 2. ve čtvrtek po sv. Filip. a Jak., 3. ve čtvrť po sv. Bartol., 4. ve čtvrtek po sv. Ondřeji.
- Bzenec** (Bisenz), 1. v pond. po okt. sv. 3. králů, 2. v třetí pond. v postě, 3. v pon. po sv. Janu Křt., 4. v pon. po sv. Václavě, též koňští a dobytčí trhové. Týdní trh každý pond. a čtvrtek.
- Chropyn** (okr. Kroměř.), 1. v pondělí po druhé neděli Velkon., 2. na sv. Jiljí, 3. na sv. Havla.
- Časlavice** (okr. Třebíč, kraj Jihl.), výr. a dob. trh; 1. v out. po zvěstování P. Marie, 2. v out. po slavn. jm. P. Marie.
- Černá Hora**, 1. na sv. Josefa, 2. v out. před sv. Fab. a Šeb., 3. na sv. Vavřince, 4. v úterý před sv. Havlem. Týh. trh každý úterý.
- Červená Voda** (Rothwasser), 1. v pond. před sv. Fabian. a Sebastian., 2. v pond. po sv. Fil. a Jak., 3. v pon. před rosením ap., 4. v pond. před posvěc. chrámů. Dobytké trhy: 1. v pond. po středoposti, 2. v pondělí před zeleným čtvrtkem, 3. ve čtvrtek po posvěcení chrámů. Týh. trh každou středu.
- Čejkovice** (okr. Hodonín), 1. v pon. před sv. Fabianem a Sebastianem, 2. v pond. po sv. Marku, 3. v pond. po sv. Kunhutě,

- nebo jménu P. Marie (to jest ten samý den), 4. v pon. před sv. Martinem. Koňský a dob. trh na též dni. Týh. trh každ. středu.
- Čule (Zulb),** 1. v pond. v kříž. dnech, 2. v pond. po naroč. P. Marie.
- Dačice,** 1. ve čtvrtek po druhé neděli postní, 2. v outery po Vavřinci, 3. v out. po sv. Františku Serafinu, 4. v out. po sv. Mikuláši, 5. v outery před vstupem. Páně. Přední trhy: ten den před každým jarm. Dobytký trhy: 1. třetí středu v postě 2. druhý pondělí po sv. Vavř., 3. druhý pond. po sv. Františku Ser., 4. na druhý pond. po sv. Mikuláši, pak první středu v každém měsíci. Týh. trh každou sobotu.
- Dalešice (okres Hrotov.),** 1. na památku sv. Pavla, 2. na sv. Leopolda. Týh. trh každou středu.
- Dambořice (okres Žďánický),** 1. ve středu před popelem, 2. ve stř. před sv. Duch., 3. ve středu před sv. Vavřin., 4. ve stř. před Martinem. Dob. trh před každ. výr. trhem. Velký týh. trh ve středu před velikonočí a ve středu před vánoci. Týh. trh každou středu.
- Doubravice (okres Blanský),** 1. ten den po sv. Fabiannu a Sebastianu, 2. v out. svatodušní, 3. v pond. po sv. Bartol., 4. v out. před všemi Svat. Koňské a dob. trhy v týž den.
- Doubravnik (okres Tišnov.),** 1. ten den před sv. Fab. a Seb., 2. v pondělí před sv. Janem Křt., 3. v pondělí před povýšením svatého kříže, 4. před svatým Ondřejem. Koňští tržové: 1. v pond. po smrtné neděli, 2. v pondělí před vstupem Páně, 3. v pondělí po Anj. Strážci. Týh. trh každou středu.
- Deblin (okres Tišnovský),** 1. v pond. po navštívení P. Marie, 2. třetí postní pond., 3. pond. po sv. Michalu, 4. pond. po Mladátkách. Dobytký trh každý výroční trh.
- Dědice (okr. Vyškovský),** Trh každý pond.
- Dlouhá Loučka (Unter-Langendorf, okr. Unčov.),** 1. v stř. před Velkon., 2. v pon. po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Bart., 4. v pond. před sv. Mikul.
- Dobroměřice (okr. Kojetín),** 1. na svat. Jiří, 2. v pond. po Porciunk., 3. na sv. Ondřeje. Týh. trh každý outery.
- Domastát (Domstadt),** 1. první pondělí v postě, 2. v první pondělí po navštívení P. Marie, 3. dne 28. října. Trh na vlnu 16. máje. Trh každou sob.
- Drahoněves (okr. Hran.),** 1. na sv. Valentína, 2. 25. dub., 3. v out. po sv. Vavřinci, 4. dne 11. prosince. Týhodní trh každý out.
- Drnholec (Dürnholz),** 1. v pon. po třech králích, 2. v pondělí po kýchavné ned., 3. v pond. po třetí ned. velkon., 4. v pond. po sv. Bartol., 5. v pond. před sv. Brigit. Trh koňský v sob. před prvním jarm. Týh. trh každou středu. Tržové na dobyt.: ve středu po 3. králích, 2. ve středu po třetí ned. postní, 3. v out. po 3. ned. velkon., 4. v out. po sv. Bartolom., 5. v out. před sv. Brigitou.
- Dřevohostice (okres Bystřický),** 1. druhý out. po broma., 2. v out. po sv. Filipu a Jak., 3. v out. před nar. P. M., 4. druhý out. po všech Svatých. Trh na vlnu: 1. v pond. po sv. Jiří, 2. v pon. po sv. Václ. Koňský a dobytý trh: v pond. před každ. trhem výročním. Týhodní trh ve čtvrtek.
- Dub (v okr. Olomouc),** 1. v pond. před obrácením sv. Pavla, 2. třetí pond. po velkon., 3. v pond. před sv. Jan. Křt., 4. v pond. po cis. bod.
- Dunajovice Horní (Ober-Danowitz, okres Znoj.),** 1. na sv. Marka Ev., 2. na pov. sv. kříže.
- Dunajovice Dolní (Unter-Danowitz, okres Mikul.),** 1. v pond. po sv. Jiří, 2. v pond. po sv. Lucii.
- Dvorce (Hof),** 1. ve čtvrtek před posledn. masopust., 2. v pond. po sv. Trojici, 3. na sv. Matouše (21. září), 4. ve středu před sv. Lucii. Týh. trh každý čtvrtek.
- Frenštát (Frankstadt),** 1. v out. po novém roce, 2. v out. po prov. ned., 3. v out. po sv. Janu Křt., 4. v out. po sv. Václ. Trhy koňské a dob.: ten den před každým výročním trhem.
- Fryšták (Freistadt, okres Holešov.),** 1. v pon. po nanebevstoup. Páně, 2. ten den po nanebevst. P. Marie, 3. v pond. po sv. Jiří, 4. po sv. Mikuláši. Veliké týhodní trhy: 1. ten den po nanebevst. Páně, 2. ve čtvr. před nar. P. Marie, 3. na sv. Mikuláše. Týh. trh každ. pond.
- Fridland okr. Rymařský,** 1. na sv. Josefa, 2. v out. svatodušní, 3. v pon. před sv. Matoušem, 4. na sv. Tomáše. Týhod. trh každou sobotu.
- Fridland (okr. Místecký),** 1. na sv. Jiří, 2. pon. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pon. po sv. Matouši. Trh dobytý před rožn. trhy. Týh. trh každou středu.
- Fulnek.** 1. v pond. po 4. ned. po velkonoci, 2. v out. před květ. ned., 3. v pond. po navštívení P. Marie, 4. v pon. po sv. Frant. Ser., 5. v pond. po sv. Barbore. Trh na len a plží na každý výr. a týhod. trh. Koňští a dobyt. tržové: 1. v out. před květnou nedělí, 2. v pond. po sv. Frant. Ser. Trh na vlnu dne 1. června a 6. říj. Týh. trh každou sob.
- Goldstein,** 1. v pond. po smrtne neděli, 2. na svat. Vilibalda, 3. ten den po sv. Linhartě. Týhodní trh každé pondělí a pátek.
- Gunttramovice čili Guntrovice (Guntersdorf, okres Libavský),** 1. v pon. po kých. ned. spolu trh na koně, 2. v pond. po Bartol. s trhem na suky.
- Havlin (Höflein), okr. Mikulovský,** týhodní trh každý čtvrtek.
- Hnoulice (Gnadlersdorf, okr. Znoj.),** trh každou sob.

Hodonin (Göding), 1. v první pon. v postě, 2. v pond. po křt. ned., 3. v out. v týdnu sv. Vavřince, 4. v pondělí před sv. Simonem a Judou. Koňský a dobytčí trh.: 1. v první pond. v postě, 2. v pon. po sv. Simonu a Judě. Trh na vlnu: 1. v outery po Božím Těle, 2. v úterý před Vánocí. Týdenní trh každou středu.

Holešov, 1. v středu, 2. v out. po Bož. Těle, 3. ve čtvr. po sv. Vavřinci, 4. druhý out. po sv. Václavu, 5. ve čtvrtek po sv. Lucii, a po něm 8 dní týh. trh. Trh na len, na přízi a vlnu o týhodných trzích každou středu. Dobytčí trh ve čtvr. před valným trhem.

Holomouč (Olmütz), 1. v pondělí po svat. třeš. králích, 2. v pond. po svat. Jiří, 3. třetí pond. po sv. Janu Křtí, 4. třetí pondělí v měsíci říjnu. Velké týdenní trhy ten den před každým ročním trhem. Trhy na len a na přízi před jarm. a o jarmarcích, také každou středu a sobotu o obyčejných trzích. Trhy na vlnu: 1. ve středu po sv. Duchu, 2. ten den před vá. Svat. Trh na koně a dobytč. vždy 8 dní před každým jarm. Obyčejné týdenní trhy ve středu a sob.

Hovězí (v okr. Valask. Mezitříském), 1. v úterý po sv. Anuše, 2. v úterý po svat. Františku Serafském.

Hostěradice (Hosterlitz, okres Krumlov.) 1. v outery po devítka, 2. v outery po křt. ned. 3. na sv. M. Magdal., 4. na sv. Ludm., 5. na sv. Kateřinu. Padnouli pak tyto tři výr. trhy na sob., neděli neb pondělí, drží se nastávající out. Týdenní trh každou středu.

Hostim (Hösting, okr. Buďej.), 1. v první pon. po sv. 3 králích, 2. v pon. po sm. ned., 3. v pon. po sv. Fil. a Jakubu, 4. v pondělí po sv. Michalu. Trh na len, přízi, vlnu, koně a dobytek v sob. před každým jarm.

Hrádek (Erdberg, okr. Jarosl.) výr. trhy: 1. v out. před sv. Josefem, 2. v outery po sv. Jakubu Větš.

Hradistě U. (U. Hradisch), 1. druhý out. před masopustní ned., 2. v out. po třetí ned. velkou, 3. v out. po sv. Markétě, 4. druhý out. po nanebevz. P. Marie, 5. v out. po sv. Martinu. Přední trhy: 1. v druhé pon. před masop. pond., 2. v pondělí po třetí ned. velkou, 3. v pondělí po nanebevz. P. Marie. Trh na len a přízi o předních trzích, též ve středu a v sobotu po celý rok. Trh na vlnu o předních trzích. Koně a dobytčí trhové každé pondělí. Trh týh. ve stř. a v sob.

Hranice (Weiskirchen), 1. dne 29. března, 2. v pond. po sv. Jakubu Větším, 3. v out. po sv. Michal., 4. v out. po sv. Barbofe. Trh na vlnu: 1. v pon. první po sv. Janu Nep., 2. v první pond. po sv. Mich. Přední trhy v sob. před těmito 4 jarm. ten den po nar. P. Mar., v sob. před sv. Lucii. Trh na len, přízi, vlnu, koňský a dobytčí na den předu. trhá. Týh. trh každé out. a pátek.

Hrozenkov (ok. Brod.) 1. v out. po sv. Františku (9. bř.), 2. v út. po sv. Urb., 3. v út. po nanebevz. P. Marie, 4. ve středu po posled. ned. po letnic. Týh. trh každý outerek.

Hrušovany (Grusbach) 1. v první čtvrtek po nov. roce, 2. v prv. čtvrtek v květnu, 3. na sv. Vavřince, jestli to čtvrtek, jinak ve čtvrtek po sv. Vavř., 4. na sv. Martina (jak dříve), případnouli v ty dny zasvěcené svátky, pak den před tím; trh na dobytek a koně den před výročním trhem.

Hulín, 1. v out. před sv. Fab. a Šeb., 2. v pond. po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Havlu; na dobytč. trh ten den kdy jarmark. Trh týhod. na obilí: v out. každý týden.

Huzová něm. (Deutschhausen okr. Stern.), 1. v out. po sv. Janu Křteli, 2. v pond. před Velk., 3. v pond. po sv. Lucii. Týh. trh každ. sobotu.

Hustopeče (okr. Hranický), 1. v out. po hromnic., 2. v out. po sv. Fil. a Jak., 3. v out. po sv. Vavřinci, 4. v out. po všech Svätých. Trhové týdenní každý čtvrtek.

Hustopeče (Anspitz), 1. ve čtvr. před sv. Prokop., 2. ve čtvr. před sv. Nikod., 3. ve čtvr. před c. posvěcením. Velké týh. trhy: 1. ve čtvr. před hrom., 2. ve čtvr. před sel. čtvr., 3. ve čtvr. před svatod. svát., 4. před štědrým Več. Přední trh ten den před každ. jarm., koně a dobt. trh každý čtvr., potom dob. trhové v pond., v out. a ve stř. v každ. témdni k přibírání a odebírání a k prod. skopov. a vepřového dobytka. Trh na vlnu: 1. ve stř. po B. Těle, 2. ten den před sv. Havl.

Hvězdlice (okr. Bučov.) 1. v pondělí po jménu Jež., 2. druhý pond. po sv. Trojici, 3. v pond. po Anděli Strásci, 4. v pond. po sv. Martinu. Dobytčí trh po každém výročním trhu.

Ivančice (Vaučice, Eibenschitz), 1. v pond. masop., 2. v pond. po sv. Urb., 3. v pond. před naneb. P. M., 4. ve čtvr. po sl. růžence, 5. první pond. v adv. Dob. trh před každ. trhem výr. Týh. trh v out. a v pá.

Ivanovice (Ejwanowitz), 1. třetí outery po Hromnicích, 2. na svatodušní outery, 3. ten den před sv. Vavřincem, 4. v out. před sv. Mikulášem. Koňský a dobytčí trh ve středu po každém výročním trhu. Týdenní trh každou středu.

Janovice (Hol. kr.) Týh. trh každý pátek. **Johanistal** či **Jantál** (Johannisthal, okr. Osoblažský), 1. na sv. Jiří, 2. v pon. před naroz. P. Mar., 3. ve čtvrtek po sv. Mikuláši. Velký týdenní trh v out. svatod.

Jaroměřice (Jaroměřitz), 1. v út. po sv. Valent., 2. v út. po sv. Angele Merici, 3. v út. po sv. Markétě, 4. v out. po sv. Mat. Ev., 5. v out. po sv. Martinu. Koňský a dobt. trh v pond. před každ. výr. trhem, pak v pond. po sv. Ildoru, v pond. po sv. Kunigundě a v pond. po Štěpánu muč. Týhod. trh každou sobotu.

Jaroslavice (Joslowitz), 1. v pon. před masopustní nedělí, 2. v pond. po sv. Vavř. 8

- v pon. před sv. Michalem. Taktéž na sudy a na dřevo. Týh. trh každý otereck.
- Jedovnice** (okr. Blau.), 1. v pon. po brom., 2. v pond. po bílé ned., 3. v pond. po sv. Trojici, 4. v pond. posv. Václavu. Koňský a dobytčí trh o každém jarmarku. Týhod. trh každé pond.
- Jemnice** (Jamnits), 1. na sv. Apolenu, 2 v pond. po třetí ned. Velk., 3. v pon. po Bož. Těle, 4. na sv. Jak., 5. na sv. Mich., 6. v pond. po sv. Ondřeji. Trh na koně a dobyt. ten den před kaš. jarm., potom první out. v každ. měs. Týh. trh kaš. out. a sobotu.
- Jevíčko** (Gewitsch), 1. v pond. po devítn., 2. v pond. po 4. ned. Velk. 3. v pond. po sv. Bartol., 4. v pond. před sv. Kateř. Trh na len a přizi každý out. po celý rok. Trh na dobytek každý. out.
- Jevišovice** (Jaispitz, okr. Znojem.), roční a dobytčí tržové: 1. v out. po sv. Matěji, 2. druhý pond. po sv. Jak., 3. v pond. po nar. P. Marie. 4. v první pond. adventní.
- Jihlava** (Iglau), 1. ve čtvrt. po sv. Matěje, 2. ve čtvrt. před sv. Jan. Křt., 3. ve čtvrt. po sv. Ludmle, 4. ve čtvrt. po sv. Kateř. Trh na vlnu: 1. ve čvrt. před Petronil., 2. ve čtvrt. před sv. Vorskou. Přední trh před vš. 4. jarmarku. Trh na len a přizi: 1. ten den před sv. Jan. Křt., 2. ten den před sv. Kateř. Trh na koně a dobyt. před kaš. jarmark. Týh. trh kaš. out. a sob.
- Jlmramov** (Ingrowitz, okr. Novom.), 1. v pondělí po nanebevst. Páně, 2. v pond. po povří. sv. kříže. Velcí tržové: 1. v pond. po smrtné ned., 2. v pond. po sv. Tom. ap. Dobytčí trh po nanebevstoup. Páně.
- Jičice** (Jitz, okr. Kruml.), 1. v out. po smrt. ned., 2. út. po sv. Vavř., 3. út. po 24. říjnu. Týh. trh každé pondělí.
- Jičín Nový** (Neutitschein), 1. ve středu před obrácen. sv. Pav., 2. ve stř. před sv. Duchem, 3. ve stř. po sv. Vavř., 4. ve středu po sv. Šim. a Jud. Trh na koně a dobyt. ve dny trž. výročí. Trh na len a přizi jako týh. trh kaš. sobotu. Trh na vlnu: první pond. v červnu a druhé pond. v říjnu.
- Jičín Starý** (Altitschein); 1. v pond. po družebné ned., 2. pond. po sv. Petr. a Pav. 3. pond. před sv. Vác., 4. v pond. před sv. Barbarou. Koňský a dobt. trh v týž dní.
- Jivová** (Gieban, okr. Stern.), 1. ve čtvrt. před květnou nedělí, 2. ve středu před Božím vstoup., 3. ten den před sv. Bartolom., 4. ve čtvrtek po počtí P. Marie. Trh týhodní každý pondělek.
- Kamenice** (okr. Jihlav.), 1. ve čtvrtek po bromn., 2. ve čtvrtek před sv. Josefem pěst. 3. ve čtvrtek před sv. Janem Nepom., 4. ve čtvrtek před sv. Jakubem ap., 5. ve čtvrtek před sv. Václavem. Dob. trh ten den před kaš. výř. trhem.
- Karloupy** (Königsfeld u Brna) dob. trhy: 1. v út. po koň. trh. Brněnsk. v bíl., 2. v pon. po sv. Troj., 3. v pond. po sv. Vác., 4. út. po koň. trhu Brněna. v pros.
- Kounice Dolní** (Kanitz) 1. na sv. Fab. a Šeb., 2. na den sv. Jos., 3. na den sv. Flor., 4. na sv. Jana křtí, 5. v pond. po sv. Felixu Adauktu, 6. v út. před sv. Kateř. **Kounice Horní** (O. Kanitz), 1. 10. dub., 2. 14. června, 3. 3. říjn., 4. 9. pros. Padnou-li trhy na sob., ned. neb svátek, držíse den potom.
- Kelč**, 1. v outery před sv. Matěj., 2. v outery po sv. Fil. a Jak., 3. v outery po navst. P. Mar., 4. v út. po pozdv. sv. kříže, 5. v out. po sv. Alž. v listopadu. Trhy na dobytek, len, přizi, plátno a obilí vždycky v pondělí před výř. trhem. Týh. trh každý čtvrtek.
- Klobouky** (v Brněnsku) 1. v pondělí po sv. Troj., 2. v pond. po Vác., 3. v 2. pon. v postě, 4. posv. Vavř. Trh na dobt. den po kaš. jarm. Trh na obilí každý čtvrtek.
- Klobouky** (v Hradištsku) 1. v úterý po obrác. sv. Pav., 2. út. po smrtelné ned. 3. čtvrtý out. po velk., 4. v out. po sv. Marketě, 5. v první out. po sv. Jilji, 6. v out. před advent. Veliký trh v pond. před vánoci. Dobytčí trh před každým výř. trhem a v postě každé pond. Týh. trh každou středu.
- Kounice** (Kühnitz, okr. Bosk.), 1. poslední pondělí před letnicemi, 2. dne 15. červce. 3. 7. října, 4. v pond. po sv. Mikuláš; při tomto trh na dobytek. Velké trhy: v pon. po sv. Marketě, 2. v pon. po sv. Frant. Ser. **Kojetín** 1. v út. po sv. Fab. a Šeb. 2. v út. po 2. ned. velik. 3. v út. po sv. Matouš, 4. v úterý po sv. Martinu. Trh dob. v pond. před kaš. jarm. Týh. trh každ. středu.
- Kokory** (okr. Přer.), výročí a dob. trhy: 1. 2. střed po sv. 3. král., 2. ve stř. po 2. ned. velik., 3. ve stř. po sv. Pet. a Pav., 4. ve stř. po sv. Frant. Ser. Dob. trh v týž dní.
- Konice** (okr. Olom.) 1. ve stř. před velk., 2. v pond. po naroza. P. Marie, 3. v out. po sv. Martinu, 4. ve středu před ván. Dob. trhy: 1. v outery před velik. 2. v pond. po Mart.
- Koryčany** (okr. Kyjov.) 1. ten den po nov. roce, 2 v út. po bílé ned., 3 v út. po sv. Troj., 4 v út. po sv. Vavř. Týhod. trh každou středu. Dob. trh v pond. před každým výročním trhem.
- Kostelec** (okr. Plzeň), 1. v út. po druhé ned. velk., 2. na sv. Vavř., 3. v út. po nanebevstoup. Páně. Trh na obilí každý út. po celý rok.
- Kralice** (okr. Prostěj.) 1. v pond. po provední ned., 2. v pond. po sv. Jilji.
- Krásno** (okr. Val. Mez.), 1. 2. pon. po sv. Jilji, 2. v pond po sv. Vavř. Týdní trh každý pátek.
- Kroměříž** (Kremsier), 1. drubý pond. v postě, 2. v pond. po čtvrté ned. velkon., 3. v 5. pon. po sv. Duchu, 4. out. po sv. Domin. 5. v út. př. sv. Matoně, 6. v out. po sv. Lucii. Přední trhy 1. v 4. sobota po sv. Duchu, 2. v den před sv. Mat. 3. v

den před sv. Lucii. Trh na len a přisi každ. týh. trh. Trh na vlnu ve stř. po 4. ned. velk. Trh na koně a dob. 8 dní před výroč. trhy. Týh. trh každý out. a pát. trh na len a přisi každý pátek. Připadající na 4., 6. a 6. výroční trh týdlní tržové odbyvají se v pond. před tím.

Krumberky (Křivá Hora) 1. v out. velk. 2. na sv. M. Majd., 3. v pond. před sv. Alžb. Trh koňský a dob. ten den před každým jarm.

Krumlov (Mähr. Krumau), 1. v pon. po broma., 2. v pond. po sv. Fil. a Jak., 3. v pond. po Porciunkule, 4. v pond. po sv. Martinu.

Křenová (Křenua, okr. Třebov.) 1. v pon. po velk., 2. 24. června. Měl-liby připadnouti na pátek neb sobotu, drží se v pond. na to. 3. v pon. po sv. Šim. a Judě.

Křižanov (okr. Velk. Mexík.), 1. v out. před sv. Fab., 2. ten den před sv. Jos., 3. v out. před P. Mar. sněž., 4. v out. před sv. Kat. Koň. a dob. trh v pon. před každ. roč. trhem; trh na vlnu ten den po sv. Pet. a Pav., týdlní trh každý pátek.

Křtiny (Kiritin) 1. v sobotu po Božím vstoupení, 2. na navštívení p. Marie; 3. v pond. před narozením p. Marie, 4. v pond. po všech Svatých.

Kunovice (okr. Holešov.), 1. pondělí po broma., 2. v pon. po bílé ned., 3. dne 4. červ., 4. v out. před nar. P. Marie; týh. trh každé pond.

Kunštát 1. dne 5. led., 2. v pond. před vš. Sv.; trh na vlnu: 1. na J. Křtit., 2. na sv. Václ.

Kuřim (Gurein, okr. Tiše.), 1. v pond. po sv. Fab. a Šeb., 2. v pond. po sv. Jiří, 3. na sv. M. Majd., 4. v pond. po všech Sv. spolu i trhy na dobytek.

Kvasice (okr. Krom.), 1. v pond. před broma., 2. na druhý pond. po velk., 3. na pond. po Vavřinci, 4. v pond. před 1. ned. adventní. Dobyččí trh o každém výroč. trhu. Týh. trh každou středu.

Kyjov (Gaya), 1. v out. po broma., 2. v out. před květ. ned., 3. v út. před sv. Jan. křt., 4. v út. po sv. anl. str., 5. v 1. out. v adv.; trhy koňské: 1. ve čtvr. po smrt. ned., 2. ve čtvr. před sv. Duchem. Koňský a dobytčí trh ten den před každ. výr. trh., pak v 1. outery oněch měsíců, v kteréžžd. výr. trh nepřipadá.

Lanžhot 1. v out. před sv. Duchem, 2. v v out. po sv. Bartol., 3. v out. po všech Sv. Trh na dob. před výročn.

Louka (Wiese), v pond. po obr. sv. Pavla, 2. v pond. po sv. Josefu, 3. v pon. před sv. Duchem, 4. v pond. po jménu Pan. Marie, 5. v pond. po sv. Martinu.

Lednice (Eisgrub), 1. v out. po sv. třech král., 2. v pon. po 4. ned. svatod. 3. v pon. po sv. Jiljí, 4. po první ned. advent; týh. trh každou středu.

Letovice 1. v pon. od ned. kýchavné, 2. v pon. po sv. Pet. a Pav., 3. v pon. po sv.

Jiljí, 4. v pon. po sv. Mart. Vel. týh. tržové: 1. ve středu před velk., 2. ve stř. před sv. Duch., 3. ve stř. před ván. Trhy koňské: 1. v pon. po druhé neděli post., 2. v pondělí před sv. Pet. a Pav., 3. v pon. před sv. Jiljí, 4. v pon. po sv. Mart. Přední trh den před každ. jarm. Trhy na vlnu: v out. před nales. sv. kříže, 2. v out. po povýšení sv. kříže. Týh. trh každou středu.

Lhota Hroznová (ok. Strážn.) 1. v 4. out. v postě, 2. v 4. out. po velik., 3. v 2. out. po nar. P. Marie, 4. v 1. out. v adv. Dob. trh v pond. před každ. výr. trhem. Týh. trh každý úterý.

Libová (Liebau), 1. v pon. po jmen. Jež. 2. v pon. před sv. Duch., 3. na sv. Jak. větš., 4. na sv. Mart., 5. na sv. Josefa; před každ. ročn. trh na dob., vlnu, přisi a len.

Libiny nám. (Deutsch-Liebau), 1. v pon. po sv. Val., 2. v pon. po 4. ned. velk. P., 3. v pon. po naneb. P. Marie, 4. v pon. před vš. Svat. Trh na koně a dob. 1. v sob. před 1. roč. trh., 2. dne 2. list. a padne-li na ned., dne 31. října; týh. trh každý čtvrtek.

Lipník (Leipnik) 1. v út. po obr. sv. Pav., 2. ve čtvr. před ned. družeb., 3. ve čtvr. po B. Těle, 4. 2 out. po sv. Jak. a Anuě, 5. v out. před vš. Svat. Přední trhy ten den před každ. jarm. na len, přisi, vlnu a dobyt. Koň. trhy; 1. dva týdny, totiž: od stř. v 2. ned. postní až do pátk. příst. týd. 2. 2. týden po 2. ned. postní po 2. týd., od stř. až do druhého pátk. týh. tr. v pond.

Lipov (ok. Strážn.) 1. 2 út. po velk., 2. v út. po vš. Svat. Dob. trh v pon. před tím.

Liptál (okr. Vsetín.) 1. v out. po nov. roce., 2. na den sv. Jiří, 3. v out. po sv. Pet. a Pav., 4. v out. po sv. Vác. a spolu i trhy na dob. Trh týh. každý out.

Líšeň (Lössch), 1. v pon. po sv. Fab. a Šeb., 2. v pon. po Bož. vstoup., 3. v pon. po sv. Jiljí, 4. v pon. po sv. Mart., týh. trh každ. pond.

Litence (okr. Kroměf.) 1. v 4. pou. v postě, 2. pon. po sv. Pet. a Pav., 3. v pon. před sv. Mat., 4. v 2. pon. před sv. Lucii.

Litovel (Littau), 1. v out. po obr. sv. P. 2. v out. po smrt. ned., 3. v out. před sv. Jan. Křt., 4. v out. před sv. Mich., 5. na sv. Mikul. Přední trhy v sob. před těmi jarm.; trh na len a přisi na obyč. roční a týh. trhy. Koňský a dob. trh 8 dní před jarm.; týdlní tržové každ. pon. a pátek.

Lomnice (okr. Zábřezský), 1. dne 7. ledna 2. v pon. po druž. ned., 8. v pond. po sv. Innoc., 4. v pon. po sv. Havle, též trh na dob.; týh. trh ve středu.

Loštice (okr. Zábřez.), 1. v out. po sv. 3. král., 2. v pon. po Judika, 3. v out.

- po sv. Pet. a Pav., 4. v out. před vř. Svatými. Týh. trh každý čtvrtek.
- Lysice** (okr. Kunšt.), 1. v out. po broun., 2. 1 út. po sv. Jiří, 3. 1 out. po sv. Bartolom., 4. 1. out. před 1. ned. adventní. Před každ. jarm. jest koň. a dob. trh, a ten den po jarm. trh na vlnu; týh. trb každ. sobotu.
- Malenovice** (okr. Napaj.), 1. v pond. po sv. Valent., 2. v pond. po 4. ned. vel., 3. v pond. po sv. M. Majd., 4. v pon. po sv. Václ.; trb každ. čtvrtek.
- Medlov** (Medlau, okr. Židli.) 2. v out. po sv. Janu Ev., 2 dne 2. července 3. dne 21. zář.
- Ménin** (Mönitz, okr. Židli.), 1. v out. po sv. Mark., 2. v out. po sv. Frant. S., 3. 2. out. po sv. Mikul.; týh. trb každ. stř.
- Měřín** (Wollesin, ok. Val. Mezif.), 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Severina. Dob. trhy v út. před velkon., před sv. Dach. a po poč. P. Marie.
- Mezifíř Valašská** (Walachisch-Mezersitch), 1. v out. po sv. 3 král., 2. v út. po sv. Troj., 3. v út. po sv. Bart. 4. v út. po sv. Mart., 5. v út. před kv. ned.; trb. na vlnu: 1. v út. před sv. Jan. N., 2. v out. po sv. Teresii. Dob. trh ten den před každ. jarm.; týh. trb každé pond.
- Mezifíř Velká** (Gross-Mezersitch), 1. v out. po sv. Fab. a Š., 2. v out. po bílé ned., 3. v out. po sv. Prok., 4. v out. po sv. Maxm., 5. v out. po sv. Ondř. Velké trhy týh.: 1. na velký pátek, 2. na sv. Tom. ap. Přední trh před každ. trh; trb na len, přízi, koně a jiný dob., ten den před každ. jarm., týdní trh každ. středu a pátek.
- Mikulov** (Nikolsburg), 1. v out. po sv. Fab. a Š., 1. v out. po druž. ned., 3. v out. svatod., 4. v out. po sv. Marketě, 5. v out. po naneb. P. Marie, 6. po sv. Václ., 7. v out. po sv. Mart. Přední trhy: 1. 4 dni před 1. jarm., 2. 8 dni před druhým, 3. 4 dni před sedmým; trb na koně a rozličný dob.
- Mikulovice** (Niklowitz, okr. Znojem.), 1. v pon. po sv. 3 král., 2. na sv. Jak., 3. na sv. Mart., týh. trb. každ. čtvrtek.
- Miroslav** (Mielitz, okr. Krum.), 1. na sv. Kunhutu, 2. na sv. Flor., 3. na sv. Jiljí, 4. v out. po vř. Svat. Koňské a dobytčí trhy v ten den před výř. trhem. Týh. trb každý čtvrtek.
- Mírov** (Mürau, okr. Moheln.), 1. v pond. po bílé ned., 2. v pon. po Porciunk. 3. v pon. po Šim. a Judě.
- Místek** 1. na tučn. čtvr., 2. ve čtvr. př. květ. ned., 3. ve čtvr. po B. Těle, 4. ve čtvr. po naneb. P. Marie. Koňský a dob. trh ve čtvr. před všemi Svat.; týhod. trh každý čtvrtek.
- Modřice** (Mödriz, okr. Brn.) 1. 2 pon. po sv. 3. král., 2. v pon. po sv. Flor., 3. druhý pon. po sv. Bart., 4. v pond. po sv. Michalu. Dob. trh ten den po každ. výročním trhem.
- Mohelnice** (Mügilitz), 1. v von. po devítn., 2. v pon. po křiz. nad., 3. pout. po nar. P. Mar., 4. v pondělí po sv. Mart. Velký týh. trb. v pon. po naneb. P. Mar. Trh týh. každý čtvrtek. Koňský a dobytčí trh ten den před jarm.
- Mohelno** (okr. Náměšt.), 1. v out. svatoduš., 2. v pond. po sv. Matouše.
- Morkovice** (okr. Ždánický), 1. v pon. před sv. Janem křtít., 2. v pon. po nar. P. M. Velk. trhy: v pond. před velkon. a ve středu před vánoci.
- Mrákotín** (okr. Telecký), 1. v masop. out., 2. v pátek po ev. Fil. a Jakubu, 3. na sv. Annu, 4. na sv. Václava. Dobytčí trh ten den co trh roční.
- Myslbořice** (okr. Hrotov.), 1. v pond. po nalezení sv. kříže, 2. v out. po sv. Jiljí.
- Náměšt** (okr. Olom.) 1. v pond. po Invocabit, 2. ve čtvr. před sv. Jan. křt., 3. v středu po sv. Bartol., 4. na sv. Mart. Týh. trževé každý úterek.
- Náměšt (ve Znojem.)** 1. v out. po nov. roce, 2. v out. po 2. ned. po velk., 3. v out. po 14. ned. po sv. Trojici, 4. v out. po první ned. po sv. Martinu. Koňský a dobytčí trh ten den před každým jarmar. Týh. trb každ. sobotu.
- Napajedla**, 1. v out. po broun., 2. v out. po sv. Janu Nep., 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po vř. Svat. Trževé na len a příz. den před každ. jarm. Týhodní trh každé úterý.
- Nedvědice** 1. v out. po smrtu ned., 2. v out. po Marketě, 3. v out. po sv. Jiljí. 4. ve čtvrtek po Brněnském jarm., před poč. P. Marie. Dob. trh o každ. jarmarku. Týh. trb. každ. sob.
- Němčice** (ok. Židli.) 1. první out. po nov. roce, 2. v out. před Božím Tělem.
- Němčice** (okr. Kojetín.) 1. v úterý po smrti ned. 2. v out. po Bartol.
- Německé** (okr. Novom.), 1. dne 7. máje 2. dne 11. zář. Dobyt. trhy na oba jarm.
- Nivnice**, 1. v druhý pon. postní 2. druhý pon. po Bož. Těle, 3. v pon. po nar. P. M., 4. druhý pon. po sv. Martinu. Dobyt. trh na pop. středu a každ. stř. v postě.
- Noslslav** (Nusalau, okr. Židli.) 1. out. po sv. Jiří, 2. v out. po sv. Martinu.
- Nová Ves** (Neudorf, okr. Hod.), 1. v out. po sv. Frant. de Paul., 2. v out. po nanebevzetí P. Marie, 3. v out. po sv. Mik. Trh koňský a dobytčí před jarm.
- Nové Město** (Neustadt), 1. ve středu po broun., 2. ve stř. před sv. duchu, 3. ve stř. před sv. Jak., 4. ve stř. po sv. Frant., 5. ve čtvr. po sv. Ondřeji. Pak každý den před jarm. koňský a dobytčí trh.
- Olbramkostel** (Wolframakirchen v Znojamsku), 1. dne 26. břez., 2. dne 20. srpna na sv. Bernarda. Dopol. trh na dobytek.

Olbramice (Wolframitz, okr. Kruml.) 1. na obr. sv. Pavla, 2. v out. po sv. Trejial, 3. na sv. Michala.

Olešná (okr. Blan.) roční trh dne 22. června. **Olešnice** (Oels) 1. v out. před sv. Fabiánem a Sebastianem, 2. v druhé out. postní, 3. v out. před sv. Duchem, 4. na den sv. Vavřince, 5. v out. po sv. Václavě, 6. v out. po sv. Mart. Dobyčí trhy: vždy ten den před výročním, kromě Vavřinského, kde dobytčí trh s výročním tentýž den se odbyvá. Každou středu trh na obilí a len.

Olešovice (Olkovitz, okr. Zn.) 1. na den navští. F. Mar. dne 2. červce, případně-li tento svátek na sob. tedy v pond. po něm. 2. v pon. po sv. Rochu.

Olomouc viz Holomouc.

Opatov 1. v úterý po svät. p. Marie, 2. v úterý po sv. Janu křtít, 3. v úterý po sv. Bartoloměji, 4. v úterý po sv. Barboře. Dob. trhy o výr. trhu.

Osoblaha (Hotsenplots), 1. v pond. po obrácení sv. Pav., 2. v pond. po druž. ned., 3. v pon. před sv. Janem křt., 4. v pond. před naros. P. Mar., 5. v pond. po sv. Mikuláš. Trh na len a na přizi, a na týh. trh každ. čtv. Koňský a dobyt. trh každ. jarm.

Oslavany (okr. Ivanč.) 1. v pon. po květ. ned., 2. v pond. po sv. Janu křtít, 3. v pond. před sv. Havlem.

Ostrava Mor. (Mähr. Ostrau, v Novo-Jič. kr.), 1. ten den po nov. roce, 2. na sv. Mat., 3. ve středu před svat. Duchem 4. v pon. po Porciunk., 5. na sv. Matouše, 6. na svat. Martina. Dobyčí a koňský trh před každ. jarm. Trh na len, přizi a vlnu: 1. v sob. po sv. Fil. a Jak., 2. v sob. po sv. Michalu. Veliké týh. trhy: 1. v out. před ván., 2. v out. před velik. Týh. trh každou stř., na černou zvěř každý out. a stř.

Ostřoh (Ung. Ostra), 1. v out. před masop. ned., 2. druhý outery po velkonoci, 3. 9té pon. po sv. Duchu, 4. v pon. před. hodami. Týh. trh. každ. pátek a ten den před každ. jarm. trh na koně a na dob.

Ostrovačice (Schwarzkirchen, okr. Ivanč.), výr. trhy: 1. v pon. po sv. Mauru (16. ledna), 2. v pon. po Janu Křt., 3. v pond. po nar. P. M., 4. v pond. po obět. P. M. **Osvětlmany** (okr. Kyj.) 1. v out. před sv. Anton. Pad., 2. v út. po sv. Matouši; deb. trh před výročním.

Otaslavice (okr. Prost.), 1. v out. před sv. Matěj., 2. v út. před sv. Lucif., 3. v out. před sv. Mich. Trh na dob. v pon. před každ. výroč. trhem.

Osšov viz Úsov.

Paskov (Paskau), 1. na den sv. Jiří, 2. v out. před nar. P. Mar., 3. v pon. po sv. Lukáš. Ev. Trh na len, přizi, vlnu, koně, a dob. vždy před jarm.

Pouzdrany (Pansram, okr. Mikul.), 1. v pond. po hromn., 2. v pon. po 4. ned. velkon., 3. v pond. před sv. Pet. a Pav., 4. v pon. před sv. Jiljím.

Plumlov (Plumenuau, okr. Prostějovský) 1. v outery před ned. masop., 2. v out. po B. Těle, 3. v posl. out. měs. září.

Podivín (Kostel, okres Břec.), 1. v úterý po hrom., v úterý po sv. Jiří, 3. v úterý před Petr. a Pavl., 4. v út. před prov. Krista, 5. v út. před sv. Mich., 6. v út. před sv. Kateř. Koňský a dob. trh. v ty samé dny. Týh. trh každ. pond.

Pohorelice (Pohrlitz, okr. Židli.) 1. v út. po sv. Mat., 2. v out. po nal. sv. kříže, 3. v out. po sv. Jak. věšt., 4. v out. po sv. Frant. Ser., 5. v out. po sv. Ondřeji. Týh. trh. každ. out.

Polehradice 1. dne 26. červn., 2. dne 13. listop.

Polešovice (okr. Hrad.), 1. na obrác. sv. Pav., 3. v pon. před sv. Jan. Křtít. 3. druhý pond. po sv. Václ.

Polštát (Bodenstadt), 1. ve středu po ned. druž., 2. v out. Svatoz., 3. ve čtvrt. před sv. Kateř., 4. druhý čtv. po sv. Bart. Trh na len, přizi, koně a dob. ten den před každ. jarm. Trh na vlnu 1. ve střed. před nanebevst. Páně, 2. ve středu po povýš. sv. kříže. Trh obyčejný každý čtvrték.

Pozlovice (okr. Brod.), 1. v pon. po ned. druž., 2. v pon. po sv. Pet. a Pav., 3. v pon. po nar. P. Marie, 4. v pon. po 3. ned. adventní. Dob. trh o každ. jarm.

Pozořice (okr. Slavk.), 1. v pon. před sv. Fab. a Seb., 2. v out. Svatoz., 3. v out. po posvic. 4. v pond. po sv. Ondř.

Pravlov (Pralitz, okr. Židli.) 1. v pon. př. sv. Duch., 2. v pon. před sv. Vavř., 3. v pon. po sv. Mart.

Prostějov (Prossnitz), 1. v out. po středopostí, 2. v out. před vstup. Páně, 3. v 1. út. po naneb. Panny Marie, 4. na druhý out. po všech Sv. Přední trhy před každ. jarm. Trhy na len a přizi: 1. v pon. v středop., 2. v pon. před sv. Abdon., 3. v pond. před sv. Šim. a Jud., 4. v pon. před početím P. Marie. Dob. a koň. trhy: 1. v out. před středop., 2. předposl. outery před naneb. Páně, 3. předposl. out. před sv. Šim. a Jud. Týh. trh. každ. pond. a čtvrték.

Prostoměřice (Prosseritz), 1. v pon. po květ. ned., 2. v pon. po sv. Jiljí, 3. na sv. Tomáše ap.

Předín (Pröding v Třebíčsk. okr.), 1. ve středu po velikon., 2. ve střed. po Frant. Seraf. v Hlajau. Dob. trh na týž dni.

Přerov (Prerau), 1. v out. po smrt. ned., 2. v out. po vstup. Páně, 3. v posl. out. v srpnu, 4. v out. po vě. Sv. Trh před každ. jarm. Týhodní trh v out. a v pát.

Příbor (Freiberg), 1. v pon. před hromn., 2. v pon. před sv. Fil. a Jak., 3. v pon. před sv. Jak. věšt., 4. v pond. před sv. Hedvikou. Trhy na vlnu: 1. v outery před sv. Fil. a Jak., 2. v out. po nar. Panny Marie. Trh koňský a dob. 1. v pond. po smrt. ned., 2. v pond. po sv. Vítu, 3. v

- pond. po nar. P. Marie, 4. v pon. po sv. Mart. Trh obyč. každou sob.
- Račice** 1. v out. velik., 2. v ten den po sv. Martinu.
- Radiměř** (Bohmül okr. Svitavský), 1. 25. cervence a padne-li v ned., tedy následujícího dne, 2. v pon. před posv. cis.
- Radostin** (okr. Velk. Meziř.), 1. první pon. po sv. Valent., 2. první pon. po sv. Stanisl., 8. první pon. po sv. Frant. Ser., 4. první pond. po početi P. Marie. Trh každou sobotu.
- Rouhovany** (okr. Hrotov.), 1. ☹ středu před velikon., 2. ve střed. po sv. Vítěš, 3. ve středu po sv. Jiří, 4. ve stř. před vánočí. Koňský a dob. trh před každým jarm. Týh. trh každé out.
- Rousínov** (Rausenitz, okr. Slav.), 1. v pon. po sv. Jos., 2. v pon. po sv. Troj., 3. v pon. po sv. Bart., 4. v pon. po sv. Frant. Týh. trh každý out. a pátek.
- Rajhrad** (Raigern), 1. druhé pond. před sv. Bened., 2. druh. pon. po sv. Vavřinci, 3. první pon. před sv. Tomášem.
- Říše Nová** (Neureusch, okr. Telecký), 1. v out. po nejslad. jm. Ježíš, 2. v out. před sv. Matěj., 3. druhý čtvr. po velkon., 4. v out. po sv. Pet. a Pav., 5. v out. po povýš. sv. kříže, 6. v out. po sv. Voršile. Dob. trhy: v pond. po jménu Ježíš, v pond. po sv. Matěji, v pond. po nanebevzetí P. Marie třetí pon. v adventě, jako v ten den před každým výročním trhem. Týhodní trh každý pond.
- Říše Stará** (Altrensch, okr. Tel.), 1. na sv. Jos. dne 19. břez., 2. na sv. Vítě, 3. na sv. Havla.
- Roketnice** (okr. Písecký), 1. v 2. stř. po sv. 3. král., 2. ve stř. po ned. Misericord., 3. ve stř. po sv. Pet. a Pav., 4. ve stř. po sv. Frant. Ser.
- Rosice**, 1. ve stř. po nov. roce, 2. ve střed. po sv. Jiří, 3. ve stř. po sv. Anně, 4. 1. pon. po sv. Havlu. Týh. trh. kaž. střed.
- Rožnov** (Rožnau), 1. ve stř. před hrom., 2. ve stř. před sv. Jauem křtí, 3. ve stř. před sv. Annou, 4. ten den před vá. Sv. Dob. trhy ten den před každ. jarm. Týhod. trh každou sob.
- Rosvald** (Rudoltice, okr. Osob.), 1. v pon. před sv. Jak., 2. v pon. před sv. Šim. a Jud. Trh na vlnu: 1. na sv. Jos., 2. v pon. po čtv. ned. velk. Na len a přisi a týh. trh každý out.
- Rýmařov** (Römerstadt), 1. v pon. před sv. Duch., 2. na navštívení P. Marie, 3. v pon. před sv. Mich., 4. v pon. před sv. Mart., 5. druhé pond. po nov. roce. Týh. trh každ. sob.
- Slavice** (okr. Brod.), 1. v pon. před obr. sv. Pav., 2. v pon. po sv. Vojt., 3. v pon. před sv. Pet. a Pav., 4. v pon. před sv. Václ., 5. v pon. před sv. Mart. Dva dob. trhy na druhý a čtvrtý jarm. Trhy na vlnu: 1. na sv. Vojt., 2. na sv. Cecil.
- Slavkov** (Austerlitz), 1. v pon. po obrác.
- sv. Pav., 2. vpon. po 2. neděli postní, 3. v pon. po sv. Jak. věšt., 4. v pon. po sv. Mat., 5. v pon. po sv. Alžb. Koňský a dob. trh. na sv. Matouše. Trh. týh. každý out. a pátek.
- Slavonice** (Zlabing), 1. v pon. po sv. 3. král., 2. v pon. po smrt. ned., 3. v pon. po sv. Janu křtí, 4. v pondělí po sv. Mat., 5. v pondělí po sv. Alžb. Velké týh. trhy: 1. na zel. čtvr., 2. v pon. před sv. Duch., 3. na sv. Tom. ap. Velcí trh.: 1. na zelený čtvr., 2. v pond. před sv. Duch., 3. na sv. Tom. Trh dob. v sob. před každ. jarm. a z počátku prvního postního týdne až na sv. Mart. od 14. do 14. dní. Týh. trh každ. pon. Trhy na vlnu: 1. v pon. před sv. Pet. a Pav., 2. v pon. po sv. Václ.
- Sloup**, 1. ve středu po Božím Těle, 2. ve středu po sv. anjel. stráž., 8. druhou středu po všech svatých.
- Slušovice**, v pond. po smrt. ned., 2. v pond. po sv. Bartolom., 3. v pond. po slav. posv. chrámu; 4. v pond. před 1. ned. adventní.
- Sovinec** (Eulenberg, okr. Rym.), 1. posl. pon. před sv. Matěj., 2. první stř. po sv. Duchu, 3. posl. out. před sv. Ondř.
- Spálov** (Sponau, okr. Hran.), 1. na sv. Jiří, 2. na sv. Šim. a Judu. Dobyt. trh každý roční trh.
- Staré** (Stafic, okr. Třeb.), 1. v outery po hrom., 2. na sv. Kunig. 3. března, 3. na sv. Jiří, 4. na sv. Jak. věšt.,
- Stará Říše**. Viz: Říše Stará.
- Staré Brno**, viz: Brno staré.
- Staré Město** (Altstadt), 1. v pond. před masupustem, 2. v pondělí po svat. Jiří 3. v pon. po sv. Anně, 4. na sv. Kateř. Týh. trh každ. out.
- Stonařov** (Stannern, okr. Jihl.), 1. v první pon. po hrom., 2. v prv. pon. po sv. Pet. a Pav., 3. v první pon. po sv. Václ., 4. v pond. po početi P. Marie. Dob. trhy o jarm., týh. trh každ. sob.
- Strachotice** (Rausenbruck, okr. Znoj.), 1. v out. velkon. 2. na svat. Bartol.
- Strážek**, 1. ve středa před hrom., 2. v ten den před zvět. P. Mar., 3. ten den před naneb. P. Mar., 4. ve střed. před nepočk. poč. P. Marie. Dob. trh před každým jarm.
- Strážnice**, 1. v out. po sv. Dorotě, 2. v out. před sv. Duchem, 2. v out. po navštívení P. Mar., 3. ve 2. out. po povýšení sv. kříže, 5. v out. po obět. Pan. Mar. Týh. trh. každ. stř. Trhy na dob. v pond. před jarm.
- Strážní** (v okr. uherskobrod.) 1. v out. před popelačným středou. 2. v out. před slavnos. anjel. strážných; pak trhy na obilí v outery každého týhodne.
- Střílky** (Střilek, okres Zďoun), 1. v out. před popel. stř., 2. v out. pašij. týdne 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Hav. Dob. trh o každ. jarm.

Studená (Studein, okr. Telec.), 1. na sv. Jana Nep., 2. na sv. Matouše Vel. trhy: 1. v pond. po květ. ned., 2. v pond. před vánoci. Dob. trh. o jarm.

Suchdol (Zauchtl), dobytčí trhy: 1. v út. před velik., 2. ve středu před hodami.

Svitávka (okr. Bosk.), 1. v pon. po novém roce, 2. v pond. po sv. Jiří, 3. v pon. po sv. Vavř., 4. v pond. po sv. Havla. Dob. trh v out. po každém jarm.

Svitava (Zwittau), 1. v pond. po hrom., 2. v pon. po navšt. P. Marie, 3. v pond. př. sv. Jiljí, 4. v pond. po sv. Mart. Velké týh. trhově: 1. v pond. po sv. Jiří, 2. v pond. po sv. Havlu. Trh na len a pšizi každý pond. Trh na vlnu ten čtvrt po nalez. sv. kříže a dva násled. čtv., 2. ve čtvrt. po sv. Jiljí a násled. tři čtv. Koňské trhy: 1. ve čtvrtk před hromn., 2. ve čtvrtk po středopostí, 3. ve čtvrt. před letnicemi, 4. ve čtv. před navšt. P. Marie, 5. ve čtvrt. před sv. Jiljí, 6. ve čtvrt. před sv. Martinem. Případně-li trhově tito na svátek, drží se den před tím. Týh. trh kaž. pond. a pát.

Šašov (Schaffa, okr. Vranov.), 1. out. po sv. Františka vd., 3. března, 2. na sv. Vít, 3. na sv. Bar., 4. na sv. Havla. Dob. trh před kaž. jarm. Týdní trh kaž. pátek.

Šarátice 1. v dondělí po I. neděli v postě, 2. poslední pondělí v srpnu. Den na to je vždy dobytčí trh.

Šatava (Schattau, oko. Znrj.), 1. na den sv. Fab. a Šeb., připad. ale ten svátek v sob. nebo v pon., tedy se jarm. budoucí out. drží, 2. v out. Svatoč., 3. na sv. Matouše, 4. v out. po sv. Mart. Trh na len a pšizi v sob. po sv. Mart. Trh týh. hodní kaž. pond.

Šimberk (Schildberg), 1. v pond. masop., 2. po sv. Prok., 3. v pond. po sv. Alžb. Velké trhy: 1. v pondělí před vánoci, 2. ve stř. před velk. Koňské a dobyt. trhově: 1. druhou sob. v postě, 2. v pon. po čtvrté ned. velkon., 3. na sv. Alžbětu.

Šlapanice (okr. Brněnský), 1. třetí pon. po velk., 2. v pond. po nanebevz. P. Mar., 3. v pon. po hromnic. V out. po každ. jarm. koňský a dob. trh.

Štěpánov (Stépanov, okr. Jevícký), 1. v out. po sv. 3. král., 2. v out. po sv. Medardu, 3. v out. po nanebevz. P. M., 4. v out. po sv. Svat. Trh na dob. v pond. před trhem výročním.

Šternberk, 1. v out. po hromn., 2. 1. out. v květnu, 3. v out. před sv. Vavř., 4. v out. po sv. Havl. Dob. a koňští trhově: 1. po obrác. sv. Pavl., 2. v pon. před sv. Vavř. Týh. trh každý pond. a pátek.

Štítary (Schiltarn, okr. Vran.), 1. v out. před ostátky, 2. v outery po vstupu. Páně, 3. v outery před naroz. P. Marie, 4. v out. před poč. P. Marie. Koňský a dobytčí trh před každým výročním trhem.

Štramberk (okr. Novojič.), 1. ve středu po kyčav. ned., 2. ve střed. po Bož. Těle,

3. ve střed. po sv. Bartol., 4. ve středu po sv. Mart.

Šumberk, (Schönberg), 1. na obrácení sv. Pavla, 2. v pond. po květ. ned., 3. ve čtv. po Bož. Těle, 4. 4tého srpna, 5. na sv. Havla. Koňské a dobyt. trhy: 1. v pátek před prv. jarm., 2. v pon. po květ. ned. Týh. trh kaž. stř. a sob.

Švábenice (okr. Vyskov.), 1. v pond. masopust., 2. na 4tý pon. po sv. Duchu, 3. v pon. po sv. Mich.

Telč, 1. v út. po obr. sv. Pav., 2. v út. po družebné ned., 3. v out. svatoč., 4. v out. po sv. Anjelu Stráž., 5. v out. po sv. Mart. Vel. trh an vel. čtvrt. — Dobyt. trh před kaž. jarm. Trh týhod. kaž. out. Trh an vlnu 1. v out. po sv. Fil. a Jak., 2. v out. po sv. Havla. Dob. trh. 1. out. kaž. měs. a kdyby na ten den připadl svátek, nejdříve přišti stř.

Tišňov (Tischnovitz), 1. v pon. před hrom., 2. v pon. p. sv. Fil. a Jak., 3. v pon. po na nebevz. P. Mar., 4. v pond. před. sv. Klement. Týh. trh kaž. pond. a dva trhy na vlnu: 1. v pondělí po sv. Medardu, 2. v pond. po sv. Tereši. Dobytčí trhy v out. po každ. jarm.

Tlášín (okr. Kojet.), 1. v out. po sv. Jos. pěst., 2. v out. po sv. Janu křtit., 3. v 2hý out. měsíce října.

Tlumačov (okr. Napaj., v Hrad. kr.), 1. v pond. po 3. král., 2. 3. pon. po velkon., 3. 1. pond. v září, 4. 3. pond. v říjnu.

Tovačov (Tobitschau), 1. den po novém roce, 2. v out. velikonoční, 3. v out. svatoč., 4. v out. po sv. Václ. Týhod. trh v out. v každý týd.

Trachetín (Strachotin, Tracht, ok. Hustop.), 1. v pon. po sv. Trojici, 2. v pond. po sv. Bartol., 3. v pond. před sv. Ondř.

Trnavká (Tyrnau, okr. Třeb.), 1. v 1ní pond. v postě, 2. na sv. Jiří, 3. na sv. Jak., 4. den všední po naroz. P. Marie, 5. na sv. Mik.

Troskotovice (Treskovitz, ok. Mikul.), 1. v pond. po 4tē ned. velkon., 2. v pond. po nanebevz. P. Marie.

Trčice (okr. Liven.), 1. v out. po jménu Ježíše, 2. ve střed. po sv. Janu Nep., 3. ve středu po naroz. P. Marie, 4. ve středu po sv. Mart.

Třebíč, (Třebitsch): dobytčí trhy: v pondělí po každé třetí neděli v měsících: lednu, únoru, dubnu, květnu, červenci, září, říjnu a prosinci. Hlavní dobytčí a koňské trhy: v pondělí a úterý po každé třetí neděli v měsících: březnu, červnu, srpnu a listopadu. Výroční a výkladní trhy: ve čtvrtk po každé třetí neděli v měsících březnu a srpnu. Každé pondělí týhodní trh. Případnouli trhově tito na svátek, drží se ten den na to.

Třebová Moravská (Mährisch-Trübau), 1. v pond. po 2hē ned. postní, 2. v pond. po sv. Troj., 3. v pon. po sv. Rochu, 4. v pon. po sv. Frant. Ser., 5. v pond. po

- sv. Lucii. Trh na koně a dob. ve čtv. před infm a 4tým jarm. Týh. trh kaš. sob.
- Třešť** (Triesch), 1. 3tí pond. v postě, 2. v pond. po sv. Prokopu, 3. v pond. po sv. Frant. Šer. Dobyt. trh na trh výr., 4. pon. před Vánoci. Týhod. trh každ. pátek.
- Turnov** (Turnitz, okres Břeclav.), 1. v pond. po družb. ned., 2. na sv. Matouše.
- Uhřetice** (Anerschitz, okres Hustop.), 1. v pond. po 3. král., 2. v pond. po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Františku. Týh. trhy každý out. a pátek.
- Unčov** (Hunčov, Mährisch-Neustadt), 1. v out. po jménu Ježíše, 2. 2hý out. v máji, 3. 2hý out. po sv. Pet. a Pav., 4. inf out. v září, 5. v out. před sv. Mart., 6. 2hý out. v březnu. Velké týh. trhy: 1. ve čtvrt. před Vánoci, 2. na zel. čtvrt. Týh. trhy v out. a v pátek. Koňsk. a dob. trh 8 dní před každým jarm.
- Usov** (Aussee, okr. Moheln.), 1. na sv. Fil. a Jak., 2. na sv. Jilji, 3. na sv. Tomáše Ap. Týdnu trh každou středu.
- Vančice**, viz Ivančice.
- Vejmyslice** (okr. Kruml.), 1. ve čtvrt. před květ. ned., 2. v out. po nanebevzetí Pan. Marie, 3. ten den před sv. Tomášem.
- Vejvanovice** viz Ivanovice.
- Velká** (okr. Strážn.), 1. v out. po broma., 2. v 3. pond. po velikon., 3. v out. po sv. Maří Majd., 4. v out. po sv. Šim. a Judě. Trh koňský a dobytčí den před každým jarm. Týh. trh každý pon.
- Veselí Nové** (okr. Zďar.), 1. v out. po sv. Markétě, 2. na sv. Václav. Hlavní týdnu trh v out. před. květ. ned., 3. v out. po sv. Leop. Trh na dobytek zároveň s ročním trh.
- Veselí** (okr. Hrad.), 1. v out. po květné ned. 2. v outery po sv. Trojici, 3. v out. po nanebevz. P. Mar. 4. v outery po císař. hodech, 5. 2hý out. v adventu. Trh na dobyt. ten den před každ. jarmar. Týh. trh každý pondělí.
- Vistonic Dolní** (Unter-Wisternitz, okres Mik.), 1. v out. po sv. 3. král., 2. v out. po sv. Josefu, 3. v pond. po sv. Filip. a Jak., 4. v pon. po sv. Jakuba, 5. v pon. po sv. Matouše, 6. v pon. po sv. Ondř. Týh. trh každ. pond.
- Vladislav** (okr. Třebíč.), 1. ve čtvrt. před květ. ned., 2. ve čtvrt. před křiž. ned., 3. ve čtvrt. před sv. Matoušem, 4. ve čtvrt. před sv. Tomáš. Dob. tyh. o těch 4 jarm.
- Vlachovice**, 1. v out. po broma., 2. v útery po sv. Fil. a Jak., 3. v out. po nanebevz. P. Marie, 4. v út. po sv. Havlu, v den. před tím trh na dobyt. Týh. trh kaš. sob.
- Vlasatice** (Wostitz, okres Mikul.), 1. v pondělí po Božím Těle, 2. 3tí pondělí po sv. Matouši, 3. v pondělí před všemi Svátými.
- Vracov** (okr. Kyjov.), 1. ve středu po velik., 2. na svat. Prokopa, 2. v outery po všech svatých, 4. v out. po Vánocih. Dob. trh ten den před tím.
- Vranov** (Frain), 1. v pond. po obrác. sv. Pavla, 2. na popeleční středu 3. na sv. Floriana, 4. na sv. Annu, 5. na Dušičky. Trh na dob. 1. v sob. po sv. Fil. a Jak. 2. v sob. po sv. Anně, 3. v sob. po sv. Mich. 4. ten den před všemi Svátými. Koňský trh v sob. před obrác. sv. Pav. Připadne-li jeden s těch ročních trhů na sobotu, odbývá se násl. úter. a dob. trh před tímto úter.
- Vrátenin** (Fratting, okr. Jem.), 1. na den sv. Fab. a Šeb., 2. v out. po květ. neděli, 3. v out. po sv. Markétě, 4. v out. po sv. Jilji, 5. v out. po sv. Kateřině. Trh koňský a dobytčí před každým jarm.
- Vsetín**, 1. v out. po broma., 2. v out. po sv. Fil. a Jak., 3. ten den po proměnění Krista P., 4. na sv. Lukáše Evan. Velké týh. trhy: 1. na zel. čtvrtk., 2. v pond. před sv. Václ., 3. na sv. Tomáše Ap. Trh na obilí každou sobotu.
- Vsetín dolní**, 1. v čtv. po sv. Matěji, 2. ve středu před sv. Duch., 3. v out. po naroz. P. Marie. Trh na dobytek po každ. roč. trhem. Týh. a dobytčí trhy ve středu ode stf. popeleční až do velkon.
- Vlákov** (Wischan), 1. v pond. po 3. král., 2. v pondělí po sv. Františku, 3. v pond. po sv. Fil. a Jak., 4. v pond. po sv. Markétě, 5. v pond. po povýšení sv. křiže, 6. v pond. po všech Svátých. Každ. výr. trh trvá 4 dni. Trhy na koně a dob. 8 dní před každ. jarm. Týh. trhy každ. out. a sob.
- Vyzovice**, 1. na 2hý out. po sv. 3. králích. 2. 2hý out. po velikon. 3. 2hý out. po sv. Petru a Pavlu, 4. ve čtvrtk. před posvícením, 5. v out. po všech Šrat. Dob. trh 1., 2., 3. a 5. v pondělí před výročním trhem, 4. ve středu před hod. Velicí týh. tržové: 1. v 2. out. po sv. Duchu, 2. v out. po sv. Vavř. Týhod. trh každý outek. V postě jeat každ. outek trh na dobytek.
- Zábřeh** (Hohenstadt), 1. 2. ledna, 2. v pondělí po Božím Těle, 3. na svat. Bartol., 4. na sv. Vorskli. Trh na koně a dobyt.: 1. v pon. po neděli postní, 2. v pond. po Bož. Těle, 3. v pond. po sv. Bartol., 4. v pond. po sv. Vorskli.
- Zdounky** (Zdaunek, okr. Kroměf.), 1. v pond. po Bož. vatoupení, 2. v pondělí po sv. Mart.
- Zlín**, 1. v út. po sv. Matěji, 2. v út. po provední neděli, 3. ve střed. po sv. Duchu, 4. v čtv. po Škap., 5. ve čtv. po naroz. P. Marie, 6. v out. po 1. ned. adventní. Dob. trh den před každ. jarm., jako i v každou sobotu v postě.
- Znojmo** (Znaim), 1. na sv. Dorotu, 2. v out. po kýchavné ned., 3. na sv. Jilji, 4. na sv. Jana kit., 5. ve čtvrt. po naroz. P. Mar., 6. na sinu. a Judu, 7. ve čtvrt. před počtem P. Marie. Kdyby sv. Doroty

Jiřího, Jana křt. nebo Šim. a Judy připadlo na pátek neb sob., držíse výr. trh v outery na to. Obyčejný trh vždy před výročním trh. Trh na len a pšizi 1. na sv. Šim. a Jud., 2. v sob. před druhou ned. advent. a někdy i o předním trhu. Trhy na vlnu: před sv. Jan. křt., 2. před Šim. a Jud., někdy též o předním trhu. Trh na koně a na dob. ten den před výr. trh. Trh týdlní každ. sobotu.

Žarošice (Ziaroschitz, úřední okres Ždánice), 1. v out. posv. třech králech 2. druhý outery v měsíci březnu, 3. v outery po sv. Antonínu Pad., 4. v outery po slav. jménu P. Marie. Dob. trh ten den před každým výr. trhem. Týh. trh každ. čtvrt.

Ždánice (Steinitz, okr. Kyj.), 1. v pondělí před Bož. vstup., 2. v pon. po sv. Bartol.

Žďar [Saar] 1. v out. po nov. roce, 2. v út. před středop., 3. v out. po sv. Troj., 4.

v out. po sv. Bart., 5. v out. před sv. Mart. Dobyteři trhově v pon. před každ. jarm. Trh na koně zároveň s trhem na hovězí dob.

Želetava [Schelletau, okres Tel.], 1. ve čtv. před s. Matějem, 2. ve čtvrt. před sv. Trojici, 3. ve čtvrt. po sv. Václ., 4. ve čtvrt. před sv. Tomáš. ap. Dob. trh v pon. před každ. jarm.

Žeravice, 1. v pon. masop., 2. v pon. v křtž. dnech, 3. v pon. po sv. Anně, 4. v út. po poslední ned. svatoctví. Trh koň. a dob. o prvních jarm. a ten den po sv. Kateřině. Týh. trh každ. středu.

Židlochovice [Seelowitz], 1. v outery po obrác. sv. Pavla, 2. v out. po sv. Vítěz., 3. na sv. Šim. a Judu. Když ale ten svát. v ned. připadne, drží se jarm. v pondělí, 4. v out. po sv. Vavřinci. Obilní trhy v pond. každého týhodne.

Výroční trhově ve Slezsku.

Albrechtice (Obersdorf), 1. v pon. po 3 král., 2. na sv. Filip. a Jakub., 3. v pon. po naneb. P. Marie, 4. na sv. Šim. a Judu. Trh koňský a dob.: 1. ve středu před ned. květ., 2. ve středu po sv. Jak. a Anně, 3. ve středu 2. pon. v říjnu. Týh. trh každou středu.

Anjelská hora (Engelsberg), 1. v pond. před obrác. Pavla, 2. na 1. pon. po sv. Anně, 3. v pon. před všemi Svát.

Benešov (Benisch), 1. na 1. pon. v postě. 2. v út. po sv. Pet. a Pav., 3. v pon. před sv. Jiljí, 4. v út. po sv. Kateř. Týh. trh každou středu. Trhy dobyt.: 1. v pond. v postě. a v out. po pozdviž. sv. křtže.

Bílá Voda (Weisswasser), 1. v pond. po ned. smrti, 2. v 4. pond. po Velik., 3. v pond. před sv. Matouš., 4. v pondělí po všech Svát.

Blilovec v Opav. (Wagstadt), 1. 2. čtvrt. v postě. 2. na sv. Jiljí, 3. na sv. Mik. Dob. trhy 1. ve čtvrt. před Bož. vstup., 2. 1. čtvrték po Bož. Těle. Velký týhod. trh na zel. čtvrték.

Bilsko (Bielitz), 1. v pon. po 2. ned. postí 2. v pon. po sv. Janu Křt., 3. dne 15. září, 4. na sv. Mik. Každý trh trvá 3 dni. Trh na vlnu: 1. dne 22. kv. 2. dne 10. října. Trhy dob 1. v pon. po sv. Troj., 2. na sv. Jana Křt., 3. na Jak., 4. dne 15. září.

Bohumín (Oderb.), 1. na sv. Adelgundu, 2. v pon. po 2. ned. postí, 3. na navšt. Pan. Marie, 4. na Michala. Hlavní týh. trhy: ve středu před Velk., před sv. Duchem a před Vánocí. Koň. a dob. trh před každ. výr. trhem.

Bruntál (Fruudenthal), 1. v pon. po nov. roce, 2. v pond. po 2. ned. post., 3. v pon. po sv. Jiljí, 4. v pon. po sv. Marketě,

5. v pon. po sv. Mart. Týh. trh každ. út. Dob. trh: 1. v út. po sv. Jiljí, 2. v út. po sv. Michalu. Trh na len v 2. út. v květ.

Cukmantel (Zuckmantel), 1. na sv. Matěje. 2. v pon. po 6. ned. Velik., 3. na Matouše., 4. na sv. Ondř. Týh. trh každ. stř. a sobotu.

Freivaldov (Freiwaldau), 1. v den po nov. roce 2. ledna, 2. na sv. Josefa, dne 19. břez., 3. na sv. Jana Křt., dne 24. červ., 4. na sv. Mich. dne 29. září. Týh. trh každou středu.

Fridberg, 1. v pon. po masop., 2. v out. vel., 3. na navštívení P. Marie, 4. pond. po sv. Hedvice.

Fridek 1. v pon. po sv. 3. král., 2. v pon. před Jos., 3. v pon. po Fil. a Jak., 4. v pon. před sv. Jan. křt., 5. na sv. Jak., 6. v pon. po sv. Mich., 7. v pon. př. sv. Kat. Trh na kon., vln. a dob. 2 dni před každým výr. trhem. Týh. trh každ. pon. a pátek.

Fríštát (Freistadt), 1. na obrác. sv. Pavla. 2. v pon. po 6. ned. velk., 3. ve stř. př. sv. Bartol., 4. na sv. Šim. a Jud., 5. ve střed. před ned. květnou. Trh na vlnu v den před sv. Šim. a Jud. Týhod. trh každ. úterek.

Hrabina, 1. na sasnoubení P. Mar., 2. dne 19. března, 3. dne 16. květ., 4. dne 2. červ., 5. pond. po naroč. P. Marie, 6. na sv. Šim. a Jud.

Hradeč (u Opavy, Graetz), výr. a dob. trh.: 1. v pondělí pašij. týdne 2. v pondělí po B. Těle, 3. na sv. Jak., 4. v pon. po sv. Michalu, 5. na mladátká.

Jablunkov, 1. v pon. po obrác. sv. Pav. 2. v pon. posv. Jak. ap., 3. v pon. po sv. Šim. a sv. Jud., 4. v pond. po sv. Fil. a Jak., 5. v

- pon. po první ned. Velik. Týh. trh každ. oterek.
- Javorníky** (Jauernig) 1. v pondělí a v out. po obrác. sv. Pav., 2. na sv. Fil. a Jak., 3. na sv. Jak., 4. na sv. Šim. a Jud. Koňský a dob. trh na všechny výr. trhy. Týh. trh každ. út na obilí, stravné věci, slámu, dříví atd.
- Kateřiny** (Kathrein u Opavy), dob. trhy: 1. v out. před smrtnou ned., 2. v outery před sv. Michal. Týh. trh každ. out.
- Klímkovice** (Königsberg), 1. v pon. poned. družeb., 2. v pon. po sv. Trojici, 3. na sv. Vavřince, 4. na sv. Kateř., 5. v pond. před sv. Valent. Trh na dob. a vlnu: 1. na sv. Fil. a Jak., 2. na sv. Václ. Týh. trh každé pondělí.
- Krnov** (Jägerndorf), 1. v pond. po ned. kř. chavné, 2. v pon. po 6. ned. velik., 3. v pon. po navšt. P. Marie., 4. v pon. po nar. P. Marie, 5. v pon. po obět. P. Mar. Koň. a dob. trh 1. v pon. po ned. květ., 2. v pon. po sv. Markytě dne 13. červce, 3. v pon. po sv. Bartol., 4. v pond. po Mikuláš.
- Leitavice** (Leitersdorf) 1. v první střed. po nanebevst. Páně, 2. první středu po sv. Hedvice.
- Odry** (Odrau), 1. v pon. před 3 krály, 2. v pon. po ned. rpovodné, 3. v pon. před sv. Jan., 3. v pon. po pov. sv. křiže. Dob. trh 1. v pon. po ned. provod., 2. v pon. po povýšení sv. křiže. Týh. trh každé pondělí.
- Opava** (Troppau), 1. dne 1. února, 2. dne 1. května 3. dne 1. srpna, 4. dne 1. list. Velký dobytčí trh: 1. 8 dní po svat. Troj., 2. 8 dní po sv. Janu Křt., 3. v dní po Jak., 4. 8 dní po nar. P. Marie. Trh na vlnu: 1. dne 6. květ. 2. dne 29. září. Každý trvá 8 dní. Týh. trh každ. středu a sobotu.
- Opavice** (Troppowitz), 1. první out po Božím Těle, 2. první out po sv. Mich. 3. v out. před ned. květnou.
- Škočov** 1. ve čtvrtek před ned. květnou, 2. poslední čtvrť. před Bož. Vstoup., 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Martina, padne-li sv. Bartoloměje nebo sv. Mart. v sob. neb v ned., odloží se na budoucí úterek. Vel. týh. trhy: 1. ve čtvr. před Velik., 2. ve čtvr. po Bož. Těle, 3. ve čtvr. po sv. Mich., 4. ve čtvr. před Ván. Dobytčí trh v den před každým výroč. a velkým týh. trhem.
- Střebovice**, 1. na 4. úterek po nov. roce, 2. v út. po Velk., 3. v út. před sv. Jan. Křt. 4. v out. před sv. Hedv.
- Strumec** (Schwarzwasser), 1. na sv. Jiřího, 2. na sv. Mich., 3. v pond. po sv. Jak., 4. v out. po nov. roce. Dobytčí trhové v den před každ. výr. trhem. Týhod. trh každý pátek.
- Těšín** (Teschen), 1. v 1. pond. v březnu, 2. druhé pond. v květnu; kdyby však připadly v tento týden křesťové dny, pak v třetí pond. v květnu, 3. v druh. pond. v červenci, 4. v 2. pond. v září, 5. v 2. pond. v listopadu. Dob. trhy v první den trhov., zvláštní trh dob. v út. velkon. Týh. trhové každou středu a sob.
- Ústřed**, dob. trhy: 1. dne 12. března, 2. dne 26. června, 3. před sv. Mich. Týh. trh každé pondělí.
- Vidna** (Weidenau), 1. v pon. po sv. 3 král. 2. v pon. po ned. křiž., 3. v pon. po sv. Vavřinci, 4. v pon. po Frant. Seraf. Týh. trh každ. pon.
- Vitkov** (Wigstätt), 1. ve čtvr. před brom. 2. v pondělí po Jubilate, 3. v první út. po sv. Vítu, 4. v první úterý po rozdělení apošt., 5. v pon. po nanebevst. P. Marie, 6. ve středu před sv. Havlem, 7. v pondělí po sv. Lucii. Týdňní trh každý čtvrtek, kdyby však na tento den připadl svátek, tedy ve středu.
- Vrbno** (Würrenthal), 1. v pon. před brom. 2. v pon. po sv. Janu Křt., 3. v pon. po sv. Mich., 4. 2hé pon. po bílé ned. Týh. trh každ. pon.
- Zábřeg**; týh. trh každý úterý.

Výroční trhové v Čechách.

NB. Výroční trhy na svátky padající odávají se následujícího, místně také předcházejícího následního dne.

- Abertamsy** (Abertham), v pondělí po čtvrté neděli svatodušní.
- Abšdorf** (Opator), 1. na černý čtvr., 2. v pond. před Letnicemi, 3. ve čtvr. po sv. Václavu, 4. druhý čtvr. po početi P. M. Adamov (Adamsfreiheit) viz Malé Hory.
- Arnoltice** (Arnsdorf), ty pondělky: 1. po bílé ned. 2. v pond. př. sv. Petrem, 3. po sv. Václavu.
- As** (Asch), 1. první pon. v postě, 2. v pond. po sv. Trojici, 3. v pond. před sv. Jiří, 4. v pond. před sv. Ondřejem. Dobytčí trhy vždy v 2. út. v měsících březnu, dubnu, srpnu a listop. Každou sobotu tyhodní trh.
- Bakov nad Jizerou** (Backofen), 1. v pon. po druhé ned. adventní, 2. v pond. po sv. Fabianu a Šebestiánu, 3. v pond. po

- smrtelné ned., 4. druhé pond. po Velikonoci, 5. ve středu před Božím Tělem, 6. v pond. po sv. Markétě, 7. v pond. po sv. Bartoloměji, 8. ve středu po sv. Františku Seraf.
- Bavorov (Barau),** 1. popel. stř., 2. na sv. Jiří, 3. na sv. Jilji, 4. na obětování P. Marie.
- Bečov (Betschau),** ty pondělky: 1. před Velikonoci, 2. v 1. út. po sv. Duše, 3. o sv. Havlu, 4. př. Vánocemi.
- Bechyň (Bechyn),** 1. v pond. po jménu Ježíše, 2. ten den po sv. Petru a Pavlu, 3. na Dušičky. Trhy na dobytek a vše-liké zboží v outery po celý rok. Čtyrykrát, totiž: druhý out. v postě, v outery velikonoční, v out. po nanebevz. P. Marie, v outery po sv. Urbanu, (kdyby měl poslední na svatočudní out. padnouti, tedy přísti outery) všem cizím obchodníkům a řemeslníkům dovoleno jest své zboží veřejně prodávati. Úterý po sv. Mil. a Jakubu, pak po sv. Václavu jsou pouze pro domácí ustanoveny.
- Bělá (Weisswasser),** ty pondělky: 1. první v postě, 2. před nanebevstoup. Páně, 3. druhý po sv. Markétě, 4. po povýšení sv. kříže, 5. ve středu před sv. Kateřinou, 6. na sv. Tomáše apoštola; každou středu týdenní trh.
- Bělá má čtyry výr. a čtyry dob. trhy o pondělkách:** po hrom., př. kv. ned., př. nalez. sv. kříže a na sv. Matouše ev.
- Bělčice,** výroční a trhy na dobytek: 1. na sv. Josefa, 2. na den po naroz. P. Marie, 3. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 4. ve čtvrt. př. všemi svat.
- Bělohrad,** 1. ve čtvrtek po sv. Petru a Pavlu, 2. ve čtvrtek po narození Panny Marie, 3. v out. po sv. Havlu; týdenní trhy každý outerek.
- Benátky (Neubenatek),** výroční a trhy na dobytek ty pondělky: 1. po neděli Okuli, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Matf. Majdaleně, 4. před narozením P. Marie 6. po sv. Martinu.
- Benešov (Beneschau),** 1. na den obrác. sv. Pavla, 2. na sv. Josefa pěstouna, 3. na sv. Filipa a Jakuba, 4. na sv. Antonína Pad., 5. na sv. Annu, 6. na sv. Matouše, 7. na sv. Rafaela Arch., 8. na sv. Ondřeje apot. První a třetí trvá 8 dní. Případně-li některý z nich na sobotu, drží se v násl. pon. Týh. trh každ. čtvrtek, kdyby připadl ale na ten den svátek, odbývá se trh v pátek.
- Benešov (Beneschau),** městys u Kaplice v Budějovsku, 1. v út. Velik., 2. na sv. Jakuba, (25. července), 3. na sv. Teresii, 4. v úterý po 3. ned. adventní.
- Benešov (Bensen),** ty pondělky: 1. před květnou nedělí, 2. před nanebevstoupením Páně, 3. po naroz. P. Marie.
- Bernardice,** 1. ve čtvrtek po sv. Matěji, 2. ve čtvrtek před Kantate, 3. na sv. Prokopa; týhodní trhy: ve čtvrtek před velikonočí ve čtvrtek před vánocemi.
- Beroun,** 1. v pond. po jménu P. Ježíše, 2. třetí pondělí v postě, 3. v pond. po neděli Jubilate, 4. ve čtvrtek po sv. Prokopu, 5. v pondělí po stěti sv. Jana Křt., 6. v pond. po sv. Martinu; v outery a ve čtvrtek týh. trhy.
- Bezdrůžice (Weseritz),** 1. v pond. před hrom., 2. dne 4. kvěť., 3. v pon. po sv. Václavu.
- Bezno,** obec v Boleslavsku. Trhy výr. a na dob.: ve středu po první sobotě po masopustě, 2. první středu v měs. září, 3. ve středu před sv. Kat.
- Bilina (Bilin),** 1. v pond. postní, 2. ve čtvrtek po Božím Těle, 3. ve stř. po sv. Bartoloměji, 4. na sv. Martina bisk. Každou sobotu týdenní trh.
- Bláče,** 1. ve čtv. př. kvěť. ned., 2. ve čtv. př. Mar. Sněž., 3. v pond. př. povýš. sv. kříže 4. ve čtv. před sv. Martinem.
- Blatná,** 1. na sv. Fabiana a Šebestiana, 2. druhý čtvrtek v postě, 3. ten den po zvětování P. Marie, 4. na sv. Víta, 5. ten den po nanebevzotí P. Marie, 6. v pond. po sv. Jarolímu, 7. ten čtvrtek před 1. nedělí adventní, 8. ve čtvrtek před sv. Matoušem a na sv. Tomáše koňský a dobytčí trh. Každý čtvrtek po celý rok trhy na obilí a dobytek.
- Blatno (Platten),** král. korní město v Chebsku, 1. v pond. před sv. Duchem, 2. v pond. po sv. Vavřinci, 3. v pond. o sv. Havelském posvícení.
- Bliesadt,** kr. horní město v Obesku, 1. v pond. po Sogátě, 2. druhé pon. po sv. Michalu.
- Blovice,** 1. ve středu před kv. nedělí, 2. na sv. Marketu, 3. ve středu po sv. Jilji, 4. ve středu před všemi Svatými. Týd. trh každé pond.
- Blšany (Flöbau),** výroční trh na koně a dobytek: 4. první pondělí v postě, 2. ve středu po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Jarolímu, 4. v pond. po počtí P. Marie.
- Bohdaneč,** výroční a dobytčí trhy: 1. ve středu před vstoupením Páně, po 8 dní, 2. v den rozeš. sv. apoštolů, 3. ve středu po Bartoloměji, 4. v pond. před svatým Havlem, po osm dní, 5. ve středu před sv. Martinem, 8 dní na přizí, v pond. 1. po třech králích, 2. po bromnicích, 3. po sv. Josefu, 4. po sv. Vitu. Každou středu trh na obilí.
- Bochov (Buchau),** výroční a dobytčí trhy: 1. v první pon. v postě (padne-li na ten den svátek, tedy v nejbližší všední den.) 2. v pondělí, po sv. Jiří 2. v pond. po sv. Jakubu, 3. na sv. Michala, 4. v outery před Adamem a Evou. Trhy na dobytek v úterý po 17. v měsících lednu, únoru, březnu, květnu, červnu, srpnu, říjnu a listopadu. V ostatních měsících zároveň a jarmarky.

Boleslav mladá (Jungbunzlau), ty outerky: 1. po 3 Králích, 2. před sv. Duchem, 3. před sv. Bartolom., 4. po sv. Havlu.

Boleslav stará (Altbunzlau), 1. pátou středu v postě, 2. poslední středu v srpnu, 3. ve středu před sv. Havlem, 4. na den sv. Jana Evang.

Bor (Haid), výroční, dobytčí a koňské trhy ty outerky: 1. po Okuli, 2. před sv. Duch. 3. po sv. Michalu, 4. po sv. Mikuláši; obilní trhy každý outerek, na koně a hovězí dobytek každý outerek od sv. Jiř. až do sv. Havla.

Borohrádek, 1. ve středu v středopostí, 2. na sv. Františka Seraf.; každý outery týhodní trh. Připadne-li na tento outerek zasvěcený svátek, odbyvá se týdenní trh den před tím.

Borotín, 1. ve čtvrtek po středopostí. 2. v pond. po neděli Rogate, 3. ve čtvrtek po Božím Těle, 4. na sv. Prokopa, 5. na sv. Annu, 6. na povýšení sv. kříže, 7. ve čtvrtek před sv. Havlem.

Borová (Borau), výroční trhy ty čtvrty: 1. po sv. Fabiánu a Šebastiánu, 2. po neděli. Quasimodog., 3. po Bož. Těle '4. po naroz. P. Marie. Trhy na dobytek ty outerky: 1. po první neděli postní, 2. po Látare, 3. po Judika, 4. na sv. Tomáše apošt. Týhodní trh každý pátek.

Borovany (Forbea), 1. v pondělí po nanebevst. Páně, 2. na sv. Lukáše 18. října.

Bousov dolní (Bautzen), 1. na svat. Vavřince, 2. v první pondělí v postě, 3. ve čtvrtek po svatém duchu, 4. ve čtvr. po naroz. P. Marie, 5. na sv. Šimona a Judu, 6. ve středu před Vánocemi. Týhodní trhy každý čtvrtek po celý rok.

Božejov, 1. na sv. Annu, 2. na sv. Leopolda; každou středu týhodní trh.

Boží Dar (Gottesgab), v pond. po sv. Anně a před sv. Šimonem a Judou

Brandýs, 1. v outery před Hromnicemi. 2. po Velikonoci; 3. po sv. Trojici, 4. po sv. Vavřinci, 5. př. sv. Václav., 6. posv. Alžbětě.

Brandýs nad Orlicí, výroční trhy a ty čtvrty: 1. před popeleční středou, 2. před sv. Markem, 3. před rozesláním sv. apoštolů, 4. před sv. Havlem, 5. před štádřím dnem. Trh na koně a hovězí dobytek ve středu před kaž. jarm. Týh. trh každý čtvrtek na len a potravu.

Březnice 1. v pondělí po první neděli postní, 2. v pond. po květné neděli, 3. v outery svatočudní, 4. v pond. před sv. Mař. Majdalenou, 5. ve čtvrtek po sv. Bartol., 6. ten den po Dušičkách, 7. v pondělí po sv. Mikuláši.

Březno (Priesen) 1. v pondělí po sv. Řehoři, 2. po nanebevst. P. Marie, 3. po sv. Michalu; týhodní trh každý outery.

Brod Český (Böhmisch-Brod), ty pondělky: 1. po neděli Judika, 2. po sv. Trojici, 3. druhý pond. po sv. Bartol., 4. před sv. Havlem. Dob. trhy: 1. v pond.

po první neděli postní, 2. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pondělí po sv. Šim. a Judě.

Brod Německý (Deutschbrod), ty outerky: 1. druhý out. po sv. třech Král. 2. druhý v postě, 3. po nalesení sv. kříže. 4. př. sv. Jan. Křtít., 5. po sv. Frant. Ser. (Třetí a pátý bývají nejslavnější). Trhy na dobytek ty outerky: 1. po Hromnicích, 2. čtvrty v postě, 3. před Velikonocí, 4. posv. Trojici, 5. posv. Prokopa, 6. po sv. Vavřinci, 7. po sv. Martinu, 8. před Vánocemi.

Brod Vyšší (Hohenfurth), městys v Budějovicku. Svobodný trh na sv. Bartolom., trhy na chléb: 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Jos., 3. na zel. čtvr., 4. v pond. po sv. Troj., 5. na sv. Mař. Majd., 6. na sv. Šim. a Judu, 7. na sv. Tomáše. Týdní trh každé pond. v letě.

Brod železný (Eisenbrod), 1. před 3 králi. 2. před masop. ned., 3. před květ. ned., 4. po sv. Filipu a Jak., 5. před sv. Vít., 6. před Mař. Majd., 7. před sv. Václ., 8. před sv. Mart.

Brodce, 1. v masop. pondělí, 2. v svatočudní outery, 3. v pond. po sv. Frant. Ser., 4. po Vánocích.

Broumov (Braunau), 1. v pond. po ned. Sexag., 2. v outery svatočudní, 3. v pond. před nar. P. Marie, 4. v pon. po ned. adv. Každý čtvrtek trh na přizí, každou sobotu trh na plátno.

Buckov (Butzkau), 1. dne 19. ledna, 2. dne 24. května, 3. dne 19. července, 4. dne 17. října a každé pond. týdenní trh.

Budějovice (Budweis) ty pondělky: 1. po 3 Králích, 2. po Božím Těle, 3. po naroz. P. Marie, 4. na sv. Martina, vesměs po 14 dní, totiž 8 dní před a 8 dní po jmenov. duu. Týh. trh kaž. pát.; každý čtvr. a sob. týdenní trh a ve čtvrtek trh na koně a hovězí a jiný dob.

Budňany (Budňan) 1. dne 1. dubna, 2. vestř. po naroz. P. Marie, 3. na sv. Vorkilu, Padne-li 1. anebo 2. jarmark na neděli anebo na zasvěcený svátek, odbyvá se přístřho dne.

Budyně (Budín), 1. v outery po Hromnicích, 2. v out. po sv. Antonínu Pad., 3. v pond. po Mař. Sněžné, 4. out. po sv. Václavu, 5. po sv. Křípínu.

Bukovsko, 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Mař. Mjaldalenu, 3. na sv. Havla, 4. na sv. Šimona, 5. v úterý po sv. Petronile. (Kdyby ji padlo na út, tedy v týž den.) Týdní trhy na dob. každou sob. od sv. Šimona až do sv. Havla.

Buškovice (Paschowitz), výr. a dob. trhy; 1. v outery před sv. Duchem, 2. v out. po jménu P. Marie, 3. ve čtvr. před sv. Kateř.

Bydžov (Neubidschow) výr. a dob. trhy: 1. v 1. stř. postní, 2. v out. po svatod. svát., 3. v út. ten týden po sv. Jiljí, 4. v out. před sv. Havlem, 5. v út. ten týd. před nar. P. Dobytčí trhy vždy ten den před jarm.

- Bystřa** (Bystrau) výr. a dob. trhy 1. ve střed. po Septuag., 2. ve střed. po Quasim., 3. dne 4. srpna, 4. stř. po sv. Mat. 5. ve stř. po sv. Ondř.
- Bystřice**, 1. dne 24. února, 2. dne 23. dub. 3. dne 29. srpna, 4. dne 28. října, 5. dne 25. listop., 6. dne 29. pros. Případně-li některý jarm. na sob. neb ned., odbývá se příští pond.
- Bystřice Nová**, ty středy: 1. po Látare, 2. po Misericordia, 3. po sv. Pet. a Pav. 4. ve čtvr. před sv. Bart., 5. v pond. po sv. Mich., 6. na sv. Kat., 7. na sv. Tomáše. Případně-li jeden z posledních dvou jarmarků na ned., odbývá se nejbliž. pond. na to. Trh na dobytek: 1. po sv. Petru a Pav., 2. první út. každ. měsíce od poč. jara až do začátku zimy. Týh. trh každ. út., padne-li na ten den svát. odbývá se násled. středu.
- Byšice** (Biachitz), 1. ve čtvr. před P. Marií sněžnou 3. pond. před pov. sv. kříže, 4. ve čtvrtek před sv. Martinem.
- Cerekve Dolní**, ty pondělky: 1. po sv. Jos. 2. po sv. Jakubu, 3. po sv. Havlu. 4. po sv. Lucii.
- Cerekve Horní**, 1. ve středop. 2. na sv. Marketa, 3. na sv. Maurice dne 22. září 4. na sv. Linh. 6. listop.
- Cerekve Nová**, 1. první středu v postě, 2. na sv. Matouše.
- Cerhenice** 1. na sv. Matěje 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Víta, 4. na svatého Václava. Týh. trh každou středu.
- Cerhovice** ty čtvrtky: 1. druhý v postě, 2. čtvrty po Velikon., 3. před sv. Petr. a Pavl., 4. po sv. Václavu; každ. outery týdní trh.
- Cetvina** (Zettweg), 1. druhé pond. po Velikonoci, 2. v pond. před sv. Martinem; trh na chléb každý outerek.
- Cvikov** (Zvickau), jarmarky ty pond.: 1. po sv. Valent., 2. po B. Těle, 3. po povýšení sv. kříže, 4. po sv. Alžbětě. Týd. trh každou středu na obilí, len, pšizi a na rozličnou potravu.
- Čáslav**, ty pondělky: 1. třetí v postě, 2. po ned. Jubilate, 3. po sv. Pet. a Pavlu, 4. po nanebevz. P. Marie, 5. ve čtvr. po sv. Lidmle, 6. v pon. po sv. Havl., 4. trhy na koně: 1. out. po prvním dnu postním 2. dne 22. a 23. květ., 3. ten den po sv. Prok., 4. v out. po sv. Barb. Trhy na rozl. dob.: 1. den po sv. Pet. a Pav. 2. den po naneb. P. Marie, pak každ. stř. a pátek po 3 králích, po Reminiscere a Jubilate.
- Častolovice** 1. ten den po 3 králích, 2. na sv. Víta, oba s dob. trh., 3. na sv. M. Majd., 4. na den po nar. P. Marie. Padne-li jarm. na ned. neb zasvěcený svátek, tedy se odb. na všední den před tím.
- Čechlice**, výr. a dob. trhy: 1. na obrác. sv. Favia, 2. v pátek před svatod. ned. 3. na sv. Wolfganga.
- Čelakovice** výr. a dob. trhy: 1. po sv. 3 králích, 2. po neděli Kautate, 3. po sv. Anj. Strážci, 4. po sv. Havlu.
- Čermná** (Lenkersdorf), ty pondělky: 1. poslední v měsíci květnu, 2. po sv. Havlu, 3. před sv. Mikulášem.
- Černošín**, 1. v pon. po bromnicích, 2. na sv. Jiří, 3. na sv. Michala. Trhy na dobytek od sv. Jiří až po sv. Mich. každé pondělí.
- Černovice**, výr. a dob. trhy: 1. na sv. Blažeje, 2. na zel. čtvr. 3. v pon. před nanebevst. Páně, 4. v pond. před B. Tělem 5. na sv. Prokopa, 6. ve stř. před pov. sv. kříže, 7. na sv. Terezií, 8. den po sv. Leopoldu. Každý čtvr. týdní a dob. trhy.
- Čestín**, 1. v pon. před nanebevst. Páně, 2. v pon. po sv. Petr. a Pavlu, 3. dne 2. listop. Týh. trh každ. středu.
- Čláš**, 1. v out. před Velik., 2. na sv. Víta, 3. na sv. Annu, 4. na sv. Kateř. Týdní trhy na potravní věci, dříví a uhlí každ. pondělí.
- Dašice** 1. na den sv. Školast., 2. v pon. po Kant., 3. na sv. Víta, 4. v out. po sv. Jakubu, 5. den před sv. Michalem, 6. na sv. Lucii. Koňské trhy: ve středu po sv. 3 králích, 2. ve středu po Jubil., 3. ve středu před sv. Jakubem, 4. ve středu po povýšení sv. kříže, 5. ve středu po svatém Martinu.
- Davle**, 1. ve čtvr. po sv. Fil. a Jakubu, 2. dne 11. července, padne-li v sob., drží se příští pon., 3. ve čtvr. po sv. Bart., 4. ve stř. po sv. Rafaeli.
- Dečín** (Tetschen), ty pondělky: 1. po nov. roce, 2. po sv. Fil. a Jak., 3. po nanebevz. P. Marie, 4. poslední v říjnu; vždy po 2 dni. Týhodní trh na pšizi, obilí a potravní věci každ. pondělí a středu.
- Děčnice**, 1. 5. dubna, 2. 16. srpna, 3. 2. prosince; každou středu trh na obilí a od sv. Josefa až do sv. Marka trhy na dobyt. každou středu.
- Deštná**, 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Jakuba, 4. na sv. Bartol., 5. na sv. Šim. a Jud., 6. na sv. Barb. Trhy 1. v out. před Vánoce, 2. v out. před Velikonoci. Týhodní trhy na dobytek od sv. Josefa až do konce října každou středu. Padne-li na středu nějaký svátek, nedrží se žádný trh.
- Divišov**, výr. a dob. trhy ty čtvrtky: 1. na tučný, 2. na zelený, 3. před ned. Quasim., 4. před sv. Vitem, 5. před sv. Bartol., 6. před sv. Václ., 6. před sv. Mart., 8. před Vánoce.
- Dobřany** výr. a dob. trhy ty pond.: 1. p. Judika, 2. po Kantáte, 3. po sv. Mark. 4. po nar. P. Marie, 5. po sv. Mikuláši.
- Dobříš**, 1. ve čtvr. po popel. stř., 2. v pon. po sv. Troji, 3. 13. července, 4. na den sv. Mich., 5. na dušič., 6. na sv. Tom.

Dobrovce (Doubravitz), ty středy: 1. po Kantate, 2. po sv. Bartol., 3. po sv. Vác. 4. po sv. Svat., 5. před třemi králi. Na velké zboží a dobytek.

Dobruška, 1. v out. po sv. Matěji, 2. v út. po bílé ned., 3. v út. po svatod. sváté, 4. v út. po sv. Jakubu, 5. ten den po sv. Václav. (padne-li jarmark na sob., drží se v pond. na to), 6. ve čtvrtek po sv. Martinu biskupu. Trh na dob. před polednem jarmarků. Týdní trh každé out. na obilí, luštěnice, len a pšizi, pak na jiné potravní věci a nářadí hospodářské.

Dokay (Hirschberg), 1. ve středu po očišť. F. Marie, 2. po sv. Fil. a Jakub, 3. v pon. po sv. Jilji, 4. v pon. po obětování Panny Marie.

Domasín ty outerky: 1. před květ. ned., 2. na svatod., 3. po sv. Bartol., 4. v pond. před sv. Havlem; každý outerý trh na dobytek.

Domazlice (Taus), 1. ve středu po sv. Dorotě, 2. na sv. Anton., případně-li na ned., tedy pšíští pond. 3. v pond. po sv. Anjelu Strážci, 4. druhý čtvr. po svat. Martinu. Týh. trhy ve středu na obilí a ve čtvr. na dob. po celý pšát

Doupov (Duppau), 1. ve čtvrtek po sv. Michalu, 2. v pon. po Okuli, 3. dne 17. květ., 4. v pon. po sv. Alžbětě. Dva trhy na dob. drží se druhého všedního dne po posl. jarm. Týh. trh každou středu.

Dub Český (Böhm. Aicha), ty outerky: 1. před. broma., 2. před velkon., 3. před sv. Duch., 4. pš. sv. Bart., 5. pš. sv. Havlem, 6. po prvním pon. advent.

Dubá (Douba), 1. na sv. Jos., 2. v out. po sv. Pet. a Pav., 3. v pon. po sv. Havlu, 4. 2. pond. v adv. Padne-li sv. Havla na ned., tedy se drží trh pšíští pond.

Dubeč, ty pond.: 1. po Hromn., 2. po sv. Jiří, 3. po sv. Petru a Pavlu, 4. po sv. Havlu.

Duchcov (Dux), 1. ve stř. po 1. ned. post., 2. na sv. Víta, 3. na sv. Bartol., 4. v pon. před vš. Svat.

Dvořiště Dolní (Unterhaid), 1. v outerý před sv. Duch., 2. na sv. Mich.

Dvořiště Horní (Oberhaid), 1. na sv. Jos. 2. v svatod. out., 3. na sv. Mich., 4. na sv. Jana Ev. Týh. trhy každ. stř. od 1. květ. až do ned. 1.

1. na den obrác. před Judik., 3. ve 2. na sv. Annu, 5. v pon. před sv. Matouš., 6. na sv. Šim. a Jud., 7. na sv. Tomáše. Týh. trh. každý outerek na obilí a rozličný dobytek.

Dvůr Králové (Königinhof), výroční a předcházejícími trhy dobytčími: v outerý 1. před hromnicemi, 2. před květnou nedělí, 3. před sv. Duchem, 4. před sv. Marketou, 5. před sv. Matoušem, 6. před všemi Svatými, 7. před sv. Tomášem; týh. trhy na obilí a pšizi v out. a v sobotu,

Eisenstein. Výroční tržové na dobytek a obilí: 1. v út. svatodušní, 2. na sv. Vendelína (20. října), jestližeby tento posl. trh na sob. neb ned. připadl, odbývá se pšíští pond.

Falknov (Falkenau), 1. v pond. před sv. Duchem, 2. v pond. po sv. Jak. větším, 3. na sv. Mich., trh na dob. 3. pondělí každého měsíce. Trhy na obilí každý týden v pátek.

Fleissen, 1. v pond. před. nanebevstoup. Páně, 2. druhý pond. po sv. Michalu.

Fridland, 1. v pondělí po bromnic. 2. po ned. Rogate, 3. v pond. po sv. Bartol., 4. v pond. po sv. Šim. a Judě.

Frimburk (Friedberg). Výr. trh na sv. Annu. Týdní trhy, pak na dob. a obilí každý úterý.

Georgswalde, (v kraji Litoměřick.), 1. v pond. po povýž. sv. kříže. — 2. na 1. pond po sv. anjelu strážci. Každý úterek týdn. trh na pšizi.

Grafnrled výroč. a dob. trhy ty pond. 1. po Bož. těle, 2. po naroz. P. Marie.

Habry (Habern), dobytčí trhy: 1. ve středu po jménu Ježíše, 2. ve čtvrtek v postě, 3. ve čtvrtek v středoposti, 4. ve středu před Velikonoci, 5. ve středu před sv. Duchem, 6. v út. po sv. Janu Křtí, 7. po sv. Jak., 8. ve stř. po nanebev. P. M., 9. ve čtvr. po povýšení sv. kříže, 10. ve středu po sv. Lukáši, 11. ve čtvr. po sv. Felixi, 12. ve čtvr. před vánoce. Případně-li na pond. svátek, odbývá se v úterý.

Hanspach, 1. v pondělí masopustní, 2. dne 2. května, 3. v pond. po navštívení P. Marie, 4. v pond. po sv. Šim. a Judě, **Hartmanice**, 1. na svat. Vitáše, dne 28. dub., 2. na sv. Kateřinu; týh. trh. na dobytek a rozličné věci každý pátek.

Hajda ty pon.: 1. po sv. Jiří, 2. po sv. Vítu, 3. po nanebev. P. M., 4. po sv. Václ. **Haslova** (Hasslau), ty pon.: 1. po sv. Jiří, 2. po 18. červenci, 3. po třetí ned. v říjnu. **Heinrichsgrün** 1. v pond. před sv. Janem Křt., 2. v pondělí po sv. Havlu. Trhy na dob. vždy ve 4. pond. v každ. měsíci.

Heralec, 1. na sv. Eleonoru 21. února, 2. na sv. Antonína Pad., 3. na sv. Teklu 28. září. Každý 1. čtvrtek v měsíci trh na dobytek, vlnu, pšizi a len.

Hlinsko, výroční trhy a předcházejícími trhy na dobytek ty středy: 1. první po sv. Apolonii, 2. první po sv. Vítu, 3. první po sv. Bartol., 4. ten den pš. sv. Lukášem. 5. první po Velikonoci. 6. ve středu po sv. Jilji. Dobytčí trh se odbývá vždy před jarmarkem.

Hluboká (Frauenberg). Trhy na koně a hov. dob. 1. druhý čtvr. po velikon., 2. v out.

před sv. Bartol., 3. v out. po sv. Šim. a Judě. Týh. trh každý úterek.

Hořkovic (Liebenau), 1. v pondělí po neděli Látare, 2. 1. května, 3. v úterý po sv. Prok., 4. v pond. po sv. Vavř., 5. v pon. po sv. Matouš. 6. na sv. Mark.

Holice trhy výr. na koně a hovězí dob. ty pond.: 1. po jmenu Ježíše, 2. po první ned. velik., 3. před návštěv. F. Marie, 4. po povýš. sv. kříže, 5. po sv. Mik. Týd. trh každý čtvrtek na obilí, seleniny, len plátno, drábež a j.

Hora Anjelská (Engelhaus), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po Látare, 2. po sv. Trojici, 3. po sv. Anjelu Strážci, 4. první pond. v Adventu.

Hora Březová (Birkenberg), výr. trhy: 1. druhý čtv. po 3 Král., 2. dne 14. květ., 3. dne 31. července, 4. dne 15. října. Týdní trh každ. pond.

Hora Kosová (Amschelberg), 1. na velikon. pon., 2. ve stř. před Božím tělem, 3. ve čtv. po jmenu F. M., 4. v pon. po sv. Barb.

Hora Krásná (Schönberg), 1. první pondělí v postě, 2. v outery před velikonočí, 2. den před. svat. Jan. Nep., 4. v outery před sv. Duchem 5. den po nanebevzetí F. Marie, 6. na sv. Kateřinu, 7. v outery před vánocemi, jestližeby 2., 5., neb 6. jarmark na ned. anebo na svát. připadl, odbyvá se příštího dne v týdn.

Hory Kutné (Kuttenberg), výr., koňské a dobytčí trhy: 1. první pondělí postní, 2. v pond. po Kantate, 3. den po Božím Těle, 4. v pon. po sv. Matouš, 5. v pond. po sv. Martinu, 6. v pon. po sv. Ignáci Loj.

Hora sv. Kateřiny (Katharinaberg), 1. dne 2. července, připadne-li toho dne neděle, tedy den na to, 2. v pond. před sv. Bartolomějem, padne-li na ten den zasvěcený svátek, tedy přišel den, 3. v pondělí před sv. Havlem.

Horázdovice, 1. v outery před Septuagesima, 2. v outery před květnou nedělí, 3. ve čtvrtek před sv. Retram a Pavlem 4. v den Porciunkule, padla-li by Porciunkule na ned., tedy den na to, 5. v out. před sv. Havlem, 6. na sv. Barbaru, padla-li by na tento den ned., tedy příštího dne. Každou středu trhy na dob., obilí a potravu.

Hořepník, 1. na sv. Blažeje, 2. na sv. Michala, 3. na sv. Martina biskupa.

Hořice (Höritz), sv. Bartol., 2. na sv. Martina bisk. Trhy nachléb: 1. den před nanebevstoupen. Páně, 2. dne 23. prosince. Týdní trhy na dob. od sv. Jiří až do sv. Havla každý út.

Hořice, ty čtvrtky: 1. po sv. třech Králích, 2. před květnou nedělí, 3. před Rogate, 4. po svat. Prokopu, 5. ve čtvrtek před sv. Bartol., 6. ve čtvrt. před sv. Martinem; 7. ve čtvrtek před sv. Václavem, den před tím se drží vždy trh na dobytek. Trh na obilí každý čtvrt.

Hořovice, výroční a dobytčí trhy: 1. dne 11. února, 2. v out. před květnou nedělí 3. na sv. Jakuba s osmidenní lhotou, 4. na povýšení sv. kříže, 5. dne 29. listopadu. Trhy na kramářské zboží: 1. v sobotu před kv. nedělí, 2. v sobotu před vánocemi; týždní trh každou sobotu. Padne-li některý jarmark na ned., tedy se odbyvá v nejprv přišlých všední den.

Hory Kasparské (Bergreichenstein), 1. ve středn. postředopostí, 2. v outery po povýšení sv. kříže, 3. ve čtvrtek po Božím Těle, 4. v pond. před sv. Mikulášem.

Hory Malé (Adamsfreiheit), v pond. po rozestání apokt., 2. v pond. po Rafaeli, připadne-li na tyto pon. svátek, odbyvá se trh příštího dne.

Hory Matky Boží (Bergstadt U. L. F.) 1. v prv. pond. v postě, 2. dne 16. srpna

Hory Nalžovské (Silberg), 1. třetí čtv. po velikonoci, 2. v pond. po sv. Prokopu 3. den po sv. Václ., 4. v pond. před sv. Luc.

Hostinná (Arnau), trhy výr. a dob. ty pon.: 1. po sv. Dorotě, 2. po sv. Trojici, 3. před jmenem F. Marie, připadne-li na tento den slavnost Nar. F. Marie, tedy přišl. dne, 4. po všech Svätých; každ. out. a sob. týh. trh na hov. dob.

Hostomice, 1. v pon. po 3. Král., 2. na sv. Matěje, 3. na den sv. Jiří na vinn., 4. v pon. po sv. Prokopu, 5. ve stř. před naroz. F. Mar., 6. ve stř. po sv. Václ. Na rozličné kramářské zboží a dobytek ve středu: 1. po sv. Jos., 2. po svatoduš. svátcích, 3. po sv. Petru a Pavlu, 4. po Nanebevz. P. M., 5. po sv. Martinu, 6. před Vánocemi. Každ. stř. týh. trh.

Hostouň (Hostau), 1. ve stř. před masop., 2. ve stř. před velikon., 3. na sv. Juna Křt., 4. na sv. Jak., 5. na sv. Šim. a Judu, 6. ve stř. před Vánoc. Týh. trh každou středu. Trh na koně od středy po ned. Invokavit až do Božího Těla.

Hostka (Gastdorf) ty outerky: 1. po Sexagesima, 2. po Kantate, 3. na svatodušní, 4. po nanebevzetí F. Marie, 5. před sv. Kateřinou.

Hradec Jindřichův (Neubaus), 1. v první pond. v postě, 2. v pon. po Exaudi, 3. v pon. po nanebevz. P. Marie, 4. v pon. po sv. Havlu; trhy na dob.: 1. ve stř. v třetím týdně v postě, 2. ve stř. po Judika, 3. ve stř. pátý týden po velik., 4. v pon. po sv. Trojici, 5. ve stř. po sv. Václav., 6. ve stř. po sv. Kateřině; týždní trhy každou stř. a sob. Připadne-li svátek, tedy den před tím.

Hradec Králové (Königgrätz) ty outerky: 1. po 3. Králích, 2. po neděli Reminiscere čili druhé v postě, 3. po sv. Trojici, 4. po naroz. P. Marie, po každ. 8 dní. Koňské a dob. trhy: 1. v pond. po sv. Fabianu a Šeb., 2. v out. po ned. Reminisc., 3. outery v pašijový týden, 4. ve středu po křížo-

- vých dnech, 5. v pond. po sv. Trojici, 6. den před narož. P. Marie.
- Hradec Nový** [Neukönigsgrätz], 1. v pond. po sv. Řehoři, 2. v pond. po sv. Filipu a Jakubu, 3. v pond. po sv. Vavřinci a 4. v pondělí po sv. Martinu biak. Oba trhy, výroční i dobytčí započnou pospolu hned z rána. Týžhodí trh v úterý.
- Hrádek** [Grottau], 1. 3. neděli po Velik. 2. sedmý týden po svatodušních svatcích, 3. v pond. po sv. Bartoloměj, 4. v pond. před sv. Martinem. Týh. trh každ. pátek.
- Hradec Nový** [Neuhradec], 1. ve stř. po velikon., 2. v pond. po nanebev. P. Marie, 3. na den Moudrosti; každé pond. týh. trh.
- Hradistě Mnichovo** [Münchengeräts], výroční a předcházejícími trhy dobytčími ty čtvrť: 1. tučný, 2. zelený, 3. čtvrtý po velikon., 4. po Božím Těle, 5. po proměnění Páně, 6. po sv. Václavu, 7. před sv. Martinem, 8. před vánoc. Každý čtvrť. trh na obilí.
- Hradiště Choustnickovo** [Gradlitz], 1. ve stř. po sv. Jiří, 2. ve stř. po všech Svat.; týh. trh každou stř. a sob.
- Hradý Nové** [Gratzien], 1. v pon. po ned. Látare, 2. na sv. Matouše, 3. v pond. po první adv. ned. Každé out. trh na dob.
- Hrob** [Klostergrab], 1. v pond. po navštívení P. Marie, 2. na sv. Filipa a Jak., 3. tři dni po pozdvížení sv. kříže, 4. na sv. Ondřeje apošt.
- Hronov**, ty out.: před 3 Králi, 2. po sv. Josefu, 3. v kříž. týdnů, 4. po sv. Bartol. 5. před všemi Svatými. Případněli sv. Jos. nebo Bart. na out., tedy toho dne.
- Hrozňatín** [Lichtenstätt], 1. v pond. po 1. květ., 2. v pond. pojmenu Panny Marie. 3. druhé pond. v adventě.
- Humpolec**, ty středy: 1. po sv. Filipu a Jakub., 2. druhou po sv. Adolfu, 3. po povýšení sv. kříže, 4. druhou po sv. Klementu. Týdní trh každ. stř. — na dob. potravu, len a přízi.
- Husinec**, 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Antonína, 3. na sv. Rosálii, 4. na sv. Lukáše. Týh. trh každou sob. na obilí a hov. dob. mezi nimž i 4 hlavní trhy na obchodnické zboží: 1. v masop. sob., 2. na květ. ned., 3. v sob. po Božím Těle 4. v sob. před vánoc.
- Jablonna** [Gabel], ty pond.: 1. po hromn. 2. čtyry ned. po velikon., 3. po sv. Janu Křt., 4. po jmen. P. Mar., 5. po sv. Kateř. Trhy na vlnu: 1. dne 8. květ., 2. dne 4. říj. Na dobytek: v pond. po smrtel. neděli. Trhy na obilí a týdenní každé pondělí a pátek.
- Jablonec** [Gablons], ty pond.: 1. před velikon., 2. před sv. Duchem, 3. před 7 bratry, 4. před sv. Bartoloměj, 5. první v říjnu 6. před sv. Alžbětou. Týh. trh každ. out. a pát. na obilí, přízi, len a jiné věci.
- Jachymthal**, Jáchymov [Joachimsthal], ty pond.: 1. po hromn., 2. třetí v dub., 3. po sv. Markétě, 4. čtvrtý v měsíci září.
- Jankov**, 1. na sv. Řehoře, 2. den po sv. Janu Nep., 3. den po sv. Petru a Pavlu, 4. na sv. Bartoloměj, 5. na sv. Mart. biak.
- Janovice v Tábor.**, 1. dne 14. února, 2. dne 31. květ., 3. dne 14. září, 4. dne 18. prosince.
- Janovice v Čásl.**, ty out.: 1. po 4. ned. postní, 2. před sv. Janem Křt. 3. po jm. P. Marie, 4. před sv. Mart.
- Janovice v Plzensku**, 1. na sv. Josefa, 2. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Šimona a Jud. Týdenní trh každ. pon.
- Janovice Uhlířské** [Kohjanowitz], 1. v pon. po obilí. sv. Pavla, 2. v pon. v středop., 3. v out. po velik., 4. v pond. po sjevení sv. Michala, 5. na den sv. Víta, 6. v pondělí před sv. Mari Magd. 6. v pond. po Anjelu Strážci, 7. v pond. po sv. Havla. Týd. trh každé outery.
- Jaroměř**, 1. druhý den po sv. 3 Králích, 2. ve středu po sv. Duchu, 3. v outery před sv. Bartoloměj, 4. den po sv. Havlu, padne-li který na neděli neb svátek, drží se o týden dozději. Týh. trh každé pátek.
- Jelení Horní**, 1. na sv. Josefa, 2. v outery po sv. Duchu, 3. na sv. Jakuba, 4. na sv. Matěje, 5. v outery před sv. Martinem, 6. v pond. před Adamem a Evou. Týh. trh na obilí každé outery.
- Jenikov Golčáv** [Goltseh-Jenikau], ty středy: 1. po Hromnicích, 2. po zvěstování P. M., 3. před sv. Janem Nep., 4. před Bož. Těle, 5. po sv. Markétě, 6. po sv. Václavu. Týdní trh každou středu.
- Jenikov Větrný** [Windig-Jenikau], 1. den po sv. 3 Králích, 2. v pon. po sv. Janu Nep., 3. na sv. Jakuba, 4. druhý pon. po naneb. Panny Marie, 5. na svatého Martina.
- Jesenice** [Jechnitz]. Výroční a dobytčí trhy: 1. v pon. před Velikonocí, 2. ve středu před svatým Duchem, 3. v pond. po svatém Šimonu a Judě, 4. v pon. před vánoci, 5. dne 11. září.
- Jičín** [Gitschin], ty pondělky: 1. první po Hromnicích, 2. po Jubilate, 3. po a. Jak., 4. před sv. Havlem. Trh na obilí každé pondělí.
- Jilemnice** [Starkenbach], ty pondělky: 1. po jm. Ježíše, 2. před Velikon., 3. před sv. Duchem, 4. před sv. Jak., 5. po sv. Bart. 6. před sv. Divisem, trvá 8 dni, 7. před Vánoč. Týhod. trh na obilí, potravu, přízi a plátno každ. středu.
- Jilové** [Eulau], výr. a dob. trh 1. pond. v listop., případněli na svátek, tedy následující všední den.
- Jilovi** [Eule], 1. v pon. po 3. Králích, 2. v pon. po Bož. Těle, 3. na sv. Vavř. 4. na a. Lukáše, 5. v pon. před sv. Kateř.: týhod. trhy: 1. ve středu před Velikonocí, 2. na sv. Tomáše.
- Jičtín** [St. Georgenthal], v pondělí po sv. Jiří, 2. v úterý po sv. Janu Křt., 3. v pon. po nar. P. Marie, 4. v pon. po všech Svat. Týh. trh každ. pátek.

Jirčtin Dolní [Niedergeorgenthal], 1. na sv. Vojtěcha, 2. v pon. po Bož. těl., 3. v pon. před svatým Matoušem, 4. na svatého Mikuláše.

Jistebnice, ty pondělky: 1. po sv. 3. králích, 2. na sv. Matěje, 3. po květné ned., 4. po Velikonoci, 5. po svato. svátcích, 6. na sv. M. Majdal., 7. na sv. Bartol., koňská a dobytčí trhy po 8 dní; 8. v pon. po sv. Matouš, 9. v pon. po vš. Sv. Trhy na dob. každé [pond. od sv. 3. král. až do nanebevst. Páně.

Josefov čili Plesy [Josefstadt], 1. v pon. po zvěstování P. Marie, trh na koně a hovězí dob., pak v út. a ve stř., potom jarmark, 2. v pond. po sv. Markétě trh na koně hovězí dob., pak v out. a ve stř. na to jarmark, 3. v pond. po sv. Václavu trh na koně a hovězí dobyt., pak v út. a ve stř. na to jarmark, 4. v pon. po početi P. Marie trh na koně a hovězí dob., pak v út. a ve stř. na to jarmark. Týdňní trh každý pond. a čtvrtek na obilí a chléb, každý den menší trh na zeleniny a na jinou potravu.

Kácov, 1. na nalez. sv. Kříže, 2. na sv. Petra a Pavla, 3. na nar. P. Marie, 4. na sv. Martina. Týdňní trhy: 1. den po hromnicích, 2. v pátek před květnou ned., 3. na sv. Michala, 4. v pátek před. čtvrtnou nedělí adventní.

Kadaň [Kaaden], výroční, koňská a dob. trhy: 1. v pondělí po Judici, 2. po sv. Janu Křt., 3. po pov. sv. Kříže, 4. po sv. Barbore, každ. trvá 3. dni.

Kamberg, 1. na sv. Jiří, 2. na povýš. sv. Kříže.

Kamenice, 1. prv. pátek v postě, 2. v out. velkon., 3. den po sv. M. Majd., týd. př. a den po ní, 4. ve čtvr. po nanebevst. Páně, po 3 dni, 5. den po sv. Václ., a před ním po 4 dni, 6. v pond. po vš. Svat. a po něm ještě 4 dny. Týdňní trhy každé pon. na koně, hovězí dobytek a rozličné jiné zboží.

Kamenice česká [Böhmisch-Kamnitz] ty pondělky: 1. před sv. Duch., 2. po Porciukule, 3. před sv. Havlem. Každý jarm. trvá 2 dni.

Kamenice tržová, výr. a dob. trhy ty čtvrtky: 1. 3. postní, 2. pátý v postě, 3. na zelený, 4. po sv. Prokopu, 5. po nar. P. Marie, 6. po vš. Svat., 7. po početi P. Marie.

Kamýk [Kamaik], 1. na sv. Aloisia dne 21. června, 2. na sv. Jakuba, 3. na sv. Františka Ser. dne 4. října.

Kauk [Gang], výr. trhy: 1. ve čtvrtek před květ. ned., 2. v out. před sv. Duch. 3. v out. před sv. Bartol., 4. ve čtvrtek po sv. Havlu. Na dobytek: 1. ve čtvrť před jmenem P. Ježíše, 2. ve čtvrtek po narození P. Marie, 3. před sv. Market, [13. července], 4. ve čtvrtek po svatě Kateřině.

Kaplice, 1. v pon. masop., 2. na sv. Prokopa, 3. na sv. Šim. a Jud. Týdňní trh každ. sobotu.

Karlovy Vary [Karlsbad], 1. první středu v dubnu, 2. první středu v měsíci říjnu; trvá dva dni. Trhy na koně a jiný dobytek, poslední pond. v červnu a případně-li na zasvěcený svátek, tedy příští den. Týh. trh. každ. čtvrtek.

Kasejovice, výroč. a trhy na koně a hovězí dobytek 1. den po sv. 3. Králích, 2. v out. po Quasimodogeniti, 3. ve čtvrtek před sv. Duchem, 4. na sv. Jak., 5. den po sv. Jiří, 6. na sv. Voršilu. Týdňní trh na dobytek každý kvatembr. pátek, ve středu před zeleným čtvrtem, a pak každý pátek po velikonoci až do všech Svatých.

Katovice, první čtvrť po hromnic., 2. na Filipa a Jakuba, 3. ve čtvrť po Vavřinc. 4. dne 12. pros.

Kdyně Nová [Neugedein], 1. v pon. po sv. 3. Králích, 2. druhé pon. po Velik. 3. na sv. Bartol., 4. na sv. Ondř. Výroční trhy na neděle a na zasvěcené svátky připadající odbyvají se příštího všedního dne. Týdňní a dobytčí trhy od 2. postního týdnu až do sv. Mart. každý pátek.

Kirchenberg [v Chebském kraji] dva výr. a dob. trhy ve 4. pon. v březnu a v říjnu. Dobytčí trhy každ. 4. pon. v ostat. měsících.

Kladno, ty pondělky: 1. po obrác. sv. Pavla, 2. po sv. Vítu, 3. po sv. Václav.

Kladruby [Kladrau], 1. ve středu před květnou ned., 2. v pon. po B. Těle, 3. na sv. Jak., 4. na sv. Matouše.

Kláštelec [Klobatitz], výr. a dob. trhy ty pondělky: 1. před hromnicemi, 2. před sv. Johannou králov., 3. před sv. Bartolomějem, 4. před svatým Martinem. Připadne-li na ten den svátek, odbyvá se trh o osm dní dříve. Týhodní trh každ. středu.

Klatovy, ty outerky: 1. po obrácení sv. Pavla, 2. po Okuli, 3. po neděli Kantate, 4. po svatém Kilianu, 5. po sv. Jiří, 6. po sv. Alžběte.

Klenčí [Klentsch], 1. na sv. Matěje, 2. v outěry po svatě Trojici, 3. na svatou Lucii. Týdňní trhy po celý pñst; trhy na dob.: každý outěry od postu až do sv. Martina.

Klomin, Výroč. trhy: 1. v pond. po Hromn., 2. třetí pond. v květnu, 3. v pond. po Panně Marii Sušné, 4. v pond. po všech Svatých. Hlavní trhy na dobytek: 1. v pond. po květné ned., 2. v pond. před sv. Janem Křt., 3. v pond. po sv. Václavu, 4. v pond. před štědrým večerem. Týdenní trhy každé pond.

Kněžomost [Fürstenbruck]. Výroční trhy, trhy na koně, hovězí dobytek a kramářské zboží: 1. druhé pond. po sv. Fab. a Šeb., 2. druhé pond. v postě, 3. v pond. po Velikonoci, 4. v pond. před Navští.

- P. M.**, 5. v pond. před Nanebevz. P. M., 6. v pond. po Jmenu P. M.
- Knín Nový** (Neukün), 1. poslední masop. čtvrť, 2. v pond. po květné ned., 3. na sv. Víta, 4. ve čtvrť po sv. Vavř., 5. na sv. Ludmilu, 6. v pond. před sv. Havelským posvícením, 7. na sv. Barbora.
- Kocengryn** (Gossengrün), 1. v pond. po páte neděli masopustní, 2. v pond. před sv. Vítem, 3. druhé úter. v Hjuu, 4. prv. pond. v prosinci, 5. v pond. před štědr. dnem. Trh na dobytek druhé pond. v měsících ledna, února, března, dubna, listop. a pros.
- Kolešov** (Koleschowitz), výroční a dobyt. trhy: 1. v út. po sv. Jos., 2. ve čtvrť po sv. Antonínu, 3. ve čtvrť po sv. Matouši, 4. ve stř. po sv. Martinu.
- Kolin Nový** (Neukolin), Trhy výr., dob. a konské: 1. ve čtvrť po sv. 3 králích, 2. v pond. masop., 3. v pond. po svatoštěch, 4. na sv. Ant. Pad., 5. v pond. po sv. Bartolom., 6. na sv. Frant. Ser., 7. v pond. po sv. Ondř. Týdenní trhy na obilí, dříví, potravu a drůbež ve stř. a v pátek.
- Kolinec**, Trhy výroční a na dobytek: 1. v pond. po druhé ned. postní, 2. na sv. Fil. a Jak., 3. na sv. Vavř., 4. na sv. Ondř., 5. v pond. 3. téhodné v postě.
- Kolovec** (Kolautschen), 1. v út. velikon., 2. na sv. Jana Křtí, 3. v pond. před sv. Havlem. Týdní trhy: 1. druhé pond. po Velikon., 2. druhé pond. po sv. Mart.
- Kopidlno**, 1. ve stř. po pašijovém týdnu, 2. na sv. Prok., 3. ve stř. před Naroz. P. M., 4. ve stř. před Poč. P. M.
- Kostelec Černý** (Schwars-Kosteletz), 1. v pond. po ned. Rogáte, 2. na sv. Jana Křtí, 3. na sv. Mich. archanděla, 4. na Poč. P. M.
- Kostelec nad Labem** (Elbekosteletz), Trhy výroční, na koně a dobytek v út.: 1. před sv. Matějem, 2. před nalez. sv. kříže, 3. před sv. Vítem, 4. před sv. Jak., 5. před povýšením sv. kříže, 6. před sv. Šim. a Judou. Každou sob. se odbyvá týdenní trh na rozličnou potravu.
- Kostelec nad Orlicí** (Adlerbosteletz), Trhy výr. spolu na koně a dobytek vždy téhož dne dopoledne: 1. na sv. Dorotu, 2. ve čtvrť. před květnou ned., 3. v pond. po Nanebevst. Páně, 4. na sv. Bartolom., 5. na sv. Karla Borom., 6. dne 17. července. Týdní trh každé pond.
- Kostelec u Náchoda**, 1. ve čtvrtek po Jmenu Ježíš, 2. v pond. po Poč. P. M., 3. ve čtvrtek před první ned. v květnu, 4. ve čtvrť po sv. Matouši. Každou stř. týdenní trh na obilí, pšici a potravu.
- Kouřim**, Trh výr., pak na koně a na dobytek: 1. v pond. po novém roce, 2. v pond. po květné ned., 3. v pond. před svatodušními svátky, 4. na sv. M. Majd., 5. v pond. po Naroz. P. M., 6. v pond. po sv. Katař.
- Kozlani**, 1. ve čtvrť po Velikon., 2. ve čtvrť po sv. Duchu, 3. na sv. Vavř., 4. na sv. Matouše na dob. a zboží. Týd. trh každý úterek.
- Králiky** (Grulich), 1. ve čtvrť př. Hromn., 2. ve čtvrť po Velikon., 3. ve čtvrtek po sv. Anně, 4. ve čtvrtek po sv. Luk. Týdní trhy každé pond. na obilí, len a líněné semeno.
- Královice**, Výr. trhy, pak na koně a na dobytek: 1. v pond. po první ned. po Velikon., pak ty čtvrťky: 2. před svat. Duchem, 3. před sv. Annou, 4. před sv. Lidmilou, 5. po sv. Bernardu. Každý čtvrť. trh týdenů.
- Královice Dolní**, trhy výr. a na dobyt., 1. ve stř. po sv. Vojtěchu, 2. na sv. Jana Křtí, 3. ve stř. před Marii Sněžnou, 4. ve stř. před sv. Václ. Týdní trh každ. středu.
- Kralupy**, 1. v úterý po Velikon., 2. ve stř. po pond. před Naroz. P. M., 3. druhé pond. po všeobecném posvícení. Týd. trh každé út. na rozličnou potravu.
- Kraslice** (Graalitz), Výroční trhy: 1. první pond. po sv. Janu Křtí, 2. druhé pond. po sv. Mich. Trhy na dobytek každou 3. stř. každého druhého měsíce.
- Křinec**, 1. na tačný čtvrť, 2. ve čtvrtek po sv. Duchu, 3. ve čtvrť po sv. Bartolom., 4. ve čtvrť po sv. Katař.
- Křivsoudov**, 1. v pond. po sv. Jiří, 2. v ponděllí po sv. Jiljí. Týdní trh každé ponděllí.
- Krucenburk** (Krenzburg), výr. a dobytčí trhy s osmidenní svobodou: 1. v pond. před Hromn., 2. v pond. před květnou ned., 3. v pond. po Nanebevst. Páně, 4. na sv. Vavř., 5. v pond. po sv. Václ., 6. na sv. Kat. Týdní trh každý čtvrť.
- Krumlov český** (Böhm. Krumau), 1. ve čtvrť v středopostí, 2. ve čtvrť po Božím Těle, 3. v pond. před sv. Havlem, 4. na sv. Kat. Trhy na dobytek od sv. Jiří až až do sv. Havla každ. stř. Týdní trh po každé ve stř. a v sob.
- Krupka** (Graupen), 1. v pond. po květné ned., 2. v pond. před sv. Duchem, 3. v pond. před sv. Mich., 4. v pond. před sv. Martinem.
- Kryry** (Kriegern), výr. a dobytčí trhy: 1. ve středu po ned. Letáře, 2. ve čtvrť. p. Kantáte, 3. ve čtvrť. po povýšení sv. kříže, 4. na sv. Bohumira (dne 18. listop.).
- Kunštat** (Kronstadt), trhy výr. a na 2. bytek: 1. poslední pond. v dubnu, dob. první pond. v srpnu, 3. poslední pond. v Hjuu.
- Kunžak** (Königseck), 1. v pond. po Hromn., 2. v pond. po ned. Mizerikordia, 3. v pond. po sv. Matouši, 4. na den po všech Svátých. Trh týdní a na dobytek každ. čtvrtek.

Kunžvart, Kušvarda, 1. o sv. Jiří, 2. o sv. Michalu arch., 3. 15. prosince.

Kuřivody [Hühnerwasser], výroční trhy na dobytek: 1. v pond. po Velikonoci, 2. v pond. po Sv. Duchu, 3. na sv. Jana Křt., 4. v pondělí po nanebevz. P. Marie, 5. v pond. po sv. Havlu, 6. v out. před sv. Tomášem apošt. Každou středu týh. trh na dobytek a rozličné krámské zboží.

Kynžvart [Königswart], výroční dobytčí a koňské trhy: 1. na sv. Josefa, 2. v pond. po sv. Markétě, 3. v pond. po všech Svatých. Trh na chléb druhé pon. po Velk. Trh na obilí každý čtvrtek.

Landškroun [Landakron], 1. v pondělí po 3 Králích, 2. v out. po ned. Jindka, 3. v út. př. sv. Duch., 4. na sv. Maří Majdalenu, 5. v out. po sv. Matouši. Trh na koňš a dob. ten den před výr. trhem. Týdenní trhy na obilí, len, plátno, každou středu.

Leďec 1. v out. po neděli Septuagesima, 2. den před nanebevstoup. Páně, 3. den před sv. Maří Majdalenu, 4. v outery po sv. Jiří, 5. ve čtvrtek před sv. Havlem.

Lestkov, 1. dne 19. března, 2. dne 4. července, 3. dne 6. září, 4. první pon. adv.

Levin, na sv. Matouše Evang.

Lhenice [Elhenitz], 1. na sv. Fabiana a Sebastiana, 2. na sv. Jiří, t. h. trh každou středu. Trh na plátno na sv. Linhartu.

Libaň, 1. v út. po sv. Matěji, 2. po sv. Troji, 3. po sv. Bartoloměji a 4. po sv. Šimonu a Judě. Týdenní trh každý outery.

Liberec [Reichenberg], ty pondělky: 1. po bílé neděli, 2. před sv. Vitem po 8 dní, 3. po naroz. P. Marie po 8 dní, 4. v pond. a v outery po 8ti neděli v říjnu, 5. v pond. a v outery před první neděli adventní. Trhy na vlnu: 1. v outery a ve středu po sv. Duchu, 2. v outery a ve středu po sv. Michalu. Trhy na dobytek: 1. v sob. př. bílou ned., 2. v sob. 8 dní př. 1. ned. adv. Týh. trh kaž. pon. a čtvrť.

Liběšice, výr. a dob. trhy: 1. v út. po kv. ned., 2. v út. po sv. Václ. Připadne-li jarmark na svátek, tedy se odbývá v nejprv přístí den všední.

Libice, 1. v pondělí po jmenu Pána Ježíše, 2. na popeleční středu, 3. v pond. po sv. Janu Nep., 4. v pond. posv. Prokopu, 5. v pond. po nanebevz. P. Marie, 6. na sv. Havla, připadne-li ten den v ned., tedy v pon. na to.

Liblín, ty pondělky: 1. po Lkáře, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. před Bož. Tělom, 4. po sv. Jiří, 5. před sv. Martinem, po každé spolu trh na dob.

Libochovice 1. v středopostí, 2. ten den před nanebevst. Páně, 3. na sv. Bartolom., 4. ve středu po sv. Václavu, 4. tu stř. po sv. Martinu. Každou středu týh. trh.

Libouchec [Königswalde] v Litom., výr. a dob. trhy: 1. v pon. př. masop. ned., 2. v pon. před sv. Jan. Křt., 3. v pon. po uar. P. M.

Libátein [Liebenstein], 1. v pond. po

navšt. P. Mario, 2. v pond. po posledu i ned. svatodušní.

Lipa Česká [Böhmisches-Laipa], 1. ve čtvrtek po sv. Markétě, 2. ve čtvrtek po sv. Martinu, oba po 8 dní. Připadne-li sv. Markety neb sv. Martina na čtvrtek, začne trh téhož dne. Trhy na dobytek: ty středy: 1. po středopostí, 2. po Bož. Těle, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po sv. Martinu, každý trvá 2 dni.

Lipnice, výroční, koňské, a hovásí trhy ty pond. 1. po sv. 3 Králích, 2. po Judika, 3. po sv. Petru a Pavlu, 4. před sv. Havl. 5. ve stř. po sv. Mart., 6. v pon. př. Vánoct. Trhy na vlnu: 1. na sv. Florianu, 2. v pond. před sv. Havl. Trhy na dobytek: 1. každý pond. od 8. ledna až do 9. listop.

Týdnní trhy každý pátek po celý rok.

Lišov, 1. na velikonoční outery, 2. na sv. Bartoloměje, 3. na sv. Ondřeje. Týhodní trh ve čtvrtek.

Litěň, 1. na čtvrty pondělek po novém roce, 2. ve středu před sv. Duchem, 3. na sv. Maří Majd., 4. ve středu před sv. Václav., 5. na sv. Alžbětu, též vždy trh na dobyt.

Litoměřice [Leitmeritz], ty pond. 1. po Sexagesima, 2. po Kantate, 3. po naneb. P. Marie, 4. po sv. Kateřině. Týdnní trh v sobotu a v outery.

Litomyšle, 1. dne 27. ledna na sv. Christot. — 2. dne 7. kvěst. na sv. Stanisl. — 3. dne 6. září na sv. Vikt. — 4. dne 6. listop. na sv. Leonarda. — Kdyby některý z těchto trhů připadl na pátek, na sobotu, na neděli nebo svát., odložil se na přístí úterek. Trh dobytčí jest o den dříve; padne-li výroč. trh na pon., je trh dob. v pát. před výr. trhem. Týdnní trh každ. sobot.

Litvinov [Oberlentsendorf], 1. ve středu před květnou ud., 2. na sv. Maří Majdalenu, 3. na sv. Mich., 4. v pon. po všech Sv.

Lochovice, 1. na sv. Řehoře, 2. v pon. po sv. Jan. Křt. 3. na sv. Mat., 4. na sv. Leop.

Loket [Ellbogen], 1. na zelený čtvrtek, trh: na chléb, 2. dne 1. května, 3. první stř. v září, 4. na sv. Martinu, 5. ve čtvrtek před Vánoctmi, pouze na chléb.

Lomnice, v Bud. 1. na sv. Jiří, 3. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Michala.

Lomnice, v Jičín., 1. 2. čtvr. postní, 2. ve čtvrtek před sv. M. Majdalenu, 3. před sv. Šimonem a Judou. Hlavní trhy na dobytek a jiné věci 1. ve čtvrť po jm. Ježíš., 2. 8 dní po nanebevst. Páně. Týdnní trhy každý čtvrtek.

Louny, výroční a dobytčí trhy: 1. ve stř. před tučným čtvrtkem, 2. v pond. a v out. před nanebevstoup. Páně, 3. ve stř. po naroz. P. Marie po 8 dní, 4. ve středu a ve čtvrtek po sv. Šimonu a Judě, připadlby na dny 2. a 5. jarmarku zasvěcený svátek, odbývájí se přístí vš. den.

Louňovice, ty čtvrky: 1. před sv. 3. Králi, 2. před sv. Řehořem, 3. před sv. Vojtěchem, 4. na sv. Víta, 5. na sv. Maří Majdalenu, 6. ve čtvrtek před sv. Barto-

- lomějem, 7. před sv. Václavem, 8. na sv. Lukáše, 9. na sv. Barbaru.
- Lovosice** [Lobosic], ty pondělky: 1. po Látare, 2. po sv. Troji, 3. po narození P. M., 4. po sv. Barboře.
- Lubeneč** [Lubenz], výroční a dobytčí trhy: 1. 2hý pond. po hromnicích, 2. ve středu před sv. Václ. Týd. trh každ. út. a páť.
- Lukavice**, ve středu po sv. Jiří. Týdoh. trh každou středu.
- Luže**, výr. a dob. trhy: 1. ve středu před jmen. Ježíš, 2. ve stř. po 3. ned. postní, 3. ve středu před nalezem. sv. kříže, 4. na sv. Antonína, 5. ve stř. před povýš. sv. kříže, 6. dne 2. listop. Trh na obilí každou sobotu.
- Lysá**, 1. v pond. po 4. ned. postní, 2. v pond. po sv. Filipu a Jakubu, 3. v pond. po stěti sv. Jana, 4. ve čtvr. po sv. Janu Křt., a kdyby připadl na ten den svátek, tedy v út. před sv. Janem Křt., 5. ve čtvr. před sv. Havlem, 6. v pon. po počestí P. Marie. Týdohní trhy každ. sobotu.
- Malešov**, ty outerky: 1. po 3. ned. post. 2. před nanebevst. Páně, 3. před sv. Maří Majdalenou, 4. před narozen. P. Marie, 5. přede sv. Martinem biskupem.
- Maňetin**, 1. v pondělí po neděli Sexagesima, 2. druhý pond. po velikonoce, 3. na sv. Víta, 4. na sv. Mat., 5. na sv. Barb.
- Maršovice**, 1. v út. po smrt. ned., 2. dne 14. června, 3. na sv. Lukáše, 4. v out. před Vánoci. 1. a 8. jsou osmidenční, druhé dva jen po jednom dnu. Týdohní trhy v úterý.
- Mašov** [Maschau], 1. v pond. masopustní, 2. na sv. Filipa a Jak., 3. ten den po nar. P. Marie (8. září) 4. ten den po všech Svätých, každý trvá 8 dní. Trhy na vlnu: 1. první pátek po sv. Jiří, 2. druhý pátek po sv. Jiří. Týdohní trhy každý pátek.
- Měděm** [Miedschin], 1. v pon. po sv. Jos., 2. druhý den po sv. Markétě, 3. v pon. po sv. Mikuláši, 4. v pond. po sv. Šim. a Judovi. Týdohní trh každ. pon. od sv. Jos. až do sv. Havla.
- Mělník** výroční, dobytčí a koňské trhy ty čtvrky: 1. po sv. 3 Králích, 2. druhý v březnu, 3. v pondělí po sv. Filipu a Jakubu, trvá 8 dní, 4. v pondělí po sv. Petru a Pavlu, 5. ve čtvrtek po nanebevst. P. Marie, 6. po sv. Havlu, 7. na sv. Ondř. apošt. po 8 dní. Týd. trh každ. out.
- Merklin**, 1. v pond. po květné ned., 2. v pond. po sv. Trojici, 3. druhé pon. po sv. Bartolomě, 4. v pon. př. sv. Martinem.
- Městečko České** [Friedländer Neustadt], Ty pondělky: 1. po sv. 3 Králích, 2. po sv. Josefu, 3. 14. dnů po Sv. Duchu, 4. pojmen. P. Marie, 5. po svatém Martinu.
- Město Nové nad Metují** [Neustadt], výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. Aněšku, 2. na sv. Jiří, 3. na sv. Jana a Pavla, 4. na den povýšení sv. kříže. Týdohní trh na přizi a obilí každou středu a sobotu.
- Mýto** [Mauth], 1. v pond. po první neděli po velikonoce, 2. v outerý po sv. Trojici, 3. na sv. Matouše.
- Mýto Vysoké** [Hohenmauth], 1. první čtvrtek v postě, 2. v out. před sv. Filipem a Jakubem, 3. v outerý po sv. Petru a Pavlu, 4. v outerý po nanebevst. P. Marie, 5. v out. před sv. Františkem Ser., 6. v outerý před sv. Lazarem. Den před každ. jarmarkem dobytčí trh; koňský trh též v pond. po ned. květné.
- Mezírmoště**, 1. na sv. Dorotu, 2. na sv. Floriana, 3. na sv. Mikuláše.
- Mikulov** [Niklasberg], v pon. po sv. Vítu.
- Mileín**, 1. na sv. Stanislava, 2. na den sv. Jana Křt., 3. dne 15. červc., 4. na den narozen. P. Marie, 5. na dušičky.
- Milešov** [Mileschau], výroční a dobytčí trhy: 1. den před archanj. Gabrielem, 2. den po sv. Antonínu Pad., 3. v pond. po pozdv. sv. Kříže, 3. v pon. před narozen. Páně.
- Milešín**, 1. tu středu po sv. Jiří, 2. ve středu po svatém Lukáši; každou středu týdohní obilní trh.
- Milín**, 1. v masopustní pondělí, 2. dne 28. července, 3. dne 17. září, 4. na sv. Ondřeje.
- Milevesko** [Mühlhausen], 1. na sv. Josefa, 2. v pondělí po sv. Trojici, 3. na svatou Marketu, 4. v pondělí po jmenu P. Marie, 5. na sv. Vorsklu; týdohní trhy na dobytek, obilí a potravu každý čtvrtek.
- Mimoň** [Niemes], 1. první pátek v postě, 2. v pondělí po sv. Trojici, 3. v pondělí po sv. Matouši, 4. v pondělí po sv. Šim. a Judě.
- Mirovice**, (v Pisecké O kraji), 1. v pond. po Sexag., 2. na sv. Fil. a Jak., 3. v pond. před sv. Pet. a Pavlem, 4. v pondělí po sv. Jiří, 5. v pond. před sv. Martinem, 6. v út. po 3. ned. adventní. Týdohní trhy na hovězí doh., obilí, dříví, len, atd.: 1. v out. před velikonoce, 2. v outerý před Vánoci, takto ale každou stř. po celý rok.
- Mirovice**, 1. na den obrácení sv. Pavla, 2. v pondělí po Sexag., 3. na sv. Vojtěcha, 4. ve středu před Božím Tělem, 5. na sv. Prokopa, 6. na den Marie Sněžné, 7. den po narození Fanny Marie, 8. v pondělí před sv. Havlem, 9. na den obětov. P. Mar.
- Mlátkov** [Wichstád], 1. 23. dubna, 2. dne 24. června, 3. dne 30. listopadu.
- Mlaxovice**, 1. v pondělí po jmenu Pána Ježíše, 2. v outerý po Velikonoce, 3. v out. po sv. Vítu, 4. v out. po sv. Kateř.
- Mnichovice** ty středy: 1. po nanebevstoupení Páně, 2. před Božím Tělem. Hlavní trhy na dobytek, obilí a rozličné věci: 1. na tučný čtvrtek, 2. na zelený čtvrtek, 3. na sv. Jakuba apošt., 4. ve čtvrtek po sv. Václavu, 5. na sv. Františka Xav., 6. den před štedrým večerem; týdohní trh každý čtvrtek.
- Mšec** [Kornhaus], výroční a trhy na dobytek: 1. druhé út. v postě, 2. v úterý svatošední, 3. v úterý po andělu strážci.

Muřek, 1. na sv. Fabiana a Šeb., 2. na sv. Josefa, 3. na sv. Filipa a Jakuba, 4. dne 2. srpna, 5. dne 24. srpna 6. dne 24. října.

Mořt [Brůt], výroční trhy na dobytek: 1. v pondělí po Okuli, 2. v úterý svatočnušni, 3. na sv. Jiljí, 4. v pond. po sv. Burkhardu.

Měeno, ty středy: 1. po Jmenu Ježíš, 2. po sv. Píli a Jak., 3. před sv. Václav., 4. po sv. Martinu. Hlavní trhy na koně, na hovězí dobytek a jiné věci: 1. po sv. Jos., 2. po Nanebevst. P. M., 3. v pond. před Vánoce. Týdní trh na obilí každé pond.

Muncifay (Smečno), 1. ten den po sv. Vojtěchu, 2. ten den po sv. Michalu.

Muténin (Mutteredorf), dne 24. srpna. Týdní trh každý čtvrť.

Načeradec (Natscheradets), trhy výr. a na dobytek: 1. první út. v masopustě, 2. v úterý po květné ned., 3. v úterý po svatočnušních svátcích, 4. ve střed. po sv. Jak., 5. ve stř. po Jmenu P. M., 6. na sv. Teresii, 7. v úterý před vánočními svátky.

Nadějkov [Nadějkau], trhy výr. a na dobytek: 1. v úterý po sv. Rudolfa, 2. na sv. Štěp. krále, 3. v pond. př. sv. Teres., 4. v pond. po sv. Kateřině.

Náchod, výr. a trhy na dobytek (tyto dopoledne): 1. posl. čtvrť. v postě, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Mart. bisk. Týdní trh každý čtvrť.

Nasevřky [Nassaberg], trhy výr. a na dobytek: 1. ve čtvrtek po Jmenu Ježíš, 2. druhý čtvrťek v postě, 3. ve čtvrťek po ned. Jubilate, 4. ve čtvrť po sv. Janu Křt., 5. ve čtvrť po sv. Bartol., 6. ve čtvrť po sv. Havlu.

Nečtiny (Netschetin), výr. trhy na koně hovězí dobytek a na rozličné kramářské zboží: 1. první pond. v postě, 2. v pond. před Nanebevst. P. M., 3. na sv. Jak., 4. v pond. po sv. Mich., 5. v pond. po všech Svatých.

Nehvizdy [Gross-Nehwiz], 1. ve čtvrť. po Nalez. sv. kříže, 2. druhý čtvrť. po povýšení sv. kříže, oba na vlnu a na rozličné kramářské zboží, pak na koně a hovězí dobytek; každý trvá 8 dní.

Nechanice, trhy výr. a na dobytek: 1. v pond. před sv. Matějem, 2. v pond. před svatočnušními svátky, 3. ve čtvrťek před Nanebevst. P. M., 4. v pond. po sv. Václ., 5. v pond. před první ned. advent. Týdní trhy každé úterek na obilí a jiné zboží.

Nepomuk, výr. trhy ty středy: 1. po Hrmn., 2. po Jubilate, 3. po sv. Janu Křt., 4. před sv. Matoušem, 5. po sv. Barb. Týdní trhy každou stř. od Hroznice až k sv. Janu Křtiti.

Nepomyšl [Pomeisl], výr. trhy: 1. v pond. po Remiscere, 2. na sv. Víta, 3. v pond. po císař. posvěcení, 4. na sv. Mik. U prvních dvou jarmarcích obdávati se

mohou po osm dní také trhy na vlnu a dobytek.

Netolice, trhy výr., na koně a dobytek:

1. v pond. po Očištv. P. M., 2. na sv. Jana K., 3. druhé pond. po Nanebevst. P. M., 4. na sv. Mich., 5. na sv. Lazara. Velké trhy na koně a na dob.: 1. v út. velikon., 2. v út. svatočnušni. Týdní trhy na obilí a hovězí dobytek každé pond.

Netvořice, trhy výr. a na dob.: 1. 4. den v březnu, 2. dne 17. kvěť, 3. dne 27. srpna, 4. dne 16. října.

Neukirchen, 1. druhé pond. po Velikon., 2. v pond. po povýšení sv. Kříže.

Neustupov, 1. ten den po sv. 3 králích, 2. ten den po Hromn., 3. na sv. Marka Ev., 4. v pond. po Bož. Těle. Týd. trh každý čtvrť. v postě.

Neveklov, 1. dne 3. února, 2. ve stř. před kvěť. ned., 3. v úterý svatočnuš., 4. dne 4. srpna, 5. dne 29. zář. Týdní trhy na obilí a plodinné výrobky každý měsíc.

Neydek (Neudek), 1. v pond. před kvěť. ned., 2. v pond. po sv. Mich., 3. v pond. před všemi Svátky. Trhy na dobytek: první út. každého měsíce, týdní trh každý pátek.

Nimburk, výr. a trhy na dobytek: 1. ve stř. po sv. 3 králích, 2. v středopostí, 3. ve stř. před Vstoupěním Páně, 4. ve stř. po sv. Janu K., 5. ve stř. po vyzvězení sv. kříže, 6. v út. po Šim. a Judě, 7. ve stř. posledního téhodne před Vánoce.

Nýrsko (Neuern), ty pond.: 1. v třetím tédní postním, 2. po Nanebevst. Páně, 3. po sv. Jak., 4. po Nar. P. M. Každou stř. trh na obilí a potravní věci. Od polovice postu až do sv. Martina každou stř. trh na dob.

Olešnice [Gieshübel], výr. trhy ty pond.: 1. před Velikon., 2. před sv. Duchem, 3. po sv. Máří Majd., 4. po sv. Bartol., 5. po sv. Havlu. Každý čtvrť. trh na přisi, plátno, obilí a na rozličné kramářské zboží.

ONDŘEJOV, výr. trhy: 1. na sv. Blažeje, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Petronilu, 4. na sv. Frant. Seraf., 5. na povýšení sv. kříže, 6. na Šim. a Jud.

Opočno, 1. dne 12. března, 2. na sv. Marka, 3. dne 20. října, 4. na sv. Mik. Trhy na koně, na hovězí a jiné dob., pak na kránské a jiné zboží: 1. na Obrác. na víru sv. Pavla, 2. v pátek př. sv. Jitím. Trhy na vlnu a kramářské zboží: 1. na sv. Petra a Pavla, 2. na stěti sv. Jana. Týdní trh na obilí a na kramářské zboží každý pátek.

Osečná [Oschitz], výr. a dobytčí trhy ty pond.: 1. po Letáre, 2. po sv. Vítu, 3. druhé pondělí po Narození P. Marie, 4. v pond. po sv. Šim. a Jud., 5. v pond. před sv. Tomášem apoštol. Týdní trh každou sob.

Ostrov (Schlackenwerth), trhy výroční a na dob.: 1. v pond. před sv. Janem K., 2. v pond. před sv. Havlem. Trhy na dobytek každé druhé pond. v měsících lednu, únoru, březnu, květnu, červenci, srpnu, září, listop. a pros. Trhy týdlní a na obilí každ. stř.

Odlice (Elditz), výr. trhy a na dob.: 1. ve čtvr. po ned. Judika, 2. v pond. po Naroz. P. M., 3. v pond. po sv. Kateřině. Týdlní trh každý čtvr. na obilí, potravu a na palivo.

Onoš (Unhoscht), 1. ten den po novém roce, 2. na sv. Jos., 3. ve stř. po sv. Jiří, 4. ten den po sv. Petru a Pavlu, 5. ve stř. po sv. Frant. Seraf., 6. v pond. po sv. Mart. Týdlní trh každý pátek.

Ouplec (Eipel), 1. v út. po brom., 2. v outery po sv. Jakub. Vět., 3. v outery po svatém Jiří, 4. v outery po sv. Martinu. Hlavní trhy tyto out.: 1. před velikon., 2. před svatočudnými svátky, 3. před sv. Havlem, 4. před vánoce. Týdlní trh každou stř.

Osoby (Pollerskirchen), 1. dne 3. v měsíci únoru, 2. dne 22. července, 3. dne 28. října. Každý poudělek trh na dobytek a obilí.

Ousti nad Labem (Anseig), výroční i dobytčí trhy ty pondělky: 1. po sv. Fabiannu a Sebastianu, 2. 14 dní před Velikonocí, 3. po sv. Markétě, 4. po sv. Bartoloměji a 5. po sv. Martinu. Týd. trhy v out. a v pátek.

Ousti nad Orlicí (Wildenschwert) výroční trhy a předcházejícími dobytčími: 1. v out. po středoposti, 2. na sv. Víta, 3. na svat. Jakuba, 4. po narození Panny Marie, 5. na sv. Martina. Každou sobotu trh na len, pšici, plátno a vlnu.

Ouš (Anscha), 1. pátnou středu pošní, 2. na sv. Jana Křtitele, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Šimona a Judu.

Outery (Neumarkt), 1. v outery před květ. nedělí, 2. ve čtvrtek před sv. Duchem, 3. na sv. Jana Křt., 4. ve čtvr. před sv. Havlem, 5. v sob. před Ad. a Evou.

Pacov, 1. v pondělí po nedělí Kantata, 2. na sv. Annu, 3. v pondělí před sv. Havlem, 4. na sv. Barboru. Týhodní trhy od středoposti až do začátku adventu na koně, hovězí dobytek, obilí, vlnu atd.

Paka Nová (Neupaka), 1. v outery po jmenu P. Ježíše, 2. v outery po nedělí Rogate, 3. v outery po Božím Těle, 4. na sv. Vavřince; 5. v outery po sv. Matouši. Každý úterek týhodní trh.

Pardubice, 1. v pondělí po broumnicích, 2. v pond. v křížovém týdnu, 3. na sv. Viktorinu, 4. v outery po počtu P. Marie. Trhy na dobytek: 1. v pond. 8 dní před ostatky, 2. druhý pond. v postě, 3. druhý pond. po velikon., 4. v pond. před sv. Jak., 5. v pond. př. sv. Havlem. Týdlní trhy na obilí a potravu každý pátek.

Pecka (Peckau), výroční, koňské a dobytčí trhy: 1. v pond. po sv. 3 Králích, 2. v pond. po sv. Duchu. Týhodní trh každou středu.

Pečky (Petschkau), 1. v pond. po jmenu P. Ježíše, 2. na sv. Jana Nep., 3. na sv. Vavřince, 4. v pond. před sv. Martinem.

Pelhrimov (Pilgram), ty outery: 1. po novém roce, 2. po středoposti, 3. po Bož. Těle, 4. po sv. Bartoloměji, 5. po sv. Šimonu a Judě. Trhy na dobytek každou středu pošní, pak 1. sob. před křížovou nedělí, 2. v sob. před sv. Trojici, 3. v sob. před sv. Prokopem, 4. v sob. před povýšením sv. kříže. Trhy na koně každé pond. před výročním třeem. Týhodní trh každou středu a sobotu.

Pernink (Bärigen), první pond. měsíce váří aneb po svátku Anjela Strážce.

Petrovice (Peterswalde), 1. 14 dní před sv. Janem Nep., 2. v pond. 14 dní před svatohavelským posvěcením.

Pilníkov, 1. v outery velikonoční, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Šimona a Judu.

Pisek, 1. ve čtvr. po 3 Králích, 2. pátý čtvrtek v postě, 3. v outery po sv. Trojici, 4. na sv. M. Majdalenu, 5. na den povýš. sv. kříže, 6. na sv. Alžbětu. 8. každým trhem spojen jest prodej koní, hovězího a vepřového dobytka. Týdlní trhy dob. každé out., na obilí každou středu a sob.

Píseň, ty pondělky: 1. první v postě, 2. po nanebevz. P. Marie, 3. po povýšení sv. kříže, 4. po všech Svatých.

Planá (Plan v Čechsk. kraji), 1. na sv. Tom. Ap., 2. v úterý po květné nedělí, — 3. v pond. po nanebevstoup. Páně, 4. v pon. po povýš. sv. kříže. V pondělí na dobytek a v sobotu na obilí.

Planá Horní, 1. na sv. Matěje, 2. v den sedmi bolesti P. Marie, 3. 1. května, 4. na sv. Marketa, 5. na sv. Michala. Týh. trh každý outery.

Plaňany, Trhy výr. a dob.: 1. na sv. Fabiána a Sebastianu, 2. out. svatočudní, 3. na sv. Vavřince, 3. na sv. Matouše. Každou stř. a pátek týd. trh na dříví atd.

Planice, ty četvrtky: 1. po Quasim. po 8 dní, 2. do rozeznání sv. apost., 3. po povýšení sv. kříže po 8 dní, 4. po svat. Havlu, padne-li sv. Havla ve čtvr. ten samý den; týhodní trhy: 1. na velký pátek, 2. na sv. Tomáše, od Josefa až po sv. Havlu na rozličný dob. každou sobotu.

Píseň (Pilsen), výroční a dobytčí i koňské trhy ty pondělky: 1. po Reminiscere, 2. po sv. Petru a Pavlu, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po sv. Martinu. Trh na vlnu drží se zároveň s trhem Petro-Pavelským a trvá plyných 8 dní. Týhodní tržové středu a v sobotu.

Pízenec, výroční a dobytčí trhy ty out. 1. po broumnicích, 2. po sv. Vojt. 3. po nanebevzetí Panny Marie, 4. po svatém Diviši.

Potátky, ty pondělky: 1. po jménu Pána Ježíše, 2. v pon. po smrtelné ned., 3. v pondělí po nanebevstoupení Páně, 4. po sv. Františku Ser., 5. po početí P. Mar. Týd. trh každé pond.

Poděbrady, výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po sv. Josefu, 2. před sv. Marketou, 3. po povýšení sv. Kříže, 4. na sv. Havla; každou sobotu týh. trh.

Podbořany (Podersam), výroční a dobyt. trhy ty středy: 1. před Velikonocí, 2. před Petrem a Pavlem, 3. před sv. Havlem, 4. před Vánoc. Týd. trh každý pát.

Podhrady, výroční a trhy na koně a hovězí dobytek: 1. v out. po velik., 2. druhý out. před sv. Bartolomějem 3. v out. po sv. Šimonu a Judě.

Podolí bílé (Weissapodol), 1. na Hromu. 2. na sv. Filipa a Jak., 3. na sv. Maří Majdalenu, 4. na sv. Václ.

Poleň (Polin), 1. na sv. Market., 2. na duš.

Police, 1. v pon. po ned. Kantáta, 2. na sv. Prok., 3. na sv. Bernarda; pánou-li ale dva posled. trhy na sobotu nebo na neděli, drží se v pond. a osmiden. svobodným prodejem kramářsk. zboží, koní a hověz. dobytka. Týždní trh každou stř. na plátno, přísti a obilí všeho druhu.

Pollčany, 1. v pond. po sv. 3 Králích, 2. třetí pátek v postě, 3. v pondělí po sv. Filipu a Jakubu, 4. na sv. Jana Křt., 5. na sv. Bartoloměje, 6. na sv. Šimona a Judu; týždní trh každý čtvrtek.

Polička, 1. v pondělí po sv. 3 Králích, 2. třetí čtvrtek postní, 3. v outery před sv. Jihm, 4. ve čtvr. před sv. Jan. Křt. 5. ve čtvr. před sv. Bartolomějem, 6. v out. před sv. Šim. a Jud.

Polna, ty středy 1. po sv. Matěji, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. po sv. Vítu, 4. po sv. Václavu.

Porčí Spalená (Brennpörschen), 1. na sv. Josefa, 2. ve čtvrtek po sv. Duchu, 3. v pondělí po sv. Bart., 4. v druhé pondělí po sv. Martinu.

Postoloprty (Postelberg), výroční trhy: 1. v pond. před Velikonocí, 2. v pond. po sv. Trojici, 3. den po nanebevstoupení P. Marie, 4. na sv. Ondřeje ap.; týždní trh každou středu.

Postupice, 1. ten den po jménu Ježíš., ve čtvrtek po popel. středu, 3. v outery po květné ned., 4. v pond. po sv. Troj., 5. ten den před sv. Vavř., 6. př. Narok. P. M., 7. dne 16. října, 8. dne 20. list.

Praha, 1. o sv. Jos., 2. o sv. Janu Nep., 3. o sv. Vítu, 4. o sv. Václ., 5. o sv. Mik. [každý trvá po 14 dní, nepočítaje v to 3 dny k vyložení a 3 dny k složení zboží.] Týždní trhy na obilí, krupafské zboží atd. každé út. a sobotu na koňském trhu a každý čtvrtek na malostranském nám. na Vejtěni každý den. Trhy na dobytek každé pondělí a čtvrtek od 8 hod. ráno až do 2 hod. odpoled. Trhy na potravu a drobný dobytek každý den.

Prachalice, ty čtvrtky: 1. po sv. 3 Králích, 2. po sv. Jakubu, 3. po sv. Matouši; týh. trhy na dobytek a obilí každý čtvrtek.

Prečice, výroční a dobytčí trhy: 1. v masopustní pond., 2. v pond. po sv. Vítu, 3. po nanebevz. P. Marie, 4. na sv. Šimona a Judu.

Přelouč, 1. v outery po neděli Judika, 2. ve středu po Jubilate, 3. ten den po navštívení P. Marie, 4. na den proměnění Krista Pána, 5. ve středu po svat. Matouši, 6. na sv. Kateř., 7. ve středu před sv. Tomášem apoštolem. Trhy na dobytek: 1. ve čtvrtek po popeleční stř. 2. na sv. Leodegara; trh na dobytek každou středu.

Preštilce, 1. v pondělí po nanebevstoup. Páně, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Vavřinci, 4. den před sv. Křížem; týh. trhy 1. na zelený čtvrtek, 2. na sv. Tomáše; pak od začátku postu až k sv. Martinu každý čtvrtek.

Přibyslav, 1. prv. postní sobotu, 2. třetí pond. po Velikonoci, 3. v pond. po svat. Petru a Pavlu, 4. po narození P. Marie, 5. po sv. Ondřeji.

Příbram, 1. v pond. po bromnicích, 2. po Velik., 3. na sv. Janu Křt., 4. den po sv. Jiljí, 5. ve stř. po sv. Linhartu. Trhy na dobytek 1. outery v každém měsíci.

Příbram, (v Čásl.), 1. dne 23. dubna, 2. v pondělí po sv. Michal. Trhy na dob. 1. první čtvrtek v postě, 2. třetí pond. v postě, 3. pátý čtvrtek v postě, 4. na sv. Jana Křt.

Příbuzny (Frühbuss), v pond. po sv. Bartoloměji.

Přidolí (Priethal), 1. na den sv. Vavřince, 2. v nedělí po sv. Jiljí; každou stř. týždní a dobytčí trhy.

Přichovice, výroční trhy ty pond.: 1. po Jubil., 2. po sv. Petru v okovech, 3. po sv. Havlem. Týždní trh každý čtvrtek.

Přísečnice (Priesen), trhy výroční a na dobytek: 1. v pond. před nanebevstoup. Páně, 2. v pond. po sv. Bartoloměji, 3. ve čtvr. před poavíc. Týždní trh každ. sob.

Proseč, výroční a dob. trhy: 1. v pond. po broma., 2. ve čtvrtek po sv. Řehoři, 3. v pond. po sv. Maří Majd., 4. v pond. před sv. Teresí, 5. v pond. před svatou Kateřinou.

Protlivín, 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Prok., 4. na sv. Havla. Trhy na dob. každý čtv. od 3 Králů počínaje.

Rábi, 1. v pátek po sv. Josefu, 2. na svatou Trojici po 8 dní, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na svat. Martina, po 8 dní; týždní trh každou středu.

Rabštejn (Rabenstein), 1. druhou středu po sv. Jiljí, 2. ve čtvrtek před sv. Václavem.

Radnice, ty pond. 1. po Judika, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po Bož. Těle, 4.

- po narož. P. Marie, 5. po Lukáš. Zvláštní trhy: 1. na zelený čtvrtek, 2. na sv. Tomáše apokt.; trh na dobytek a obilí každý čtvrtek.
- Radomyšl**, 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Matouše.
- Radonice**, výroční a trhy na koně a hovězí dobytek: 1. v pond. po ned. Látare, 2. na svat. Bartoloměje, 3. v pond. po sv. Kateřině.
- Radoušov (Graber)**, vývrční trhy: 1. na sv. Valentina 14. února, 2. na sv. Víta 15. června, 3. na sv. Michala 29. září, 4. na dušičky 2. listopadu.
- Rakovník (Rakonic)**, ve čtvrť. po Remin., 2. ve středu po Kantáse, 3. na rozslání sv. apoštolů, 4. na sv. Ludmily, 5. na den sv. Linharta, 6. v pátek před sv. Tomáše.
- Rataje**, 1. v suché dni před svatým Matějem, 2. v pond. před nar. Páně.
- Ratibořice**, 1. v středoposti, 2. na svat. Jakuba; týdenní trhy: 1. na masop. pondělí, 2. ve středu po Velkon., 3. na sv. Víta, 4. na sv. Šimona a Judu.
- Ročov Horní**, městy, 1. v pond. po sv. P. Mar., 2. v pon. po nanebevz. P. M., 3. v ont. před sv. Hav., 4. ve střed. po počestí P. Marie.
- Rochlice**, ty pondělky: 1. po velikonoce, 2. po sv. Prokopu, 3. po nanebevz. P. M., 4. po císařském posvěcení. Týdní trh každý čtvrť.
- Rokycaň**, 1. v pond. po sv. Faustinu, 2. po sv. Torpesu, 3. po sv. Štěpánu papeži, 4. po sv. Frant. Seraf., 5. po první neděli adventní.
- Rokytnice**, trhy výroční a na dobytek: 1. v út. po hrom., 2. v ont. po sv. Jilji, 3. v outery po Dušičkách. Poutě: 1. na svat. Josefa, 2. ve čtvrtek v oktávu Božího Těla; týh. trh každé outery.
- Ronov**, 1. ve čtvrtek před Velikonocí, 2. před sv. Duchem, 3. před Vánocemi, a padne-li na ten den štědrý večer, drží se trh o týden dříve.
- Ronov (Ronsberg)**, 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pond. po narož. P. Marie po 8 dní, 4. na sv. Mikuláše, 8 dní.
- Roudnice (v Litoměř. kraji)**, 1. první čtvrť v postě, 2. prostřední čtvrť v postě, 3. v pond. po květ. ned., 4. na den nalez. sv. kříže, 5. ve čtvrtek po nanebevstoupení Páně, 6. v pond. po Božím Těle, 7. na sv. Maří Majdalenu, 8. ve čtvrtek po sv. Jilji, 9. ve čtvrtek po sv. Václavu, 10. ve čtvrtek po sv. Martinu, 11. na den sv. Tomáše; týhodní trhy každý pát. a na obilí každ. pátek.
- Rovensko**, výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. tří Krále, 2. na sv. Josefa, 3. na sv. Vojtěcha, 4. na sv. Víta, 5. na sv. Mich. 6. na sv. Martina. Týdní trhy na obilí a jiné zboží každý ont. a pát.
- Rožďalovice**, výroční a trhy na koně a dobytek: 1. ve čtvrtek po třetí neděli po 3 Král., 2. po Judika, 3. v outery před nanebevst. Páně, 4. ve čtvrtek po sv. Markétě, 5. po sv. Vavřinci, 6. po svat. Havlu, 7. po sv. Martinu, 8. ve čtvrtek v suchém tádní před Vánocemi. Týh. trh každý čtvrtek.
- Rožmberk**, 1. na sv. Fabiana a Šebestiána, 2. na sv. Vojt., 3. v pond. před sv. Václavem; trh na chleb. na sv. Mikul., týhod. trhy každou sobotu.
- Rožmitál (Rosenthal)**, 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Jakuba dne 25. červ.; týhodní trh každou středu.
- Rožmitál (v Pisecku)**, 1. v pon. po Judika, 2. na sv. Fil. a Jak., 3. v pon. po Bož. Těle, 4. na sv. Vavř., 5. v pond. před sv. Václavem, 6. na Kateřinu. Týd. trh každ. čtvrtek.
- Rumburk**, ty pond. 1. po obrácení svat. Pavla, 2. po svatož. svátcích, 3. před sv. Bartolomějem, 4. po sv. Havlu; týh. trh každou středu.
- Rechnov (Reichen)**, 1. na sv. Bartolom., 2. na sv. Michala.
- Rechnov (Reichenau)**, výroční a trhy na dob. ty čtvrť.: 1. před květ. ned., 2. před Vstup. Páně, 3. před sv. Janem, 4. po císa. posvěc.
- Rechnov Český**, 1. v pond. po Božím Těle, 2. na svat. Ondřeje; každé pond. týdenní trh.
- Rechnov Nový (Neureichenau)**, výroč. a dobyt. trhy ty pond.: 1. po hromčicích, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. před nanebevz. P. M., 4. po sv. Martinu; týh. trh každé pond. na plátno, přízi a potr. věci.
- Řečice červená (Rothfedic)**, 1. na svatého Jití, 2. v outery po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. M. Majd., 4. na sv. Bartolom., 5. na sv. Šim. a Judu, 6. na sv. Kateřinu. Týdní trh každé ont.
- Řečice Kardašova (Kardašfedic)**, ty út. 1. po sv. 3 králích, 2. po sv. Jos., 3. po sv. Vavřinci, 4. po sv. Matouši, 5. po sv. Martinu, 6. po sv. Janu Nep.; trh na dobytek každý outerek.
- Řevnice**, 1. v pond. po sv. Matěje, 2. ve stř. před Bož. Tělem, 3. ve stř. před sv. Havlem.
- Říčany**, 1. ve čtvr. po sv. Matěji, 2. na sv. Zikmunda, 3. ve čtvr. po sv. Prok., 4. ve čtvr. po sv. Bart., 5. v pon. po sv. Václ., 6. ve čtvr. po sv. Mart., 7. v pon. před štědrým več.; týh. trh každ. sob.
- Sadecká**, ty pon. 1. po jmenu P. Jež., 2. po sv. Janu Křtit., 3. po svat. Bart., 4. po sv. Havlu; týdenní trh každ. pon.
- Sandava (Sandau)**, ty pon. 1. po ned. Remin., 2. po sv. Duch., 3. 3. pon. po sv. Mich. Arch., 4. po druhé ned. adventní. Trhy na dob. každé poslední ont. od měsíce ún. až vsažné do listopadu, a padne-li na některý ten den svátek, tedy v následující sobotu; týh. trh na obilí každé pon.

- Sázava**, výroč. a dob. trhy ty outerky: 1. před sv. Jos., 2. před sv. Ant. Pad., 3. po nanebevz. P. Marie.
- Seč**, výr. a trhy na koněi hověz. dob. s 8 den. svobodou: 1. ve čtvrtek po sv. Vítu, 2. v pond. po sv. Jiljí, 3. na sv. Mart. bisk. Na obilí, vařivo, vlnu a přízi: 1. v out. v post., 2. v out. před středopost., 3. v out. po Judika.
- Sedlec**, 1. v pon. po jmenu P. Jež., 2. ve čtvrtek po sv. Řehoři, 3. na sv. Jiljí, 4. poslední svátek svatodušní, 5. na Pia papeže, 6. ve čtvrtek po sv. Anně, 7. na sv. Michala arch., 8. na Alžbětu. Mimo to výr. trhy na velký pátek a ten den před štedrým večerem dnem bez dob. Týdenní trhy každou sobotu.
- Sedlice**, 1. ve stř. po čtvrté post. ned., 2. v pond. po nejsvětější Trojici, 3. ve stř. po navštívi. P. Marie, 4. na sv. Bartol., 5. na svat. Michala, 6. na svat. Martina biskupa.
- Sedlčany**, 1. ve stř. v středoposti, 2. ve stř. před Velikon., 3. ve středu před sv. Duch., 4. den po sv. Petru a Pavlu, 5. na sv. Jiljí, 6. ve stř. před sv. Havlem, 7. na sv. Martina, 8. ve stř. před Vánoc. Na 2., 3. a 8. jarmark trh na dobytek a kramářské zboží. Připadne-li některý z těchto jarmarků na svátek, pátek anebo sobotu, odbyvá se v pond. na to. Týhod. trh každ. stř.; tak nazvaná kocanda, totiž trhy na len a plátno: 1. osm dní před Petro- a Pavelským jarmarkem, 2. osm dní před Martinským.
- Sedlo Staré** [Altsattel], 1. v út. po sv. Janu Nep., 2. v pond. po sv. Václ., 3. ve stř. před sv. Mart.
- Semily**, 1. v pond. středopostní, 2. čtvrtý čtvrtek po Velikon., 3. v pond. před sv. Janem K., 4. v pond. po sv. Jiljí, 5. v pond. po sv. Havle, 6. na sv. Ondřeje. Trhy na len: 1. června, 2. listopadu, 2. prosince. Týdenní trh každý pát.
- Senožaty**, 1. na sv. Hátu, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Matouše, 4. dne 16. listopadu, 5. dne 27. pros. Trh na dobyt. každý pátek.
- Sezemice**, trhy výr. a na dobytek 1. ve čtvr. po jmenu Ježíš., 2. ve stř. před květ. ned., 3. v út. po sv. Troj., 4. na sv. Bartol., 5. na sv. Šim. a Judu. Týd. trh každý čtvr.
- Skalice**, 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Jana Nep., 3. na sv. Vavř., 4. v pond. před sv. Kateř.
- Skalice Česká**, [Böhmisch- oder Gross-Skalitz], trhy výr. a sice dopoledne na dobytek, odpoledne na obyčejné jarmarkové zboží a věci, ty středy: 1. před Hromn., 2. po sv. Fil. a Jak., 3. po sv. Vavř., 4. před všemi Svat. Týdenní trh každé út. na obilí, přízi a potravu.
- Skuteč** [Skutach], 1. první út. v postě, 2. v út. svatodušní, 3. na povř. sv. kříže, 4. na sv. Lucii. Trhy na koně a na dob.: 1. na den Karla Velik., 2. první úter. v postě, 3. v pátek před květ. ned. 4. na den Proměnění P., 5. na sv. Mart. bisk. 6. na sv. Lucii.
- Slaný** [Schlan], 1. na den sv. Fil. a Jak., 2. na sv. Matouše po 8 dní, 3. na Obětov. P. M. Trhy na dobytek: 1. druhé pond. v postě, 2. na Proměnění Páně.
- Slavětín**, 1. v út. před květnou ned., 2. ve středu před sv. Ignácem, 3. ve stř. před sv. Václ., 4. ve stř. po Obětov. P. Marie.
- Slavkov** [Schlaggenwald], 1. první pond. po Septuagesima, 2. v pond. po jmenu P. M. Trh na dobytek vždy 2. pond. v každém měsíci.
- Smržovka** [Morchenstern]. Jarmarky ty pond.: 1. před sv. Jos., 2. po sv. Marku, 3. po sv. Markétě, 4. po všech Svatých, každou stř. týdenní trh na obilí a jiné prodejnosti.
- Smidary**, 1. v útery po sv. Dorotě, 2. v pond. po sv. Stanislav., 3. na sv. Jak. star., 4. ve čtvr. po Naroz. P. M., 5. na sv. Lukáše. Trh na obilí každou sobotu.
- Smřice**. Jarmarky 1. ve stř. po Hromn., 2. ve stř. před sv. Jiljí, 3. ve stř. po Navštívi. P. M., 4. po sv. Matouši Ev., 5. ve stř. před 1. ned. advent. Týd. trh každou stř.
- Soběslav**. Jarmarky: 1. v pond. po Obr. sv. Pavla, 2. v pond. před sv. Duchem 3. v pond. po povř. sv. kříže, 4. to pond. před sv. Kateřinou. To dopoledne je vždy trh na dob. Týdenní trhy na dob. od sv. Matěje až do sv. Havl. každý čtvr.
- Sobotka**, 1. po sv. 3 králích, 2. v útery velikon., 3. na sv. Máři Majd., 4. na sv. Bartolom., 5. na sv. Mich., 6. na sv. Kateř. Týdenní trh každou sob.
- Solnice**, výr. a dob. trhy 1. masop. pond., 2. na sv. Jana Křtí., 3. na sv. Jiljí, 4. na sv. Šim. a Jud. Týdenní trh každé pondělí.
- Sovínka**, jarmarky. 1. v út. před Hromn. 2. v út. před sv. Václ. Týdenní trh na obilí a dob. každý čtvrtek.
- Stadlec**, 1. ve čtvr. po sv. Janu Nep., 2. v útery po Poř. P. Marie.
- Staňkov**, 1. v útery po Novém roce, 2. v útery po sv. Frant. Seraf. Týdenní trh každé pond.
- Stárvov** [Starkstadt], trhy výr. a na dob. 1. první pond. v postě, 2. v pond. před sv. Duchem, 3. v pond. po sv. Vorskile; připadne-li sv. Vorskile na pond., odbyvá se jarm. na den sv. Vorskile, trh ale na dobyt. příštího dne. Každý pátek trh na přízi a plátno.
- Stodý** [Staab], jarm.: 1. ve čtvrtek po Hromn., 2. na sv. Jiljí, 3. ve stř. po sv. Mich., 4. v út. před svatomartinským trhem Plzeňským.

Strakonice, 1. dno 3. ledna, 2. ve čtvrť. po středopostí, 3. v úterý před Nanebevstoupením Páně, 4. v úterý před sv. M. Majd., 5. v úterý před Narozením P. M., 6. na sv. Šim. a Judu. Každou stř. trh na dobytek, ve čtvrť. a v sob. týdlní trh na obilí a věci potravní.

Strašecel Nové (Neustraschitz), 1. ve čtvrť. před květnou ned., 2. v úterý před Nanebevstoupením Páně, 3. ve čtvrtek před Navštívim. P. M., 4. v pond. před anděl. strážce, 5. v pond. před sv. Havlem, 6. na sv. Barboru. Každý čtvrtek trh na obilí a jiné zboží.

Strašov, 1. na sv. Jiljí, 2. na sv. Mart. Stráž (Neustadt), 1. čtvrté pond. po Velikon., 2. v pond. před sv. Janem Křtí. 3. v pond. po anděli stráž., 4. na sv. Kateř., 5. v pond. před 16. říjnem. Trh na dob. každé út.

Stráž (Platz), 1. v pond. po smrtelné neděli, 2. ve čtvrtek po Božím Těle, 3. na sv. Bartolom., 4. na sv. Lucii. Trh týd. každé pond.

Strážov (Drosan), jarmarky ty čtvrtky: 1. po sv. Matěji, 2. po sv. Jiljí, 3. po sv. Jak., 4. po sv. Martinu.

Střemilov (Tromles), jarmarky: 1. ten den po Novém roce, 2. druhé pond. v postě, 3. čtvrté pond. po Velikon., 4. v pond. po Bož. Těle, 5. na sv. Jiljí, 6. na sv. Havla, 7. ten den po sv. Ondř. Trhy na dob. od 1. května až do 31. října každé pondělí.

Stříbro (Mies), trhy výr. a na dob.: 1. v úterý po Poř. P. M., 2. třetí pond. po Velikon., 3. v pond. po sv. Vavř., 4. v pond. po sv. Frant. Seraf.

Stropulce (Strobnitz), 1. 5. ún., 2. na svatoč. out., 3. 6. listop. každý out. trh na dob. Připadne-li 1. neb 3. jarmark v sobotu odbyv. se oba jarm. nejbližší všední den.

Strunkovice, 1. v pond. po nejvyšší Trojici, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Františka Ser.; týždní trhy vždy v out.

Sukdol, 1. v out. před sv. Havlem, 2. v outery před sv. Tomášem apošt.

Suniperk (Sonnonberg), 1. dne 1. května, 2. na sv. Michala.

Supi Hora (Geiersberg), výroční a trhy na dob. ty pond.: 1. po hromn., 2. po 2. ned. po velikon., 3. po svatě Murketě, 4. po sv. Matouši, 5. po obětování Panny Marie; hlavní trh týždní v pond. po cis. posvěcení.

Sušice (Schüttenhofen), 1. v pond. po 3. Králích, 2. v outery svatočelní, 3. na sv. Rocha, 4. na sv. Františka Ser., 5. čtvrté pond. v postě. Trhy na dob. od květné neděle až do sv. Martina každý pondělek trh na obilí každý pondělí a pátek po celý rok.

Světlá 1. v outery týd. po sv. 3 Králích, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Bartoloměje 4. na sv. Michala.

Sviný (Schweinic), 1. den po sv. Trojici, 2. v neděli po nanebevzetí Panny Marie. Padne-li na ten den trh v Lišově, drží se o osm dní dříve, 3. na sv. Františka Serafinského.

Svojanov, výroční a dobytčí trhy, 1. v út. masop., 2. v out. před květ. nedělí, 3. ve středu před Nanebevst. Páně, 4. na sv. M. Majdalenu, 5. ve čtvrtek před sv. Tomášem.

Svatka, 1. v pond. po sv. Fab. a Šebast., 2. v pon. po velik., 3. na sv. Prokopa, 4. ve středu po sv. Martinu.

Šenbach, 1. v pondělí po nedělí Kantáte 2. v pon. po vš. Švat.; trhy na dobytek každý první čtvrtek v měsíci.

Šenbach, 1. v pond. po první nedělí velikonocní, 2. v outery před sv. Jan. Křtí., 3. v pond. po jmenu P. M., 4. v outery po všech Svatých.

Šenfeld, 1. v pond. před sv. Bart., 2. v pond. po sv. Martinu bisk. Každý čtvrť. v měsíci trh na koně a na dobytek.

Šenilind, 1. druhé pond. před sv. Jan. Křtí., 2. v pond. před první adventní nedělí.

Škvorec, výroční a dobytčí trhy: ty out.: 1. před Velikonocí, 2. před sv. Havl. 3. před Vánoci.

Šluknov (Schlukenau), ty pon. 1. po nedělí Okuli, 2. po nanebevstoupení P., 3. po sv. Vavřinci, 4. po sv. Matouši; padne-li sv. Vavřince neb Matouše v pond. drží se trh ten samý den; týh. trhy každý čtvrť. na zelený čtvrť. a ve čtvrť. v adv. přicházejí cizí kramáři.

Štěkeň (Stecken), 1. outery po 1. nedělí v postě, 2. v out. před sv. Jiljí, 3. na sv. Teklu.

Štěpánov, 1. dno 31. března, 2. na sv. Bartoloměje, 3. v outery před sv. Havlem; trhy na velkých dobytek po celý pět každou středu.

Štětín (Wegstädt), výroční trhy na dobytek: 1. druhý čtvrtek po Velikonoci, 2. ve čtvrť. před sv. Vavřincem, 3. ve čtvrť. před sv. Havl., 4. ve čtvrť. po poč. P. Mar. Týd. trh každý čtvrtek.

Švarcenal, výroč. a trhy na koně a dobytek: 1. v pond. po jmenu Ježíše, 2. dne 8. května, připadne-li svátek, tedy v outery, a padne-li 8. května v pondělí o týden později, 3. v pon. po sv. Bart., padne-li sv. Bart. na pond., tedy přišti pondělí.

Švihov, 1. v hromn. po Hromn., 2. po nedělí Látare, 3. na sv. Vítu, 4. v pondělí po sv. Václavu, 5. v pond. po sv. Lucii, každou středu týždní trh.

Tábor, 1. na sv. Řehoře, 2. na sv. Urbana, 3. v pond. po Nanebevz. P. Marie, 4. na sv. Havla, 5. na sv. Ondřeje; padne-li některý z těchto trhů na sobotu aneb jiný židovský svátek, drží se přišti středu; padne-li na ned. neb křesťanský svátek, tedy v nejprv přišti den. Každ.

středu a sobotu jsou trhy týhodní, každ. středu na hovězí a vepřový dobytek.

Tachov (čili **Dřevňov** [Tachau]), 1. v pon. po jménu P. Ježíše, 2. po květ. ned., 3. v pond. po Božím Těle; trhy týdlní každ. středu a pátek.

Teplá (Tepl), trhy na koně a jiný dob.: ve středu 1. před bromnicemi, 2. před Velk., 3. po lubilate, 4. po sv. Kilianu, 5. na sv. Jilji, 6. ve středu před císařsk. posvicem, 7. ve středu před Vánoci; trh na obilí každou středu.

Teplice (Teplíc), ty pon. 1. po sv. 3 Král., 2. po sv. Janu Křt., 3. po sv. Jilji, 4. po sv. Havlu; hlavní týhodní trhy v úterý každého téhodne a týdlní trhy každodenně. První hlavní týhodní trh v každém mēse je spolu trh na dobytek.

Teplice (Weckelsdorf), ty out. 1. po jmén. P. Ježíše, 2. po naněberstoup. Páně, 3. po naněbevst. P. Mar., 4. po všech Svat.; týhod. trhy každ. úterý na plátno, přízi a len.

Terezín (Theresienstadt), 1. druhý čtvrt. po Jmenu Jež., 2. první pon. po velikon., 3. ve čtvrtk. po sv. Petru a Pavlu, 4. v pon. po sv. Václavu.

Tejn Horšův (Bischofssteinic), 1. v out. před bromnicemi, 2. v out. před sv. Petrem a Pavl., 3. v out. po povýšení sv. Kříže; týhod. trh na obilí každou sobotu po celý rok.

Tejn nad Vltavou (Moldautein). Výroč. trhy v ty čtvrtky: 1. před Jmenem Jež., 2. po svatém Josefě pěstounu, 3. po sv. Stanisl., 4. po sv. Vitu, 5. po sv. Jakubu, 6. po sv. Matouši, 7. po sv. Kateřině.

Tejtec Hrochův (Hrachovteinic), 1. na den sv. Matěje, 2. ve čtvrt. čtvrtého téhodne po velikon., 3. na sv. Jana Křt., 4. ten den po sv. Mich., 5. na sv. Tomáše. Trhy na dob. při druhém jarmarku tentýž den, při 4 ostatních den před tím.

Toněžetín [Theissing], 1. až zelený čtvrt., 2. dne 1. května, 3. druhý pond. po sv. Duchu, 4. ve čtvrt. po Naroz. P. M., 5. ve čtvrt. po sv. Martinu, 6. ve čtvrtk. před Vánoc., 2. 3. a 4. trh jest spolu trh na dobyt. Týdlní trh každý čtvrt.

Třebochovice [Hohenbruck], 1. ve stř. po Obrác. sv. Pavla, 2. na den Proměnění Pána Krista, 3. na sv. Kateřinu, 4. na sv. Kosma a Damiána [27. září]. Za každého jarmarku se odbyvá před polednem trh na dobytek. Týdlní trh každý čtvrtk.

Třebešice, 1. v sobotu po středoposti, 2. v oktávu sv. Petra a Pavla, 3. na sv. Frant. Seraf.

Třebnice, trhy výroční a na dob.: 1. ten den po Hromu., 2. na sv. Jiří, 3. na sv. Jak., 4. ten den po všech Svat.

Třebon [Wittingau], 1. na sv. Fil. a Jak., 2. na sv. Jilji, 3. na sv. Tomáše apoštola.

Třebová Česká [Böhmisches-Trübau], 1. na sv. Matěje, 2. v úterý po Vstoupení P., 3. na sv. Vavř., 4. na sv. Matouše; před jarmarkem trh na rozličný dobytek. Trh na obilí každý čtvrt.

Trmice (Türmitz), 1. v úterý po Velikon., 2. v pond. po Rogáte, 3. v pondělí po sv. Mich., 4. v pondělí po Početi Panny Marie.

Trutnov [Trautenau], trhy výroč.: 1. na Obrác. sv. Pavla, 2. na sv. Jos., spolu trh na koně a na dob., 3. ve čtvrtk. před sv. Duchem, 4. na sv. Jak., 5. na sv. Mich., 6. na sv. Alžbětu s trhem na koně a na dob. Kto výroční trhy spolu na dobytek obývají se vyjma svatodušní jarmark, toliko na svátky v pond. připadající, připadá-li však některý z těchto svátků na jiný den v týhodnu, přeloží se trhy na příští pond. Případli by sv. Josefský trh na koně v stejný den a Chrudimským, tedy se obývá Trutnovský v pond. před tím. Trhy týd. na plátno, přízi a na obilí každé pond. a čtvrt.

Turnov, 1. druhou středu po sv. 3 král., 2. ve stř. po středoposti, 3. ve středu před sv. Janem Křt., 4. ve středu po sv. Jilji, 5. ve středu po svátostech, 6. ve středu před Proměn. Pána Krista, 7. ve středu před všemi Svatými.

Tuškov neb Touškov, trhy výr. a na dob.: 1. druhý čtvrt. po Velikon., 2. ve čtvrt. po Božím Těle, 3. ve čtvrtk. po sv. Frant. Seraf., 4. v pond. po Poč. P. Marie.

Týnec Panenský [Jungfernteinitz], 1. v pondělí před Očištov. P. M., 2. v pond. po sv. Jiří 3. v úterý před Narození P. Marie.

Týnec nad Labem [Elbeteinitz], 1. v pond. po sv. 3 králích, 2. v pondělí po květné ned., 3. v pond. po sv. Duchu, 4. v pond. po sv. Janu Křt., 5. v úterý po sv. Bartolom., 6. v pond. po sv. Václavu, 7. v úterý po sv. Mart.

Týnětš, trhy výr., pak na dob. dopoledne 1. v pond. po nejsv. Trojici, 2. na sv. Luk., 3. na sv. Vavř., 4. na sv. Tomáše. Velký týdlní trh v pondělí po květné ned. Týhodní trh každé pond.

Utvlina [Uitwa], 1. v pond. po sv. Vitu, 2. v pond. po sv. Mich.

Valeč [Waltach], výr. trhy na dobytek: 1. ve středu po sv. 3 králích, 2. v úterý před sv. Jilím, 3. ve střed. před sv. Ant. Pad., 4. ve středu po sv. Václ.

Vamberk, 1. pátý čtvrtk. v postě, 2. na sv. Annu, 3. na sv. Frant. Seraf., 4. na sv. Barbaru. Týdlní trhy na dobytek, vluu a přízi každé pond.

Vartenberk, trhy výroční a na dobytek:

1. v pond. 14 dní po Velikon., 2. v pond. po rozeslání sv. apošt., 3. v pond. před sv. Havlem, 4. v pond. po sv. Martinu. Týdlní trhy ty středy: 1. před Velikon., 2. před Vanoemí.

Vary Karlovy (Karlsbad), viz **Karlovy Vary**.

Velešín, 1. na sv. Jos., 2. v úterý svato-dušní, 3. v pond. po sv. Havlu.

Velhartice, 1. na zelený čtvrť., 2. ve čtvrť. po Nanebevstoup. Páně, 3. na svátek Mafi Majdaleny, 4. ten den po Dušičkách.

Velvary, 1. v pond. po zjevení sv. Mich., 2. ve středu po sv. Petru a Pavlu, 3. ve středu po sv. Bartolom., 4. na sv. Šim. a Judu, 5. první úter. v postě. Každý čtvrť, týdní trh.

Vernerice (Wernstadt), trhy výr. a na dobytek: 1. na sv. Vojtěcha, 2. v pátek po sv. Markétě, 3. na sv. Oudí, 4. v pondělí před sv. Havlem. Týdlní trh každé úter.

Veselí nad Lužnicí (Wesely ob der Lužnitz), výr. trhy: 1. v středoposti, 2. ve středu po Nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Prok., 4. ve středu po sv. Frant. Seraf. Trhy na vlnu: 1. ve čtvrtek po sv. Fil. a Jak., 2. ve čtvrť. po sv. Jilji. Trhy na dobytek od Velikon. až k sv. Duchu každý čtvrtek.

Veselí Vysoké nad Cidlinou (Hochwesely), 1. na sv. Matěje, na zboží a dobytek, 2. na sv. Vojtěcha na platno a předivo, 3. na sv. Jana Křt., na zboží a dobytek, 4. v úterý po sv. Vavř., na zboží a dobytek, 5. na sv. Mich., 6. na sv. Mart., na platno a předivo.

Weyprty (Weipert), 1. v pond. po Bož. Těle, 2. v pondělí po 16. červenci, 3. v pond. po Naroz. P. M. Týdní trh každou středu.

Willmitze (Willomitz), 1. v pond. po sv. Jiri, 2. v pond. před sv. Havlem.

Willimov, jarn.: 1. první čtvrť. v postě, 2. ve čtvrtek po svatoúšních svátcích, 3. na sv. Vavřinc., 4. ve čtvrtek po sv. Martinu.

Willsteln, 1. v pondělí po sv. Janu Křt., 2. v pond. po sv. Mich. Dobytké trhy: 1. středu v březnu, dubnu, máji, červnu, červenci, srpnu, září, říjnu.

Wimberk (Winterberg), 1. na sv. Prok., 2. na sv. Bartol., 3. ve čtv. po sv. Mart.

Vlachovo Březí (Wälschbirken), 1. druhou středu v postě, 2. ve středu po sv. Apolinari, 3. ve středu po sv. Lidmile, 4. ve středu po sv. Mik., vždy s osmi-denní hlútou. Velké týdlní trhy tu stř. před Velikon., Letnicemi a Vanoemí. Týdlní trh na obilí, hovězí a vepřový dobytek každou středu.

Vlašim, 1. v pondělí před Velikon., 2. to úterý před Nanebevstoup. Páně, 3. v pondělí před sv. Duchem, 4. v sob. po sv.

Jilji, 5. na masopustní pond., 6. na Dušičky, 7. v 2. pond. před Naroz. Páně. Týdlní trhy každou sobotu.

Vitavice Dolní (Unter-Wulldau), 1. na Obrac. sv. Pavla, 2. v ned. po sv. Janu Křt. Týdlní trh každý čtvrť.

Vodňany, trhy výr. na koně a dobytek: 1. třetí út. v postě, 2. v úterý před sv. Janem Nepom., 3. na den rozeslání sv. apoštolů, 4. ten den po Narození P. M., 5. na sv. Barb. Velké trhy týdně na dobytek: 1. druhé úterý po Jmezu Ježíš, 2. druhé úter. po Velikon., 3. v út. před sv. Havlem. Trh na obilí a potravu každé út.

Vojnáč Městec, trhy výr. a dobytčí: 1. druhou středu po 3 kralích, 2. ve stř. před ned. Jndika, 3. ve středu před sv. Bartolom., 4. na sv. Šim. a Judu.

Volary (Wallern), 1. ve čtvrť. před květ. ned., 2. na sv. Mikuláše.

Volyně (Wolin), 1. v pond. po Obrac. sv. Pavla na viru, 2. v pondělí po Nanebevstoup. Páně, 3. v pond. po Nanebevzetí P. M., 4. v pond. po všech Svätých. První a druhý trvají 9 dní, třetí 8 dní a čtvrť. 3 dni. Obilní týdenní trhy každý pátek po celý rok. Trhy na hovězí dobytek každý pátek od počátku postu až do všech Svätých. Trhy na prasata a drábez každý út. po celý rok.

Vošice, 1. ve čtvrť. před květnou ned., 2. ve středu v křížovém týdnu, 3. ten den po Navřiv. P. M., 4. na sv. Vavř., 5. ten den po Naroz. P. M., 6. na sv. Fr. Seraf., 7. na sv. Petra z Alkantáry, 8. na sv. Tomáše apošt.

Vožice mladá (Jungwoschitz), trhy výr. na dob. a rozličné zboží: 1. v úterý po sv. Petru a Pavlu, 2. v úterý po Zvěstování P. M., 3. v úterý po sv. Vojtěchu, 4. v úterý po Nanebevstoup. Páně, 5. v úterý po Božim Těle, 6. v úterý po Nanebevzetí P. M., 7. v úterý po sv. Matouši, 8. v úterý po sv. Linhartu.

Vraná, 1. den 21. března, 2. na sv. Jana Křitel., 3. druhý den po sv. Matouši. Menší trhy 1. ve čtvrť. po sv. Filip. a Jak., 2. ten den po sv. Bartol., 3. ve čtvrť. před sv. Luk., 4. ve čtvrť. po sv. Barboře.

Vrany (Freiheit), 1. v úterý po přenesení sv. Václava [9. března], 2. v úterý po Božim Těle, 3. v út. po Naroz. P. M., 4. první úterý v adventě.

Vrch sv. Sebastiana (Sebastiansberg), 1. v pon. po sv. Troj., 2. první pond. po ned. po sv. Havla.

Vrchlabí (Hohenelbe), 1. v pondělí po sv. Matěji, 2. v pond. před sv. Fil. a Jak., 3. v pond. po sv. Vavř., 4. v pond. po sv. Kateřině. Týdlní trhy každou sob. na rozličné obilí a vavřivo.

Vroustek (Rudig), trhy výr. a na dobyt.: 1. ve středu před květnou ned., 2. ve čtvrť. po sv. Janu Křt., 3. ve čtvrť. po

- sv. Bartolom., 4. ve čtvrtek před Poč. P. Marie.
- Všeruby** [Wscherau], 1. na sv. Blažeje po 8 dní, 2. na sv. Fil. a Jak. po osm dní, 3. na sv. Markétu, 4. na sv. Mich. po 8 dní, 5. na sv. Mikuláše.
- Všeruby** [Neumarkt], jarmarky: 1. ve čtvrtek po neděli Káňtate, 2. ve čtvrtek po Božím Těle. Trh na dob. a obilí každou středu.
- Vy-uké** [Hochstadt], trhy výroč.: 1. první pondělí po Velikon., 2. páté pond. po Velikon., 3. v pond. po sv. Prok., 4. v pond. po Naroz. P. M., 5. v pond. po Nanebevzetí P. M., 6. v pond. po sv. Šim. a Judě, 7. v pond. po sv. Barbor. Týdlní trhy na obilí a všelijakou zeleninu a kramářské zboží každou sobotu a útery.
- Zablati** [Sablat], ve středu po Hromn.
- Zahradka Trhová**, 1. ve čtvr. po středoposti, 2. na sv. Vítu, 3. v pond. po sv. Bartolom., 4. na sv. Havla, 5. na sv. Ondř. Každé út. trh na obilí.
- Zakupy** [Reichstadt], Týlní trh se od-
bývá ve středu.
- Zasmuky**, jarmarky a trhy na dobytek: 1. v pond. po Hromn., 2. v pond. po sv. Fil. a Jak., 3. ve středu po sv. Prok., 4. v pond. po Nanebevzetí P. M., 5. ve stř. po sv. Václ., 6. ve středu po všech Svat. Týdlní trh každou stř.
- Zbirov**, 1. v útery velikon., 2. na sv. Bartolom., 3. na sv. Kateř.
- Zbraslav** [Königsall], 1. ve stř. po Hromn., 2. v pond. po sv. Jos. pět., 3. ve stř. po sv. Janu Nep., 4. v pond. po sv. Jak. apošt., 5. v pond. po Jmenu P. M., 6. v pond. po sv. Rafaelu.
- Zbraslavice**, jarmarky: 1. v útery po Hromn., 2. v út. po ned. Judika, trvá 8 dní, 3. v út. po sv. Troji, 4. v útery po Navštív. P. M., 5. v pond. po sv. Vavř., 6. v út. po sv. Václ., 7. na sv. Kateř., do 8 dní, 8. na sv. Tomaše. Trhy týd. a na dobyt. každé út.
- Zlíchavice**, jarmarky na rozličné kramářské zboží a dob.: 1. ve čtvr. př. Hromn., 2. ve čtvr. v polovici postu, 3. ve čtvr. po Nalez. sv. kříže, 4. ten den př. Bož. Tělem, 5. ve čtvr. po sv. Mark., 6. ve čtvr. po povř. sv. kříže, 7. ten den po sv. Barb.
- Zlonice**, 1. v pond. prvního týdnu v postě, na vařivo, ryby, vino, obilí a rozličné kramářské zboží, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Ondř. na rozličné kupecké a kramářské zboží, 4. na den Nanebevz. P. M., na koně, hovězí a jiný dob., na maslo, vlnu a kramářské zboží. Oba hlavní jarmarky, 2. a 3., trvají 8 dní. Týdlní trh každé pond.
- Zruč** [Zrutsch], jarmarky: 1. na sv. Dorotu, 2. v útery ve velkonočním týdnu, 3. na pozdv. sv. kříže, 4. v útery před Vánocemi.
- Žamberk** [Scuftenberg], jarmarky a dobytčí trhy v pond.: 1. před Očištěním P. M., 2. před P. M. sněžnou, 3. před sv. Havlem Hlavní týdlní trhy na koně, dobytek a všechno zboží týd. pond.: 1. př. Velikon., 2. před sv. Duchem, 8. př. Vánoc. Trhy na obilí každé pondělí a čtvrtek.
- Žandov**, 1. v pond. po Jmenu Ježíš, 2. třetí pond. v postě, 3. v pond. po sv. Antoninu, 4. v pondělí před sv. Václ. Týdlní trh na obilí a potravu každou sobotu.
- Žatec** [Saaz], jarmarky: 1. v pond. před Obrác. sv. Pavla, 2. ve čtvrtek po ned. Okuli s trhem na dobyt., 3. v pondělí před sv. Duchem, 4. v pond. před Naro. P. M., 5. v pond. před sv. Kateř., každý čtvrtek v měsících září, října, listopadu a prosinci trh na chmel, od 15. do 31. října každý všední den [co hlavní trh].
- Žebrák**, 1. ve čtvr. po Jmenu Ježíš, 2. v út. svatodušní, 3. v pond. po sv. Vavř., 4. na sv. Šim. a Judu. Na zboží kramářské: 1. v pátek před Vánoc., 2. v pátek před květnou ned.
- Železnice** [Eisenstadt], 1. ve středu po Jmenu Ježíš, 2. ve stř. po sv. Janu Nep., 3. ve středu po Naroz. P. M., všechny 3 jarmarky na rozličné kramářské a obchodnické zboží a všechny druhy dobytka. Každ. stř. trh na obilí.
- Žihle** [Schles], 1. v út. po sv. Jiří, 2. v út. po sv. Václ.
- Žirec** [Schurz], 1. v út. před sv. Filip. a Jak., 2. v útery po sv. Bartoloměji.
- Žirovnice** [Serowitz], trhy výr. a na dobyt.: 1. v pond. po sv. 3 král., 2. v pond. po sv. Fil. a Jak., 3. v pond. po sv. Jilji Trhy na dobyt. každých 14 dní od druhého pondělí po sv. Matěji až do sv. Havla.
- Žiželce**, výr. a spolu dobytčí trhy: 1. ve středu před sv. Jirím, 2. na sv. Vítu, 3. v pond. po Narození P. M., 4. v pond. po všech Svat. Každý trvá 8 dní. Týdlní trh na obilí každou středu.
- Žleby** [Schleb], 1. ten den po sv. 3 král., 2. ten den po Navštívení P. M., 3. ten den po všech Svat. Týdlní trh ten den před všemi Svat.
- Žlutice** [Luditz], trhy výr. a dobyt.: 1. ve čtvr. před květ. ned., 2. ve stř. před Vstoup. Paně, 3. v pond. před sv. Bartol., 4. na sv. Šim. a Judu, 5. druhý čtvr. v adventě. Každou středu týlní trh obilí a každý měsíc trh na dobyt.
- Žumberk** [Schumberg], trhy výroč. a na dob. týd. pond.: 1. před Hromn., 2. před sv. Vitem, 3. před Nanebevz. P. M., 4. před všemi Svat.

Obsah.

Celoroční kalendář, čtvrtě měsíce, východ i západ slunce i měsíce na každý den, povětrnost, str. 3. — Židovský kalendář, str. 15. — Pohyblivé svátky v roce 1872, str. 15. — Dnové postní; kvatembrové dni, zlatý počet, nedělní písmena, epakta, posvátný čas velkonoční, známení oběznic, str. 16. — Zatínění slunce a měsíce, roční časové, noremni dnové, letopočet nové doby, str. 17. — Kolková ákála, str. 18. — Patronové zemišti, nejvyšší císařský rod, str. 19. — Stanovy Dědictví sv. Cyrilla a Meth., str. 20. — Seznam zemělych údhův, str. 23. — Slovo k údhům Dědictví, str. 24. — Příjem a výdaj Dědictví sv. Cyr. a Meth. od 1. ledna až do 31. prosince 1870, str. 25. — Přehled všech příjmů a všeho výdaje Dědictví od svého založení až do 31. pros. 1870, str. 26. — Truka pláteník, str. 30. — O lesním hospodářství, str. 64. — Missionáři, str. 70. — Cesta J. V. Císaře pána ku slavnému otevření průplavu Suezského dne 17. list. 1869, str. 71. — Kterak přišli jednotlivá království a země monarchie naší v držení jasného rodu Habsburského? str. 88. — Ze zabradnictví a hospodářství, str. 97. — Sláva nebes, str. 101. — Přehled důležitějších událostí politických roku 1870, str. 102. — Včelařství, str. 113. — Skvělé, vítězné pomníky církve kat., str. 122. — Pa-běrky, str. 128. — Výroční trhově na Moravě, str. 129, v Slezaku, str. 140, v Čechách, str. 141. —

Opravy.

Nedopatřením byli při řídícím výboru Dědictví sv. Cyrilla a Methodia vynecháni tito p. t. páni: Vladimír Štastný, katecheta na českém gymnasiu Brněnském. Josef Klíma, spiritual v biskupském alumnátě. Josef Švoboda, prefekt v pacholectkém semináři v Brně.

Změněný trh.

Ostrava Mor. (Nährisch Ostrau, v Novo-Jičinsk. kr.: 1. třetí týden po novém roce; 2. čtvrtý čtvrtek v únoru; 3. ve čtvrtek před sv. Duchem; 4. první čtvrtek v srpnu; 5. čtvrtý čtvrtek v září; 6. druhý čtvrtek v listopadu. Velké týhodní trhy: 1. ve čtvrtek před zeleným čtvrtkem; 2. ve čtvrtek před narozením Páně.
